

*Рекомендовано до видання Вченою радою ДонОблППО
(протокол № 5 від 26.12.2022 р.)*

Редакційна колегія:

- Бурцева Ю.** в. о. ректора ДонОблППО, кандидат педагогічних наук, доцент
- Кириченко М.** ректор Державного закладу вищої освіти "Університет менеджменту освіти" Національної академії педагогічних наук України, член-кореспондент Національної академії наук вищої освіти України, доктор філософії, професор кафедри філософії і освіти дорослих
- Бортняк В.** директор Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат історичних наук, професор
- Малєєв Д.** проректор ДонОблППО, кандидат психологічних наук
- Шабанов В.** проректор ДонОблППО, кандидат біологічних наук, доцент
- Абизов В.** завідувач кафедри управління та адміністрування ДонОблППО, кандидат політичних наук, доцент
- Останкова Л.** завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін та методики їх викладання, кандидат економічних наук, доцент
- Поуль В.** завідувач кафедри педагогіки і психології ДонОблППО, кандидат психологічних наук, доцент

С 34 Системи управління освітою під час воєнного стану та перспективи оновлення освіти в повосенну добу: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. м. Краматорськ, 5 грудня 2022 р. / редкол.: Ю. О. Бурцева, М. О. Кириченко, Д. В. Малєєв [та ін]; ДонОблППО. Київ: [б. в.], 2022. 236 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Системи управління освітою під час воєнного стану та перспективи оновлення освіти в повосенну добу».

У збірнику висвітлено питання управління інноваційною та проєктною діяльністю в освітній сфері громад, психологічних аспектів упровадження інновацій та розвитку інклюзії в умовах воєнного стану.

Матеріали будуть корисними для представників наукової та освітньої спільноти. Матеріали подано в авторській редакції. Редакційна колегія може не розділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність іншої інформації та за додержання норм авторського права несуть автори.

ЗМІСТ

Розділ 1. ОСВІТА В ГРОМАДІ: СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ТА ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Бурцева Юлія

**УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ
ТА ПРОЄКТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 11**

Куриш Наталія, Поляк Олександра

**ПАРТНЕРСТВО ГРОМАД ТА ІППО ЧО:
ЕВОЛЮЦІЯ ВЗАЄМОВПЛИВІВ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ .16**

Кальченко Інна, Гордієнко Ірина

**ОСВІТА ДОБРОПІЛЛЯ: ДОСВІД УПРАВЛІННЯ
ТА ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ
ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ 22**

Воротинцева Любов

**БЕЗПЕРЕРВНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
ПОКРОВСЬКОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ: БЕЗПЕКА, ЯКІСТЬ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ.. 26**

Малєєв Денис, Костенко Дмитро

**ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СФЕРИ ОСВІТИ НА
МІЖРЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ .30**

**Розділ 2. ЗАКЛАДИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ:
ВІД ВІЙНИ ДО МИРУ – ДОСВІД УПРАВЛІННЯ»**

Абизов Вадим, Бобилева Яна

**ПЕРСПЕКТИВНІ ЦІЛІ ОСВІТНІХ ПРОЄКТІВ
У ПОВОЄННИЙ ЧАС 35**

Щербиніна Ганна

**РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
ТА МІЖНАРОДНИХ ФОНДІВ У РОЗБУДОВІ ЗАКЛАДІВ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС.....38**

Коваленко Олександр

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ АТЕСТАЦІЇ
В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ
ВОЄННОГО СТАНУ49**

Барабаш Любов

**ШКОЛА В УМОВАХ ВІЙНИ
АБО ЛАЙФХАКИ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ54**

Головатий Олексій,

**УПРАВЛІНСЬКИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОЇ
ЗГУРТОВАНОСТІ УЧНІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ..59**

Лук'янчук Галина

**ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ
ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ
ЗАКЛАДУ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ61**

Шкель Надія, Свирид Людмила

**УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ65**

Шовкопляс Тетяна

**КАДРОВА АВТОНОМІЯ – ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ
ЗДІЙСНЕННЯ УСПІШНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ69**

Сосова Ольга

**ВІД ВІЙНИ ДО МИРУ:
ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ..... 74**

Свирид Людмила

**НОВИЙ ФОРМАТ РОБОТИ
ЗАСТУПНИКА ДИРЕКТОРА З НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ
РОБОТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ 77**

**Розділ 3. ЦЕНТРИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ:
ПРІОРИТЕТНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ
ТА АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»**

Гладкова Ганна, Фільчакова Тамара

**АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У РОБОТІ
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ 81**

Колган Тетяна, Гордієнко Ірина

**НАЛАГОДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ
З НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ – ЗАПОРУКА
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ ГРОМАДИ 87**

Рудько В., Мироненко І.

**ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ –
ІНТЕНСИВНІСТЬ ТА МОБІЛЬНІСТЬ СУЧАСНОСТІ 91**

Томачинська Наталя

**ФУНКЦІОНАЛЬНІ НАПРЯМКИ МЕНЕДЖМЕНТУ
У ФОКУСІ ЦПРПП 96**

Лойко Ольга, Шуминська Віра, Воробйова Наталія

**МОЛОДИЙ СПЕЦІАЛІСТ –
ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО ПОКРОВСЬКОЇ ГРОМАДИ 100**

Скрипниченко Наталія

СИСТЕМА НЕПЕРЕРВНОГО

**САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГА В ПРОЦЕСІ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ: НОВИЙ ФОРМАТ105**

Ходакова Вікторія

**ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ
СПІЛЬНОТИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
В УМОВАХ АНТИКРИЗОВИХ РІШЕНЬ109**

Родіонова Яна

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ПРІОРИТЕТНА КОМПЕТЕНЦІЯ
ПЕДАГОГА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ115**

Панасенко Валентина

**ДОТРИМАННЯ НАСТУПНОСТІ
МІЖ ЛАНКАМИ ОСВІТИ – ЗАПОРУКА
УСПІШНИХ КРОКІВ П'ЯТИКЛАСНИКА В НУШ117**

Гордієнко Ірина, Кутня Вікторія,

Передрій Людмила, Фісун Ольга

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦПРПП –
ПРІОРИТЕТНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ
ТА АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ123**

Фісун Ольга, Пасічник Ольга

**ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ:
ПІДТРИМКА, ВІДНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК128**

Резоглазова Олена, Котович Анастасія, Чубченко Лариса

**ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ БІЛОЗЕРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ:
ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ ТА СТВОРЕННЯ
УМОВ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ132**

**Розділ 4. ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ
ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ:
ПІДТРИМКА, ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК**

Поуль Валентина

**ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 138**

Малєєва Оксана

**ПСИХОСОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА НАСЕЛЕННЮ,
ЯКЕ ПОСТРАЖДАЛО У РЕЗУЛЬТАТІ КОНФЛІКТУ
В УКРАЇНІ..... 142**

Абизов Вадим, Бобилева Яна

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ 149**

Татаренко Ганна

**ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ БІЛОЗЕРСЬКОЇ
ЗОШ І–ІІІ СТУПЕНІВ №15
В УМОВАХ ВОЄНОГО ЧАСУ 152**

Харківська Юлія

**ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА
ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ
ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 155**

Капінус Наталя

**БЛАГОПОЛУЧЧЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ 158**

Желєзна О. М.

**ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ
ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ163**

Молчанова А. В.

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ169**

**Розділ 5. УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СПЕЦІАЛЬНОЇ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД»**

Лопухіна Тетяна

**УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СПЕЦІАЛЬНОЇ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ
Й ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД173**

Коваль Аліна

**ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ: СУПРОВІД ТА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ175**

Кірія Анжела, Леонова Майя, Калашнік Ірина

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ
ПОРУШЕННЯМИ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ..180**

Кухтіна Раїса, Ховякова Наталія

**ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДІТЕЙ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ
ЯК ОСНОВА СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНО-
КОМФОРТНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ184**

Лук'ян Тетяна

**ДІЯЛЬНІСТЬ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННИЙ ЧАС:
ВИКЛИКИ, РІШЕННЯ, РЕАЛІЗАЦІЯ.....** 188

Оносова Олена

**ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ
В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ** 192

Мельникова Анжеліка

**ДІТИ ТА ВІЙНА: НАСЛІДКИ
ПСИХОТРАВМУЮЧИХ ПОДІЙ У ПОВОЄННИЙ ЧАС** 196

Шкель Надія, Жулькова Світлана

**ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ
В БІЛОЗЕРСЬКІЙ ЗОШ І–ІІІ СТУПЕНІВ №15
БІЛОЗЕРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ** 199

Скворцова Галина

**РОЛЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ
В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ДІТЕЙ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В РЕАЛІЯХ ВОЄННОГО СТАНУ** 203

**Розділ 6. ДОШКІЛЬНА ОСВІТА:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ВІДНОВЛЕННЯ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД**

Сопільник Алла

**ДОШКІЛЬНА ОСВІТА: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ
У ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД** 207

Махмудова Наталія, Соловйова-Зубкова Юлія

**СЬОГОДЕННЯ ДОШКІЛЛЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ214**

Зубар Тетяна

**ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ТА СІМ'Ї ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР УСПІШНОГО
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ218**

Канюка Ольга, Лисенко Ольга, Макаровська Валентина

**ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ
У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД222**

Задержинська Лариса, Желєзняк Олена

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА: ЗМІНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ225

**Розділ 7. УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Останкова Лариса, Смирнова Олена

**ПРОФТЕХОСВІТА В КОНТЕКСТІ
РОЗБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ229**

Корінчук Валентина, Скворцова Олександра

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ
ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ232**

.....

Розділ 1

ОСВІТА В ГРОМАДІ: СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ТА ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

УДК 37:005.8:001.895]"364"

Бурцева Юлія,

*в.о. ректора Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент
ORCID iD 0000-0003-1859-7493*

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ТА ПРОЄКТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Військова агресія російської федерації проти України, розпочата 24 лютого 2022 р., стала викликом самому існуванню нашої держави, її суверенітету та соборності. У ході військових дій система освіти зазнала великих втрат: зруйновано інфраструктурні освітні об'єкти; серед учнів/студентів та вчителів/викладачів є вбиті й поранені; велика частина населення була вимушена залишити свої домівки та втікати від війни. Такі трагічні події стали потужним викликом для системи освіти України, спонукали освітніх управлінців швидко створювати необхідні інституційно-правові умови, забезпечувати організаційну трансформацію освітнього процесу [1, с. 345].

Суттєвими викликами для сфери освіти сьогодні є:

1. Загроза життю та здоров'ю учасників освітнього процесу, обмеження доступу до базових потреб людини.
2. Масштабні руйнування освітньої інфраструктури: пошкодження приміщень закладів освіти, навчальної матеріально-технічної бази, навчально-виробничих баз практики.
3. Вимушене масштабне переміщення учасників освітнього процесу в межах України та за кордон, що призвело до значних втрат контингенту здобувачів освіти, педагогічного й викладацького складу.

4. Загострення проблеми забезпечення доступу до освіти українським школярам та студентам, порушення безперервності освітнього процесу.
5. Втрата управлінського освітнього контролю на територіях, що потрапили під тимчасову окупацію або перебувають у зоні активних військових дій. Насильницька переорієнтація українських здобувачів освіти на російські навчальні програми, підручники, примусовий перехід на російську мову навчання.
6. Зменшення видатків державного та місцевих бюджетів на освіту [1, с.12].

З метою подолання окреслених викликів було ініційовано створення освітнього хабу «Донеччина» – це інноваційний освітній простір, де внутрішньо переміщені особи (здобувачі освіти, батьки, педагоги) та місцеві жителі зможуть одержати психологічну підтримку, можливість вивчати або вдосконалювати рівень володіння українською та англійською мовами. На його базі реалізовуватимуть різні проєкти та заходи: тренінги, розмовні клуби, майстер-класи, воркшопи, фотоквести тощо. Діти дошкільного та молодшого шкільного віку зможуть із користю проводити час, а дорослі – опанувати нові навички. Створено умови для професійного розвитку педагогів та реалізації інноваційних освітніх проєктів, зокрема STEM напряму.

Освітній хаб «Донеччина» функціонуватиме з метою якісної організації освіти дітей і дорослих в умовах воєнного стану та створення умов для соціальної згуртованості учасників освітнього процесу Донеччини. Створено умови для професійного розвитку педагогів та реалізації регіональних освітніх проєктів за наступними векторами взаємодії:

- популяризації ідей сталого розвитку, створення просвітньої системи збалансованої життєдіяльності громад; впровадження системи інформаційного забезпечення і супроводу управлінської діяльності на всіх рівнях; впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у систему управління освітою в громадах; впровадження принципу державно-громадського управління як основи для прийняття оптимальних управлінських рішень; здійснення громадського контролю за ефективністю діяльності органів управління і

- закладів освіти в громадах;
- імплементація міжнародної проектної взаємодії: розробка та реалізація регіональних, міжрегіональних, міжнародних проектів, програм, грантів, спрямованих на вирішення актуальних суспільних проблем у сфері науки, освіти, культури, інформаційних технологій та поліпшення соціальних умов життя суспільства; створення та реалізація міжнародних програм стажування та підвищення кваліфікації фахівців на основі інноваційних технологій та кращих європейських практик; налагодження прямих контактів та зв'язків із науковими та освітніми інституціями, державними та громадськими організаціями, що сприяють підвищенню академічної мобільності українців на арені міжнародної освіти;
 - поетапна програма відбудови Донеччини: утворення спільних з органами місцевого самоврядування консультативно-дорадчих та експертних органів, рад, комісій, груп для забезпечення врахування громадської думки у формуванні та реалізації місцевої політики; сприяння популяризації ідей та запровадження ініціатив, що стосуються культурних трансформацій: промоція молодіжного лідерства та волонтерської активності; проведення моніторингових досліджень; розроблення проектів концепцій і програм з питань розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації громад, освітніх установ тощо; сприяння та популяризація впровадження цифрових інструментів задля ефективної, прозорої організації взаємодії різних ланок влади в громадах;
 - супервізія і партнерська взаємодія в освіті дорослих регіону: міжсуб'єктні інтеракції в освіті; модернізації сфери післядипломної освіти і системи підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів освіти через інтеграцію до світового освітніх простору;
 - робота з тимчасово окупованими територіями, реінтеграція освітнього компоненту, робота з ВПО через підтримку соціального партнерства: запровадження комплексної системи адаптації та інтеграції ВПО до освітнього, культурного й соціального простору громад, які надають тимчасовий прихисток, ініційовано створення освітньо-ресурсного центру

міжрегіональної взаємодії «Освіта і миробудування задля сталого розвитку». Очікується, що робота центру дозволить задовольнити невідкладні потреби, як ВПО: надання освітньої, психологічної та юридичної допомоги; фізична та психічна реабілітація постраждалих; розвиток освітніх онлайн сервісів та платформ; посилення цифрової грамотності тощо, так і громад, що приймають ВПО: консалтинговий супровід розробки та реалізації проектів та місцевих програм адаптації та інтеграції ВПО; здійснення громадського контролю за врахуванням органами місцевого самоврядування пропозицій та зауважень ВПО, забезпечення прозорості та відкритості їх діяльності; побудова безпечного середовища шляхом підвищення потенціалу територіальних громад у відновному підході; впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у систему управління освітою в територіальних громадах тощо;

- подолання освітніх втрат через підвищення якості кадрового потенціалу: формування практичних навичок планування індивідуальної траєкторії підвищення професійної компетентності та саморозвитку, розуміння механізмів зовнішніх процедур атестації та сертифікації; удосконалення освітньої політики громади щодо оптимізації освітньої мережі;
- подолання і пропедевтика екологічних катастроф та формування безпекового освітнього середовища: запровадження системи екологічної просвіти серед ВПО, мешканців регіону, керівників територіальних громад та інших суб'єктів відповідно до прийнятих регіональних програм; запровадження інформаційно-просвітницької та управлінсько-організаційної діяльності щодо нормативно-правових аспектів забезпечення безпеки освітнього середовища в освітніх установах; організаційно-методичний супровід проекту «Клас безпеки» в Донецькій області;
- миробудування освітнього простору та соціальної згуртованості: надання психологічної підтримки щодо подолання наслідків дистресу, допомогу в пошуку ресурсів для самопомоги та самовідновлення; надання психологічної допомоги в проживанні травматичних подій та спогадів війни, у відновленні комунікативних зв'язків та почуття безпеки;

попередження запобігання випадків насильства та торгівлі людьми; забезпечення умов для створення безпечного освітнього середовища в закладах освіти; вдосконалення професійні компетентності фахівців щодо забезпечення психологічного благополуччя та психологічного здоров'я учасників освітнього процесу.

Прогнозовані результати реалізації векторів функціонування хабу:

- розробка концепції та програми відбудови освіти Донеччини із залученням міжнародних експертів, партнерів та донорів, представників відповідних міністерств та їх структурних підрозділів, представників органів управлінь освітою громад регіону;
- розробка рекомендацій щодо подальшої роботи у кризових умовах у вигляді «дорожніх карт» (алгоритмів дій, корисних посилань та джерел для саморозвитку, тощо). Рекомендації розробляються в т.ч. за підсумками тренінгів і можуть містити: перелік законодавчих змін та рекомендованих кроків для адаптації своєї діяльності; алгоритми дій щодо певних типових ситуацій, що виникли в умовах війни; систематизованих джерел інформації тощо;
- побудова плану дій створення комплексного моніторингу щодо наявності та реалізації вже існуючих стратегій розвитку цифровізації освітнього простору громад з можливістю створення інформаційних панелей та інтерактивних карт;
- супровід та допомога органам управління освітою рад військових адміністрацій у забезпеченні освітнього процесу на деокупованих територіях області;
- надання консультативної та методичної допомоги органам управління освітою рад територіальних громад, військових адміністрацій щодо особливостей організації освітнього процесу у період дії воєнного стану, оперативного вирішення поточних питань, викликів.

Список використаних джерел

1. Інформаційно-аналітичний збірник “Освіта України в умовах воєнного стану”. Київ, 2022. 358 с.

УДК 374.73+ 352.07

Куриш Наталія,

*кандидат педагогічних наук,
заступник директора з науково-навчальної роботи,
Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області
ORCID iD 0000-0001-5864-8502*

Поляк Олександра,

*кандидат наук державного управління,
доцент кафедри педагогіки,
психології та теорії управління освітою,
Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області
ORCID iD 0000-0002-2821-9122*

ПАРТНЕРСТВО ГРОМАД ТА ІППО ЧО: ЕВОЛЮЦІЯ ВЗАЄМОВПЛИВІВ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ

Сьогодні освітнього менеджменту України дотичне до екстремальних умов функціонування, позаяк ерефія спрямовує всі зусилля для максимального розбалансування життя соціуму нашої держави. Але реалії наскрізно підтверджують, що навіть в умовах воєнного стану від 24 лютого 2024 року [7], що, звісно, уповільнює суспільно-політичні та соціально-економічні перетворення у державі, відбувається процес формування системи управління освітою територіальних громад (ТГ) і, відповідно, висуваються нові вимоги до надання якісних освітніх послуг у сфері андрагогіки.

Вагомою частиною освітнього менеджменту України в умовах глобальних викликів та змін є на сьогодні діяльність інститутів післядипломної педагогічної освіти, яка регулюється низкою нормативно-правових документів, в першу чергу постановою КМУ [1] та наказом Міністерства освіти і науки України [8]. Лідером освіти для дорослих на території Чернівецької області є Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (ІППОЧО) [3], який постійно прагне до партнерства та взаємодії з освітніми стейкхолдерами: ТГ, органами управління освітою

державного та локального рівня, освітніми інституціями тощо [6].

Найплідніші зв'язки ІППОЧО спостерігалися від 2016 року з ТГ області, еволюцію партнерства яких ми умовно розділили на три періоди: перший – 2016-2018 роки, другий – 2019 рік, третій – 2020-2022 роки. Ключовою для запропонованої нами періодизації є прив'язка до процесів утворення ТГ у Чернівецькій області, що визначало управлінську взаємодію партнерства при створенні ними органів управління освітою.

При цьому нами було взято до уваги, що сформована територіальна структура у Чернівецькій області потребувала інноваційних підходів до організації функціонування системи освіти – у межах новостворених ТГ, що було викликано: різною кількістю навчальних закладів (ЗО) у громаді; чисельністю та різною якістю педагогічних працівників та здобувачів освіти; самодостатністю та фінансовою стійкістю громад, наявністю чи відсутністю достатнього їх фінансування тощо. Ці та інші аспекти склали основу для розроблення та прийняття управлінських рішень, що простежувалося у прийнятих нами від 2016 року наказах ІППОЧО, спрямованих на ефективний навчальний менеджмент.

Перший етап партнерства між ТГ та ІППОЧО відбувався, коли на території Чернівецької області почали працювати в нових для себе умовах 10 (десять) об'єднаних ТГ: Вашківецька, Великокучурівська, Волоківська, Глибоцька, Клішковецька, Мамалігівська, Недобоївська, Сокирянська, Рукшинська, Усть-Путильська. На даному етапі в умовах законодавчої невизначеності щодо розподілу повноважень між районними державними адміністраціями (РДА) та ТГ, певного вакууму в законодавчій сфері, яка регулює їхню діяльність, їм довелося долати значну кількість суттєвих викликів. Один із найбільших, який став відчутним для громад – це відсутність кваліфікованого персоналу з інноваційним мисленням, які би забезпечували виконання нових функцій та повноважень громад в освітньому менеджменті.

Ще один виклик на даному етапі: в адміністративно-територіальній структурі області діяли ще 12 районів, тому лише 4-и ТГ створили органи управління освітою, а саме:

Великокучурівська, Клішківська, Недобоївська, Усть-Путильська, а решта – делегували повноваження органам управління освітою РДА. Методична підтримка педагогів забезпечувалася при цьому діючими методичними кабінетами, яким були делеговані повноваження усіма ТГ і відповідно саме із ними дуже тісно контактував ІІІО Чернівецької області.

Окрім того, важливим чинником щодо впливу на окреслені вище процеси стало започаткування реформ у рамках Нової української школи, Концепція якої була прийнята у жовтні 2016 року [4].

Стартом *другого етапу* можна вважати весь 2019 рік, що кардинально змінило політичну карту держави, позаяк цього року відбулися вибори Президента України, яким став В.Зеленський. Цей етап щодо формування партнерства відзначався активізацією створення нових ТГ у Чернівецькій області, загальна кількість яких досягнула 37-и (тридцяти семи). Викликом даного етапу було наявність у адміністративно-територіальному поділі області поряд із ТГ – 12-и районів, у яких ще діяли управління/відділи освіти і методичні кабінети. Однак зі 37-и створених ТГ органи управління освітою були організовані лише у 26 (двадцяти шести), а 9 (дев'ять) громад делегували повноваження районним управлінням/відділам освіти. Слід відзначити, що у цей період субординаційні зв'язки були дуже ускладненими, позаяк органи управління освітою у РДА об'єднувалися з іншими структурними підрозділами виконавчого органу влади, в тому числі з відділами молоді та спорту тощо.

Що стосується методичного супроводу організації освітнього процесу на даному етапі, то під координацією ІІІОЧО в частині надання освітніх послуг для дорослих перебувало 12 районних методкабінетів, яким делегували повноваження 29 громад та 8 методичних служб, що були створені на базі Вашківської, Великокучурівської, Недобоївської, Сокирянської, Сторожинецької, Усть-Путильської, Чудейської територіальних громад. Відповідно проведення заходів, конкурсів відбувалися уже за змішаною схемою територіального поділу, як у рамках районів, так і в рамках окремих громад.

Щодо важливості паралельних подій у системі освіти, які видозмінювали освіту для дорослих, то 2019 рік став точкою

відліку для прийняття Міністерством освіти і науки України різноманітних стратегій, зокрема до 2024 року [11], до 2030 року [12] тощо. Окрім того, важливим для освітньої діяльності ІППО стало прийняття Кабінетом Міністрів України постанов [1, 2], якими була поставлена чітка крапка у тривалій дискусії щодо потреби функціонування інститутів як важливих суб'єктів підвищення кваліфікації у сфері формальної, неформальної та інформальної освіти.

Третій етап (2020-2022 роки) став логічним завершенням децентралізації у Чернівецькій області та формування органів управління ТГ у системі освіти регіону, що відбулося у грудні 2020 року. Інтернет-джерела подають, що у 2020 році на території області функціонувало вже 52 територіальні громади. У всіх ТГ було створено управління/відділи освіти, які, на жаль, і надалі поєднуються за функціями із культурою, молоддю, спортом або гуманітарними питаннями. Найбільшим викликом на даному етапі була відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» ліквідація до 01 вересня 2020 року методичних кабінетів та створення Центрів професійного розвитку педагогічних працівників (ЦПРПП) [9].

Упродовж 2020-2022 рр. на території Чернівецької області створено та функціонують 12 ЦПРПП, які відповідно до укладених угод надають послуги 27 територіальним громадам. Разом із цим у 25-и ТГ не створено ЦПРПП. Попри це кілька територіальних громад, зокрема Топорівська, Кам'янська та інші уклали угоди з ІППОЧО на предмет надання послуг із методичного супроводу та підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Звертаємо увагу на те, що основні завдання діючих ЦПРПП передбачені в статутах та цілком відповідають завданням, що визначені Типовим положенням про центри професійного розвитку [5]. Згідно з положенням Центр утворюється органом місцевого самоврядування відповідно до законодавства з урахуванням потреб відповідної ТГ, тобто засновником може бути будь-яка місцева рада [10]. Але навіть урядовим документом на практиці не вдається уникнути протиріч, що обумовлено певними чинниками, ключовим серед яких є те, що створення ЦПРПП – це право органів місцевого самоврядування, а не обов'язок, адже центр створюється

відповідно до потреб громади тощо.

Таким чином, проаналізоване вище дає можливість простежити еволюційний характер формування моделі квапартнерства у форматі: ППОЧО+ТГ+ ЦПРПП+ЗО на території Чернівецької області впродовж 2016-2022 років. Слід констатувати, що результативність партнерства залежала від змін:

- у системі органів влади, які супроводжувалися процесами децентралізації повноважень місцевих органів влади, утворенням ТГ на території Чернівецької області: від 10-и ТГ – у першому зі сформованих нами етапів, до 37-и – у другому етапі, 52 – у третьому етапі,
- пошуком місця ЦПРПП шляхом перепідпорядкування в системі управління територіями,
- інноваціями у системі освітнього менеджменту – як-то започаткування у початковій ланці закладів освіти Нової української школи тощо,
- утвердженням суб'єктності інституцій, діяльність яких спрямована на підвищення кваліфікації керівного та педагогічного персоналу ЗО, серед яких ППОЧО зайняв у цей період на території Чернівецької області провідну роль.

Список використаних джерел

1. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800. База даних «Законодавство України» /ВР України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
2. Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників Постанова КМУ від 29.07.2020 № 672. База даних «Законодавство України» /ВР України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-%D0%BF#Text>.
3. Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області. Офіційний сайт. URL.: <http://ippobuk.cv.ua/>.
4. Концепція НУШ. Документ пройшов громадське обговорення. Рішення колегії МОН України від 27.10.2016. URL.: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
5. Положення про центри професійного розвитку педагогічних працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 № 672. База даних «Законодавство України» /ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-%D0%BF#Text>.

6. Поляк О.В., Куриш Н.К. Соціальне партнерство як складова «педагогіки партнерства» в умовах НУШ //Сучасні наукові інновації (частина II): матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м.Київ, 16-17 лютого 2019 року. Київ: МЦНД, 2019. С.18-20.
7. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL.: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
8. Про затвердження Положення про республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні та Київський і Севастопольський міські інститути післядипломної педагогічної освіти. Наказ МОН України від 17.11.2000 № 538. База даних «Законодавство України» /BP України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-01#Text>.
9. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 01.08.2020 № 764-IX. База даних «Законодавство України» /BP України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-IX?fbclid=IwAR3H PX7nGuTO1v2MGtHJ1p0zWxrQUiuf7N07Ir3-KCwI-Ed2fpo9nbDPwRY#Text>.
10. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження КМУ від 01.04.2014 № 333-р. База даних «Законодавство України» /BP України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8>.
11. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2024 року (2019). URL.: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/01/strat_plan_mon_2024.pdf.
12. Стратегія розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року. (2019). URL.: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/190523_Strategiya-osvitnih-otsinyuvan_UTSOYAO.pdf.

УДК 37:005.5(477.62)"364"

Кальченко Інна,

*начальник відділу освіти Добропільської міської ради
Донецької області*

Гордієнко Ірина,

*директор КО «ЦПРПП Добропільської міської ради
Донецької області»*

ОСВІТА ДОБРОПІЛЛЯ: ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ТА ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Проблема пошуку ефективних механізмів управління освітніми установами та організаціями, створення демократичних стратегічних моделей управління освітньою системою громади є актуальною в умовах проведення освітніх реформ. Під час дії воєнного стану органи управління освітою в громаді стають реальними суб'єктами реалізації освітньої політики на місцевому рівні. Від їх злагодженої діяльності, ефективного використання ресурсів, активної співпраці з громадськістю залежить розвиток освіти. Саме на них покладається важлива місія – створення освіти рівних можливостей, освіти нової якості – демократичної та інноваційної.

Відділом освіти Добропільської міської ради чітко розставлено пріоритети, що є нагальними: максимальне забезпечення якості освітніх процесів в закладах освіти в умовах дистанційного навчання, цифровізація управлінських процесів, збереження та підтримка освітнього потенціалу громади та фахових педагогічних працівників, потреба бути корисними громаді, долучення до волонтерського руху.

Серед першочергових заходів після запровадження воєнного стану було забезпечення функціонування закладів освіти (15 ЗЗСО, 20 ЗДО, 3 ЗПО), їх ефективну взаємодію та участь в обласних і всеукраїнських інноваційних проєктах: регіональному експериментальному майданчику з теми «Технології психологічного супроводу конструювання поведінкових моделей у несприятливих обставинах», науково-дослідної діяльності за

темою «Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи» за співпраці з Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України, «Українському лонгітюдному дослідженні».

Надважливим рішенням в період воєнного стану було продовження роботи Центру професійного розвитку педагогічних працівників та Інклюзивно-ресурсного центру, які в складний період невизначеності сприяли підтримці вразливих категорій учасників освітнього процесу – педагогічних працівників, дітей з ООП та їх батьків.

Особливої уваги під час реалізації антикризового менеджменту потребують кадри. Важливо посилити підтримку, в тому числі психологічну, керівників структурних підрозділів, закладів освіти, педагогів, усіх, кому делеговані ті чи інші повноваження.

У серпні 2022 року був проведений VIII форум освітян Добропілля «Освіта Добропілля: долаємо виклики», який об'єднав 765 педагогів Добропільської та Новодонецької громад в їх прагненні професійного розвитку та обміну досвідом, налагодженні комунікації в умовах евакуації.

З метою психолого-педагогічної підтримки освітян громади відділом освіти координується міський проєкт ЦПРПП щодо психологічної підтримки педагогів "Життя триває", який є актуальним та потрібним освітянам Добропілля.

Навіть за умови фінансових обмежень воєнного часу 2022 року відділом освіти забезпечено підвищення кваліфікації 205 педагогів Добропільської ТГ, що є вкрай важливим для впровадження нового Держстандарту базової середньої освіти, психологічної підтримки та ефективного дистанційного навчання.

Важливим рішенням, яке активізувало життєдіяльність громади, стало відновлення роботи закладів освіти в дистанційному режимі у 2022-2023 навчальному році. Це оптимальна форма організації освітнього процесу в умовах воєнного стану, оскільки вона є найбільш безпечною для його учасників. Корисним у цій ситуації став створений «Відкритий віртуальний освітній простір» для керівників та педагогів освітніх закладів громади, що містить кейси з розробленим е-контентом.

Рішення щодо вибору єдиної освітньої дистанційної

платформи, що має електронний журналу і щоденник, стало рішучим кроком до оптимізації діловодства в ЗЗСО та налагодження ефективної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Добропільський навчально-виховний комплекс "Спеціалізована школа I-III ступенів №4 з поглибленим вивченням окремих предметів – дошкільний навчальний заклад" Добропільської міської ради Донецької області, як базова дистанційна школа продовжив діяльність для внутрішньо-переміщених здобувачів освіти, в тому числі з ТОГ, що наразі є актуальним в умовах воєнного часу, евакуації здобувачів освіти та їх родин.

Функціонування закладів дошкільної та позашкільної освіти в умовах воєнного стану – стратегічне рішення відділу освіти, що підтримує цілісність системи освіти, сприяє комплексному підходу до організації освітнього процесу, створює єдиний освітній простір Добропілля.

Для навчання педагогів прийомом якісного дистанційного навчання в умовах воєнного стану ЦПРПП розроблено педагогічний проєкт "Ефективна дистанційка", який координується відділом.

Освіта в умовах воєнного стану потребує чітких, швидких та вчасних рішень. Тож важливим завданням для відділу освіти стала **цифровізація** через запровадження електронного діловодства та звітності у закладах освіти, вибір ефективних цифрових інструментів і онлайн-ресурсів для розвитку освіти та розв'язання поточних питань управлінської діяльності.

В основі успішної реалізації завдань, покладених на відділ освіти, лежить ефективна комунікація та партнерська взаємодія, що є особливо актуальними в умовах воєнного часу та дистанційної формату роботи. І саме вчасна та зрозуміла комунікація керівників і фахівців відділу освіти сприяла порозумінню між управлінцями освітніх закладів, батьками і мешканцями громади. Через сайт відділу освіти, офіційну сторінку в соціальній мережі Фейсбук поширюється найактуальніша інформація про перебіг освітніх реформ в громаді, досвід педагогів закладів освіти в проведенні дистанційних уроків/занять, досягнення освітян Добропільської ТГ в презентаційних заходах професійного розвитку на рівні громади, області, країни.

Кращим прикладом активної громадянської позиції управління в умовах воєнного стану є діяльність керівника відділу освіти, яка очолила пункт організації харчування громади ВПО, бере активну участь в роботі гуманітарного штабу, відповідальна за функціонування 14 пунктів обігріву та належне використання будівель освітніх закладів. За її сприяння евакуйовано 814 дітей дошкільного віку та 2595 учнів ЗЗСО.

Про ефективність партнерської взаємодії свідчить успішна співпраця з громадською організацією «Волонтерський штаб Житомира» за проекту підтримки українських шкіл, які постраждали внаслідок агресії рф «Україна майбутнього», який реалізує ГО Центр «Розвиток КСВ» у партнерстві та за фінансової підтримки АТ «Укргазвидобування», активна підтримка старшокласників НВК № 4 – учасників табору GoGlobal – найбільшого волонтерського хабу, співпраця щодо навчання психологів закладів освіти: з Чеською ГО «People in Need», в межах проекту «ПОРУЧ» за підтримки ЮНІСЕФ «За програмою для роботи з дітьми «Діти і війна: техніки зцілення», соціально – психологічним проектом «Vela» (Бостон), Всеукраїнського громадського центру “Волонтер”, в рамках проекту “Ukraine is the Capital of Great people”.

В умовах воєнного стану актуально зберегти надбання освітянської спільноти Добропілля, приймати складні управлінські рішення в умовах обмежених фінансових ресурсів, високого ступеня невизначеності та ризику через реалізацію антикризового менеджменту в форматі дистанційної взаємодії учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Карпенко О. А. Основи антикризового управління: навч.-метод. посіб. Київ: Вид-во НАДУ, 2006. 208 с
2. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с

УДК 373.2/.5"364"

Воротинцева Любов,
*начальник відділу освіти
Покровської міської ради
Донецької області*

БЕЗПЕРЕРВНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПОКРОВСЬКОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: БЕЗПЕКА, ЯКІСТЬ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ

Вторгнення російських агресорів зруйнувало мирне життя українців і призвело до вимушених змін в освітньому процесі. З перших днів війни відділ освіти Покровської міської ради почав вирішувати надважливі питання щодо збереження життя учасників освітнього процесу та забезпечення функціонування усіх структурних підрозділів системи освіти Покровської громади. Відбувся перехід на дистанційну форму навчання та управління.

Ще з вересня 2021 року заклади освіти нашої громади працюють на платформі Microsoft Teams. Для цього створено три хмари: хмара відділу освіти, яка налічує 23 заклади дошкільної освіти та 19 закладів загальної середньої освіти, і дві окремі хмари – ЗОШ № 9 та ЗОШ № 12.

За допомогою порталу "Нові Знання", який є однією зі складових частин всеукраїнського проєкту "КУРС: Освіта", оцифровано шкільну документацію. Зокрема, ведення класних журналів переведено в онлайн-формат. Портал допомагає підтримувати постійний безперервний зв'язок вчителів з учнями та їх батьками через щоденний доступ до розкладу уроків, домашніх завдань, електронних версій підручників, оцінок учнів.

Завдяки платформі Microsoft Teams було систематизовано та переведено у цифрові аналоги усю управлінську документацію. Адже платформа Microsoft Teams доступна з будь-якого пристрою і містить велику кількість безкоштовних інструментів для здійснення документообігу та проведення відеозустрічей – нарад у командах освітян. Усі теки та файли у спільному доступі класифікуються та зберігаються у хмарі. У користувачів платформи також є можливість працювати у спільних документах, надавати оперативну та звітну інформацію.

Платформа дозволила здійснити координаційну роботу відділу освіти з керівниками закладів освіти Покровської громади. Це в першу чергу нормативно – правове, методичне та психологічне консультування, а саме: розробка рекомендацій щодо питань трудового законодавства в галузі освіти під час дії режиму воєнного стану, організація підвищення кваліфікації та атестації педагогів, укладання методичних рекомендацій (путівників) щодо якісної організації дистанційного навчання (рис. 1).

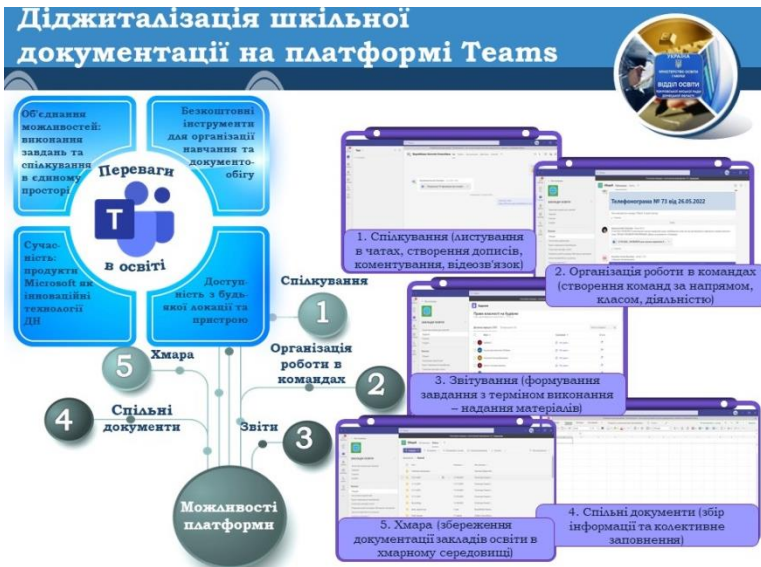

Рис. 1. Можливості платформи Microsoft Teams

Структурні підрозділи відділу освіти Покровської міської ради в умовах воєнного стану побудували систему якісної безперервної діяльності.

Бухгалтери та юристи ведуть роз'яснювальну роботу з освітянами щодо змін у трудовому законодавстві, забезпечують своєчасну виплату заробітної плати освітянам Покровської громади, всебічно сприяють збереженню функціонування закладів освіти.

Господарча група та мобільна бригада відділу освіти забезпечують належну життєдіяльність закладів освіти та

Покровської громади в цілому: ліквідують аварійні ситуації, здійснюють доставку питної води та продуктів харчування у заклади освіти, в яких розміщуються внутрішньо переміщені особи, розвантажують та доставляють гуманітарну допомогу.

Зклади дошкільної освіти перейшли у новий режим роботи. Педагоги запровадили інформаційний онлайн-інтенсив в роботі з батьками вихованців: спочатку створили 4 Telegram-канали «Дошкілля» для батьків за віковими категоріями дітей, а потім доучилися до платформи Microsoft Teams і зараз успішно проводять олайн-заняття з вихованцями в синхронному режимі.

Працівники закладів дошкільної освіти змінили вид своєї діяльності у зв'язку з необхідністю розміщувати у приміщеннях дитячих садків евакуйованих громадян: допомагають їм облаштовувати побут, організують харчування у шкільних їдальнях (рис.2).

Рис. 2. Перепрофілювання працівників ЗДО

Зклади позашкільної освіти організували свою діяльність в дистанційному форматі через створення освітніх каналів у соціальних мережах та на платформі Microsoft Teams. Завдяки їй

можливостям керівники гуртків проводять онлайн-заняття з усіма учнями закладів освіти громади. Вихованці студій та секцій здобувають численні перемоги на всеукраїнських та обласних онлайн-конкурсах.

Освітняни Покровської громади активно долучаються до волонтерської діяльності: формують продуктові набори для гуманітарної допомоги, збирають одяг для внутрішньо переміщених осіб, проводять розвивальні заняття з їх дітьми; надають допомогу місцевому притулку для тварин.

У закладах освіти Покровської громади облаштовано найпростіші укриття. Працівники таких закладів забезпечують чергування з метою цілодобового доступу населення до укриттів.

Майже з перших днів війни до лав Збройних сил України вступили 40 % усіх військовозобов'язаних педагогічних працівників закладів освіти Покровської міської ради. Ми вдячні мужнім і незламним захисникам України та завжди готові прийти на допомогу словами підтримки у соціальних мережах або посприяти вирішенню побутових питань.

Психологічна служба здійснює постійну підтримку психологів, соціальних педагогів та працівників закладів освіти. Практичні психологи закладів дошкільної та закладів загальної середньої освіти забезпечують постійну психологічну підтримку дітей Покровської громади та надають першу психологічну допомогу евакуйованому населенню: проводять групові, індивідуальні заняття та консультації.

З метою збереження життя освітян, цінної документації та майна відділ освіти провів низку заходів з евакуації. Учасники освітнього процесу та члени їх родин виїхали у безпечні регіони України. Також провели заходи зі збереження матеріальних цінностей: документи та оргтехніку вивезли за межі Донецької області, інші матеріально-технічні цінності закладів освіти убезпечили на місцях.

За ініціативою відділу освіти Покровської міської ради під керівництвом волонтерів-медиків з Великої Британії – організації UK-Med освітяни нашої громади пройшли підготовку з екстреної домедичної допомоги. Тренінги відвідали 209 представників закладів освіти Покровської громади. 204 учасника освітнього

процесу пройшли онлайн-тренінги з першої домедичної допомоги на освітніх платформах.

Війна триває... Протистояння російській агресії продовжується... Зараз кожен освітянин Покровської громади як ніколи відчуває велику відповідальність за долю країни, долю нашої громади і нашої освіти та робить усе можливе і надможливе заради наближення мирного майбуття.

УДК 37.014.25:004

Малєєв Денис,

*проректор з науково-педагогічної роботи
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
кандидат психологічних наук
ORCID iD 0000-0002-4351-4197*

Костенко Дмитро,

*начальник відділу освіти
Великоновосілівської селищної ради Донецької області*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СФЕРИ ОСВІТИ НА МІЖРЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ

МОН разом із міжнародними партнерами проводило цифрову трансформацію сфери освіти всупереч жорстокій агресії РФ проти України. Про це свідчать численні заходи, здійснені у сфері інформаційних освітніх технологій, а саме: протидія кіберзагрозам, цифрова грамотність і гігієна, посилення захисту державних освітніх інформаційних систем; розвиток платформ дистанційної освіти та е-діловодства закладів освіти; розвиток вебплатформи дистанційного навчання «Всеукраїнська школа онлайн»; забезпечення програмно-апаратних інфраструктурних освітніх потреб учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану тощо.

З перших днів військової агресії РФ МОН за підтримки міжнародних партнерів забезпечено сталість освітнього процесу шляхом широкого застосування ІТ-інструментів.

Також за підтримки міжнародних партнерів забезпечено фінансову й матеріально-технічну підтримку освітян, продовжується інтенсивна діяльність із розроблення дієвих сценаріїв розв'язання проблем щодо забезпечення освітнього процесу цифровим контентом, пристроями, технологіями; удосконалює та уніфікує в цьому контексті низку освітніх інформаційних систем і централізованих інформаційних баз [1, с.358].

У зв'язку з агресією Російської федерації та воєнним станом в Україні, на перший план висувають проблему модернізації змісту освіти, пошуку нових освітніх парадигм та напрацювання певного досвіду трансформації освіти в інформаційно-цифровому просторі регіону. Наразі стратегічно важливим є інтеграція регіонального інформаційно-цифрового простору як на міжрегіональному рівні так і міжнародному.

Щодо питання внутрішньої міграції та поліпшення інтеграційних процесів у інформаційно-цифровому просторі регіональних освітніх систем доцільним є долучення до плану реалізації концепції «Регіональний розвиток цифрової освіти на 2021–2027 роки» громад тих регіонів України де наразі перебувають учні та педагоги Донеччини за наступними напрямками:

- матеріально-технічного забезпечення створення та функціонування цифрових ресурсів та вебресурсу освітньо-ресурсного центру міжрегіональної взаємодії та освітнього хабу «Донеччина»;
- інтеграція мережі базових дистанційних шкіл регіону до міжнародної української школи. Міжнародна українська школа – єдиний державний заклад освіти, що надає українську освіту дітям української діаспори по всьому світу.

З метою організації якісного процесу навчання учнів з ГОТ масштабування досвіду Донецької області набутого за результатами впровадження з 2016 регіонального проекту «Дистанційна освіта школярів Донеччини», а саме розширення мережі базових дистанційних шкіл. На початку 2022 року до реалізації проекту було залучено 14 базових дистанційних шкіл, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання

здобувачам освіти на платформі Moodle. У період з 2016 по 2021 роки свідоцтво про здобуття базової середньої освіти отримали 2870 учнів, свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти – 2276 осіб.

Досвід базових дистанційних шкіл набув розвитку та вдосконалення, а саме: електронні освітні ресурси цих шкіл використано в роботі «Відкритої онлайн-школи», створеної в березні 2020 року. Кількість активних користувачів школи склала понад 100 000 тис. користувачів зі всієї України (ТОТ 8 тис.).

За результатами опитування директорів базових дистанційних шкіл наразі нагальним питанням що потребує вирішення є системно-технічний супровід організації дистанційного навчання, наповнення платформи дистанційного навчання якісним освітнім контентом.

Тому є потреба в реалізації проєкту «Створення мережі лабораторій з розробки освітніх цифрових ресурсів», мета якого полягає у створенні комплексної, постійно діючої системи реінтеграції молоді з тимчасово окупованих територій та територій лінії розмежування до сучасного українського цифрового освітнього простору шляхом створення мережі лабораторій по розробці освітніх цифрових ресурсів на базі закладів загальної середньої освіти (базові дистанційні школи).

Перші успішні кроки вже було зроблено на прикладі створення подібної лабораторії на базі Донецького ОБЛШПО за підтримки Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні. Лабораторію оснащено професійним обладнанням для відеозапису, монтажу та обробки відео для створення якісного освітнього цифрового контенту з метою забезпечення віддаленого доступу для учнів з тимчасово окупованих територій.

З метою адаптації учнів що з сім'ями були вимушені виїхати з регіону за кордон потрібно:

- ініціювати програму подвійних свідоцтво про здобуття базової та повної загальної середньої освіти принаймні для дітей які будуть у 2022-2023 навчальному році навчатися у 9 та 11 класах (продовжують дистанційне навчання в українських базових дистанційних школах, з офлайн вивченням мови країни де наразі перебувають здобувачі освіти);
- ініціювати програми підтримки обдарованих, талановитих

дітей шляхом надання стипендій під час стажування в організаціях що входять до IT Cluster Donbass/IT кластер Донеччини та інших регіонів України з подальшою можливістю працевлаштування;

- сформувати мережу закладів освіти які здійснюють підготовку здобувачів освіти за освітніми програмами профільної середньої освіти, освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» за спеціальністю: 122 «Комп'ютерні науки»; 123 «Комп'ютерна інженерія»; 124 «Системний аналіз»; 125 «Кібербезпека»; 126 «Інформаційні системи та технології». Можливість інтеграції подібних програм до освітніх закладів країн де перебувають учні та вчителі з України.

Для стабільної та безперервної роботи, постійного оновлення платформи дистанційного навчання, системи електронного деканату, впровадження сучасних цифрових технологій для подальшої реалізації концепції необхідно:

- забезпечити завершення наповнення платформи дистанційного навчання, апробації електронного навчального відеоконтенту;
- продовжувати впровадження програми підвищення кваліфікації з цифрової грамотності;
- сприяти впровадженню електронних журналів в базових дистанційних школах (E-Journal або NZ.UA);
- орієнтувати роботу педагогічної спільноти на розвиток цифрової компетентності через здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, поглиблення знань щодо безпеки, удосконалення організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, розуміння правових і етичних аспектів, а також уміння підтримувати комунікацію, творчість, співпрацю та інноваційність;
- відпрацювати план дій створення комплексного моніторингу щодо наявності та реалізації вже існуючих стратегій розвитку цифровізації освітнього простору громад з можливістю створення інформаційних панелей та інтерактивних карт;
- сприяти розвитку цифрової та дистанційної освіти, а також формування та підтримки його високих стандартів через

організацію співпраці з партнерами, в рамках реалізації низки міжнародних проєктів.

Накопичений європейськими країнами досвід організації післядипломної освіти педагогів, без сумніву, є цінним для осмислення і творчого використання українськими педагогами в умовах оновлення системи післядипломної освіти педагогів в Україні. Потреби інтеграції України до світового освітніх простору зумовлюють необхідність розв'язання ряду складних проблем щодо модернізації сфери післядипломної освіти і системи підвищення кваліфікації керівних кадрів. Так у 2022 році Донецький обласний інститут спільно з Центром дітей та молоді Литви та Громадською організацією «Університет життя LT» (м. Вільнюс) здійснюється реалізація проєкту «UPDATE 2021: Розробка системи дистанційного підвищення кваліфікації вчителів в закладах освіти Донецької та Луганської областей 2021-2022», метою проєкту є поліпшити послуги дистанційного підвищення кваліфікації вчителів. У рамках проєкту, створено онлайн платформу <https://vchytel.com.ua/> на якій розміщено освітні програми підвищення кваліфікації вчителів за проблематикою дистанційного навчання. Проєкт фінансується фондом співпраці та підтримки демократії при Міністерстві закордонних справ Литви та Посольства Литви в Україні. Нагальним є питання системно-технічної підтримки платформи. Створення та розміщення онлайн-курсів підвищення кваліфікації для вчителів та керівників закладів освіти відповідно до програми Стандартів професійного зростання вчителів з розвитку цифрових компетенцій.

Список використаних джерел

1. Інформаційно-аналітичний збірник “Освіта України в умовах воєнного стану”. Київ, 2022. 358 с.

Розділ 2

ЗАКЛАДИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ВІД ВІЙНИ ДО МИРУ – ДОСВІД УПРАВЛІННЯ

УДК 37:005.8"366"

Абизов Вадим,

*кандидат політичних наук, доцент,
завідувач кафедри управління та адміністрування
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
ORCID iD 0000-0002-3359-340X*

Бобилева Яна,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцентка кафедри управління та адміністрування
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
ORCID iD 0000-0002-1039-2963*

ПЕРСПЕКТИВНІ ЦІЛІ ОСВІТНІХ ПРОЄКТІВ У ПОВОЄННИЙ ЧАС

У проєкті Плану відновлення України (освіта і наука), що розрахований поетапно та покроково до 2032 року з урахуванням перетворень під час воєнного стану та у післявоєнний період визначено основні цілі для середньої освіти та всіх освітніх ланок, які сконцентровано в розділ «Національні проєкти за сферами «освіта і наука» 2032»[1]. Продумані та ретельно поетапно прописані «Національні проєкти за сферами «освіта і наука» 2032» були наслідком представлення на Конференції з відновлення України в Луганно 4 липня 2022 року Плану відбудови України за 10 років кошторисом у \$750 мільярдів.[2] За десять років має бути реалізовано 850 проєктів та програм. Серед основних напрямків Плану «Розвиток системи освіти» з перспективним бюджетом \$5 млрд. Концептуальною концентрацією запланованих реформ освіти України стала Програма великої трансформації «Освіта 4.0: Український світанок».[3]

Як зауважив Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет, головною

метою великої трансформації є зміна стратегічних цілей сфери освіти, що будуть направлені на відновлення та розвиток української освіти на шляху до європейської інтеграції. Стратегічний напрям – гармонізація українського та європейського освітніх просторів задля відповідності вітчизняної системи освіти технологічному укладу Industry 4.0. Тобто освіта має бути націлена на сучасну економіку та майбутні тренди світового розвитку. Четверта промислова революція, або як її інакше називають Industry 4.0 та її застосування, – одне з найактуальніших питань для країн, які хочуть зберегти свою конкурентоспроможність у галузі науки, технологій та інновацій у сучасному світі. Країни, які не можуть адаптуватися до процесів Індустрії 4.0, не зможуть розвиватися з наукової та технічної точок зору та йти в ногу з поточними інноваційними процесами. Industry 4.0 – це сучасні процеси автоматизації, великі бази даних, які взаємодіють один з одним, роботи та розумні фабрики, тобто останні виробничі технології.

Основні складові Industry 4.0 були представлені на Всесвітньому економічному форумі 2019 року: аналітика великих даних, штучний інтелект, автономні роботи, автономний транспорт та безпілотні літальні апарати (БПЛА), хмарні обчислення, квантові обчислення, інтернет речей, доповнена, віртуальна реальність та метавесвіт, моделювання та симулятори, тривимірний друк, друкована електроніка, нанотехнології та нейротехнології, блокчейн, інформаційна безпека, автономні роботи у сфері логістики, виробництва, точне землеробство з використанням дронів та сенсорів, цифрові двійники у бізнесі. Тобто нам потрібно створити Educational 4.0 для Industry 4.0.

Наприклад, у Програмі «Національні проекти за сферами «освіта і наука» 2032» для загальної середньої освіти планується організація освітнього процесу на зразок ідеального руху інформації та суб'єктів надання та отримання інформації в мобільній сучасній структурі Industry 4.0. Подивиться зміст таких структурних складових як:

«SUN. School for the Ukrainian Nation: Державна дистанційна школа в форматі Uber. У цій школі немає вчителів на ставках. У цій школі вчитель працює з учнем коли це потрібно саме учню. У цій школі може навчатися будь-яка дитина, з будь-якої точки

світу. *Peer-to-peer* освіта - цього чекає світ.

Трансформація шкільних бібліотек Модернізація шкільних бібліотек та інших вивільнених в результаті оптимізації приміщень, та створення на їх базі відкритих просторів (хабів) для самостійного навчання (з урахуванням принципу універсального дизайну)

Цифровий освітній паспорт. Створення цифрової освітньої екосистеми для збору, обробки та передачі інформації щодо індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти.

Цифрова школа Забезпечення безперервного доступу до освіти через оснащення всіх шкіл необхідними цифровими інструментами – швидкісним інтернетом, мобільними цифровими класами, а всіх вчителів ноутбуками» [1].

Звичайно, що треба підготувати педагогів до Educational 4.0, що передбачено в «Освіта 4.0: Український світанок». Тут слід згадати успішний досвід Донецького обласного ППО щодо розвитку STEM-освіти в області, підвищення кваліфікації педпрацівників та організації STEM центра на базі Інституту. І це була цілеспрямована проектна робота з такими змістовими складовими як цифровізація, візуалізація, інтернет речей, цифрове моделювання тощо.

«Освіта 4.0: Український світанок» передбачає в МАПІ ПРОЄКТІВ на 2023-2025 роки проекти, спрямовані на розбудову інфраструктури та трансформацію змісту освіти і науки, відповідно до стандартів ЄС та програми Лугано, а на 2026-2032 роки реалізацію пакету проектів, що завершують велику трансформацію системи освіти і науки [3].

Таким чином, перспективні цілі освітніх проектів повоєнного часу разом з відновленням зруйнованої освітньої інфраструктури, що кидається в очі кожному в першу чергу, своєю основною задачею має поступову неухильну трансформацію до моделі Educational 4.0. Це мають бути проекти з цифровізації освітнього середовища та формування стійких компетентностей педагога і учня, створення доступного та якісного освітнього цифрового контенту, функціонування цілісної системи оцінювання якості освіти, з автоматизації послуг та контенту освіти, зі створення нового нормативного та методичного забезпечення освіти тощо.

Список використаних джерел

1. ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ Освіта і наука: [Веб-сайт]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadskeobgovorennya/2022/08/19/НО.proyekt.Planu.vidnovl.Osv.i.nauky-19.08.2022.pdf> (дата звернення: 5.01.2023);
2. Відновлення України Проекти нацпрограм Розвиток системи освіти: [Веб-сайт]. URL: <https://recovery.gov.ua/project/program/improveeducation-system> (дата звернення: 5.01.2023);
3. Програма великої трансформації «Освіта 4.0: Український світанок»: [Веб-сайт]. URL <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/12/10/Osvita-4.0.ukrayinskyu.svitanok.pdf> (дата звернення: 5.01.2023).

УДК 37:061.2-048.38"364"

Щербиніна Ганна,

*методист відділу менеджменту та моніторинг освіти
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти*

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА МІЖНАРОДНИХ ФОНДІВ У РОЗБУДОВІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС

Організаційна автономія, надана закладам загальної середньої освіти в межах чинного законодавства, дає можливість значно розширювати межі співпраці з різними соціальними інституціями, зокрема й з громадськими, благодійними організаціями та фондами. Така співпраця дозволяє урізноманітнити, зробити освітній процес більш цікавим, залучити учнів до різного роду громадської діяльності або ж допомогти закладам освіти матеріально. Роль громадських організацій переоцінити важко, адже вони є проявом волі певної верстви громадянського суспільства, яке об'єдналося задля вирішення певних соціальних проблем та зосередження на них уваги влади задля прийняття важливих політичних рішень.

На сьогоднішній день в Україні створено й працює чимало

міжнародних та всеукраїнських громадських організацій, діяльність яких так чи інакше пов'язана з освітньою сферою. Наприкінці листопада відділом менеджменту та моніторингу освіти Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти було проведено опитування серед закладів загальної середньої освіти Донеччини щодо співпраці з різними громадськими та благодійними організаціями та участі в різноманітних проєктах (лист Донецького облППО від 24.11.2022 № 633/10.2 «Про опитування щодо співпраці закладів загальної середньої освіти з громадськими організаціями та участі в проєктах»). В опитуванні взяли участь 116 ЗЗСО Донецької області з Маріупольської, Краматорської, Слов'янської, Бахмутської, Покровської, Мирноградської, Святогірської, Курахівської, Великоновосілківської, Костянтинівської, Миколаївської, Мар'їнської, Новодонецької, Черкаської, Олександрівської, Комарської, Вугледарської, Селидівської, Іллінівської, Білозерської, Авдіївської, Новгородівської, Торецької, Очеретинської, Комарської територіальній громад. Розглянемо отримані результати більш детально.

Серед громадських організацій (далі – ГО) та благодійних фондів, з якими співпрацюють заклади загальної середньої освіти Донеччини, є:

- у **Великоновосілківській ТГ** Великоновосілківське районне товариство греків «АНАСНІСІ», ГО «Взаємодія-Плюс», ГО «Поруч», благодійний фонд «Фундація соціальних інновацій «З країни в Україну» в межах проєкту «Демократичне врядування у Східній Україні» (DG East) USAID Ukraine-USAID Україна Агентства США міжнародного розвитку (USAID), фундація «Центральноєвропейська Академія Навчань та Сертифікації (CEASC)»; «EdCamp Ukraine».
- у **Селидівській ТГ** ГО «Докудейз», «Країна вільної громади», «Асоціація активних громадян», «Дитинство – без СНІДу», «Країна вільної громади», «Ла Страда – Україна», «Поруч», «Інша освіта», «GoGlobal», «EdCamp Ukraine», «PEOM», «Інноваційні Освітні Технології», «Час розвитку», «Центр гендерної культури», «Дівчата», «СПОЛЮМ», ГС «Асоціація активних громадян», міжнародна наукова організація «IREX»;

- благодійні фонди «Фонд Кличко», «Харків з тобою», «Щаслива лапа» («Happy Paw»), «Центр громадських ініціатив», «Dogcas-Україна»; фонди «Східна Європа», «Здоров'я через освіту», «Благополуччя дітей», «Слова допомагають»; Європейський центр імені Вергеланда; компанії Bosch та фонд «UNICEF»; Молодіжна рада Селидівської ТГ; молодіжний рух «Let's do it Ukraine»; програма підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа» та ін.
- **у *Курхівській ТГ*** ГО «Країна вільних людей», «Дитячий фонд Німеччини», «Ла Страда – Україна»; благодійні фонди «Доркас», «Відаю серце дітям України», «Жовто-блакитні крила», «Фонд Кличка», «Червоний хрест»; міжнародні агенція «USAID» (через платформу GoF) та фонд «UNICEF».
 - **у *Білозерській ТГ*** ГО «Global Office», «Про.Світ», «Євріка м. Білозерське», «Місто Активних Громадян», «Амбасадори миру», «Донецький молодіжний дебатний центр», «Добропільський центр молоді «ДОБРО»; програма UNICEF «Shift», міжнародна програма «PALS-2030»
 - **в *Очеретинській ТГ*** ГО «ACTED», міжнародний фонд «UNICEF», благодійна організація «ADRA Ukraine», міжнародна гуманітарна організація «Людина в біді», «Червоний хрест».
 - **у *Маріупольській ТГ до окупації*** – міжнародна агенція «USAID», міжнародний фонд «UNICEF», фундація соціальних інновацій «З країни в Україну»; Всеукраїнська громадська організація «Українське Реєстрове Козацтво»; ГО «Про.Світ», «Молодіжна ЛІГА Майбутніх поліцейських», «Федерація грецьких товариств України», «Есо Junk», «Майбутнє Маріуполя», «Зелений центр Метінвест», «Сімейне коло», «Простір толерантності», «Спілка жінок України», «Щаслива лапа» («Happy Paw»), «Ла Страда – Україна», «Молодь Маріуполя», «Фонд розвитку Маріуполя», «Запоріжжя. Платформа спільних дій», «Криворізька фундація майбутнього», громадська молодіжна неурядова англомовна організація «КАКТУС»; благодійні фонди «The HALO Trust» (з мінної безпеки), «Жовто-блакитні крила»; освітній хаб «Халабуда»; формаційна платформа особистісного та

- суспільного розвитку для молоді на основі цінностей «Українська академія лідерства»; всеукраїнська асоціація вчителів історії «Нова доба», Український інститут вивчення Голокосту «Ткума», Український центр вивчення історії Голокосту; навчально-методичний центр «Зелений паросток» та ін.
- у **Торецькій ТГ** ГО «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій», «Ініціативна молодь українського Нью-Йорку», «Польська Гуманітарна Акція», «Точка рівноваги», «Всеукраїнське об'єднання «Українські рубежі», «Дівчата», «Про.Світ», «Молодь змінює все», «Студія громадських жіночих ініціатив», «Людина в біді», ISRC (Міжнародний комітет Червоного хреста); благодійний фонд «New Way»; міжнародні фонди «UNICEF», «Save the Children», «ADRA Ukraine»; ініціативний центр «ICAP Єднання».
 - у **Новгородівській ТГ** ГО «Traffic Challenge», «Global office», «Майстерня освітніх інновацій ЛІКО», «Фонд підтримки інформаційного забезпечення студентів», «Центр демократичних реформ і медіа»; міжнародний благодійний фонд «Доркас», «ПРО.ПРО.ЛАБ» (м. Київ); благодійна організація «Щаслива лапа» («Happy Paw»); Європейська організація з ядерних досліджень, ЦЕРН, м. Женева, Швейцарія (CERN, Geneva, Switzerland).
 - у **Краматорській ТГ** ГО «Save the Children», «Національна дитяча рада», «Спілка ветеранів АТО», «Ліга ділових жінок», «Дівчата», «Клуб рукопашного бою «Беркут»; благодійні фонди «Карітас Краматорськ», «Щаслива лапа» («Happy Paw»); міжнародна академія літератури і журналістики та ін.
 - у **Вугледарській ТГ** ГО «Нове місто» (м. Вугледар), «Смарт-освіта», міжнародні ГО «British Council», «Данська рада у справах біженців», Active Citizens Ukraine («Активні громадяни») за підтримки ГО «Міцна громада», «EdCamp Україна»; «Благодійний фонд «Фундація соціальних інновацій «З країни в Україну».
 - у **Слов'янській ТГ** ГО «Культурно-освітня платформа «Сенс», «Асоціація дитячих та сімейних психологів України», «Центр

- профілактики «Вибір», «Донецький прес-клуб», «Розвиток ініціатив», «Вік щастя», «Друзі мистецтва виховання», «PEOM», «Просвіта», «Ла Страда – Україна», «Асоціація велосипедистів Києва», «Щаслива лапа» («Happy Paw»), «Молодь Сходу України», міжнародна молодіжна організація «AIESEC», Дитячий фонд ООН «UNICEF»; благодійні фонди благодійні фонди «The HALO Trust» (з мінної безпеки), «Мрія», «Фундація соціальних інновацій «З країни в Україну»; програма ООН із відновлення та розбудови миру: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).
- *в Авдіївській ТГ* ГО м. Авдіївки «Сила ідей».
 - *у Мар'їнській ТГ* ГО «Сила добра», «Наше Відродження – Донбас Україна», благодійні організації «Благодійний фонд «Фундація соціальних інновацій «З країни в Україну» в межах проєкту «Демократичне врядування у Східній Україні» (DG East) Агенства США Міжнародного розвитку (USAID), благодійні фонди «Адвентистське агенство», «Карітас Маріуполь», «UNICEF», «ADRA Ukraine».
 - *у Покровській ТГ* ГО «Покровська платформа спільних дій», «Об'єднання «Агенція розвитку освітньої політики» у партнерстві з DRA (Німеччина), «Ла Страда – Україна», «Відроджені гімназії України», «Будуємо України разом», «Дівчата», «Жест допомоги», «Донецький прес-клуб», «Екологічне майбутнє», «Польсько-українська дружба», «Зелена Житомирщина», «Ліга майбутніх поліцейських», «Молодіжна рада», «Розвиток та партнерство», «Велотак», Покровська міськрайонна організація товариства Червоного хреста України; благодійні фонди «Батьківська рада», «Фундація соціальних інновацій «З країни в Україну», «Демократичний розвиток», «Фонд Кличка», «Живи, Україно!», «UNICEF», «EdCamp Україна»; Амбасадори миру (в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру).
 - *в Іллінівській ТГ* ГО «Про.Світ», «EdCamp Ukraine», «Ла Страда – Україна», громадська спілка «Освіторія».
 - *у Черкаській ТГ* ГО «Товариство активних людей», «Не

цькуй); благодійний фонд допомоги безпритульним тваринам «Щаслива лапа»; громадська спілка «#stop_sexтинг»; KPMG в Україні.

- **в Олександрівській ТГ** ГО «Відродження 2019».
- **у Бахмутській ТГ** ГО «Бахмутське товариство захисту тварин «ЛАДА», «Бахмут особливий», «Бахмутський фонд захисту дітей «МРІЯ», «Відродження села», «БМОІ «НАДІЯ», «Молодіжна ліга майбутніх поліцейських», «Бахмутська фортеця», Бахмутська міськрайонна організація Товариства Червоного Хреста України, «Ла Страда – Україна»; благодійна організація «АСОЦІАЦІЯ «ДАР»; Комітет мікрорайону Ступки.
- **у Новодонецькій ТГ** громадська спілка «Освіторія», ГО «Докудейз», «Про.Про.Лаб», «Фонд муніципального розвитку смт. Новодонецьке», GoCamp.
- **у Комарській ТГ** програма ПРООН.
- **у Святогірській ТГ** ГО «Богородиця».
- **у Мирноградській ТГ** ГО «Фонд Олександра Педана», «Центр розвиток корпоративної соціальної відповідальності», «Ла Страда – Україна», «Червоний хрест», «Покровська Платформа спільних дій»; благодійні фонди та організації «Волонтери добра», «Центр освітніх ініціатив», «Повернись живим», «Фонд Кличка», «Щаслива лапа» («Happy Paw»), «Чисті серцем»; міжнародний фонд «UNICEF».
- **у Лиманській ТГ** ГО «Нітриус», «Єдина родина Донеччини», «British Council», «Ла Страда – Україна».
- **у Костянтинівській ТГ** ГО «Поруч», «Інноваційні освітні технології», Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності (КСВ)».
- **у Миколаївській ТГ** ГО «Добробут», «Карітас», «Добропільський центр молоді «ДОБРО», «Всеукраїнська екологічна ліга», «Успіх селища Райгородок», «Save the Children»; «UNICEF».

Співпраця з громадськими організаціями та міжнародними фондами створює умови не лише для розвитку громадянської активності учнів та вчителів, розширення кола дружніх партнерів, а й дає можливість закладам освіти отримувати від цього певний

матеріальний зиск. Відомо, що завдяки співпраці з фондами та участі в різноманітних проєктах – українських та міжнародних – заклади освіти отримують кошти на відновлення матеріально-технічної бази, навчальних кабінетів, майданчиків та можливість подорожувати країнами Європи. Так, наприклад, Гірницька гімназія № 19 Курахівської міської ради Донецької області завдяки краудфайдинговому проєкту від Gof за співфінансування USAID отримала обладнання актовій зали (екран, проектор, активну акустичну систему, секційні стільці, оформлення зали (завісу), мікрофони); завдяки співпраці з UNICEF – спортивний інвентар (мати, каримати тощо); з БФ «Доркас» – принтер для друку на кружках, канцелярські товари; з БФ «Фонд Кличка» – м'ячі та жилети.

Великоновосілівський заклад загальної середньої освіти I–III ступенів № 2 Великоновосілівський селищної ради посів I місце в проєкті «ШколаТехно» й виграв 250 000 грн, завдяки участі в проєкті «Спроможна школа для кращих результатів» – 3,5 млн грн, а участь у проєкті «Школа дій» принесла закладу 50 000 грн.

Вугледарська загальноосвітня школа I–III ст. № 2 Вугледарської міської ради Донецької області, взявши участь в конкурсі малих проєктів від Active Citizens Ukraine («Активні громадяни») за підтримки ГО «Міцна громада», виграла проєкт на установку спортивного поля зі штучним покриттям, придбала прес для переробки пластмас, побудувала клас під відкритим небом, облаштувала аудиторію – бібліотеку англомовної літератури, виграла обладнання для ресурсної кімнати.

Краматорська українська гімназія Краматорської міської ради Донецької області завдяки участі в литовсько-українському проєкті «На шляху до змін» мала можливість відвідати столицю Литви – м. Вільнюс, а завдяки участі в українсько-чеському проєкті з питань управління навчальним закладом – столицю Чехії м. Прагу. Окрім цього заклад брав участь в українсько-норвезькому проєкті Європейського центру ім. Вергеланда «Демократична школа», завдяки чому суттєво вдосконалив систему управління закладом на засадах демократії, широкого залучення громадськості й учнів до організації роботи гімназії, переформатовав учнівське самоврядування, створивши дієвий орган учнівського

самоуправління «Гімназійний парламент». Також реалізував 5 сумісних із міськими громадськими організаціями міні-проектів.

В Іллінівському опорному закладі загальної середньої освіти з поглибленим вивченням іноземних мов Іллінівської сільської ради Краматорського району Донецької області завдяки участі в проекті соціальної дії British Council Active Citizens «Розвиток та навчання – шлях до єднання» було облаштовано ресурсну кімнату; участь у проекті «Strong Youth», який ініціював «Про.Світ», надала можливість на території філії – Олександро-Калинівського ЗЗСО – встановити мотузковий парк. Завдяки участі у всеукраїнському освітньому проекті зі сталого розвитку «Збудуй своє майбутнє» діти доєдналися до виготовлення екосумок, а в проекті «Про.Світ» – до облаштування коворкінгу.

У січні 2022 року в Слов'янській загальноосвітній школі І–ІІІ ст. № 15 Слов'янської міської ради Донецької області з'явився новий сучасний освітній простір «Амбасадори миру». Діалоговий майданчик створено за підтримки Програми ООН із відновлення та розбудови миру та фінансової підтримки урядів Данії, Швеції та Швейцарії, а також за сприянням Слов'янської міської ВЦА. Це вільний просвітницький простір, де передбачено проведення дебатів, тренінгів, інтелектуальних івентів та інших активностей. Безпечне та доступне освітнє середовище, виконане у стильному яскравому дизайні з урахуванням архітектури будівлі закладу освіти, створювалося із застосуванням інформаційно-комунікаційних засобів та сучасних меблів.

Шандриголівська загальноосвітня школа І–ІІІ ст. Лиманської міської ради Донецької області отримала можливість провести ремонт та покращити матеріально-технічну базу закладу на суму 765 000 грн (проекти «Енергозберігаючі заходи. Утеплення Шандриголівської загальноосвітньої школи» (грант ПРООН), «Якісні меблі – запорука здорового способу життя» (обласний проект), «Від комфорту в школі – до якості освіти» (обласний проект), та отримати спортивний інвентар від БФ «Klitschko Foundation» за підтримки фундації UEFA Foundation for Children.

У Маріупольському навчально-виховному комплексі «колегіум-школа» № 28 Маріупольської міської ради Донецької області було створено «Шкільну службу порозуміння» для

розв'язання конфліктів, навчені тренери й отримано повне матеріальне забезпечення (мультимедійне обладнання, меблі, канцелярія). Заклад брав участь у проєкті «Артель – минуле в сучасному», для реалізації якого отримав і закупив матеріальне забезпечення на 53 000 грн. У закладі був запроваджений курс «Кроки до порозуміння», навчені педагоги та отримані безкоштовні посібники у кількості 50 штук для учнів 10-11 класів; упроваджені факультативи «Культура добросусідства», «Вчимося жити разом», «Хмарні сервіси Office 365», навчені педагоги. Пройшли навчання 8 педагогів про наслідки ураження вибухонебезпечними залишками війни.

5 учнів Маріупольської спеціалізованої школи I–III ступенів № 66 Маріупольської міської ради Донецької області завдяки участі в «Програмі обміну майбутніх лідерів» (FLEX) між Україною та ACTR/ACCELS (American Councils) останні 5 років навчались у США. Окрім цього школа стала суперфіналістом проєкту «Освітній марафон» та переможцем програми з розвитку молодіжного медіа від Youth MediaLab й отримала мультимедійне обладнання для створення відеостудії. Завдяки перемозі в конкурсі ГС «Зелений центр метінвест» серед закладів освіти «Простір 2021» школа створила на пришкольній ділянці «Альтанку» – естетично оформлений майданчик для проведення відкритих занять на свіжому повітрі. Перемога в проєкті «UPSHIFT Україна» принесла команді учнів грант на 50 000 грн, а перемога в проєкті UNICEF «Збережи воду – збережи життя» дозволила встановити мурал на стіні школи. Педагоги школи стали учасниками литовсько-українського проєкту «На шляху до змін» і відвідали м. Вільнюс у Литві.

Наведений перелік проєктів і перемог закладів освіти не є остаточним. Такі досягнення свідчать про надзвичайно велику працю, потужний кадровий потенціал і бажання колективу тієї чи іншої школи зробити свій заклад кращим, яскравішим і успішнішим. В умовах сьогодення, коли ворог руйнує заклади освіти, ми маємо замислюватися над тим, як будемо їх відбудовувати, ремонтувати й відновлювати. Саме тому вкрай важливо не втратити напрацьовані зв'язки з громадськими організаціями та фондами, мати під рукою вже готову заявку, яку в будь-який момент можна подати для участі в проєкті. У Донецькому облППО є спеціальні курси, де навчають складати

такі заявки.

У червні 2022 року в Швейцарії Прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем було презентовано «План Маршалла» з післявоєнної відбудови країни, який оцінюють у 750 мільярдів доларів. За словами прем'єра, основними джерелами відновлення мають бути конфісковані активи росії та російських олігархів. За різними оцінками, це від 300 до 500 млрд доларів. Крім того, планується залучити гранти та кредити міжнародних організацій та країн-партнерів [1]. Іншими джерелами мають стати інвестиції приватного сектора, а також позабюджетні внески приватних осіб та корпорацій. Країнам світу запропоновано взяти безпосередню участь у відновленні України. Чехія, Фінляндія та Швеція братимуть участь у відновленні Луганщини. Швейцарія відбудовуватиме Одещину, Ірландія – Рівненщину, Німеччина – Чернігівщину, Канада – Сумщину, США та Туреччина – Харківщину, Бельгія – Миколаївщину, Швеція та Нідерланди – Херсонщину, Норвегія – Кіровоградщину, Австрія – Запоріжжя, Польща та Італія – Донеччину [2]. Отже, з огляду на це ми схильні вважати, що у воєнний та післявоєнний період в Україні з'являться нові міжнародні інвестори, які допомагатимуть країні у відбудові закладів освіти.

Незважаючи на те, що війна триває, поступово починають повертатися до роботи або з'являтися нові фонди та організації, які збирають дані про зруйновані заклади освіти задля їх відновлення. Одним із таких новостворених фондів є фундація Олени Зеленської, яка опікується трьома напрямками: освіта, медицина та гуманітарна допомога. На сайті фундації можна залишити заявку про відновлення закладу освіти: <https://zelenskafoundation.org/>

ГО «Міжнародна фундація розвитку» також ініціює підтримку закладів освіти/науки та освітян/науковців, які постраждали від збройної агресії росії і збирає заявки від педагогів або закладів освіти, які постраждали внаслідок війни: <https://in-fd.com/dopomoga-zakladam-osviti/>

Наприкінці квітня 2022 року розпочав роботу благодійний фонд «savED», який допомагає відновлювати зруйновані та пошкоджені росіянами заклади освіти. Ідея створення фонду з'явилася в ексміністра освіти й науки України Ганни Новосад. Згодом до

команди долучилась українська освітня ініціатива GoGlobal. Зв'язатися з фондом можна через фейсбук-сторінку: <https://www.facebook.com/saved.savedschools/> або заповнивши заяву за покликанням: <https://cutt.ly/h1F6KQt> (поки що в переліку немає Донецької області, однак ми вважаємо, що це пов'язано з активними бойовими діями, після припинення яких в переліку область обов'язково з'явиться). Фонд збирає заявки від шкіл на відновлення освітніх просторів у школах, зокрема, кабінетів НУШ, інформатики, хімії, фізики, що постраждали від вибухів та обстрілів; створення цифрових освітніх центрів (пріоритетно в укриттях шкіл або інших закладах освіти); закупівлю обладнання, необхідного для забезпечення життєдіяльності закладу: генератори, обігрівачі, павербанки, ноутбуки тощо.

Громадська спілка «Освіторія» також вирішила відновити одну пошкоджену школу й збирає заявки від ЗЗСО: <https://cutt.ly/j1GqAQz>

Отже, підсумовуючи все вищесказане й беручи до уваги той факт, що кожний із нас повинен прикласти максимум зусиль для відновлення життєдіяльності країни, ми повинні усвідомити, що постійний моніторинг громадських організацій та фондів, які допомагають закладам освіти, є запорукою швидкої «реанімації» нашої школи. Заклади освіти Донеччини мають колосальний досвід у співпраці з ГО та фондами, тож важливо цей досвід не тільки не розгубити, а й поширювати.

Список використаних джерел

1. Післявоєнне відновлення України проходить у три етапи – Шмигаль. *Укрінформ*. 04.07.2022. URL: <https://cutt.ly/F1F8B5f>
2. Провідні країни Європи відбудовуватимуть Україну, – Гайдай. *LB.UA. Дорослий погляд на світ*. URL: <https://cutt.ly/11F40oa>

Коваленко Олександр,

*завідувач відділу нормативно-правового забезпечення
освітньої діяльності та атестації педагогічних кадрів,
старший викладач кафедри управління та адміністрування
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ АТЕСТАЦІЇ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Освіта України долає серйозні виклики у зв'язку з початком широкомасштабної війни, розв'язаної російською федерацією та введенням на території країни воєнного стану. Функціонування системи освіти в таких умовах характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до організації освітнього процесу, ефективних інформаційно-педагогічних технологій.

В умовах воєнного стану освіта є надважливою складовою взаємодії громадянського суспільства і держави, спрямованою на формування та розвиток соціально-значущих якостей кожної людини як активного громадянина своєї держави.

Стрижнева роль у системі освіти Донеччини з урахуванням реалій сьогодення та в умовах дії правового режиму воєнного стану належить саме педагогічному працівнику, через професіоналізм у роботі якого реалізуються норми державної політики у сфері освіти, спрямовані на зміцнення інтелектуального і духовного потенціалу підростаючого покоління – майбутнього нашої області і всієї України.

Про високий рівень сформованості професійних компетентностей вчителів області свідчить показник розподілу педагогічних працівників відповідно до присвоєних за результатами атестації кваліфікаційних категорій: сумарний показник вчителів, які є флагманами освіти Донеччини (присвоєно кваліфікаційні категорії «спеціаліст вищої категорії» та «спеціаліст першої категорії») становить 60 %, що на 2 % більше, ніж у попередні роки.

Постає питання: які процедури сприяють росту професійної майстерності та як можна сформувати та розвивати як загальні, так

і професійні компетентності педагогічних працівників області в умовах дії правового режиму воєнного стану і надалі?

Саме оцінювальну та мотивуючу функції щодо сформованості загальних і професійних компетентностей педагогічних працівників виконують елементи системи зовнішнього забезпечення якості освіти – атестація та сертифікація [1].

Оцінювання діяльності педагогічних працівників, підвищення їхніх професійних компетентностей відбувається також через уже відпрацьовану форму комплексного оцінювання педагогічної діяльності – атестацію .

Атестація, як система заходів, спрямованих на оцінювання професійної компетентності, здійснюється відповідно до вимог Типового положення про атестацію педагогічних працівників. Відповідним документом, що підтверджує професійну та освітню кваліфікацію (крім диплома про професійну освіту) є атестаційний лист [3].

Атестаційні процеси у 2021-2022 навчальному році мали свої особливості, пов'язані з існуючою загрозою життю і здоров'ю педагогічних працівників внаслідок збройної агресії російської федерації та оголошенням в Україні воєнного стану згідно з Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Враховуючи функціонування правового режиму воєнного стану в Україні Міністерство освіти і науки своїм листом від 15.03.2022 № 1/3454-22 “Про перенесення атестації педагогічних працівників у 2022 році” надало рекомендації щодо можливостей проведення атестації в закладах освіти. У документі вказано, що у разі неможливості проведення атестації у заплановані терміни, відповідно до поточної ситуації в конкретному регіоні, як виняток, приймати рішення про перенесення атестації педагогічних працівників [2]. Можливі шляхи окреслені у даному документі: перенесення атестації або проведення відповідних атестаційних процедур у повному обсязі.

В умовах автономії заклади освіти скористались можливістю вирішити питання проведення атестації в межах своїх повноважень, з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України та враховуючи безпековий стан на місцях.

Частина атестаційних комісій (17 територіальних громад

області – 37%), враховуючи загрози життю і здоров'ю педагогічних працівників та неможливість провести атестацію у заплановані терміни через воєнні дії в конкретному регіоні Донецької області, ухвалили рішення про її перенесення на один рік з умовою збереження раніше встановлених педагогам кваліфікаційних категорій (тарифних розрядів) та педагогічних звань до наступної чергової атестації.

Там, де безпекова ситуація у регіоні дозволяла (29 територіальних громад області – 63 %), атестаційними комісіями було завершено атестацію у повному обсязі. Організоване завершення атестаційного процесу відбувались як в очному форматі, так і онлайн (дистанційному) режимі з виконанням рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо проведення атестації педагогічних працівників в умовах карантину [4].

Організація атестації 2022-2023 навчального року має свої особливості. Однією з яких є дистанційний формат атестаційних процедур через організацію системного відпрацювання механізму проведення засідань атестаційної комісії у режимі онлайн (дистанційний формат) з використанням Zoom, Meet платформ тощо; створення хмарного сховища для збереження та оцінювання атестаційних матеріалів педагогічних працівників.

Враховуючи дистанційний формат проведення атестації виникають питання щодо виокремлення вимог до атестаційної документації. Зважаючи на набрання чинності нового Закону “Про освіту” [1], який визначив автономію закладів освіти як право суб’єкта освітньої діяльності на самоврядування, яке полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом (ст. 6) атестаційні комісії мають право приймати рішення щодо вимог до атестаційних матеріалів, які не суперечать Типовому положенню про атестацію педагогічних працівників України.

До орієнтовного переліку матеріалів з досвіду роботи педагогічного працівника, який атестується можна віднести: інформацію закладу освіти про працівника; відгуки адміністрації

закладу освіти та керівника циклової предметної комісії про роботу працівника в міжатестаційний період; інформацію про результативність фахової діяльності працівника у міжатестаційний період; матеріали, які підтверджують інформацію про результативність фахової діяльності педагогічного працівника (скан/фото копії посвідчень, дипломів тощо).

Атестаційні матеріали педагогічних працівників, які атестуються рекомендуємо оформлювати окремою *е-текою* або *окремим файлом* (рекомендований обсяг – до 20 аркушів + додатки) за певним переліком.

Важливим елементом під час підсумкового засідання атестаційної комісії є **самопрезентація** спрямована на розкриття педагогом, який атестується, власного професійного досвіду, досягнень, напрацювань за останні 5 років (за міжатестаційний період) у форматі електронної презентації з коментарем.

Обов'язковою умовою атестації педагогічних працівників відповідно до вимог п.1.8 Типового положення про атестацію є підвищення кваліфікації у міжатестаційний період [3]. Для відслідкування системності даного процесу рекомендовано використати наступні показники фіксації результатів підвищення кваліфікації: рік, форму (вид), суб'єкта ПК, назву/тему, категорію слухачів, обсяг, серію та номер документа з датою видачі.

У випадку призупинення дії трудового договору (ст. 13 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136-IX) або простої, **атестація педагогічного працівника не проводиться (п. 3.16)** [3]. При цьому МОН рекомендує, враховуючи поточну ситуацію в регіоні та бажання педагогічного працівника, з яким призупинено дію трудового договору, проведення атестації можливе за рішенням атестаційної комісії.

Звертаємо увагу, що **рішення про перенесення атестації ще на один рік** може прийматися атестаційними комісіями в будь-які строки та з будь-яких поважних причин (пп.3.2., 3.20) [3].

Враховуючи вищезазначене, в умовах дії правового режиму воєнного стану з метою підвищення професійної компетентності педагогів необхідно:

- організувати системне відпрацювання механізму проведення засідань атестаційної комісії у режимі онлайн (дистанційний

формат) з використанням Zoom, Meet платформ тощо;

- створити хмарне сховище для збереження та оцінювання атестаційних матеріалів педагогічних працівників, які підлягають атестації у 2022-2023 навчальному році;
- скоротити кількість членів атестаційної комісії до мінімальної, але не менше п'яти осіб;
- проводити засідання атестаційної комісії онлайн (дистанційний формат) як за участі педагогічних працівників, так і якщо вони не мають можливості долучитися. У разі неявки педагога на засідання атестаційної комісії, вважати його відсутнім з об'єктивних причин за винятком випадків атестації працівників, стосовно яких порушено питання про невідповідність займаній посаді;
- надсилати копію протоколу засідання атестаційної комісії у дистанційному форматі атестантам з метою інформування про прийняті рішення;
- враховувати у процесі організації атестації інтереси та можливості педагогічного працівника, який атестується;
- організувати роботу щодо цифровізації наявних документів про освіту, підвищення кваліфікації, атестаційних листів з метою їх збереження в хмарних сервісах.

Отже, атестація та сертифікація сприяють безперервному професійному розвитку педагогічних працівників, що відбувається через системне навчання та вдосконалення професійних компетентностей, навіть в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Лист Міністерства освіти і науки України від 15 березня 2022 року №1/3454-22 «Про перенесення атестації педагогічних працівників у 2022 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2022/04/03/List-1.3454-22-15.03.22.pdf>
3. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2022/04/03/List-1.3454-22-15.03.22.pdf>
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.10.2010 р. № 930 «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10>.

5. Лист Міністерства освіти і науки України від 27.03.2020 р. № 1/9-179 «Щодо проведення атестації педагогічних працівників у 2020 році в умовах карантину» [Електронний ресурс]. – Режим доступу https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/72189/

УДК 373.3/.5. 091"364"

Барабаш Любов,

*директорка Шандриголівської загальноосвітньої школи
I–III ступенів Лиманської міської ради
Донецької області*

ШКОЛА В УМОВАХ ВІЙНИ АБО ЛАЙФХАКИ ОСВІТЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

*Ми воїни. Не ледарі. Не лежні
І наше діло праведне й святе.
Бо хто за що, а ми за незалежність.
Отож нам так і важко через те.*

Ліна Костенко

Починаючи з 2020 року Шандриголівська загальноосвітня школа I–III ступенів Лиманської міської ради, як і всі українські школи, переживає певні зміни та потребує трансформації освітніх процесів. Раніше причиною тому була пандемія коронавірусу з низкою локдаунів, яка змусила всіх освітян адаптуватись та перелаштувати свою роботу з переходом в онлайн. За часів пандемії учасники освітнього процесу отримали великі проблеми із тим, що не всі діти мають комп'ютери, чи планшети, чи інші гаджети, доступ до інтернету або потрібну швидкість інтернету, через що порушується базове право людини – право на освіту.

Цьогоріч – повномасштабна війна російської федерації проти України, ніким не очікувана віна, яка не обійшла прекрасне село Шандриголове, що на Лиманщині. Війна, яка привнесла нові виклики, – зруйнований заклад освіти унеможлививлював звичайне навчання дітей, вимушено переселені учні та педагоги, які продовжують навчатися й працювати, тимчасово проживаючи на більш безпечних територіях, по всій Україні та за її межами, бойові

дії та інші причини, пов'язані з війною. Важко було відчувати, що це відбувається у XXI столітті, столітті прогресу та високошвидкісних технологій.

Відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України у зв'язку із введенням воєнного стану відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022, з метою своєчасного закінчення 2021–2022 навчального року педагогічною радою закладу було прийнято рішення щодо запровадження навчального процесу з використанням технологій дистанційного навчання.

І знову – онлайн: освітній процес в укриттях, під виття сирен повітряної тривоги та обстріли, в окупації та за кордоном. Ці виклики поставили перед школою завдання на «перезавантаження» з метою адаптації до реалій сьогодення. Обставини і час вимагають діджиталізації сучасної української школи – і це величезне поле можливостей, які вносять певний позитив.

З початком нового навчального року перед кожним директором закладу загальної середньої освіти постає низка питань, викликів, зокрема, кадровий потенціал закладу, формат організації освітнього процесу, створення безпечного освітнього середовища для всіх його учасників. У ці непрості часи ключовими навичками стає гнучкість, адаптивність та стійкість. У центрі постає ментальне здоров'я та знання щодо офлайн- та онлайн-безпеки у війні під час організації освітнього процесу.

Війна – надзвичайно складний час для всіх, а діти потерпають від неї найбільше. Пріоритетом для керівника закладу є забезпечення максимально можливої безпеки кожної дитини, кожного працівника закладу освіти. У зв'язку з тим, що на території Лиманської ТГ зберігалася реальна загроза для життя та здоров'я дітей і мирних мешканців, саме школа стала своєрідним осередком, що об'єднав учнів та вчителів як громади, так і дітей та педагогів, які вимушені були покинути свої домівки. Разом з тим роль школи під час війни значно більша, ніж освітня. Сьогодні школа – це, насамперед, місце психологічної підтримки та фізичної безпеки дитини. Освітняни Шандриголівської ЗОШ не розгубились, хоч психологічно було дуже важко себе опанувати. Адже вчитель не має права опускати руки. Перед педагогами закладу постало

завдання не тільки навчити, виховати, але й підтримати, заспокоїти. І саме школа стала осередком, який давав не лише знання, але й психологічну підтримку, допомагав не втрачати відчуття приналежності до спільноти. У листі Міністерства освіти і науки України від 06.03.2022 № 1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу» наголошено на необхідності організації навчання учнів у закладах загальної середньої освіти за допомогою дистанційної форми. Тому найбільш оптимальною та безпечною формою організації освітнього процесу в умовах воєнного стану педагогічним колективом Шандриголівської школи була обрана освіта з використанням технологій дистанційного навчання, перевагою якого є можливість навчатися в безпечних умовах і з будь-якого місця перебування.

Для дистанційного навчання Шандриголівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів обрала онлайн-платформу HUMAN, до якої були під'єднані всі педагоги та здобувачі освіти закладу. Цей вибір був не випадковим. Протягом трьох літніх місяців 2022 року педагогічна спільнота закладу пройшла онлайн-навчання на курсах з підвищення кваліфікації «Цифровізація школи за допомогою освітньої системи HUMAN», під час яких педагогічні працівники змогли навчитися цифровізувати навчальні процеси за допомогою системи «HUMAN Школа». Ця система має багато можливостей для розширеного спілкування вчителя та учня. Тут можна створювати розклад уроків, електронний журнал, завдання та тести для учнів, розмістити посилання на електронні підручники, спілкуватися в чаті з учнями та їхніми батьками, проводити відеоконференції. Для учнів, які знаходяться за кордоном, є можливість відвідувати платформу у зручний для них час та переглядати відеоуроки, які вчителі завантажують на сторінках відповідного предмету. Освітній процес був організований так, щоб кожен його учасник відчував себе комфортно і безпечно.

Учасники освітнього процесу вже мали попередній досвід онлайн навчання в умовах пандемії, добре освоївши Google Meet, ZOOM, Viber тощо. Однак освіта в умовах війни – це особливе випробування, освітня діяльність в режимі виняткової відповідальності. Тепер у освітян є багато інструментів, завдяки яким є можливість організувати освітній процес не тема за темою, як це було раніше, а так, як вони його бачать. Корисними у цій

ситуації стали напрацьовані під час пандемії коронавірусу моделі змішаного та дистанційного навчання у синхронному й асинхронному режимах.

Розглянувши на засіданні педагогічної ради закладу питання щодо організації освітнього процесу 2022–2023 навчального року, враховуючи думку експертів, прийшли до висновку, що синхронне навчання є більш наближене до занять в реальному часі. Адже вчитель може безпосередньо опитати учня, оцінити його відповідь, поставити додаткові питання. Така взаємодія краща для засвоєння матеріалу. Звичайно, є і мінуси. Як-от, переривання зв'язку, технологічні негаразди, неможливість колективного обговорення та групової роботи, відсутність візуального контакту з класом. Також, як показала практика, багато учнів таке навчання сприймають несерйозно та з меншою відповідальністю ставляться до виконання домашніх завдань. Проблемою є і важкість контролю за учнем під час відповіді, коли він може скористатися допоміжними джерелами інформації.

Перевагою асинхронного режиму є зручність графіку роботи, можливість гнучкого розпорядку дня та роботи у власному темпі. Водночас, недоліком є зниження навчальної дисципліни, зменшення соціалізації, важкість зворотного зв'язку. Асинхронне навчання вимагає більше зусиль від учнів, які повинні навчитись правильно організувати свій час, серйозніше ставитись до завдання, мати навички самодисципліни.

Зіставивши плюси та мінуси таких форматів навчання, були виокремлені види діяльності, які дозволять ефективно застосовувати кожен з цих режимів.

Водночас в умовах війни варто оптимізувати навчальне навантаження. Заняття у синхронному режимі важливі для учнів, проте більше в соціально-психологічному аспекті, ніж у навчальному. Тому їх кількість на день має бути принаймні вдвічі меншою, ніж під час дистанційного навчання в мирний час. Решту часу варто присвятити роботі в асинхронному режимі:

- спілкування у месенджерах;
- робота з онлайн-ресурсами (від Всеукраїнської школи онлайн з матеріалами МОН до Osvita Now від Освіторії та ЮНІСЕФ з порадами про навчання під час війни тощо);

- виконання дітьми вправ та завдань, що передбачають психологічне розвантаження, техніки врегулювання емоційного стану тощо.

Війна змінює наше життя, освітнє середовище, форму здобуття освіти. Тому, як керівник закладу освіти, своїм першочерговим завданням вбачаю гнучко реагувати на ці виклики та труднощі, щоб забезпечити права дітей на освіту в таких умовах, а педагогічним працівникам право на оплату праці. Це не зламає нас – українців. Ми розуміємо, що це все важко, незручно, некомфортно, але наш освітній фронт потребує згуртованості, чіткості, порозуміння на тому місці, де працює, навчається та проживає. Почавши новий навчальний рік, ми зробили крок переможців у майбутнє. Бо саме освіта – це наше майбутнє. Очі дітей, які дивляться на нас у шкільному класі, через екран монітора на «дистанційці» – то очі майбутнього. Наше головне завдання – зберегти життя, наше власне життя, життя тих, хто поруч з нами, життя тих, хто під рашистськими кулями та снарядами боронить нас на фронті.

Наша сила – у спільному спротиві: кожна наша дія на користь освіти послаблює ворога. Задля нашого щасливого майбутнього, осяяного сонцем перемоги, ми маємо продовжувати працювати кожен на своєму місці: навчатися, навчати, допомагати, підтримувати, грамотно і відповідально керувати.

Список використаних джерел

1. Постанова КМУ від 24 червня 2022 року №711 «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні» – <https://mon.gov.ua/ua/news/osoblivosti-organizaciyi-202223-navchalnogo-roku>.
2. Безпечний простір, Онлайн-курс EdEra про організацію безпечного психосоціального освітнього простору для вчителів і дітей. – <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/636>.
3. Поради директору школи щодо якісного дистанційного навчання в умовах війни. – <https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/poradi-direktoru-shkoli-schodo-yakisnogo-distanciynogo-navchannya-v-umovah-viyini>.
4. Як організувати навчання під час війни: досвід ізраїльських шкіл. – <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-orhanizuvati-navchannja-pid-chas-vijini-dosvid-izrajilskikh-shkil.html>.

Головатий Олексій,

*директор, учитель трудового навчання та технологій
закладу загальної середньої освіти І–ІІІ ступенів № 7
Торецької міської військово-цивільної адміністрації
Бахмутського району Донецької області*

УПРАВЛІНСЬКИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ УЧНІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Кожен знає, що першочерговим завданням будь-якого освітнього закладу є надання доступної якісної освіти та виховання адаптованого до життєвих викликів громадянина, патріота сильної, незламної держави.

Одним із викликів для нашого закладу освіти в умовах воєнного стану стало питання спроможності ефективної комунікації через діючий сайт школи, шкільні сторінки у соціальних мережах, що у вільному доступі для всіх учасників освітнього процесу, які змушені були залишити основне місце проживання та виїхати у більш безпечніші міста України або навіть закордон для тимчасового перебування.

Через воєнний стан в країні, зокрема пекельні бойові дії на території нашої громади, де щодня руйнуються житлові будинки та заклади освіти, батьки, учні, педагоги та взагалі всі українці перебувають в стані психологічної і фінансової нестабільності та потребують хоча б якоїсь підтримки, можливо, навіть короткотривалих яскравих вражень.

Українське суспільство є багатокультурним, іноді не знаєш, хто і як сприймає новини, але так чи інакше щодня всі стикаємося з новою інформацією через медіа. А медіа – це посередник між тим, хто створює інформацію, та тим, хто її споживає. Медіа за секунди може сформувати думку, яка впливатиме на пізнання, переконання, ставлення, фізичний стан, настрій, поведінку. Тому з метою покращення комунікації у шкільного учнівського самоврядування виникла ідея максимально використовувати збережене спеціальне цифрове обладнання «Медіанабір», яке було отримано після проходження нашими учнями навчально-практичного курсу «Лабораторія створення сучасного навчального, просвітницького

та дистанційного контенту з питань соціальної єдності – MoDELab», який відбувався у межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки урядів Данії, Швейцарії та Швеції. А також застосувати отримані навички під час навчання на курсі у створенні відеороликів, пов'язаних із соціальною активністю учнів нашої школи, підходами до недискримінації, гендерної рівності, захисту прав дитини, умінню популяризувати неконфліктні методики, власні практичні знання та історії успіху за темами, пов'язаними із соціальною єдністю, підвищенням рівня громадянської активності, інклюзією та побудовою толерантного суспільства. Матеріали можна переглянути у будь-який зручний час за покликанням: <https://school7toretsk.wixsite.com/ukraine>, <https://cutt.ly/q1IfZVT>

Цифрова трансформація дозволяє організувати національно-патріотичне виховання у дистанційному та інтегрованому форматі. Для нашого закладу використання власно створеного сучасного просвітницького контенту стало ефективною формою зв'язку між усіма учасниками освітнього процесу.

Отже, створення учнями позитивного контенту стало унікальною можливістю обговорити різні теми, створити атмосферу порозуміння й поваги до інших культур і національних відмінностей. Тематика наповнення відео є доволі різною, але головне завдання – допомогти соціально згуртуватися всім учасникам освітнього процесу, усвідомити свою значущість і зрозуміти важливість впливати на життя рідної школи, розширення світогляду, розвинути почуття солідарності й поваги до інших учнів і педагогів, встановити робочі й дружні контакти.

Список використаних джерел

1. Соціальна згуртованість через участь молоді: посібник для тренерів. – Київ, 2021. – 128 с. Авторський колектив: Максим Єлігулашвілі, Оксана Ємшина-Гоцко, Олександра Козорог, Вікторія Романюк.
2. Освіта України в умовах воєнного стану: інформаційно – аналітичний збірник. – Київ, 2022. – 345 с. Загальна редакція: Сергій Шкарлет та інші.

Лук'ячук Галина,

*старший викладач кафедри менеджменту освіти
Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти*

ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Одним з актуальних напрямів реформування освіти України є надання закладам освіти автономії. Це гарантують Закони України «Про освіту» та «Про загальну середню освіту», відкривши перед школами шлях до можливості мати свободу в організації діяльності, управлінні кадрами, розпорядження фінансами та створення освітніх програм на запити і потреби замовників освітніх послуг.

Чітке ієрархічне підпорядкування діяльності закладів багатьом рівням управління освітою створило не лише перевантажену вертикаль з переважаючою контрольною функцією над школами, але й створило негативне тло безвідповідального ставлення до виконання визначених функцій і завдань самими керівниками і педагогами. У лабіринтах управлінської вертикалі ховалися можливості здійснювати свою роботу без відповідальності за якість результату, оскільки контролююча діяльність проміжних ланок часто спотворювала результати, дозволяла завищувати показники, щоб представити школу в кращому світлі перед безпосереднім рівнем управління. Далі по вертикалі ці спотворення лише збільшувалися і розросталися нюансами. У цих умовах професійний розвиток педагогічних працівників, менеджерів закладів освіти більшою мірою залежав від того, як ти зміг домовитись з вищим керівництвом, що породжувало корупційні схеми, але не сприяло справжньому їх професійному зростанню. Педагог розумів, що варто завоювати авторитет у директора школи і успіх тобі буде гарантований. Керівники ж в свою чергу знаходили схожого покровителя у вищих рівнях управління для гарантування своєї «успішності». У таких корупційних зв'язках

губилися ті, хто керувався принципами порядності, чесності, справедливості, оскільки через власну принциповість самі вони виглядали в очах тих пристосуванців диваками, що не виблискували високими показниками якості результатів своєї діяльності.

З погляду відповідальності за якість роботи закладів освіти та персональної професійної діяльності самих працівників, то в складних лабіринтах управлінської вертикалі складно було гарантувати зростання справжніх лідерів освітнього менеджменту, оскільки авторитаризм, який процвітав в цих умовах, був зручним інструментом підкорення й мовчазного виконання розпоряджень зверху. Щодо визначення якості кадрів в умовах ієрархічної системи управління закладом, слід зауважити, що навіть процедура атестації педагогічних працівників породжувала (та й досі породжує) суб'єктивність оцінювання рівня кваліфікації, а за відсутності єдиних норм чи еталонів якості виникали великі розбіжності у вимогах щодо одного і того ж рівня кваліфікації: один заклад вимагав одне, інший – інше та ту ж саму кваліфікаційну категорію чи педагогічне звання.

З початком реформи освіти в Україні значно обмежуються права засновника чи уповноваженої ним особи щодо втручання в діяльність закладу освіти. Також засновник або уповноважена ним особа може делегувати окремі свої повноваження органу управління закладу освіти та/або наглядовій (підкувальної) раді закладу освіти. Було реорганізовано систему місцевих органів управління та вилучено з їх повноважень функцію контролю за діяльністю закладів освіти. Їх завданнями є здійснювати методичний та консультаційний супровід педагогічних колективів шкіл. Контроль за діяльністю закладів освіти здійснюється незалежними експертними інстанціями, які керуються єдиними державними критеріями оцінювання якості освіти. Так здійснюється нині інституційний аудит та сертифікація педагогів початкової ланки освіти. Єдиний стандартний підхід до оцінки якості діяльності закладів освіти та педагогічних працівників не лише усуває таке негативне явище як суб'єктивізм, але й створює мотиваційне тло для саморозвитку і самоконтролю педагогів, та мотивує керівників закладів освіти створювати таку модель управління закладом, яка природно буде давати широке поле

свободи в освітній діяльності, чим сприятиме створенню ефективної системи управління школою на благо кожного конкретного учня, громади, держави в цілому.

Реформа децентралізації, прийняття відповідних законів, підзаконних актів та нормативно-правових документів надала можливості закладам освіти відчувати свободу через організаційну, фінансову, академічну та кадрову автономію закладів освіти.

З упровадженням автономії діяльності закладів освіти досягається поліпшення якості управління закладом, створення ефективних гнучких механізмів освітнього менеджменту, що в кінцевому результаті приведе до підвищення якості освіти. Органи державно-громадського управління у сфері освіти стають не лише головними контролерами у забезпеченні якісного освітнього процесу, але й частиною управлінського механізму для подолання негативних явищ менеджменту та підвищення якості освітньої галузі загалом. Таким чином забезпечується державно-громадська (та і певною мірою громадсько-державна) модель управління освітою, в умовах якої заклади освіти, які надають освітні послуги, по суті стають прозорими для суспільства, а отже, зникає тло корупції, суб'єктивізму, авторитаризму в освітньому менеджменті.

Завдяки знищенню ієрархії вертикалі контролю, запровадженню професійних стандартів, процедури сертифікації педагогів кожен працівник стає мотивованим до того, щоб підвищувати рівень своєї компетентності, педагогічної майстерності, професійної культури незалежно від будь-чиїх вимог чи розпоряджень зверху. Він буде зацікавлений так працювати над собою, щоб бути конкурентоспроможним на ринку праці, бути авторитетним серед колег, учнів та їх батьків. У таких умовах розвивається здорова конкуренція, яка сприятиме розвитку самодостатніх, висококваліфікованих працівників, формуванню лідерських якостей педагогів та керівників закладів освіти, що, безперечно, приведе до підвищення якості освітнього процесу та сприятиме утвердженню демократичних основ співжиття в колективі, у міжшкільному просторі та й в суспільстві загалом.

Організаційна автономія забезпечує свободу вибору організаційних форм в управлінні школою, визначення структури навчального року тощо. Кадрова автономія не лише дозволяє

керівнику приймати на роботу працівників, але й самостійно дбати про їх професійне становлення та зростання. Сертифіковані педагоги зможуть реалізувати себе в якості консультантів, менторів, коучів, тренерів, але й самі професійно розвиватимуться в нових ролях, набуваючи ознак неформальних лідерів.

Керівник закладу освіти має консолідувати колектив, щоб приймати спільні рішення, завдяки яким зросте якість освітнього процесу, а взаємини ставатимуть більш відповідальними та конструктивними. Автономія закладу освіти вимагає розвитку високого рівня управлінської культури, де ефективним стає командний менеджмент, емпатійне ставлення один до одного, спільна партнерська співпраця у вирішенні спільних завдань колективу.

Отже, автономія закладу відкриває свободу для професійного зростання та розвитку лідерства, здорової конкуренції та незмінно приводить до підвищення якості освіти. Разом з тим, зростає міра персональної відповідальності керівника та кожного члена колективу за свою діяльність та діяльність педагогічної команди, що незмінно сприяє формуванню самодостатності, самоконтролю та мотивує до професійного саморозвитку та навчання упродовж професійного життя.

Список використаних джерел

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи. Методичні рекомендації / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. К., 2019. 47 с.
2. Директори шкіл сідають за парти. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/direktori-shkil-sidayut-za-parti/>
3. Управління аналітичний звіт. URL: <https://lib.iitta.gov.ua>
4. Тимошко Г. М. Сучасні наукові погляди на організаційну культуру керівника ЗНЗ в міждисциплінарному аспекті. Теорія та методика управління освітою. URL: <http://tme.uuo.edu.ua/docs/10/51.pdf>

УДК 373.3/.5.018:005.5"364"

Шкель Надія,

*директор Білозерської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 15
Білозерської міської ради Донецької області*

Свирид Людмила,

*заступник директора з НВР Білозерської ЗОШ
І–ІІІ ступенів № 15
Білозерської міської ради Донецької області*

УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

З початком військової агресії російської федерації проти України 24 лютого 2022 року наша держава отримала небачені досі виклики як на полі бою, так і на теренах шкільного життя. Саме ця дата розділила життя українців на *до* та *після*.

Перед нами, керівництвом закладу освіти, постало головне питання: як правильно та зручно для всіх організувати освітній процес в даних умовах?

У зв'язку із введенням воєнного стану відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022, листа Міністерства освіти і науки України від 25.02.2022 № 1/3276-22 було рекомендовано тимчасово призупинити освітній процес у закладах дошкільної, загальної середньої і професійної (професійно-технічної) освіти. Нами було за короткий час внесено зміни до структури 2021–2022 навчального року та призупинено освітній процес, оголошено канікули з 01.03. по 10.03.2022 р. з метою безпеки наших здобувачів освіти. З 14 березня 2022 року в Білозерській ЗОШ І–ІІІ ступенів № 15 Білозерської міської ради Донецької області освітній процес було відновлено у дистанційному форматі.

Система освіти України опинилася в нових реаліях функціонування, а перед керівниками нашого закладу освіти, які є в сучасних умовах освітніми менеджерами, постали такі питання, які до сьогодні ніхто не вирішував: як зробити освітній процес безпечним та доступним в умовах воєнного стану для всіх

учасників освітнього процесу? Цей фактор вимагає від нас, освітян, нових рішень і підходів для забезпечення безперервності освітнього процесу. Треба було приймати управлінські рішення, за яких усі б учні закладу отримали якісну освіту, незважаючи на умови, у яких опинилися наші педагоги. Понад 85 % здобувачів освіти та 56% педагогів евакуювалися в інші області України та за кордон. З огляду на евакуацію дітей та педагогів було складено план дій та вжиті необхідні управлінські заходи.

Відділ освіти, ЦПРПП Білозерської міської ради, ми, керівники, та практичний психолог закладу надали поради педагогічним працівникам, як працювати з дітьми під час воєнного стану, як організовувати та проводити онлайн-уроки й цікаві дистанційні заняття, які б охоплювали різні напрями роботи.

Ціла система психолого-педагогічних тренінгів сприяла налагодженій роботі педагогічного колективу закладу:

- «Психологічне забезпечення запровадження дистанційного навчання у педагогічній діяльності вчителів».
- «Як навчати офлайн або онлайн і дбати про безпеку всіх учасників освітнього процесу?»
- «Дистанційне навчання. Додатки для планування, контролю та проведення уроків»
- «Техніка «маленьких кроків» в умовах війни»

Для підтримки батьків та дітей було проведено «Симпозіум трикутника співпраці», який відбувся за допомогою дистанційних технологій, на тему «Шляхи забезпечення творчого співробітництва педагогічного колективу, учнів і батьків в умовах воєнного стану».

На педагогічній раді було вирішено продовжити працювати на платформах, обраних під час запровадження карантину COVID-19 (Classroom, Zoom, Meet, а також використано месенджери Viber, Telegram та інші).

Ми працювали в тяжких умовах, але всі здобувачі освіти отримували необхідні знання відповідно до Державних стандартів освіти та навчальних програм з усіх предметів за освітньою програмою закладу. Навчальний рік 2021-2022 було завершено вчасно. Видано документи про освіту випускникам, таблиці для учнів 5-8-х, 10-го класів та свідоцтва успішності для учнів 1-4-х класів.

Але новий навчальний рік поставив нові виклики. Воєнний стан було продовжено. Організація роботи з питань підготовки до впровадження в практику нового Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою КМУ №898 від 30.09.2020, переходу учнів початкових класів НУШ до 5-го класу була налагоджена. Створено робочу групу у складі директора ЗЗСО, його заступників та педагогів щодо розробки проєкту освітньої програми закладу, яка була введена в дію для 5-х класів з 1 вересня 2022 року. Організовано методичну кав'ярню «Впевнений старт: НУШ 5», мета якої – упровадження Державного стандарту, яке спрямоване на зміни в організації освітнього процесу, що мають забезпечити формування в учнів ключових компетентностей і наскрізних умінь, визначених Законом України «Про освіту», та сприяти вихованню ціннісних орієнтирів відповідно до Концепції «Нова українська школа».

Продовжено роботу шкільних методичних об'єднань:

- Суспільно-гуманітарного напрямку;
- Природничо-математичного напрямку;
- Початкової школи;
- Естетично-практичного напрямку;
- Циклу виховної роботи.

Учителі закладу систематично підвищують фахову майстерність на курсах підвищення кваліфікації при Донецькому облППО, є активними учасниками Всеукраїнських та обласних методичних заходів, фахових конкурсів, сертифікації вчителів початкової ланки.

Осторонь не залишилися і молоді спеціалісти. Більш досвідчені вчителі – наставники, керівники закладу – надають консультації з методичної роботи, фахову допомогу. У закладі організовано школу молодого вчителя «Ключі до педагогічної майстерності».

Слід пам'ятати, що в умовах війни та постійних повітряних тривог складно дотримуватись рівноваги та спокою нашим учням. Педагоги закладу залучають дітей до різноманітних конкурсів («Соняшник», «Люби і знай свій рідний край», «Донбас заповідний» тощо), олімпіад з навчальних предметів на освітніх платформах ВСЕОСВІТА, На Урок.

Тривале дистанційне навчання відбувається із застосуванням

спеціальної онлайн-платформи. Аби дітям та педагогам було комфортно і зрозуміло, обрано єдину платформу для всієї школи Google Classroom. Учителям, зі свого боку, важливо надавати зворотний зв'язок учням та налагодити систему оцінювання через чіткі критерії, терміни виконання завдань та запровадження дедлайнів. Оперативний доступ до інформації учасникам освітнього процесу про рівень навчальних досягнень з різних предметів, відвідуваність і домашні завдання – на платформі «Нові знання» (NZ.UA).

Ситуація, у якій ми опинилися, зокрема в умовах дії правового режиму воєнного стану, сприяла активізації пошуку шляхів вирішення гострих проблем, що постають як перед освітньою галуззю в цілому, так і перед кожним освітнім закладом окремо. Вважаємо, що змін потребують усі складові освітньої діяльності, тому розуміємо, що стратегію повернення до навчання у закладі варто зосередити на таких актуальних питаннях:

- Оцінити готовність закладу до відновлення його роботи після закінчення воєнного стану.
- Проаналізувати можливість забезпечення безперервного навчання здобувачів освіти в будь-яких умовах та різних надзвичайних ситуаціях.
- Впроваджувати методичні інтенсиви, воркшопи, тренінги для вчителів щодо організації освітнього процесу в різних умовах;
- Спланувати окрему психологічну підтримку всім учасникам освітнього процесу у післявоєнну пору.
- Створити прогнозовану систему для подолання майбутніх криз.

Рано чи пізно всім освітнім закладам країни доведеться виходити з умов воєнного стану й навчатися жити й працювати в нових, повоєнних умовах. Усі працівники повинні розуміти, як діяти у разі надзвичайних ситуацій, як працювати та як поводитися з дітьми, які перенесли тяготи евакуації, психологічні травми тощо.

Від кожного з нас залежить, якою буде освіта в подальшому, а повинна вона бути якісною!

Список використаних джерел

1. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про

введення воєнного стану в Україні», затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ.

2. Лист Міністерства освіти і науки України від 06.03.2022 № 1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу»
3. Інформаційно-аналітичний збірник «Освіта України в умовах воєнного-стану», Київ, 2022 р.

УДК 373.3/5.014.553

Шовкопляс Тетяна,

заступник директора з НМР

ЗЗСО І–ІІІ ступенів № 17 Торецької міської ВЦА

Бахмутського району Донецької області

КАДРОВА АВТОНОМІЯ – ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЗДІЙСНЕННЯ УСПІШНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасному глобалізованому та надзвичайно динамічному світі процес менеджменту установ, організацій та процесів набуває надзвичайної актуальності. Освітній менеджмент стає дуже важливим у часи здійснення освітньої реформи. Адже саме від ефективності процесів управління залежить успіх та результат діяльності.

Одним із шляхів ефективного менеджменту закладів освіти є автономія. Сьогодні як ніколи це питання є актуальним. Автономія – це право суб'єкта освітньої діяльності на самоврядування, яке полягає в його самостійності, незалежності.

Автономізація діяльності закладу освіти поряд із передачею управлінських повноважень передбачає і передачу відповідальності за результати діяльності, які досягнуто на підставі реалізації цих повноважень. Автономізація передбачає високий фаховий рівень місцевого менеджменту, його готовність до прийняття доволі часто непопулярних управлінських рішень, а також – що найголовніше – його готовність брати на себе відповідальність за результати прийнятих рішень.

Автономізація діяльності закладів освіти за основну мету ставить підвищення рівня ефективності здійснення менеджменту закладу, а кінцевий результат – підвищення ефективності надання

освітніх послуг, підвищення їх якості.

Закон «Про освіту» 2017 року задекларував право закладів освіти на автономію, при цьому вказавши, що «обсяг автономії закладів освіти визначається цим Законом, спеціальними законами та установчими документами закладу освіти». У статті 23 встановлюються державні гарантії щодо академічної, організаційної, кадрової та фінансової автономії.

Закон України «Про повну загальну середню освіту» підтвердив, закріпив та розширив автономні повноваження закладів загальної середньої освіти, деталізував кожен із їх видів. Академічна, організаційна, кадрова та фінансова автономії тісно пов'язані між собою і реалізуються у Стратегії розвитку закладу, що розробляється всіма учасниками освітнього процесу, погоджується педагогічною радою закладу та затверджується засновником.

Ефективність реалізації завдань закладу, досягнення ним цілей, визначених у Стратегії, залежать від кадрового потенціалу та структури закладу. Саме тому важливе місце у системі автономій належить кадровій автономії, яка покликана надати право закладу найбільш оперативно та неупереджено вирішувати проблеми забезпечення персоналом та управління ним. Йдеться про право керівника самостійно приймати на роботу та звільняти працівників; забезпечувати їхній професійний розвиток, підвищення професійної майстерності; здійснювати аналіз поточної кадрової ситуації, прогнозувати тенденції майбутнього і проєктувати результати прийнятих кадрових рішень. А сам директор обирається лише на конкурсній основі і лише на умовах строкового трудового договору.

Кадрова автономія спрямована на створення передумов для здійснення закладом успішної освітньої діяльності. Розглянемо як це відбувається на прикладі нашого закладу.

Після законодавчого рішення про закріплення права кадрової автономії закладами освіти, прийняття розпорядчого рішення ВЦА м. Торецька про передачу даного права закладу були внесені зміни до Посадових інструкцій керівника закладу освіти в частині, що стосується його права на здійснення кадрової політики, а також були внесені зміни до установчого документу закладу (Статуту) щодо його кадрової автономії.

Крім прийняття управлінських рішень про прийняття, звільнення, переведення працівників, кадрова автономія надала й право на самостійні управлінські рішення щодо розподілу годин тижневого навантаження, формування та затвердження штатного розпису закладу освіти, організацію та здійснення системної роботи щодо професійного росту та вдосконалення педагогічних працівників. Саме створення системи професійного росту та вдосконалення педагогічних працівників – одна з найважливіших частин роботи керівника закладу.

Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 року №800 зі змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 року №1133, «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» надала право та можливість кожному освітньому закладу, його керівнику створити умови для створення високопрофесійного педагогічного колективу, від ефективності діяльності якого залежить ефективність усього освітнього процесу в закладі. З огляду на це в закладі були розроблені Положення про порядок визнання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладу, перспективний план підвищення кваліфікації педагогів на 5 років, орієнтовний план підвищення кваліфікації на рік; зокрема підбиваються підсумки підвищення кваліфікації педагогів закладу, які затверджуються педагогічною радою. Підбиття підсумків в атестаційний період свідчить про те, що більшість педагогів закладу за 5 років мають значно більше, ніж 150 годин підвищення кваліфікації.

На сучасному ж етапі розбудови та військової боротьби за збереження й захист кордонів незалежної держави роль і значення автономії закладу значно підвищується. В умовах воєнного стану робота з підвищення кваліфікації саме при Донецькому облППО була трохи перервана з березня по липень 2022 року, але протягом серпня-листопада всі педагоги закладу пройшли навчання за програмою підвищення кваліфікації, тренінги, семінари, практикуми, спецкурси та онлайн-курси. На початку 2022-2023 н.р. кадровий склад не змінився, освітній процес відбувається з використанням технологій дистанційного навчання.

У закладі запроваджена система методичної роботи, яка сприяє

професійному росту педагогів через участь у міських, обласних семінарах, конференціях, роботі творчих груп, декаді «Курсант» та «Декаді педмайстерності», методичному вернісажі «Палітра інновацій», самоосвітню діяльність, самостійну методичну роботу, менторський супровід молодих спеціалістів, презентацію результатів роботи над своєю методичною темою тощо. І 2022 рік не став винятком. Методична діяльність у цьому році триває у дистанційному форматі з використанням електронних сервісів. Наприклад, під час декади «Курсант – 2022» педагоги закладу презентували записи відеоуроків «Мій дистанційний урок», онлайн-заходи (майстер-класи, власний досвід) і представили відеоролики з рекламою курсів за програмою підвищення кваліфікації. Методичний вернісаж «Палітра інновацій» був проведений з використанням сервісу Padlet, онлайн-тестування за допомогою Kahoot. Опитування за допомогою Google Forms допомагає визначити проблемні питання, відповіді на які педагоги отримують у ході методичних оперативок, ділових ігор, тренінгів у режимі відеоконференції. У вигляді майстер-класів проходить презентація роботи над методичною темою.

Педагоги активно беруть участь у міських методичних заходах: ярмарок дистанційного досвіду, постійно діюча робоча майстерня «Створення кейсів навчально-методичних матеріалів», міська творча лабораторія «Навчання через дію», веблабораторія «Сучасні освітні технології та їх упровадження в процес дистанційної освіти», майстер-клас «Використання нестандартного обладнання на уроках фізичної культури», акме-студія для керівників ЗДО і ЗЗСО «Нова українська школа: лінії перетину дошкілля та початкової школи», педагогічна мозаїка «Елементи екологічної освіти на уроках природничо-математичного циклу».

Результати атестації свідчать, що переважна більшість учителів підвищує категорію, а інші – підтверджують раніше встановлену кваліфікаційну категорію.

У статті 60 Закону України «Про повну загальну середню освіту» зазначено, що штатні розписи державних і комунальних закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і типів розробляються на основі типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, та

затверджуються керівником закладу загальної середньої освіти за погодженням із засновником або уповноваженим ним органом. Керівник закладу не набув повної фінансової автономії, тому він формує штатний розпис закладу освіти разом із бухгалтером управління освіти, який затверджує начальник управління освіти.

З метою реалізації кадрової автономії ціла низка управлінських рішень узгоджується із профспілковою організацією, враховується конфлікт інтересів, фінансова спроможність засновника забезпечити реалізацію прийнятих автономних кадрових рішень.

Якщо застосувати критерії вимірювання ефективності здійснення самостійної кадрової політики, то вона знаходиться на достатньому рівні: заклад освіти укомплектований на 90%, в умовах воєнного стану всі педагоги залишились працювати у закладі, наявна динаміка професійного росту працівників, відсутні конфлікти у закладі. Впроваджуючи кадрову автономію, ми впливаємо на кінцевий результат – підвищення якості освіти. Середній бал успішності в нашому закладі складає 8,3 бали, якість знань – 56 %.

Однією з проблем кадрової політики є вакансія педагогів природничого циклу. Із цією метою у закладі проводиться профорієнтаційна робота серед учнів, мотивація педагогів для отримання другої вищої педагогічної освіти.

З метою підвищення якості знань розроблена система прийомів і методів для формування компетентностей учнів, професійного становлення, росту та самовдосконалення педагогічних працівників, заклад поповнився необхідними ресурсами для організації освітнього процесу до початку воєнного стану.

Усі види автономії закладу тісно пов'язані між собою, формують цілісну систему його функціонування задля досягнення мети діяльності з урахуванням потреб, запитів учасників освітнього процесу, можливостей та завдань засновників, цілей державної освітньої політики. Автономія – це не тільки свобода, це, насамперед, велика відповідальність усіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
 3. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 року №800 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1133 від 27.12.2019 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
 4. Навчальні матеріали курсу «Актуальні проблеми автономії закладів освіти». Модуль 1. Кадрова автономія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://classroom.google.com/u/1/c/NDY0NjEyODg2MDYx/m/NTQ3MDY5NjA3NTgz/details?pli=1>
 5. Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи: методичні рекомендації. Київ, 2019. 47 с.

УДК 373.3/.5:005.8"366"

Сосова Ольга,

*в. о. директора закладу загальної середньої освіти
І–ІІ ступенів № 18 Торецької міської військово-цивільної
адміністрації Бахмутського району Донецької області*

ВІД ВІЙНИ ДО МИРУ: ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

*Майбутнє залежить від того, що ми робимо сьогодні.
Махатма Ганді*

Події сьогодення стали викликами в усіх сферах життя кожного українця. Оптимізм, стресостійкість та наполеглива праця мають стати потужною рушійною силою, адже свідомий громадянин має бути корисним на своєму фронті, працюючи на користь суспільства.

Освітня діяльність Донеччини, починаючи з 2014 року, як ніхто вміють виконувати свої професійні обов'язки в умовах підвищеної небезпеки, долаючи труднощі, демонструвати при цьому високі результати та досягнення.

Ефективна діяльність сучасного закладу освіти залежить від

команди однодумців, які мають бути «агентами змін», новаторами. До такої команди зазвичай входять педагоги, учні, батьківська громадськість. Значною мірою робота в такому об'єднанні залежить від управлінських якостей керівника, його професійної компетентності. Сучасний управлінець має бути мобільним, конкурентоздатним, презентувати себе та свій заклад на ринку освітніх послуг, уміти використовувати знання як інструмент для розв'язання управлінських проблем, уміти здобувати, аналізувати та використовувати інформацію, вступати у фінансово-господарські відносини, генерувати нові ідеї.

Звичайно, досвідчені керівники і навіть ті, хто має зовсім невеликий досвід управлінської діяльності, знають, що вкрай важливо бути справжніми господарями – заощадливими, далекоглядними та практичними. Тому, безумовно, усі, хто вже брав участь у проєктній діяльності, зміг реалізувати хоча б один проєкт, не зможе, та й не має права, відмовитися від роботи над новими проєктами у післявоєнний час. І вже зараз, працюючи на перспективу, вкрай важливо визначитися з алгоритмом дій у цьому напрямі.

Отже, визначаємо основні вектори в траєкторії розбудови та відбудови освіти свого закладу у післявоєнний час.

Вектор 1. «Корисні знайомства»

Протягом останніх років більшість закладів освіти тісно співпрацювали з благодійними, громадськими, гуманітарними організаціями, місцевою владою. Зараз є дуже важливим не втратити набуті зв'язки та контакти. А в ідеалі – розширювати коло осіб, організацій, об'єднань тощо, з якими в подальшому можна тісно співпрацювати.

Вектор 2. «Публічність»

Заклад освіти має бути на видноті. Тобто продовжувати активно висвітлювати свою діяльність через усі наявні ресурси: сайт закладу, сторінки у соціальних мережах, ЗМІ тощо. Слід пам'ятати про важливість захисту персональних даних, згоду на збір та обробку персональних даних, некоректність розміщення геоданих тощо.

Вектор 3. «Навчання 24/7»

Усі учасники освітнього процесу мають постійно підвищувати

свій рівень знань, вмінь та навичок не тільки за фахом, але й за своїми смаками та вподобаннями. Участь у різноманітних тренінгах, вебінарах, семінарах тощо як в онлайн-, так і в офлайн-форматі є дуже корисними. Навіть одна й та сама тема може висвітлюватися різними спікерами абсолютно по-різному. Наразі таких заходів велика кількість. Тематика – різноманітна і може бути далекою від освіти. Але новий досвід завжди є корисним. А креативний педагог неодмінно зможе інтерпретувати будь-який матеріал на освітянський манер.

Вектор 4. «Цілі сталого розвитку»

Зазвичай, при написанні проєктів, заповненні аплікаційних форм визначаються глобальні цілі сталого розвитку. Серед сімнадцяти чітко окреслених цілей післявоєнні освітянські проєкти мають реалізовувати чималу їхню кількість. Уже зараз можна визначитися з проблематикою, а отже і з тематикою майбутніх проєктів.

Серед актуальних питань, що мають стати рушійною силою до написання проєктних заявок, визначаємо такі:

- відновлення інфраструктури (ремонт, реконструкція тощо закладів освіти, прилеглої території);
- безпека учасників освітнього процесу (розмінування, будівництво чи укомплектація укриттів, бомбосховищ, системи оповіщення);
- відновлення психологічного здоров'я дітей та дорослих (психологічні курси, тренінги, домедична, перша медична допомога тощо).

Отже, окреслюючи роботу за кожним вектором можна вже зараз зробити велику підготовчу роботу, яка найближчим часом неодмінно стане підґрунтям до реалізації важливих і цікавих освітніх проєктів.

Список використаних джерел

1. Як написати успішний проєкт? ВІ «Активна громада»: вебсайт. URL: <https://cutt.ly/V1rQn8e>
2. План відновлення України в частині освіти та науки – громадське обговорення проєкту. НУШ: вебсайт. URL: <https://cutt.ly/r1rQYRv>

УДК 373.3/.5.091.113"364"

Свирид Людмила,

заступник директора з НВР

Білозерської ЗОШ I-III ступенів №15

Білозерської міської ради Донецької області

НОВИЙ ФОРМАТ РОБОТИ ЗАСТУПНИКА ДИРЕКТОРА З НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Військова агресія російської федерації проти України, яка була розпочата 24 лютого 2022 р., стала викликом самому існуванню нашої держави, її суверенітету та соборності, а також стала суттєвим викликом для освіти.

Ситуація, у якій ми опинилися, зокрема в умовах дій правового режиму воєнного стану, сприяла активізації пошуку шляхів вирішення гострих проблем, що постають як перед освітньою галуззю в цілому, так і перед кожним освітнім закладом окремо.

З введенням воєнного стану відповідно до наказу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022, листа Міністерства освіти і науки України від 25.02.2022 № 1/3276-22 було рекомендовано тимчасово призупинити освітній процес у закладах дошкільної, загальної середньої і професійної (професійно-технічної) освіти. Ми не залишилися осторонь. Було внесено зміни до структури 2021-2022 навчального року та призупинено освітній процес, оголошено канікули з 01.03. по 10.03.2022 р. з метою безпеки педагогічних працівників та здобувачів освіти. У цей же час було оголошено евакуацію з Донецької області в більш безпечні місця. Основна частина наших педагогів та дітей стала «вимушеними переселенцями».

Перед адміністрацією закладу поставало багато питань, на які не завжди знаходилися відповіді.

Завдяки підтримці департаменту освіти і науки Донецької облдержадміністрації, Донецькому облППО, відділу освіти та ЦПРПП Білозерської міської ради з 14 березня 2022 року було відновлено освітній процес та налагоджена робота з педагогічним колективом школи.

Насамперед мною, як заступником директора з НВР, було

складено план дій та роботи педагогів в період воєнного стану. Проведено наради «*Як працювати педагогам у період воєнного стану*», «*Організація освітнього процесу в умовах військового стану*», калейдоскоп порад від керівництва школи та практичного психолога «*Як допомогти дітям та батькам пережити війну*» та п'ятихвилинки щодо нових підходів для безперервного освітнього процесу, продовження роботи на платформах, обраних під час карантину у зв'язку із захворюваністю на COVID 19 (Classroom, Zoom, Meet, а також месенджери Viber, Telegram).

Найскладніше в цих умовах було налагодити зворотний зв'язок із здобувачами освіти. Багато з них виїхали в регіони, де були постійні проблеми з інтернетом. У багатьох був стресовий стан у зв'язку з початком військових дій та переміщенням на нове місце перебування.

Завдяки злагодженій роботі керівників закладу, практичного психолога з педагогічним колективом, учнями ми успішно закінчили навчальний рік.

Головне, як для мене, ніколи не опускає руки і впевнено рухатися вперед. Закінчення навчального року для вчителів не означає закінчення роботи.

У період чергових відпусток працівники закладу активно займалися волонтерською роботою (видачею гуманітарної допомоги населенню, збором необхідних речей для наших військових).

У цей же час почалася активна підготовка до нового 2022–2023 навчального року. Для зручності зворотного зв'язку із здобувачами освіти та батьками заклад перейшов на портал електронних журналів та щоденників з можливостями дистанційного навчання NZ.UA, де вчителі змогли створювати журнали та заповнювати уроки за своїми предметами, виставляти оцінки та давати домашнє завдання, робити повідомлення, а батьки і діти – переглядати розклад та щоденники.

Незважаючи на те, що воєнний стан було продовжено, педагоги нашої школи активно готувалися до участі у VIII Конгресі освітян Донеччини «*Нова українська школа на Донеччині: п'ята сходинка, інновації та безпека в умовах воєнного стану*» (представили матеріали з досвіду роботи учитель початкових класів Жуковська О.О. та асистент учителя Латкун С.В. за темою

«Модель взаємодії вчителя і асистента вчителя в інклюзивному класі») і до участі в II форумі Білозерської ТГ «Трансформації в освіті: виклики та перспективи». Педагогічні працівники закладу освіти поділилися своїм досвідом щодо роботи під час дистанційного навчання, запровадження Державного стандарту НУШ в початковій школі. Учителі початкових класів надали поради для вчителів-предметників 5-х класів НУШ.

Крім цього на нас чекало впровадження в практику нового Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою КМУ № 898 від 30.09.2020, перехід учнів початкових класів НУШ до 5-го класу. Створено робочу групу у складі керівника ЗЗСО, його заступників та педагогів щодо розробки проєкту освітньої програми закладу, яка була введена в дію для 5-х класів з 1 вересня 2022 року. Організовано методичну кав'ярню «Впевнений старт: НУШ 5», мета якої – упровадження Державного стандарту, що спрямоване на зміни в організації освітнього процесу, які мають забезпечити формування в учнів ключових компетентностей і наскрізних умінь, визначених Законом України «Про освіту», та сприяти вихованню ціннісних орієнтирів відповідно до Концепції «Нова українська школа».

Продовжили свою роботу шкільні методичні об'єднання з п'яти напрямів:

- **Суспільно-гуманітарний напрям** працює над проблемою «Інтеграція навчального процесу – запорука активізації навчальної діяльності в рамках Нової української школи».
- **Природничо-математичний напрям** працює над проблемою «Реалізація діяльнісного підходу у процесі інтегрованого навчання учнів НУШ шляхом використання сучасних форм та методів роботи».
- **Початкова школа** працює над проблемою «Формування національної свідомості та розвиток комунікативної компетентності учнів як запорука успішної соціалізації школярів в умовах сучасності».
- **Естетично-практичний напрям** працює над проблемою «Розвиток креативного потенціалу здобувачів освіти на уроках як засіб формування компетентної та творчої особистості».
- **Виховний напрям** працює над проблемою «Створення

оптимальних умов для національно-духовного зростання особистості та збереження, зміцнення здоров'я».

Слід відзначити активну участь учителів у методичних заходах при Донецькому облППО, роботу в творчих лабораторіях, на курсах підвищення кваліфікації, фахових конкурсах, конференціях.

Протягом вересня-листопада Білоножко О. І., учитель початкових класів, успішно пройшла сертифікацію.

Самоосвітня діяльність не залишається осторонь. Педагогічний колектив є активним учасником вебінарів, семінарів, конференцій.

Білозерська ЗОШ № 15 не зупиняється на досягнутому. Попереду нас чекає багато нових та цікавих заходів.

Нові реалії життя в Україні, її поступове перетворення на демократичну, соціально орієнтовану країну обумовили глобальні зміни у філософії освіти, визначенні її мети, завдань, методів діяльності.

Саме на пошук більш ефективних шляхів, форм і методів соціалізації та індивідуалізації особистості спрямована методична робота – один із важелів управління освітнім процесом, спрямований на виховання в учителів вимогливості до своєї праці, бажання знаходити раціональні методи навчання й виховання. Внутрішньошкільна методична робота спрямована на розвиток професійної компетентності, виявлення творчого потенціалу всього колективу, вироблення інноваційного стилю діяльності, роботу в нових умовах, залучення до науково-дослідницької та експериментальної діяльності з метою впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX.
2. Лист Міністерства освіти і науки України від 06.03.2022 № 1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу».

Розділ 3

ЦЕНТРИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ: ПРІОРИТЕТНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТА АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

УДК 373.3/.5.07"364"

Гладкова Ганна,

*завідувачка відділу менеджменту
загальної середньої освіти Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти*

Фільчакова Тамара,

*методист відділу менеджменту
загальної середньої освіти
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти*

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У РОБОТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

2022 рік – рік військової агресії росії в Україні – приніс багато болю і страждань українцям, вніс у наше життя поняття «війна», «військовий стан», «евакуація», зруйнував багато планів та мрій.

За дев'ять місяців війни росія зруйнувала 323 заклади освіти України, 2719 зазнали обстрілів.

Військова агресія російської федерації проти України є загрозою існуванню нашої держави, її суверенітету та соборності, несе загрозу життю та здоров'ю учасників освітнього процесу, порушенню безперервності освітнього процесу, обмеження доступу до базових потреб людини.

Масштабні руйнування освітньої інфраструктури: пошкодження приміщень закладів освіти, навчальної матеріально-технічної бази, навчально-виробничих баз практики, вимушене масштабне переміщення учасників освітнього процесу в межах України та за кордон, значні втрати контингенту здобувачів освіти, педагогічного й викладацького складу, втрата управлінського

освітнього контролю на територіях, що потрапили під тимчасову окупацію або перебувають у зоні активних військових дій, насильницька переорієнтація українських здобувачів освіти на російські навчальні програми, підручники, примусовий перехід на російську мову навчання – виклики, з якими зіткнулася наша освіта, до яких ми не були готові, від подолання яких залежало і залежить виживання системи освіти регіону. Разом із цим додаються проблеми економічного характеру, а саме: зменшення видатків державного та місцевих бюджетів на освіту, які збільшують плінність кадрів, приводять до необхідності припинення діяльності освітніх установ та трудових угод з педпрацівниками, поширюють негативні психологічні настрої.

У 2022-2023 н.р. усі заклади загальної середньої освіти Донецької області почали працювати у дистанційному форматі. Через об'єктивні причини, зокрема суттєве зменшення кількості учнів (з 167 958 – у 2021-2022н.р. до 104 877 – у 2022-2023н.р.) та вчителів (з 14 544 – у 2021-2022н.р. до 8 669 – у 2022-2023н.р.), що виїхали через воєнні дії та змінили місце навчання та праці, мережу закладів освіти було реорганізовано і у вересні 2022 року почали працювати 298 ЗСО (замість 491 у 2021-2022н.р.).

Військова агресія росії та воєнний стан вплинули і на роботу центрів професійного розвитку педагогічних працівників (далі ЦПРПП або Центр). Масштабні руйнування торкнулися освітньої інфраструктури ЦПРПП: пошкоджені приміщення Центрів, постраждали їх матеріально-технічні бази. Працівники ЦПРПП були вимушені переміщуватися в інші області України, є втрати кадрового складу у зв'язку з окупацією деяких територій, зокрема втрачений зв'язок із працівниками Мангушського Центру.

Зменшення видатків державного та місцевих бюджетів на освіту вплинуло на кадровий потенціал установ. Педагогічні працівники практично всіх Центрів пройшли через режим простою. Із затверджених 112 штатних одиниць педагогічних працівників (директори, консультанти, практичні психологи) на 05.09.2022р. працює 61, тобто 54,4%. Інші працівники не виконують свої обов'язки або виконують не у повному обсязі (знаходяться у простій – 15, звільнено – 3, у відпустці без оплати – 2, припинено дію трудового договору – 10, вакансії (не заповнюються) – 18, інше – 1 (декретна відпустка), переведено до

відділу освіти – 3).

Саме в таких умовах повинна була вижити освіта Донеччини. Традиційних, звичних управлінських дій для цього було недостатньо, на перший план повинен був вийти антикризовий менеджмент.

Антикризовий менеджмент має забезпечити виживання системи освіти, дати можливість закладам функціонувати та розвиватися, продовжити здійснювати реформу, удосконалювати дистанційне навчання, впроваджувати безпекові принципи, підвищувати кваліфікацію, підтримувати педагогів професійно та психологічно тощо.

Антикризовий менеджмент – це управління установою, направлене на забезпечення її життєздатності в умовах кризи та подолання проблем, які виникли, управління ризиками на основі моніторингу та аналізу. Лідерство при цьому залишається за керівником закладу чи установи, саме він бере на себе відповідальність забезпечити виживання організації.

Антикризова діяльність керівника пов'язана з умінням аналізувати ситуацію, передбачати ризики, знаходити запобіжники, щоб уникати їх наростання чи появи нових, зменшувати негативні наслідки, знаходити людські та матеріальні ресурси для подолання кризових явищ, створювати варіанти чітких планів дій в умовах негативних сценаріїв.

Цілком зрозуміло, що сьогодні ми маємо справу з надзвичайною кризовою ситуацією і нам необхідно навчатися кризовому менеджменту вже по ходу подій.

Спираючись на свою інтуїцію та досвід, антикризовий менеджер має, перш за все, швидко реагувати на події. Ця швидка реакція повинна бути ефективною, а значить базуватися на аналізі кризової події, визначенні можливих руйнівних та негативних її складових та висуванні дій, які можуть запобігти негативному результату, зменшити його, подолати та вивести заклад на докризовий ритм роботи. Чим менше часу для аналізу та прийняття рішення при цьому буде витрачено, тим ефективніше буде результат. Але директор не повинен залишатися наодинці із ситуацією і шукати рішення самостійно.

Антикризовий менеджмент неможливий без створення команди

антикризового управління. Створення такої команди, синхронізація дій серед її членів – обов'язок керівника. Працювати в цій команді можуть лише деякі вчителі, але це мають бути справжні лідери колективу, люди, які можуть взяти на себе відповідальність, які здатні вирішувати практичні завдання, здатні подолати емоційний, психологічний, фізичний стрес. До складу команди можуть входити як педагоги, так і технічний персонал, від цих людей в кризовій ситуації багато що залежить, їх роль може бути найважливішою в певних ситуаціях. При можливості та необхідності можна долучити деяких батьків, участь яких була б корисною. Механізм зв'язку між членами команди має бути відпрацьований незалежно від наявності технічних умов, обов'язки розподілені чітко, партнерство налагоджене. Необхідним є включення до команди психолога, оскільки надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу є головним у разі виникнення раптової або тривалої кризи. Крім того, в антикризовій команді має бути заступник керівника, оскільки необхідно враховувати можливість заміщення першої особи у разі надзвичайної ситуації.

Члени антикризової команди мають розподілити між собою обов'язки та навчитися планувати короткострокові дії та створювати гнучкі, варіативні плани діяльності установи в межах річного плану, провівши аналіз, які заходи актуальні для виконання в умовах кризи, які ні. Під впливом можливих негативних наслідків війни наші довгострокові плани потерпають та стають неактивними, оскільки постійно змінюється зовнішній вплив на заклад. З іншого боку, короткострокові дії є практичними та реальними для виконання, бо пристосовані до конкретних обставин у короткий термін. Реакцією на нові зовнішні впливи мають бути нові варіанти плану.

При цьому дуже актуальним буде напрацювання протоколів/алгоритмів для дій в деяких відомих вже критичних ситуаціях, як то відключення світла, тепла, води, обстріли, зникнення Інтернету або зв'язку, пандемія тощо.

Антикризова команда ознайомлює всіх учасників освітнього процесу з протоколом або алгоритмом дій у кризовій ситуації та організовує його виконання у необхідний момент або навчання за цим протоколом у плановому режимі. Крім того, визначає

важливих учасників співпраці по виконанню протоколу на місцевому або регіональному рівні та узгоджує принципи співпраці з ними, встановивши контакти. При тривалій кризовій ситуації, яка, наприклад, зараз склалася в країні, антикризова команда забезпечує виконання короткострокових планів роботи установи в межах річного плану, дбаючи про психологічну підтримку учасників, оцінюючи вжиті заходи, вносячи необхідні зміни в антикризовий план.

Звісно, що як керівник, так і члени команди повинні розвивати власну психологічну стійкість та емоційний інтелект, без чого антикризове управління неможливе.

Отже, можемо запропонувати такий алгоритм діяльності керівника у випадку кризової ситуації:

- виявити та проаналізувати складові кризової ситуації;
- створити антикризову команду;
- визначити ресурси для вирішення кризової ситуації;
- забезпечити механізм ухвалення рішень і швидкого реагування;
- синхронізувати дії із учасниками освітнього процесу;
- підтримувати мотивацію команди;
- реалізувати протокол із ліквідації кризи й повернення до стабільного стану;
- перевести планову річну діяльність закладу у режим виконання короткострокових варіативних планів роботи;
- реалізовувати функції закладу через короткострокові варіативні плани;
- оцінити результати кризового менеджменту.

Принципи антикризового менеджменту реалізуються і у практиці роботи відділу менеджменту загальної середньої освіти, який був створений у Донецькому облППО на початку 2022 року. Вони стали наслідками пошуку шляхів протистояння кризі початку війни.

Річний план роботи був переглянутий та перебудований за принципом короткострокового планування. Запроваджені Щотижневі оперативні наради для керівників ЦПРПП. Вони вирішували декілька завдань:

- психологічна підтримка керівників ЦПРПП;

- збереження кадрового потенціалу ЦПРПП;
- збереження зв'язків та встановлення нових;
- швидкий зворотній зв'язок, можливість отримання зворотньої інформації без зволікань, в режимі обговорення;
- швидке щотижневе інформування щодо освітніх питань, антикризових дій, заходів на рівні області;
- швидке прийняття колегіальних рішень;
- професійна підтримка та консультування педпрацівників з питань організації роботи закладів освіти;
- підтримка мотивації.

Для керівників закладів загальної середньої освіти свою ефективність довела і запроваджена у 2022 році нова форма роботи «День директора в облППО», яка проводиться щочетверга та збирає сотні керівників для навчання актуальним питанням, які висуває сучасне освітнє життя. Спілкування з керівниками ЗЗСО різних громад кожного тижня підтримує єдність спільноти керівників області, розширює можливості для співпраці. Формування питань для розгляду проводиться у прив'язці до конкретного короткострокового періоду (проходить «з колес») і диктується або новими нормативами, які впроваджуються МОНУ, або проблемами школи, або актуальними питаннями реформи. Так, наприклад, розглядалися питання юридичного аспекту організації діяльності закладу освіти в умовах воєнного стану (I сесія), електронних інструментів для інтерактивного навчання у дистанційному форматі (II та III сесія), розробки освітньої програми закладу (II сесія), проектів післявоєнного відновлення для ЗЗСО (IV сесія) тощо.

В цілому фокус на короткотривалі планування, гнучкість та оперативність буде залишатися в діяльності відділу у період дії воєнного стану. Основними завданнями розвитку повної загальної середньої освіти в короткостроковому періоді бачимо інформаційну підтримку ЦПРПП та ЗЗСО щодо організації діяльності в період війни, дистанційних форм роботи, реалізації Державного стандарту базової загальної середньої освіти, психологічної адаптації та підтримки учасників освітнього процесу, створення безпечних умов для здобуття повної загальної середньої освіти; координацію роботи ЦПРПП та ЗЗСО, оновлення методичного забезпечення для освітнього процесу з урахуванням

особливостей його організації в умовах воєнного стану, модернізацію та адаптацію технологій навчання в контексті здійснення навчання офлайн, онлайн, у змішаній та індивідуальній формі тощо.

Список використаних джерел

1. Академія ефективного управління ЗЗСО: матеріали тренерського курсу. Київ, 2022. 98 с.
2. Ковалевська А. Антикризове управління підприємством. Харків, 2016. 140 с.

УДК 001.83:37.011.3-051

Колган Тетяна,

*кандидат педагогічних наук, доцент, декан ФПКПК,
доцент кафедри управління та адміністрування
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
ORCID iD 0000-0002-9276-3173*

Гордієнко Ірина,

*директор КО «Центр професійного розвитку
педагогічних працівників Добропільської міської ради
Донецької області»*

НАЛАГОДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ З НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ – ЗАПОРУКА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ ГРОМАДИ

***(із досвіду співпраці Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти та Добропільського центру
професійного розвитку педагогічних працівників)***

З урахуванням тенденцій розвитку освіти, що впроваджується в освітній процес, професіоналізм педагога виходить на якісно новий рівень. У компонентній формулі Нової української школи провідне місце відводиться педагогу нової формації, що перебуває в авангарді суспільних перетворень: інноватору, агенту змін; умотивованому, компетентному, кваліфікованому, який має

свободу творчості, академічну свободу й розвивається професійно та вчиться впродовж життя; уміє вибудувати індивідуальну освітню траєкторію професійного розвитку; має навички координації та взаємодії тощо.

Відповідно до Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників взаємодія обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, інших суб'єктів підвищення кваліфікації педагогічних працівників та центрів не передбачає прямого й безпосереднього їхнього впливу на діяльність та зміст заходів центру. Немає жодного суб'єкта підвищення кваліфікації чи організації, які могли б впливати на діяльність центру.

Суб'єкти підвищення кваліфікації та центри працюють заради спільної мети – професійного розвитку педагогічних працівників, та не є конкурентами у сфері підвищення кваліфікації [1].

Від налагодження ефективної взаємодії між центрами та суб'єктами підвищення кваліфікації залежить:

- формування і підтримка в актуальному стані баз даних програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- своєчасне розроблення нових та оновлення провайдерами наявного підвищення кваліфікації на основі інформації, отриманої від центрів, про потреби і запити педагогів.

Упродовж трьох років функціонування КО «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Добропільської міської ради Донецької області» (далі – Центр), із моменту створення в 2020 році, співпраця з Донецьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти (далі – Інститут) є найтіснішою, адже в її основі взаємодія і триєдина мета: інформувати, підтримувати та стимулювати професійний розвиток педагогів закладів освіти.

Відкритий і зорієнтований на взаємодію та партнерство Центр професійного розвитку, який відповідає за професійний розвиток педагогів міста Добропілля, має довіру освітянської спільноти та сприяє професійному розвитку педагога в пошуку інноваційних освітніх технологій; професійної підтримки педагогічних працівників з питань впровадження компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, інклюзивного підходів до навчання здобувачів освіти й нових освітніх технологій; підвищення рівня майстерності вчителів, їхньої фахової та інноваційної

компетентностей.

Напрями взаємодії склалися із реалій сьогодення і потребували нагального реагування на перебіг освітніх реформ. Через укладення Меморандуму про співпрацю сторони домовилися про співпрацю на засадах партнерства та спільних інтересів з метою розширення та поглиблення змісту їх наукової, освітньої та практичної діяльності. Було визначено напрями спільної діяльності, серед яких:

- надання допомоги у методичному забезпеченні освітнього процесу закладів освіти громади;
- залучення науково-педагогічних та педагогічних працівників Інституту до надання консалтингової допомоги консультантам Центру;
- розроблення навчально-методичних матеріалів для задоволення потреб фахівців сфери освіти та здійснення обміну публікаціями;
- створення авторських колективів для написання підручників, навчальних посібників та методичних розробок;
- надання можливості для рецензування та рекомендацій до друку та використання в освітньому процесі публікацій педагогічних працівників громади;
- проведення педагогічного та наукового стажування, підвищення кваліфікації працівників на базі Інституту;
- проведення спільних заходів Сторін;
- сприяння у проведенні спільних наукових, науково-методичних конференцій, семінарів, нарад, практикумів тощо;
- сприяння розвитку співпраці Інституту з Центром.

Реалізованим першочергово став нормативно-правовий напрям, який передбачав розробку документів центрів професійного розвитку і в подальшому став у пригоді консультантам центру. Напрацювання були покладені в основу розробленого «Кейсу керівника ЦПРПП», який розміщений на сайті Інституту. Важливою є взаємодія з інформування Інститутом управлінь освіти та освітянських спільнот громад щодо вимог чинного законодавства до напрямів діяльності працівників центрів професійного розвитку педагогічних працівників (листи-роз'яснення, вебінари, інструктивно-методичні наради).

Також одним із основних напрямів взаємодії Інституту з Центром є модераторсько-організаційний, який полягає у взаємодії щодо організації підвищення кваліфікації в громаді (від інформування про «Дайджест ПК ДОШПО» до організації укладення договору, оплати за послуги, координації перебігу підвищення кваліфікації педагогами закладів освіти Добропільської громади тощо). Такий формат взаємодії, який визначає зону відповідальності кожної із сторін і терміни виконання поставлених задач, що в умовах коронавірусної пандемії Covid-19 та дії воєнного стану, вимушеного дистанціювання, є максимально дієвим.

Фахівці Центру не тільки самі є активними учасниками робочих зустрічей, нарад, обласних творчих груп і лабораторій, обговорень, консультацій, презентаційних заходів Інститутів (фестивалів, конгресу, конференцій), а й мотивують до професійного розвитку через участь у заходах Інституту педагогів своєї громади. Через це активність педагогів міста Добропілля є високою.

Із перших днів воєнного стану Інститутом організовані щотижневі онлайн-зустрічі з актуальних питань діяльності, відновлення взаємодії з педагогами, що перебувають в евакуації і потребують дієвої допомоги. Для керівників Центру ці зустрічі були також актуальними та потрібними, адже в період невизначеності давали поштовх до подальших дій.

Важливими були і залишаються консультації фахівців Інституту з різних напрямів діяльності Центру: організації підвищення кваліфікації, конкурсів фахового та предметного спрямування, з юридичних аспектів, тощо. Консалтингова допомога є дієвою та ефективною.

Цікавою та продуктивною є робота з керівниками Центрів, яка розпочалася створенням «Кейсу керівника ЦПРПП» та продовжилася створенням «Клубу керівника ЦПРПП» (тренінги та воркшопи, вебінари і навчання), що є суттєвою підтримкою функціонування Центрів особливо в умовах воєнного стану, мотиватором до подальшого розвитку керівника та сприяє набуттю необхідних компетентностей директора Центру.

Подальшу співпрацю ми плануємо реалізовувати за цими напрямками, на основі двостороннього співробітництва, де базовими є «інформування» – «навчання» – «зворотна взаємодія».

Список використаних джерел

1. Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників, взято з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-%D0%BF#Text>

УДК 373.2/.5.091.12:005.963]:004

Рудько В. В.,

*директор КБНУ «ЦПРПП
Новгородівської міської ради»*

Миرونенко І. В.,

*консультант КБНУ «ЦПРПП
Новгородівської міської ради*

**ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ –
ІНТЕНСИВНІСТЬ ТА МОБІЛЬНІСТЬ СУЧАСНОСТІ**
(з досвіду роботи КБНУ «ЦПРПП Новгородівської міської ради»

В умовах війни важливого значення у нашій громаді набули питання організації освітнього процесу в дистанційному форматі, інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій.

За попередній рік роботи нашого ЦПРПП створили сучасний інформаційно-методичний простір для консалтингової підтримки педагогічної спільноти громади; електронну базу затребуваної інформації щодо організації освітнього процесу та методичної роботи, здійснення комунікації та навчання педагогів за технологіями «змішаного» навчання та дистанційної освіти.

Консалтингову підтримку здійснюємо дотримуючись принципів Нової української школи:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог – взаємодія - взаємодопомога;
- розподілене лідерство (право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);

- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів ЗЗСО", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста) містить перелік трудових функцій з професійними компетентностями серед яких є інформаційно-цифрова компетентність (Рис.1).

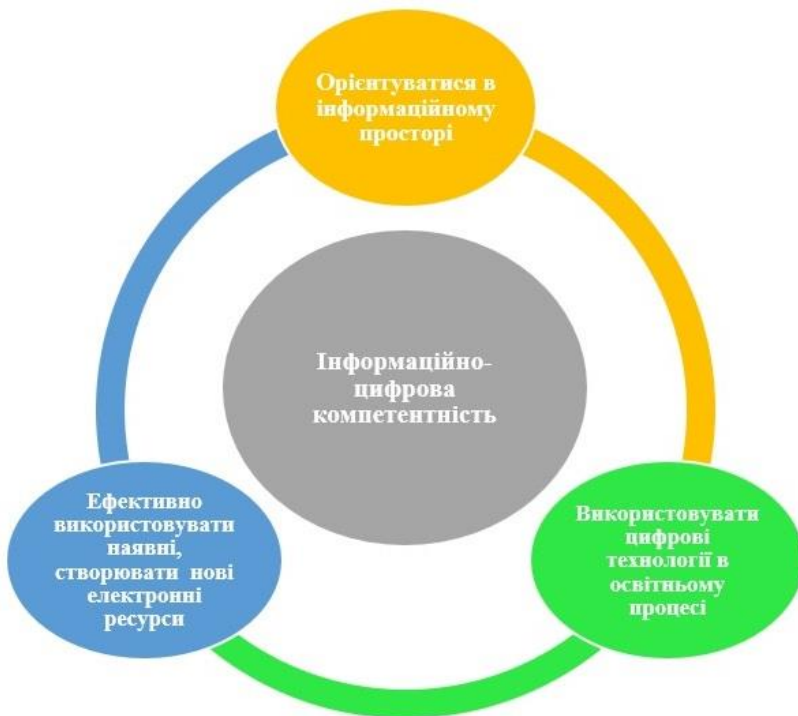

Рис.1

Визначаємося з поточним рівнем інформаційно-цифрової компетентності педагогічного працівника, використовуючи, як інструмент, чотири її складові (Рис.2).

Рис.2

Проводимо діагностування рівня сформованості професійних компетентностей, знаходимо «точки зростання», обговорюємо питання, які потребують змін, покращення, визначаємося з особистими цілями. Допомагаємо педагогу з вибором стратегії форм професійного розвитку: участь у певному тренінгу, опрацювання відповідної літератури, отримання допомоги супервізора чи наставника, проходження підвищення кваліфікації тощо. Чітке розуміння рівня сформованості професійних компетентностей педагога, визначення цілей особистого розвитку допомагають вибудувати траєкторію професійного зростання, план підвищення кваліфікації. Користуємося «інструментами» консультантів: тестування з різних напрямків, самооцінювання педагога, електронне портфоліо, матеріали якого допомагають консультанту зрозуміти потреби працівника. Звичайно, визначення потреб педагогічних працівників є стійким процесом, який

потребує постійної кореляції. В зворотному зв'язку з'ясовуємо: *ЧОГО* навчився педагог в процесі роботи з консультантом, *ЯК* він використовує це в своїй роботі та *ЯКІ* результати це дало.

Постійно шукаємо порозуміння з педагогічними працівниками та правдиво мотивуємо їх на подальший розвиток.

Організація та проведення консультування педагогічних працівників здійснювалася з урахуванням епідемічної ситуації та воєнного стану в країні для зручності педагогічних працівників та керівників закладів освіти:

- через електронну реєстрацію на сайті ЦПРПП;
- через очні звернення в журналі реєстрації звернень;
- телефоном;
- виїзні консультації в заклади освіти;
- онлайн-консультації.

Тематика звернень за консультаційною підтримкою була наступною:

- реалізація Концепції НУШ на рівні базової середньої освіти;
- нормативні новації дошкільної освіти;
- укладання освітньої програми ЗЗСО;
- особливості формувального оцінювання в середній школі;
- організація супервізії та інтернатури в закладі освіти;
- особливості організації методичних заходів з використанням технологій дистанційного навчання, під час воєнного стану в країні;
- організація освітнього процесу в дистанційному форматі;
- створення та ведення електронних журналів;
- участь педагогів у фахових конкурсах та обласних методичних заходах;
- організація підвищення кваліфікації та атестація;
- розроблення документів закладу освіти;
- організація та планування міжатестаційного періоду, робота над методичною проблемою;
- кібербезпека;
- попередження булінгу;
- академічна доброчесність.

Забезпечувався супровід участі педагогів у конкурсах професійної майстерності: Всеукраїнський конкурс «Інноваційний урок фізичної культури та урок фізичної культури з елементами

футболу», «Сучасний урок історії та правознавства в НУШ», обласний конкурс Web-вітрина «Освітнє середовище початкової школи. Інноваційні практики», обласний конкурс «Найкращі практики розробки цифрового освітнього контенту», обласному веб-квесті «30 років: шлях до Незалежності», «Поруч з генієм» та інші.

З метою зростання фахової майстерності вчителів, підвищення професійного рівня молодих спеціалістів, творчого вирішення педагогічних завдань і проблем закладів освіти, координованості дій вчителів організована робота міських професійних спільнот, творчих, динамічних груп за фахом та потребами:

- творча група вчителів початкових класів *«Використання ефективних технологій навчання ІКТ в 1-2 класах, 3-4 класах НУШ»*;
- лабораторія творчого вчителя *«Цифровий дизайн»*;
- школа цифрової компетентності *«Умію-навчу»*;
- професійна спільнота класних керівників *«Інноваційні та інформаційно-цифрові технології як активний засіб розв'язання завдань освітнього процесу закладу освіти»*.

Динамічні групи:

- *«STEM-освіта: запровадження, питання та перспективи»*;
- *«Педагогічна майстерність - запорука розвитку й самореалізації особистості педагога»*;
- *«Онлайн-сервіси для ефективного уроку»*.

У результаті проведеної роботи було створено **«Е-контент»** для розповсюдження сучасного передового педагогічного досвіду в межах громади; електронний ресурс **«Кейс дистанційних уроків»** для популяризації предмету, передачі власного досвіду та допомоги молодим колегам.

Як бачимо, незважаючи на складні умови, в яких знаходиться наша країна сьогодні, постійна методична підтримка педагогів, для грамотного і свідомого вибудовування цілісного освітнього процесу, враховуючи різноманітність інтересів і можливостей, вибудовування власної траєкторії професійного розвитку – необхідна. А її результатом є нове педагогічне мислення, нові педагогічні ідеї, форми навчання та моделі організації освітнього процесу. Разом ми йдемо до Перемоги, працюючи на освітньому

фронті!

Мудрі кажуть: «Дорогу подужає тільки той, хто йде». Отже, можна стверджувати, що консалтингова підтримка КБНУ «ЦПРПП Новгородівської міської ради» є цілісна, заснована на взаємопов'язаних заходах, діях і засобах, спрямованих на підвищення професійної майстерності кожного педагога, збагачення і розвиток творчого потенціалу педагогічних колективів, а в кінцевому результаті – на досягнення якісних результатів освіти, виховання і розвитку особистості.

Список використаних джерел

1. Про затвердження професійного стандарту за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)": Наказ, Міністерство економіки, торгівлі та сільського господарства, від 23.12.2020 № 2736-20// База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v2736915-20> (дата звернення: 10.11.2022).
2. «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти»: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р./ Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення 10.11.2022).
3. Концепція Нової української школи – Режим доступу: URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

УДК 373.2/.5.091.12:005.963

Томачинська Наталя,

*директор центру професійного розвитку
КУ «ЦПРПП Бахмутської міської ради»*

ФУНКЦІОНАЛЬНІ НАПРЯМКИ МЕНЕДЖМЕНТУ У ФОКУСІ ЦПРПП

Серед калейдоскопу турбот центрів професійного розвитку є досить важливий вектор – робота з керівними кадрами закладів освіти.

Колектив нашого Центру вважає, що ЦПРПП повинен стати «шелтером», тобто прихистком, пунктом надання невідкладної методичної допомоги та психологічної підтримки, а іноді й захисту директора перед безліччю питань та поставлених перед ним завдань.

Орієнтиром для такої діяльності як робота з керівними кадрами є професійні стандарти директорів, що спрямовані на фахові компетентності управлінців. А також функціональні напрямки менеджменту, бо саме вони дають зорієнтованість на розвиток закладу, педколективу, якості освіти та самого керівника. Модель роботи цього вектору у нашому Центрі містить в собі маркетинговий, виробничий, інноваційний, інформаційний менеджмент, а також менеджмент якості та персоналу.

1. Маркетинговий менеджмент – це підтримка у створенні стратегічних та локальних документів закладу, актів, що входять до відповідальності директора

Маркетинговий менеджмент – це управління політикою, стратегіями, цілями закладу, забезпечення його конкурентоспроможності. Безперечний факт, що сучасний керівник – це той, хто професійно та грамотно вміє розробити план вдосконалення закладу, план своєї діяльності та чітко їх дотримується.

Розвиваючи в освітянському середовищі ідеї стратегічного менеджменту, ще в тому році створили методичні рекомендації щодо складання стратегії розвитку закладів освіти та провели низку колективних семінарів для директорів закладів дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти.

Серед напрямків підтримки адміністрації закладів освіти значне місце, особливо на початку нового навчального року, займає консультування керівників щодо створення річних планів роботи закладів, під час якого пояснюються не лише складові частини плану, а й акцентується увага на якості змістовного наповнення щодо конкретного закладу, його умов та можливостей.

Часто молоді директори звертаються за допомогою щодо особливостей складання документації, починаючи від плану роботи керівника на місяць до створення концептуальних документів закладу освіти. Позитивно з даного питання відгукнулася форма гостьового обміну досвідом, коли Центр влаштував зустрічі для новачків з досвідченими управлінцями

нашої громади. У невимушеній атмосфері були обговорені важливі проблеми, пов'язані з управлінською діяльністю.

2. Виробничий менеджмент – методичне навчання з проблемних питань

Виробничий менеджмент представляє собою управління в процесі надання послуг. Немає таємниці в тому, що досить часто виникають проблемні питання, які треба швидко та вчасно вирішувати адміністратору. Щоб спланувати такий напрям, на початку календарного та навчального року проводимо онлайн-опитування щодо існуючих проблем, а потім плануємо колективні та індивідуальні заходи.

За запитами адміністраторів у цьому році влаштували методичний стрім «Атестація у питаннях та відповідях», де зібрали найактуальніші питання та виклики атестаційного періоду. На першій сесії зустрілися з молодими адміністраторами та розібрали питання прав та обов'язків атестантів, вимоги до кваліфікаційних категорій, планування та організації атестації; другу сесію присвятили порядку планування та затвердження результатів підвищення кваліфікації та вимогам до присвоєння педагогічних звань, аналізу уроку. Готуємо ще 2 сесії для опрацювання таких тем, як узагальнення ППД, атестація керівника тощо.

3. Менеджмент якості – допомога у методичному супроводі освітнього процесу та інноваційної діяльності

Менеджмент якості представляє собою управління забезпеченням і контролем якості послуг закладу. Серед питань для консультування робимо фокус на розбудові внутрішньої системи якості освіти.

Без академічної доброчесності не можливо побудувати якісну освіту. Серед наріжних каменів реформи освіти – демократія та якість, які будуються на засадах академічної доброчесності Тому за ініціативи ЦПРПП організувати інтерактивний семінар для директорів закладів загальної середньої та позашкільної освіти «Академічна доброчесність у сучасному освітньому просторі». Для мотивації до теми напередодні провели самооцінювання директорами існуючої ситуації, під час семінару розмірковували над здійсненням внутрішніх процедур на шляху змін недоброчесної поведінки та толерування академічної доброчесності, вирішували проблемні ситуації, проранжували антиплагіатні програми та порадики для роботи з першоджерелами.

Зараз на часі якість дистанційного навчання. Центр не стоїть осторонь, а у співпраці з Управлінням освіти надаємо консультації за виявленими проблемними моментами створення розкладу занять, проведення дистанційних уроків, організації асинхронних завдань.

4. Інноваційний менеджмент – сприяння впровадженню сучасних та нових аспектів управління

Інноваційний менеджмент має на увазі управління заходами по створенню, поширенню і застосуванню процесів, які мають сучасний потенціал і новизну.

Повномасштабний серпневий інтенсив за традицією попереднього року з майстер-класами з інноваційних аспектів діяльності не вдалося провести з об'єктивних причин, але вдалося провести низку серпневих установчих ефірів для заступників директорів ЗЗСО, вихователів-методистів ЗДО, де висвітлювали актуальні для воєнного часу питання та нововведення: дайджест нової нормативної бази, оновлення стратегій виховної роботи та заходів згідно Концепції національно-патріотичного виховання, роль соціально-педагогічної підтримки всіх учасників освітнього процесу, особливості організації навчання в 5-6 класах НУШ: план дій адміністрації.

На засіданні професійної спільноти «Трамплін» для молодих вихователів-методистів та директорів ЗДО піднімали тему «Прозорість, відкритість, зрозумілість як механізм антикорупційних місцевих реформ», де розглядали джерела та інструменти збору та оцінювання публічності роботи ЗДО, мотивували на якісний зміст контенту сайту закладів освіти. Також розглядали особливості самооцінювання закладу за напрямком «Фахова діяльність педагогічних працівників закладу дошкільної освіти», де пропонували подбати про імплементацію Профстандарту вихователя.

5. Менеджмент персоналу – психологічна допомога

Менеджмент персоналу – це стимулювання і мотивація персоналу в організації. До цього напрямку підходимо як до обов'язкового, бо розуміємо, наскільки важливим є гарний психологічний клімат у колективі. Безперечно, що директори – одна з найбільш стигматизованих груп для роботи психолога, бо протягом робочого дня у кризових умовах директор може відчувати

себе і спустошеним, і безпорадним, і виснаженим. За поширеним переконанням, адміністратори працездатні та витривалі 24/7. Але це не так. З метою підтримки психологічного здоров'я керівників психологом ЦПРПП було проведено заняття «Самодопомога: засоби стабілізації емоційних станів».

6. Інформаційний менеджмент – інформування

Інформаційний менеджмент – це управління всіма компонентами інформаційної системи організації.

Наш інструмент – сайт ЦПРПП. Зараз частина його контенту прихована з міркувань безпеки. Але матеріали для адміністраторів освітніх закладів у відкритому доступі, їх можна знайти в рубриці «Управління та менеджмент».

Як підсумок хочу навести слова Джона Кеннеді, який говорив: «Лідерство і самонавчання невіддільні один від одного». Тож закликаємо всіх керівників до саморозвитку, а організаторам форуму дякуємо за можливість ділитися досвідом та навчатися один в одного.

УДК 37.011.3-051(477.62)

Лойко Ольга,

*директор центру КУ «ЦПРПП»
Покровської міської ради Донецької області*

Шуминська Віра,

*консультанти КУ «ЦПРПП»
Покровської міської ради Донецької області*

Воробйова Наталія,

*консультанти КУ «ЦПРПП»
Покровської міської ради Донецької області*

МОЛОДИЙ СПЕЦІАЛІСТ – ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО ПОКРОВСЬКОЇ ГРОМАДИ

*Українська школа буде успішною,
якщо до неї прийде успішний учитель*

Лілія Гриневич

Учитель ХХІ століття – агент змін, тьютор, фасилітатор, модератор, коуч, ментор. Сьогодні освіта дає безмежне поле можливостей для самореалізації педагога, особливо якщо він обрав цю професію за покликанням. А коли вчитель умотивований, то він працює не лише натхненно, а ще й результативно. На жаль, є ряд причин, в тому числі соціально-економічних, через які педагоги залишають освітню галузь.

З 2021 року у Покровській громаді почала впроваджуватися «Програма залучення та мотивації педагогічних працівників до роботи у закладах освіти Покровської територіальної громади на 2022-2025 роки». Учителі отримують грошову премію за успішну участь у фахових конкурсах, переможні досягнення учнів в обласних та всеукраїнських етапах конкурсів та олімпіад, високі результати на ЗНО та НМТ. Таке матеріальне визнання – суттєва мотивація для педагога, поштовх до підкорення нових професійних висот.

Якість освіти прямо пропорційна якості кадрового потенціалу педагогів. КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Покровської міської ради розглядає саме такий підхід. Моніторинг кадрового забезпечення закладів освіти виявив, що найбільш затребуваними є фахівці природничо-математичного циклу – їх не вистачає 37 %; фахівці гуманітарного циклу – 13 %, фахівці початкової освіти та асистенти вчителів в інклюзивних класах – 20 %, фахівці закладів дошкільної освіти – 28 %, закладів позашкільної освіти – 2%.

Рис.1 Моніторинг вікового складу педагогічних працівників

Також актуальною проблемою для нашої громади є старіння педагогічних кадрів. Станом на 1 жовтня 2022 року з 1 130 педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти - 135 пенсіонерів, понад 200 мають вік від 50 до 60 років. А от що стосується молодих спеціалістів, стаж роботи яких становить до 3-х років, то їх у закладах освіти громади значно менше – 120 осіб (рис.1).

Одним із напрямків «Програми залучення та мотивації педагогічних працівників до роботи у закладах освіти Покровської територіальної громади на 2022-2025 роки» є підтримка молодих спеціалістів. Мета цієї частини програми – надання молодим педагогам науково-методичної допомоги у розв'язанні першочергових проблем, підтримка їх творчої діяльності, позитивна мотивація на якісну та результативну професійну діяльність; формування у молодих педагогів високих професійних ідеалів, потреб у постійному саморозвитку і самовдосконаленні. Програмою передбачено відповідні мотиваційні заходи:

- навчання спеціалістів із залученням коштів місцевого бюджету, згідно з переліком кваліфікацій, яких бракує у закладах освіти;
- придбання і облаштування службово житла для педагогів сільської місцевості;
- матеріальне (одноразове) заохочення в сумі 300,00 тис. гривень педагогам, що залучені до роботи у заклади освіти з інших територій та вже відпрацювали 3 роки в закладах освіти Покровської міської ради Донецької області за умови укладання з ними нового контракту на 7 років.

Покровська міська рада здійснює фінансову та юридичну підтримку програми. Відділ освіти вступає основним роботодавцем: забезпечує робочим місцем у державному закладі з повним соціальним пакетом. КУ «ЦПРПП» Покровської міської ради допомагає молодим педагогам у професійному становленні, виробленні власного стилю роботи, розвитку фахового потенціалу. Управління сім'ї, молоді та спорту Покровської міської ради та Профспілка освітян сприяють у вирішенні організаційних питань щодо проведення виїзних зустрічей молодих вчителів (рис.2).

Рис 2. Система співпраці у реалізації програми

У 2022-2023 навчальному році в громаді організовано педагогічну інтернатуру – впроваджується система професійно-педагогічної адаптації молодих вчителів-початківців до педагогічної діяльності та вчителів, які не мають педагогічної освіти. За підтримки відділу освіти Покровської міської ради здійснюється фінансування досвідчених вчителів – наставників, яких заклади освіти визначили відповідальними за педагогів-інтернів.

Дієвою формою реалізації «Програми залучення та мотивації педагогічних працівників до роботи у закладах освіти Покровської територіальної громади на 2022-2025 роки» є професійний хаб «Молодий спеціаліст – освіта майбутнього Покровської громади» для вчителів зі стажем роботи від 1 дня – до 3-х років.

У програмі хабу – заходи практичного спрямування, які проводяться в кілька етапів. Після анкетування психолога Центру педагога розподіляться за предметними групами та співпрацюють з наставниками у фокус-групах своїх закладів освіти. Обмін педагогічним досвідом проходить під час проведення відкритих уроків, майстер-класів тощо. Молоді спеціалісти також демонструють власні методичні родзинки під час фестивалю

«Коло ідей». Усі відвідані та проведені заходи фіксуються у «Путівнику учасника програми». За підсумками першого етапу визначаються учасники наступного – виїзного етапу «Святогорський інтенсив» «ОКРИЛЕНІ». Кожен учасник цього заходу отримує сертифікат І виїзного тренінгу. Планувалося місце проведення – Святогірськ Донецької області, тривалість – 3 доби. Маємо надію у реалізації цього заходу після перемоги.

Наразі на платформі Microsoft Teams працює «Школа молодого вчителя-початківця зі стажем роботи до 1 року». Ресурсні онлайн-зустрічі з учителями – початківцями проходять двічі на місяць. Від початку 2022-2023 навчального року їх проведено уже 5: «Вітаємо в спільноті освітян Покровської ТГ», «Нормативно-правова база освіти в Україні», «Можливості застосунку Teams у педагогічній діяльності», «Національно-патріотичне виховання в сучасних закладах освіти», «Епоха змін в освіті. Нова українська школа». Молоді вчителі із захопленням долучаються до зустрічей, активно співпрацюють з консультантами і через зворотний зв'язок виражають своє позитивне враження ресурсного наповнення.

У рамках роботи за Програмою залучення та мотивації педагогічних працівників до роботи в закладах освіти Покровської територіальної громади на 2022-2025 роки, нашим Центром проведено перший профорієнтаційний захід «Ярмарок професій». Учасники заходу – студенти комунального підприємства «Покровський педагогічний фаховий коледж», студенти та викладачі Донецького НТУ, викладачі Маріупольського ДУ та Бердянського ДПУ, спеціалісти відділів Покровського міського центру зайнятості та Покровської податкової інспекції. Плануємо зробити такі заходи традиційними і, таким чином, сприяти забезпеченню закладів освіти необхідними фахівцями.

Отже, сучасній освіті бути. Розбудувати її має молоде покоління окрилених педагогів, готових до змін, до цілковитої самовіддачі для збереження кращих традицій та інноваційного розвитку освіти Покровської громади та всієї України в цілому. Місія КУ «ЦПРПП» Покровської міської ради – відкрити їм безкрай простір для польоту.

Скрипниченко Наталія,

директорка ЦПРПП управління освіти

Торецької міської ВЦА

СИСТЕМА НЕПЕРЕРВНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГА В ПРОЦЕСІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ: НОВИЙ ФОРМАТ

Щоб бути сучасним, заклад освіти має не лише враховувати сучасні освітні тренди, але й працювати на випередження, і головний ресурс тут – учитель. Як домогтись успіху в учителюванні, зберегти кращі традиції викладання, самобутність учителя, креативність, готовність до змін? Це питання сьогодні хвилює не тільки керівників закладів освіти, а і нас, працівників ЦПРПП.

Одне з основних наших завдань – це узагальнення та поширення інформації про можливості професійного розвитку педагогів, допомога вчителю та його підтримка в плануванні та визначенні траєкторії розвитку.

Щоби надати корисну й достовірну інформацію, допомогти зробити вибір, зрозуміти, на якому рівні перебуває вчитель, яких цілей прагне досягти й за допомогою чого він це може зробити, ми розробили алгоритм партнерських дій працівників ЦПРПП, керівників закладів освіти і їх заступників.

Крок 1. Організація самооцінювання вчителя. З метою відстеження та оцінювання педагогами динаміки особистісного зростання та індивідуального розвитку, виявлення сильних та слабких сторін власної професійної діяльності, осмислення досягнутого та проектування подальшого самовдосконалення, пропонуємо їм провести самооцінювання за формою анкети для учасників сертифікації. Ці матеріали є на сайті ЦПРПП, і вчитель може здійснити самооцінювання та надіслати результати консультанту ЦПРПП перед самою консультацією.

Крок 2. Вивчення попиту. Особистісне виявляється у професійному через ціннісні орієнтації та установки педагога. Основними джерелами формування педагогічних установок, які пов'язані зі світоглядом педагога, є ставлення до різних сторін життя, до людей, самого себе, діяльності. На нашу думку,

головною ідеєю організації супроводу педагога має стати задоволення професійного інтересу вчителя, який виявляється на основі особистого професійного запиту. Саме на основі цього учителем формується його індивідуальна освітня траєкторія професійного розвитку. Пропонуємо педагогам пройти анкетування: <https://forms.gle/t1VTkjb4s25593Lr9>.

Насамперед, нас цікавить, що вони думають про якість послуг, які їм надають різні провайдери. Анкета дає можливість встановити, який взаємозв'язок між очікуваннями педагогів щодо професійного навчання та його результативністю, а також зібрати їхні судження про суб'єкти, яким вони віддають пріоритет. Отримана інформація має оперативний характер, що сприяє правильній організації роботи консультанта з педагогом щодо організації «навчання впродовж життя».

Крок 3. Організація консультування з розробки індивідуального маршруту. Перехід на нові Державні стандарти – це докорінні зміни освітнього простору, і вчителю потрібно «вписатись» в модель сучасної школи. У Законі України "Про освіту" (ст. 53,54, 59) визначено право вчителя на навчання впродовж життя та академічну мобільність, вибір видів і форм професійного зростання, суб'єктів освітньої діяльності. Тобто педагогічний працівник має право на індивідуальну освітню траєкторію (ст. 53).

Індивідуальний освітній маршрут педагога - це планування особистісно-професійного зростання в умовах неперервної освіти. Після того, як учитель за допомогою консультанта визначається з особистими цілями, консультант допомагає з вибором стратегій досягнення цих цілей.

Крок 4. Створення консультативно-практичного кейсу. Для того, щоб правильно спланувати індивідуальну освітню траєкторію педагога, потрібно дотримуватися певних правил і мати навички. На сайті ЦПРПП розміщено багато матеріалів для педагогічних працівників в цьому напрямку, але виникла потреба в чіткому алгоритмі дій. Таким алгоритмом став розроблений центром онлайн-ресурс «Будуємо освітню траєкторію разом». Ідею запозичили у колег з міста Полтава. Даний ресурс забезпечує поєднання теоретичного матеріалу з практичною спрямованістю на вирішення конкретних завдань і проблем професійного розвитку

педагогічних працівників:

<https://view.genial.ly/635e2976c119af0019dc7f62/guide-osvitnya-trayektoriya-pedagoga>. Ресурс передбачає комплексне опрацювання нормативно-правових актів, активізація особистісного потенціалу педагогів та залучення їх до проєктування власного професійного саморозвитку, засвоєння теорії й технології професійного самовдосконалення. Запропонований онлайн-ресурс можна розглядати як інформаційний та методичний навігатор, який дозволяє вчителю побудувати власний освітній маршрут, змістовно наповнивши його, працюючи на випередження. Пропонуємо алгоритм, що визначає мету й дорожню карту такого маршруту: <https://view.genial.ly/635e2976c119af0019dc7f62/guide-osvitnya-trayektoriya-pedagoga>.

До індивідуальної програми розвитку педагога обов'язково входить змістовно-процесуальний блок. Він вміщує інформацію про зміст освіти, програми навчальних модулів, які необхідно опанувати вчителю, і тим самим забезпечити потребу у професійних знаннях та вміннях: <https://view.genial.ly/635e2976c119af0019dc7f62/guide-osvitnya-trayektoriya-pedagoga>. А весь індивідуальний маршрут професійного розвитку педагога можна унаочнити у вигляді онлайн- карти: <https://view.genial.ly/635e2976c119af0019dc7f62/guide-osvitnya-trayektoriya-pedagoga>.

Крок 5. Спостереження за роботою вчителя є, але це складник особистого плану професійного розвитку. Алгоритм діяльності керівника закладу освіти та заступника щодо здійснення організаційно-методичного супроводу формування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педпрацівника включає не тільки ознайомлення педагогів з теоретичними засадами підвищення кваліфікації, складанні загального плану підвищення кваліфікації педагогами закладу на календарний рік на підставі їх пропозицій, укладання договору з суб'єктами ПК, а і відстеження і визнання результатів ПК. Таку роботу тримаємо під контролем і ми, щоб у разі необхідності швидко відреагувати і прийти на допомогу: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1EUKewF9DJK1h24Ryp09Ezr91Yk3gr3yC/edit#gid=431477402>.

Велике розвивальне значення має «взаємонавчання», спрямоване на реалізацію діяльнісного підходу у підвищенні

кваліфікації. Вчитель не лише навчається, але і готовий презентувати результати педагогічної діяльності. Цього року до плану традиційної декади «Курсант», де вчителі представляють свої онлайн-уроки, проводять майстер-класи і презентують досвід роботи, було внесено нову номінацію – «реклама курсів», що пройшов педагог у поточному році. Цікавим виявилось, що з 44 роликів 36 були про різні форми навчання в Донецькому облІІПО: <https://docs.google.com/document/d/1nSzCCIz4w9vDJLMuI7ecTXS8iqPhmBy/edit>.

Дуже важливим у професійному зростанні є і участь педагогів у заходах різних рівнів. Ми систематично слідкуємо за цим і намагаємося мотивувати: https://docs.google.com/document/d/1ZTSa9OyIJZh4_xmha2tFo7BfWOb6WL_/edit

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1_9DAXn2I4JVQtQo09jrRaBI0DOvIPUgQ/edit#gid=1663728031.

Крок 6. Створення портфоліо. Мотивацією діяльності педагога, на нашу думку, може стати педагогічне портфоліо, яке також сприяє його особистісному розвитку, стимулює до підвищення компетентності шляхом інформальної освіти. Наявність такого кейсу дає змогу вчителю відслідковувати еволюцію своєї професійної педагогічної діяльності; структуровано представити колегам свій досвід; взяти участь в конкурсах педагогічної майстерності; підготуватися до атестації. ЦПРПП допомагає педагогу у створенні такого кейсу: <https://view.genial.ly/635e2976c119af0019dc7f62/guide-osvitnya-trayektoriya-pedagoga>.

Отже, особливе освітнє середовище, у межах якого учні будуть навчатися із задоволенням, можуть створити лише умотивовані, високопрофесійні вчителі – агенти змін, прихильники й послідовники впровадження базових принципів та завдань НУШ. Саме тому ми повинні стати провідними у формуванні вчителя з високим рівнем професіоналізму, відповідальності, постійно оновлювати форми і методи їх супроводу їх професійного зростання. Робота ЦПРПП «Проектування моделей професійної підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах реформування системи освіти» відзначена золотою медаллю на XIII міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти» у 2022 році.

Список використаних джерел

1. Бачинська Є. М. Вектори змін методичної роботи в закладах загальної середньої освіти в контексті реформування освіти в Україні. [Електронне наукове фахове видання] // Народна освіта. Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5086
2. Вознюк О. В. Інтегративний підхід до професійного розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін [Електронний ресурс] / О. В. Вознюк, О.А. Дубасенюк // Науковий часопис НПУ імені М.М. Драгоманова. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/8418/1/>.
3. Законі України "Про освіту" Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
4. Інтерактивний довідник для вчителя "Плануємо свою траєкторію професійного розвитку". Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ReEBMd5isos>
5. Мірошник С.І. Професійний розвиток педагога: сучасні підходи. Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4133.
6. Портфоліо вчителя. Види та структура. Режим доступу: <https://helpinformatik.com/?id=1193>
7. Створення ефективної системи методичного супроводу педагогів у сучасних умовах. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/vistup-stvorennnya-efektivno-sistemi-metodichnogo-suprovodu-231548.html>
8. Супервізія в НУШ. Режим доступу: <http://barna-consult.com/anketuvannya-rezultaty-doslidzhennya-profesijnogo-zrostannya-pedagogiv/>

УДК 373.3.091:374.73

Ходакова Вікторія,

консультант ЦПРПП

Костянтинівської міської ради,

вчитель української мови та літератури

**ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ
СПІЛЬНОТИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
В УМОВАХ АНТИКРИЗОВИХ РІШЕНЬ**

В умовах децентралізації освіти функція науково-методичної підтримки професійного розвитку педагога НУШ перейшла до нової інституції у сфері освіти – Центрів професійного розвитку

педагогічних працівників, які мають на меті вибудувати свою діяльність із надання консалтингових сервісних послуг задля сприяння професійному розвитку педагогів через консультативний, інформаційний та психологічний супровід, винятково на засадах партнерства й синергії.

Глобальні виклики суспільства, зокрема карантин і дистанційне навчання в умовах війни змусили освітян терміново адаптуватися до нової реальності – онлайн-комунікації. Чи можливо було це зробити за невеликий проміжок часу? Звісно, так! Бо для наших педагогів немає нічого нереального!

Педагогічні працівники ЦПРПП в авангарді суспільних та освітніх перетворень і добре усвідомлюють необхідність поєднання між собою функцій фасилітаторів, менеджерів, тьюторів, експертів, модераторів, консультантів, супервізорів; володіють навичками випереджувального проєктного менеджменту, самостійного й творчого здобуття інформації, трансформації методів, прийомів та технологій навчання залежно від запитів і потреб замовників освітніх послуг.

Серед основних завдань Центру є сприяння професійному розвитку педагогічних працівників, зокрема шляхом координації діяльності професійних спільнот педагогічних працівників.

Провідною метою роботи спільноти вчителів початкових класів Костянтинівської ТГ є безперервний фаховий розвиток, взаємодія, партнерство, супровід, підтримка, обмін ідеями та освітніми практиками педагогічних працівників в умовах розбудови Нової української школи.

Цьогоріч педагоги початкової ланки освіти – першопрохідці, агенти змін – передали естафету реформи НУШ в базову школу. Чотири роки поспіль роботи в новій початковій школі внесли корективи в їхню професійну діяльність, визначили проблемні питання, над якими в подальшому ще слід працювати.

Дієвим засобом аналізу реального стану речей у спільноті є моніторинг професійного зростання педагогів як інструмент освітнього менеджменту, на підставі результатів якого можна не лише спрогнозувати, а й утілити зміни, адже лише там, де є глибокий аналіз, будуть і високі досягнення.

З метою узагальнення підсумків роботи та вироблення подальшої стратегії щодо впровадження Концепції НУШ протягом

червня поточного року для вчителів початкових класів ЗЗСО громади було проведене онлайн-опитування «НУШ: успіхи та проблеми новацій у початковій школі».

Основні результати опитування вчителів початкових класів ЗЗСО Костянтинівської ТГ свідчать про те, що більшість педагогів у своїй діяльності використовують навчально-методичні матеріали, що були розроблені в рамках реформи НУШ, комбінують нові матеріали та послуговуються власними навчально-методичними розробками, здійснюють навчання, що ґрунтується на особистісно орієнтованому, діяльнісному та компетентнісному підходах із використанням інноваційних форм та методів.

З-поміж найбільших проблем щодо впровадження реформи НУШ педагоги виділяють такі: наповнюваність класів більше, ніж 20 учнів, складність програмного матеріалу, який не завжди відповідає віковому розвитку дитини, відсутність оцінювання, велика кількість паперової роботи та спонукання батьків не порівнювати попереднє покоління з сьогодишнім, усвідомлення батьками суті формульованого оцінювання та інше.

За результатами проведеного моніторингового дослідження було підготовано аналітичний звіт та надані пропозиції й рекомендації, а також сплановано подальшу науково-методичну підтримку педагогів.

Під час інновацій та перебудови системи освіти України трансформується й вплив на професійні компетентності педагогічних працівників. Сьогодні одне з головних завдань сучасної освіти – підвищити рівень фахової компетентності вчителя, його педагогічної майстерності відповідно до вимог нового професійного стандарту.

Так, для педагогічної спільноти вчителів початкових класів було проведено вебінар на тему: «Новий професійний стандарт як мотиватор кваліфікаційного розвитку педагогів». Учасникам онлайн-заходу було запропоноване відкрите експрес-опитування за змістом розглянутого документа, надані рекомендації щодо подальшої сфери застосування вчителями Професійного стандарту у формі алгоритму дій:

1. Самооцінювання вчителем власної професійної діяльності.
2. Планування та визначення траєкторії професійного розвитку

вчителя

3. Планування підвищення кваліфікації.

Як проводити SWOT-аналіз педагогічної діяльності?

Сильні сторони (англ. – strengths)	Слабкі сторони (weaknesses)	Можливості (opportunities)	Ризики (threats)
Як у подальшому вдосконалювати свої сильні сторони. Поелементний аналіз результативності методів, які забезпечують Вам перевагу.	Визначити їх, опрацювати теоретичний аспект за рахунок самоосвіти. Розробка напрямів, що потребують розвитку, упровадження в практику роботи.	Самопрезентація через різні джерела: додаткове навчання, бажання поділитися напрацюваннями, авторськими методиками, вироблення спільної стратегії, співпраця із педагогічною спільнотою.	Відсутність підтримки з боку колег і належної оцінки, професійне вигорання тощо.

Щоб оцінити свою педагогічну діяльність, було запропоновано скористатися SWOT-аналізом як інструментом рефлексії. Працюючи в групах, педагоги заповнили таблицю «Як проводити SWOT-аналіз педагогічної діяльності?»

Рекомендовано проводити такий аналіз окремо для кожної сфери професійного стандарту – особистісні характеристики, знання, компетентності, уміння, тобто комплексно підійти до категорії SWOT.

На підсумковому етапі педагоги здійснили самоменеджмент, відповівши на запитання:

- Як можна розвинути свої сильні сторони?
- Які в нас є можливості для усунення слабких сторін?
- Як ми можемо використовувати наші можливості?
- Як можна запобігти ризиків?

За матеріалами вебінару підготований Інфопост із описом професійних компетентностей спеціаліста вищої кваліфікаційної категорії відповідно до професійного стандарту, який стане в нагоді вчителям під час підготовки до атестації чи сертифікації.

Важливий компонент у системі науково-методичної підтримки педагогів початкової ланки освіти – інтерактивні методи консультування, модерації, тьюторингу, супервізії, спрямовані на досягнення позитивних змін у діяльності педагогів за допомогою спільного з консультантом розгляду, обговорення та колегіального пошуку оптимальних способів вирішення проблеми.

З метою здійснення професійної підтримки та розвитку педагогічних працівників в умовах Нової української школи сертифікований тренер з проведення супервізії Ходакова В.А. провела індивідуальні наставницькі цикли в очному та дистанційному форматах для вчителів початкових класів ЗЗСО № 15, ЗЗСО № 6, НВК, НВК-Ліцей Костянтинівської міської ради.

Під час проведення супервізії були з'ясовані індивідуальні потреби кожного окремого педагога та його очікування щодо обсягу, форми, характеру надання професійної підтримки, проведені спостереження за його діяльністю, здійснено зворотний зв'язок за підсумками вивчення досвіду фахової діяльності педагога із зазначенням позитивних результатів та визначено напрями покращення його професійної діяльності, запропоновано допомогу в розробленні власної траєкторії розвитку.

Учитель початкових класів Коденцева Д.Є. (НВК-Ліцей) поділилася своїми думками про участь у проведенні супервізії на сторінці фейсбуку: «Супервізія – буквально «нагляд», а в нас, педагогів, це називається наставництво, яке є ще одним інструментом, що дозволяє педагогам розвивати свої професійні навички та особистісні якості.

Я зрозуміла, що супервізія – це не перевірка чи контроль. Вікторія Анатоліївна Ходакова – це наставниця, яка допомогла, підтримала, навчила новому та поділилася досвідом».

У компонентній формулі НУШ провідне місце відводиться педагогу нової формації, який перебуває в авангарді суспільних перетворень, – інноватору, умотивованому, компетентному, кваліфікованому, наділеному свободою творчості, має академічну свободу й розвивається професійно та вчиться впродовж життя, володіє навичками координації та взаємодії.

Для вчителів 4 класів, які почнуть працювати за новим Державним стандартом початкової школи, було проведено онлайн-навчання «Професійний розвиток педагога НУШ» із залученням тренерів НУШ. Організатори заходу підготували для вчителів методичний кейс за матеріалами навчання, глосарій до курсу, посилання на відеоматеріали й усе це традиційно розмістили на Padlet.

Позитивні відгуки про захід на кшталт: *«Заняття проходять на*

одному подиху, знання засвоюються і запам'ятовуються добре», «Теми розкриті глибоко, у цікавій формі», «Інформація корисна, чітка, цікава, конструктивна», «Мені дуже сподобалось», «Дякую за проведений захід», «Усе пройшло на вищому рівні», – педагоги залишили в кошику очікувань та на символічному дереві вражень у віртуальному просторі хмарних технологій.

Сучасні тенденції та інтенсивність розвитку освіти створюють нові передумови для налагодження комунікації, що стає одним із найважливіших підходів у діяльності спільноти вчителів початкових класів на шляху досягнення спільних цілей.

Наразі в царині освіти відбуваються глибокі перетворення, пов'язані з вимогами суспільства до неї, новими завданнями, можливостями та випробуваннями, але попри все педагогам треба бути сильнішими за обставини, сміливо приймати нестандартні рішення, уникати шаблонів і стереотипів.

Усі перемоги починаються з перемоги над собою. І це, звичайно, надихає до ще більшого самовдосконалення. Це виклик собі, своєму потенціалу та амбіціям, віра у власні сили, які є мотиваторами до успіху, саморозвитку та самореалізації.

Майбутнє освітньої реформи в Україні значною мірою залежить від усвідомленого розуміння кожним учителем її суті, готовності до змін та перетворень, якості освітнього менеджменту в умовах антикризових рішень.

Список використаних джерел

1. Кипиченко Н., Федорченко О. Консультуємо та створюємо професійні спільноти: путівник для консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників. Київ, 2022. 42 с.
2. Степанова – Камиш А. Для чого вчителям SWOT-аналіз і як його робити. URL: <https://nus.org.ua/articles/dlya-chogo-vchytelyam-swot-analiz-i-yak-jogo-robyty/>

Родіонова Яна,

директор комунальної установи

«Центр професійного розвитку педагогічних працівників»

Вугледарської міської ради (ЦПРПП ВМР)

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ПРІОРИТЕТНА КОМПЕТЕНЦІЯ ПЕДАГОГА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Одним із головних інструментів успіху Нової української школи є наскрізне застосування інформаційно-цифрових технологій в освітньому процесі. Сучасний вчитель має навчитися створювати та використовувати мультимедійний та інтерактивний контент, щоб зацікавити цифрове покоління учнів.

У Державному стандарті базової середньої освіти (Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року) зазначено, що однією з ключових професійних компетентностей педагога є інформаційно-комунікаційна, що передбачає впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та інших життєвих ситуаціях, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Цифрова компетентність заслуговує на особливу увагу тому, що саме вона дає можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати найновітніші досягнення техніки в своїй професійній діяльності.

Отже, інформаційна компетентність – це вміння за допомогою технічних засобів та інформаційних технологій самостійно шукати, аналізувати та добирати необхідну інформацію, зберігати її, обробляти та передавати.

Разом з інформаційною компетентністю говоримо і про цифрову культуру педагога.

Цифрова культура педагога – вміння працювати з сучасною цифровою технікою і володіти сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями.

Педагоги Вугледарської міської територіальної громади постійно навчаються та підвищують свій професійний розвиток щодо цифрової грамотності.

Так восени 2020 року, коли ще тільки створювався центр професійного розвитку педагогічних працівників і ще не була повністю об'єднана громада, пройшов ряд майстер класів для педагогів "Використання платформи Classtime під час дистанційного навчання", "Спільне використання документів на Google Диску під час дистанційного навчання", "Створення та використання Google форм під час дистанційного навчання".

Влітку 2021 року брали участь:

- в обласному огляді-конкурсі «Web-вітрина «Поруч із генієм-2021» (диплом переможця у номінації «Майстер-клас з використання інноваційних педагогічних технологій»);
- в обласному конкурсі Web-вітрині «Спорт заради сталого розвитку» в номінації «Дистанційна фізична культура» (диплом лауреата);
- в обласній вебвітрині «Цікаве літо дошкolarика», де надіслані відеоматеріали пройшли експертну оцінку та розміщені на сторінках обласної «Відкритої онлайн-школи дошкільної освіти «Дошкolarик-онлайн»

Долучитися до масштабної кампанії “Місяць цифрової грамотності

А влітку 2022 року долучилися до Програми «Цифрові інструменти Google для освіти», організованої Міністерством освіти і науки України за підтримки Google Україна, пройшли дистанційне навчання та отримали сертифікати.

Вже третій рік в освітньому осередку працює ініціативна група «Створення контенту навчального матеріалу для дистанційного навчання», метою їх роботи є навчитися працювати з інтерактивними сервісами, платформами, інструментами для проведення дистанційного навчання.

У 2022/2023 навчальному році почали працювати ще дві групи професійних спільнот.

Члени ініціативної групи “Оновлення підходів щодо підвищення рівня цифрової компетентності педагогів” узагальнюють досвід роботи педагогів у плані розвитку цифрових навичок та цифрової компетентності в умовах цифрового суспільства, формують вміння використовувати ІКТ у роботі вчителя, що працює в режимі синхронного та асинхронного навчання.

Роль сучасного вчителя, рівень його підготовки – зокрема цифрова компетентність – є надзвичайно важливою для впровадження цінностей Нової української школи. Тому було вирішено створити групу «Майданчик для відкритих зустрічей учителів 5 класу Нової української школи», де педагоги будуть обмінюватися досвідом роботи, інтерактивними формами організації навчальної діяльності учнів 5 кл.

Педагоги можуть обмінюватися досвідом зі своїми колегами, щоб навчати молоде покоління, використовуючи при цьому прогресивні цифрові технології. Адже цифрова компетентність – це не просто можливість зацікавити дітей навчанням, а ще й чудовий шанс значно полегшити собі роботу. І зробити її ще цікавішою!

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» ресурс] Режим доступу:
2. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] Режим доступу <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
3. Цифрова компетентність сучасного вчителя Нової української школи: зб. тез доп. всеукр. наук. О.Е. Коневщинської, О.В. Овчарук. засобів навчання НАПН

УДК 373.3/.5.014.3

Панасенко Валентина,

директор комунальної установи «Селидівський центр професійного розвитку педагогічних працівників Селидівської міської ради»

ДОТРИМАННЯ НАСТУПНОСТІ МІЖ ЛАНКАМИ ОСВІТИ – ЗАПОРУКА УСПІШНИХ КРОКІВ П'ЯТИКЛАСНИКА В НУШ

30 серпня 2021 року почав писати свою історію Селидівський центр професійного розвитку педагогічних працівників, завданнями якого є сприяння професійному розвитку педагогічних працівників, їх професійна підтримка та консультування, створення Лабораторії професійного розвитку педагогічних працівників як розвивального середовища, що забезпечує безперервну освіту педагогів у певній сукупності заходів, спрямованих на конкретний результат; створення можливості для побудови індивідуальної

траєкторії професійного розвитку педагогів через удосконалення раніше набутих та набуття нових компетентностей. І головне – зміна стереотипу, що ЦПРПП це не переформатований методичний кабінет, це установа, яка має зовсім інші функції та завдання перед освітянами, вирішення яких планується через впровадження проєктів: Управлінський університет «Крок за кроком до управлінської майстерності», «Вирішуємо конфлікти мирним шляхом», «Рівний – рівному: «громада – Центр – педагог. Краще разом», «Розвиток цифрової компетентності педагогів» і представництво комунальної установи в інтернеті. На сьогодні налагоджено систему взаємозв'язку центру із педагогічними працівниками через офіційний веб-сайт на платформі Google <https://sites.google.com/view/selidovocprpp/>, ютуб-канал https://www.youtube.com/channel/UCOn5J0yXx_xtwO9gElaXrHw. У соціальній мережі Фейсбук створена і активно працює сторінка «Комунальна установа «Селидівський центр професійного розвитку педагогічних працівників Селидівської міської ради» www.facebook.com/selidovocprpp/. Щомісячний план-календар із зазначеними заходами і відповідальними за їх проведення розміщено за покликанням <https://calendar.google.com/calendar/embed?src=selidovocprpp%40gmail.com&ctz=Europe%2FKiev>.

Планувалось, звичайно, проведення живого спілкування, відвідування творчих майстерень педагогів на базі закладів освіти, відвертих розмов і консультування...

На жаль, безпрецедентні заходи з подолання гострої респіраторної хвороби COVID -19, введення воєнного стану стали чинниками кризової ситуації в освіті і, зокрема, в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, особливість якої полягає у неможливості проведення аудиторної роботи з усіма категоріями здобувачів освіти.

За цих умов більша частина консультування, методичних активностей, спілкування з колегами відбувалася в онлайн форматі з використанням технологій дистанційного навчання. Але, попри все, ми здобули певний досвід, зокрема, у завершенні I етапу впровадження Концепції Нової української школи, налаштуванні місточка наступності між початковою та базовою школами закладів загальної середньої освіти.

Наступність потрібно розглядати як один із основоположних

принципів неперервної освіти, завданням якої є забезпечення цілісного розвитку особистості в навчанні дітей на перших трьох ланках системи неперервної освіти. Таке розв'язання поставленого завдання дасть змогу вирішити проблему наступності між дошкільною, початковою та середньою ланками освіти на сучасному рівні.

Забезпечення наступності на етапі реформування української школи – це, насамперед, підготовка вчителів середньої і старшої школи до роботи в новому освітньому середовищі сучасної школи, зокрема, до роботи з учнівськими колективами п'ятих класів середньої школи, які протягом чотирьох років навчались в нових умовах початкової школи.

Розуміючи, що перехід з початкової школи до базової є кризовим та потребує організованої адаптації, впродовж навчального року проведено низку методичних заходів: очні зустрічі та вебінари із розв'язання проблем забезпечення системи взаємозв'язків у змісті, формах, методах педагогічного процесу в закладах I та II ступенів; адаптованості методики викладання в 5 класі НУШ; майстерки із узгодженості змістовно-методичних ліній розміщення матеріалу між різними ступенями навчання; круглий стіл з питання уникнення зниження успішності в навчанні під час переходу із початкової до базової школи. У вересні цього навчального року проведено дві зустрічі методичного івенту «Наступність між ступенями навчання». Вихователі старших груп ЗДО та вчителі 1 класів ЗЗСО стали учасниками флеш-семінару «Дошкільна та початкова освіта: наступність-взаємодія-інноватика», під час проведення якого обговорено актуальні питання взаємодії вихователя та вчителя з питань розвитку і виховання майбутнього школяра. Враженнями від адаптаційного періоду «нушенят» поділилися вчителі математики, української мови, природознавства, класні керівники, які працюють у 5 класі НУШ цього навчального року, на засіданні «круглого столу» «Початкова та базова освіта: наступність-взаємодія-інноватика». В атестаційний період минулого навчального року з метою горизонтального підвищення кваліфікації через взаємне збагачення досвіду освітян Центром проведено онлайн-зустрічі на Презентаційному майданчику вчителів-атестантів не «для

параду», а для обговорення актуальних питань організації освітнього процесу в НУШ. Зокрема, від вчителів-предметників – особливості адаптації п'ятикласників до нових умов діяльності, індивідуального стилю викладання вчителів, до швидкого темпу роботи, до нових правил виконання завдань. Від вчителів початкових класів – забезпечення системи оптимальних вимог до знань і поведінки учнів, їхніх моральних якостей, форм і методів роботи з ними на всіх етапах уроку, упровадження засобів стимулювання та заохочення до пізнавальної діяльності, розвиток рефлексивних вмінь дивитись на себе «з боку». Від практичних психологів – вчителям початкової школи не слід «жахатися», а предметникам бути готовими до того, що в адаптаційний період п'ятикласники стають тривожнішими, боязкішими, або, навпаки, надмірно галасливими, метушливими. У них може знизитися працездатність, погіршитись пам'ять. Можливе зниження інтересу до навчання, загострення проблеми у взаєминах з однолітками. Підготуватися до «прийому» дітей у 5 клас стане у нагоді узагальнена інформація діагностування випускників початкової школи з різних питань їхнього психологічного комфорту.

Рефлексуючи за матеріалами проведених методичних заходів у попередні роки, як підсумок I етапу впровадження Концепції НУШ на завершення 2021-2022 навчального року Центром проведено науково-практичну Конференцію з теми «Здобувач освіти в НУШ: доміанти розвитку та шляхи удосконалення якості освіти» - інтегрований форум для освітян, який мав на меті сприяння професійному та особистісному розвитку педагога; осмислення та практичне обґрунтування домінантних напрямків розвитку молодшого школяра в НУШ; визначення шляхів мобілізації ресурсів в контексті сучасних вимог задля забезпечення високої якості освіти в ЗЗСО; вивищення підсумків I етапу впровадження Концепції НУШ, презентацію набутого досвіду від закладів освіти, а головне - поширення інновацій НУШ на базову та старшу школу.

Програму пленарного її засідання сформували шестеро педагогів Центру професійного розвитку педагогічних працівників, керівників та вчителів закладів загальної середньої освіти, висвітливши питання:

- «НУШ: відповіді на виклики» від Валентини Панасенко, директора Центру.
- «Управлінські процеси закладу освіти щодо забезпечення якості освітніх послуг» від Оксани Подлесної, директорки Української ЗОШ I-III ступенів №13.
- «Інтегроване навчання, спрямоване на розвиток компетентності і наскрізних умінь особистості здобувачів освіти» від Ірини Суханової, заступника директора Селидівської ЗОШ I-III ступенів № 2, практикуючого вчителя початкових класів.
- «Індивідуальна освітня траєкторія учня початкової школи» від Наталії Чумак, заступника директора Селидівської ЗОШ I-III ступенів № 6, практикуючого вчителя.
- «Цінності формувального оцінювання в НУШ» від Ірини Богуславської, вчителя початкових класів Селидівської ЗОШ I-III ступенів № 1.
- «Психологічний комфорт учасників освітнього процесу в початковій школі» від Тетяни Куліш, практичного психолога Селидівської ЗОШ I-III ступенів № 1.
- «Виховний процес в НУШ: складові успіху. Виховуємо по-новому» від Ольги Черняк, заступника директора Української школи I-III ступенів № 13.

У студійних зустрічах заходу були ідеї та практики, рівні можливості та різні майстерки. Говорили про сучасні освітні тренди, онлайн-освіту, ранкові зустрічі та веселі перерви, організацію діяльнісного підходу під час навчання, методи роботи з учнями та особливості викладання в інклюзивному середовищі, специфіку діяльності вчителя під час організації освітнього процесу в НУШ, дізналися про важелі впливу, якими володіє вчитель у подоланні шкільних конфліктних ситуацій, та прокачали м'які навички ефективної комунікації.

Чотири дні, сім презентаційних сесій від закладів загальної середньої освіти, шість спікерів, понад 300 учасників – «одиниці виміру» цієї зустрічі. Але є ще незліченне (і це головне), те, що неможливо виміряти, обчислити, порахувати.

І це натхнення, новонароджені ідеї, відчуття підтримки, занурення в нові можливості, синергія педагогічної спільноти.

Вже з 1 вересня 2022 року НУШ запроваджено для учнів 5 класів. І цьому передувала певна робота. Основними завданнями в рамках здійснення підготовки до запуску Нової української школи в базовій школі є оновлення змісту базової освіти і методик навчання для формування ключових компетентностей для життя, діджиталізація, підтримка вчителів, підвищення кваліфікації педагогів, проведення супервізії, інтернатури тощо.

На вирішення цих завдань і була спрямована робота з педагогами впродовж 2022 року. Працівниками Центру проведено дві освітні сесії. В межах Зимової та Весняної сесій міських педагогічних спільнот проводилися заходи щодо ознайомлення вчителів з основними положеннями Державного стандарту базової загальної середньої освіти, які визначають вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів на рівні базової середньої освіти, загальний обсяг їх навчального навантаження, структуру та зміст базової середньої освіти. Проведено аналіз модельних навчальних програм для 5-6 класів НУШ, розглянуто питання оцінювання навчальної діяльності п'ятикласників, інтегрованого навчання, діяльнісного підходу у системі STEM – освіти зі сподіваннями, що все це буде запитаним нашими колегами.

Але з початком нового навчального року стикнулися з ризиками відносно підвищення кваліфікації в умовах сьогодення. Це необов'язковість намірів освітян підвищення кваліфікації під час дії воєнного стану (не на часі); значна навантаженість на вчителя під час організації освітнього процесу на відстані (збільшення часу на підготовку до занять); перешкоди, пов'язані з умовами професійної діяльності слухачів (відсутність світла, інтернету, відвідування занять учнями); соціально-економічні ризики (недофінансування коштів на підвищення кваліфікації, простій, затримання заробітної плати); неготовність керівників до управлінської діяльності в умовах кризи.

Чи готові ми змінити ситуацію на краще? Звичайно, з «наших» питань –однозначно. Час швидко плине, тому будемо готуватися до налаштування місточка наступності в профільну школу.

Список використаних джерел

1. URL: <https://osvitaua.com/2017/07/58548/>
2. URL: <https://dixi.education/continuity-of-education/>

УДК 373.2/.5.091.12:005.963]:004

Гордієнко Ірина,

*директор КО «Центр професійного розвитку
педагогічних працівників
Добропільської міської ради Донецької області»*

Кутня Вікторія,

*консультант КО «Центр професійного розвитку
педагогічних працівників
Добропільської міської ради Донецької області»*

Передрій Людмила,

*консультант, КО «Центр професійного розвитку
педагогічних працівників
Добропільської міської ради Донецької області»*

Фісун Ольга,

*психолог КО «Центр професійного розвитку
педагогічних працівників
Добропільської міської ради Донецької області»*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦПРПП – ПРІОРИТЕТНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ТА АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Сучасні зміни та процеси, які відбуваються в нашій державі, мають колосальний вплив на кожен галузь. Відтак маємо новий погляд на освіту, який необхідно реалізовувати вже зараз. Питання стосується не тільки ціннісного виміру, але й багатьох практичних питань організації освітнього процесу, цифровізації, управлінської діяльності. Тому в умовах воєнного стану, дистанційної взаємодії учасників освітнього процесу актуальним є впровадження системи антикризового менеджменту:

- наявність сформованої антикризової програми ЦПРПП;
- реалізація річного плану роботи Центру, адаптованого під сучасні умови та можливості;
- створення професійної антикризової команди;
- цифровізація управлінських та освітніх процесів, тощо.

Упровадження цієї системи надає можливість ефективного функціонування Центру, реалізації всіх його повноважень в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Одним із вдалих інструментів антикризового менеджменту є цифровізація діяльності Центру професійного розвитку педагогічних працівників, яка зумовлена зміною вимог до професійної діяльності педагогів в умовах інформаційного суспільства. Саме завдяки цифровізації освітній процес стає доступнішим та гнучкішим, що є особливо актуальним під час воєнного часу, адже забезпечує комфортні умови для вдосконалення та ефективного професійного розвитку педагогів.

Важливим надбанням ЦПРПП Добропілля є створене єдине інформаційне освітнє середовище, яке інтегрує навчальну, педагогічну, управлінську діяльність організації на основі інформаційно-комунікаційних технологій і надає можливість спільно використовувати наявні електронні інформаційні ресурси всіма фахівцями центру. Такий єдиний інформаційний освітній простір не тільки сприяє спільному використанню мережевих технологій, електронної пошти, програмного забезпечення, сервісів для комунікації, а й організації раціонального документообігу; автоматизованого збору, збереження, обробки та використання інформації з різних напрямів діяльності центру; створенню електронних баз даних; підтримці сайту, вебсторінок соціальних мереж; підвищенню кваліфікації працівників та інш. Використання хмарних сервісів значно підвищує ефективність освітнього та управлінського процесів, відкриває простір для антикризового менеджменту.

Електронний документообіг центру реалізується засобами автоматизованих платформ, які забезпечують: формування мобільного архівного фонду організації, підвищення оперативності руху документів, максимальну автоматизацію документообігу, підвищення доступності та прозорості інформації, що є зручним та ефективним в умовах дистанційної комунікації воєнного стану між фахівцями центру та зовнішньої взаємодії.

Організація дистанційної роботи центру в умовах онлайн-формату співпраці відбувається за допомогою Google-інструментів для спільної роботи у віртуальному середовищі та платформи Symbaloo, одна з функцій якої – створення єдиного інформаційно-

освітнього простору центру.

Необхідним елементом цифровізації структури управління центру є наявність власного вебресурсу, адже на сьогодні – це необхідна умова існування будь-якої сучасної, прогресивної, відповідної поточним стандартам освітньої організації. Наявність персонального сайту істотно підвищує рівень послуг, які надаються центром, формує його позитивний імідж, забезпечує відкритість та прозорість роботи організації, інформує про напрямки роботи, мотивує педагогічних працівників до саморозвитку, сприяє обміну досвідом та створенню умов взаємодії з освітянами та іншими організаціями.

Відповідно до Положення про центри професійного розвитку та Статуту ЦПРПП формує та оприлюднює на власному веб-сайті бази даних програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників, інші джерела інформації (веб-ресурси), необхідні для професійного розвитку педагогічних працівників. Створений одним із перших в області веб-сайт ЦПРПП Добропілля був презентований на обласному конгресі освітян Донеччини.

Сайт став провідником інформації, потужною освітньою інформаційною платформою для педагогічних працівників закладів освіти громади адже містить:

- нормативно-правову базу діяльності освітніх закладів;
- бази даних програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- інші веб-ресурси, необхідні для професійного розвитку педагогічних працівників;
- напрямки професійного розвитку педагогічних працівників з урахуванням оновлених професійних стандартів (підвищення кваліфікації, сертифікації, атестації, фахові конкурси, самодіагностику та саморефлексію).

Сайт об'єднав керівників та педагогів всіх напрямків професійної діяльності закладів освіти громади, включаючи фахівців психологічної служби та інклюзивної освіти, сприяє дієвій онлайн – комунікації. Завдяки зручній та зрозумілій навігації легко обрати цікавий захід професійного розвитку Центру, зареєструватися на нього, отримати матеріали для завантаження та залишити зворотний зв'язок.

Адміністрування сайту ЦПРПП, систематичне оновлення

сторінок та розділів, своєчасне наповнення актуальною інформацією з питань організації освітнього процесу та діяльності Центру роблять сайт ефективним інструментом для підтримки педагогічних працівників та їх фахового розвитку.

Стимулювання професійного зростання та інформаційна підтримка учасників освітнього процесу відбувається також через сучасні діджитал-інструменти: сторінки Центру у соціальних мережах Фейсбук та Інстаграм, е-контент відеоматеріалів власного каналу YouTube, інструмент цифрової комунікації для професійних спільнот Viber, віртуальний простір співпраці та взаємодії педагогічних спільнот – дошки Padlet та мультизадачний онлайн-сервіс Genially.

Офіційна сторінка Центру професійного розвитку педагогічних працівників Добропілля в соціальній мережі Фейсбук в умовах карантинних обмежень, воєнного часу стала джерелом оперативної та поточної інформації про перебіг освітніх реформ, актуальні події ЦПРПП, підсумки участі педагогів в заходах професійного розвитку, ресурсом психологічної підтримки тощо.

Публікації в Фейсбуці супроводжуються хештегами, що робить пости більш доступними і полегшує їх пошук на сторінці. Найбільш популярні з них: #ЦПРПП_інформаційна_підтримка_педагогів, #ЦПРПП_консультує, #ЦПРПП_рекомендує, #ЦПРПП_психологічна_підтримка_педагогів, #професійний_розвиток_педагога_Добропілля. З публікацій Центру педагоги дізнаються найсвіжіші освітні новини закладів освіти, громади, країни. Через сторінку ЦПРПП Добропілля поширюється кращий педагогічний досвід, реалізуються освітні проекти «Ефективна дистанційка», «Життя триває».

Ще одним ресурсом для комунікації між освітянами громади є сторінка ЦПРПП в Instagram, що містить інформацію про можливості підвищення кваліфікації та подальшого професійного розвитку; актуальні зміни у чинному законодавстві, матеріали, які стануть в нагоді для реалізації НУШ в закладах освіти; різноманітні техніки, вправи, рекомендації щодо психологічної підтримки всіх учасників освітнього процесу; новини про заходи, організовані фахівцями ЦПРПП; пости про досягнення педагогів Добропілляської ТГ.

Інстаграм – сучасний спосіб інформування громадськості про

перебіг освітніх реформ та діяльність Центру, адже інформація подається у різних форматах: публікації в профілі, і сторіс, що зберігаються в актуальних хайлайтсах та Reels. Все це сприяє зростанню кількості переглядів та реакцій на представлені матеріали і є індикатором зацікавленості серед освітянської спільноти Добропілля в інформації, яка висвітлюється в Instagram.

YouTube – ще один інструмент цифровізації в діяльності ЦПРПП, який дає простір відкритих можливостей для поширення е-контенту Центру, напрацювань педагогів закладів освіти. В умовах дистанційної комунікації воєнного часу відеоконсультації фахівців ЦПРПП з різних аспектів педагогічної діяльності, освітнього процесу – ефективний механізм інформаційної підтримки педагогів, засіб для проведення презентаційних заходів Центру.

Цифровізація діяльності в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення надає можливість КО «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Добропільської міської ради Донецької області» бути конкурентноспроможним та ефективним, створювати умови для реалізації завдань антикризового менеджменту, надавати якісні консультативні послуги, бути підтримкою педагогам в процесі їх професійного розвитку.

Список використаних джерел

1. Постанова КМУ «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників» від 29.07.2020р. №672 (зі змінами);
2. Скібіцький О. М. Антикризовий менеджмент : навч. посіб. / О. М. Скібіцький. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 568 с.

УДК 373.2/.5.091.12:005.963

Фісун Ольга,

психолог КО “Центр професійного розвитку педагогічних працівників Добропільської міської ради Донецької області” Добропільської ТГ

Пасічник Ольга,

практичний психолог Навчально-виховного комплексу ЗОШ І–ІІІ ст. – ліцей м. Добропілля Донецької області, керівник педагогічної спільноти практичних психологів і соціальних педагогів

ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ПІДТРИМКА, ВІДНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК

Війна виснажує нас фізично та психологічно. Попри те, що наша психіка здатна адаптуватися під будь-які складнощі, кожен день бойових дій у рідній країні пережити надзвичайно складно.

Психологічний стан та психічне здоров'я під час військових дій є вкрай важливим. Біль розлучення з рідними, втрати та труднощі евакуації... Через це почуття виснаження, спустошення, втома, відчуття паніки й тривоги.

Відчуваючи, що педагоги, батьки та діти потребуватимуть психологічної підтримки та допомоги, практичні психологи закладів освіти на чолі з психологінею КО «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Добропільської міської ради Донецької області» Фісун Ольгою, з перших днів війни розпочали системну фахову підготовку.

Першою необхідністю було повернути рівновагу самим психологам та соціальним педагогам.

І хоча деяким фахівцям психологічної служби в процесі роботи доводилося вже працювати з дітьми, що постраждали внаслідок бойових дій 2014 року, з дітьми-переселенцями, реалії повномасштабного вторгнення 2022 року потребуватимуть системної роботи психологів ще досить тривалий час.

Починаючи з перших тижнів повномасштабного вторгнення в рамках педагогічної спільноти практичних психологів та

соціальних педагогів Добропільської ТГ були організовані навчальні вебінари, які мали на меті актуалізацію та розширення знань про поняття “стрес”, “перша психологічна допомога”, “техніки стабілізації”, тощо. А для взаємопідтримки та відновлення власного ресурсного стану практичних психологів та соціальних педагогів проводилися супервізійні зустрічі з психологом Чеської ГО «People in Need», організовано навчання в межах проєкту «ПОРУЧ» за підтримки ЮНІСЕФ «За програмою для роботи з дітьми «Діти і війна: техніки зцілення», соціально – психологічного проєкту «Vela» (Бостон), участь в майстер – класі Всеукраїнського громадського центру “Волонтер” “Використання карток «Монстрики почуттів» у роботі з дітьми та батьками”; «Навчання технік зцілення для батьків, осіб, що їх замінюють, та спеціалістів, які працюють з дітьми» Всеукраїнського громадського центру «Волонтер», тренінг «Коли світ на межі змін: стратегії адаптації» у рамках проєкту «Ukraine is the Capital of Great people».

Практичні психологи долучилися до підтримки родин ВПО, які знайшли прихисток в м. Добропілля в перші тижні війни: від збору продуктів харчування, одягу та предметів гігієни до надання першої психологічної допомоги, проведення занять для дітей всіх вікових категорій, консультацій для батьків.

Для практичних психологів створюються інформаційні матеріали у вигляді чек-листів, інфографіки, постерів, відеороликів з метою фахової підтримки та підвищення ефективності психологічної підтримки, яку вони надають всім учасникам освітнього процесу.

Щоб краще піклуватися про інших, потрібно, перш за все, берегти себе. Якщо працює команда, важливо знати й цікавитися самопочуттям усіх членів команди, впевнитися, що той, хто надає допомогу, фізично та емоційно в змозі допомогти іншим. В рамках роботи педагогічної спільноти практичних психологів та соціальних педагогів Добропільської ТГ було запущено в роботу традиційні інтервізійні онлайн-зустрічі, де фахівці психологічної служби мають можливість отримати емоційну підтримку, професійну пораду щодо розв’язання проблемних, робочих кейсів.

Також особливій підтримки потребують педагоги, які щодня контактують з дітьми і, не дивлячись на те, що самі пережили

певний травматичний досвід, мають бути для них опорою, навчати долати психоемоційні труднощі і бути стресостійкими, мати ресурси для відновлення.

Психологинею ЦПРПП для педагогів громади проводяться психологічні практикуми, тренінги, групові онлайн-консультації з тем: “Психологічна самодопомога: просто та дієво”, “5 компонентів стресостійкості”, “Психологічна підтримка здобувачів освіти в умовах сьогодення” та ін.

Окрім цього, в соціальних мережах Центру (Facebook, Instagram, YouTube) систематично висвітлюються просвітницькі матеріали, наприклад, “Експрес ідентифікація емоцій”, “Дистанційне навчання сьогодні”, “Як подолати післявідпускну депресію”, “Вправа на зняття напруження “Лимон””, “Техніки зцілення”, “Перша психологічна допомога”, “Вправа “Квітка та свічка”, “Як пережити розлуку з близькими під час війни”, “Самодопомога при травмуючих подіях”, “Що говорити при втраті” тощо.

Для того, щоб допомогти педагогам впоратися з власними переживаннями, подолати прояви стресу та інших негативних явищ, до яких призвели воєнні дії на території України, психологинею ЦПРПП та керівником педагогічної спільноти, практичним психологом НВК-лицею м. Добропілля розроблено програму психологічної підтримки педагогічних працівників «Життя триває!». Програма спрямована на профілактику стресових і постстресових станів, пов'язаних із повномасштабним агресивним вторгнення російської федерації в Україну, психологічну підтримку та формування навичок психологічної самодопомоги, збереження психічного здоров'я освітян, підтримка освітян під час війни.

Профілактична програма складається з чотирьох тренінгових занять в онлайн форматі і пройшла апробацію впродовж серпня-жовтня на базі Навчально – виховного комплексу загальноосвітньої школи І–ІІІ ст. – лицей м. Добропілля, Донецької області.

Після здобуття передбачених у програмі компетентностей педагоги оволоділи навичками самодопомоги у стресових ситуаціях, розвинули психосоціальну стійкість до стресу. Техніки, якими оволоділи учасники програми, можуть використовуватися як для самостійного заспокоєння та заземлення, так і в роботі зі

здобувачами освіти на уроках, позаурочних заходах, годинах психолога, годинах спілкування, тощо.

Отже, здійснення психологічної підтримки педагогічних працівників є дуже важливою, навіть життєво необхідною місією ЦПРПП, психологічної служби громади, бо саме на освітян покладено відповідальну роль – мотиватора, друга, наставника і навіть психолога у найскладніші часи, які зараз переживає Україна. Тільки лишаючись в ресурсі педагога можуть допомагати іншим. Саме тому психологічна служба Добропільської ТГ запустила проєкт психологічної підтримки “ЖИТТЯ ТРИВАЄ” для освітян громади.

Проєктом передбачена щоденна публікація надихаючих та мотивуючих афірмацій, презентація календаря ресурсних дій, які допоможуть подолати прояви стресу, покращити настрій, низка просвітницьких матеріалів, які будуть корисними і для особистого використання, і в професійній діяльності, цикл психологічних онлайн-тренінгів (4 зустрічі) з психологінею ЦПРПП, метою яких є психологічна підтримка та формування навичок психологічної самопомоги, збереження психічного здоров'я освітян Добропільської ТГ.

Війна принесла випробування у наше життя. Втім наш вибір – вистояти, перемогти й відродитися. А для цього нам потрібна психологічна стійкість – індивідуальна і колективна. Саме над цим працювали, працюють і будуть працювати практичні психологи Добропілля у тісній співпраці з Центром професійного розвитку педагогічних працівників .

Список використаних джерел:

1. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно – аналітичний збірник. Електронний ресурс: <https://cutt.ly/aMViCiK>
2. <https://osvita.ua/school/86136/>
3. <https://dovidka.info/psyhologichna-pidtrymka-v-umovah-vijny/>

УДК 373.2/.5.091.12:005.963"364"

Резоглазова Олена,

директор ЦПРПП Білозерської міської ради

Котович Анастасія,

консультант ЦПРПП Білозерської міської ради

Чубченко Лариса,

консультант ЦПРПП Білозерської міської ради

**ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ БІЛОЗЕРСЬКОЇ
МІСЬКОЇ РАДИ: ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕНЯ
ТА СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Управління будь-якими системами в стані кризи потребує прийняття складних рішень в умовах обмежених ресурсів, це робота в стані дисбалансу, саме за таких умов посилюється необхідність діяти швидко, своєчасно, компетентно, відповідально. З 24 лютого 2022 року наша країна щодня долає сотні викликів в усіх сферах життя та професійної діяльності задля перемоги на всіх фронтах.

В сучасних умовах важливо посилити прозорість управління, тому що це має стати основою узгодження інтересів, визначення пріоритетів та координації дій. Працівники мають розуміти перспективи, а керівники – приймати правильні рішення.

Дуже розповсюдженою помилкою під час кризи є прагнення до масштабних ініціатив, тоді як для підвищення ефективності діяльності краще сконцентруватися на невеликих, але чітко визначених цілях та завданнях, це створить можливості для покрокового виконання завдань і досягнення максимального успіху й результату.

Білозерська громада є молодою, вона створена в січні 2021 року і вже тоді перед педагогами постали нові виклики щодо подальшої роботи та професійного розвитку. З метою покращення та активізації роботи закладів освіти громади ще з лютого 2021 року сформовані нові педагогічні спільноти, обрані керівники. Робота

педагогічних спільнот на 2022-2023 навчальний рік спланована з урахуванням викликів воєнного стану, інтересів та потреб педагогів, заплановані зустрічі в дистанційному форматі.

У процесі професійного самовдосконалення вчитель має відчувати свободу самовираження. Учительську діяльність не можна регламентувати і втиснути у рамки інструкцій. Лише за утвердження професійної свободи можлива ефективна організація процесу професійного зростання вчителя, що є своєрідним пошуком свого шляху, набуття власного «голосу» та «почерку». Педагог, що володіє свободою самовираження, уміє керувати власним розвитком, може спрямувати свої творчі сили на пошук нових шляхів навчання і виховання учнів.

Пріоритетними завданнями для нашого Центру професійного розвитку педагогічних працівників (далі – Центр) є використання інноваційних методів та прийомів з метою стимулювання педагогів до активної самоосвітньої діяльності, планування, визначення та реалізації траєкторії їх професійного розвитку й звісно, психологічна підтримка та консультування. Саме з такою метою 26 та 29 серпня 2022 року за співпраці Центру та відділу освіти у дистанційному форматі, в умовах воєнного стану був проведений II Форум освітян Білозерської ТГ. До організаційного комітету II Форуму освітян Білозерської ТГ надійшло 47 заявок на участь в якості спікерів, а на самому Форумі були присутніми більше ніж 160 педагогічних працівників громади та представники міської адміністрації. Варто зазначити, що на даний час в Білозерський громаді всього 196 педагогічних працівників.

Форум освітян Білозерської ТГ – це захід для обговорення або вирішення значущих питань в галузі освіти, який об'єднує педагогічних працівників Білозерської ТГ, загальним прагненням удосконалення і реформування освітньої системи громади та пошуку відповідей на виклики, що існують.

Метою Форуму було визначено: підтримку педагогів, надання їм впевненості, допомогти у входженні в реформовану школу без зайвого занепокоєння і розчарувань та надання кваліфікованої допомоги; обговорення викликів, пошук і визначення найбільших здобутків Нової української школи громади, нормативно-правового забезпечення впровадження Нової української школи на рівні

базової середньої освіти та трансформації освітнього процесу в період пандемії та воєнного стану; узгодження позицій і спільних дій представників різних ланок освіти.

II Форум освітян Білозерської громади відбувся за темою «Трансформації в освіті: виклики та перспективи» та включав в себе 4 напрямки роботи:

1. Реалізація принципів НУШ в дошкільній та початковій освіті в Білозерській ТГ (практичні поради, історії успіху роботи ЗДО та початкової ланки громади).
2. Вдосконалюємо дистанційне навчання: шляхи реалізації (матеріали для організації дистанційного навчання, який напрацювали педагоги ЗДО, ЗПО, ЗЗСО, нові цифрові інструменти для навчання тощо).
3. Таємниці роботи у 5 класі НУШ (матеріали та практичні напрацювання педагогів громади згідно з засадами НУШ).

Освіта без бар'єрів: вектори якості та успіху (практичні нароби та рекомендації щодо психологічного супроводу учасників освітнього процесу).

Важливим вектором роботи Центру є співпраця з міжнародними та громадськими організаціями. Неформальна освіта – це гарна можливість отримати сучасні, актуальні та потрібні знання для роботи педагогів громади. Тому в рамках співпраці Центру професійного розвитку педагогічних працівників Білозерської міської ради та ГО «Амбасадори миру», в межах реалізації просвітницької кампанії «Амбасадорський десант» за підтримки Програми розвитку ООН із відновлення та розбудови миру для педагогічних працівників Білозерської ТГ було проведено ряд тренінгів «Амбасадорський десант».

Тренінги проводилися з метою:

- розвитку соціальної згуртованості через впровадження методики неформальної освіти;
- розповсюдження інструментів та методології миротворців, пов'язаних з трансформацією конфліктів, освітою в галузі прав людини, міжкультурного діалогу;
- популяризації досягнень напряму роботи Програми ООН із відновлення та розбудови миру щодо соціальної єдності та роботи з молоддю.

За сприяння Центру в результаті співпраці з ГО «Ла Страда-

Україна» для педагогів громади фахівчиною Громадської організації «Ла Страда-Україна» та со-координаторкою Національної тренерської мережі було проведено тренінг/вебінар на тему «Протидія торгівлі людьми в умовах війни».

П'ять років поспіль впроваджується концепція «Нової української школи» в освіті, за ці роки освітяни вже мають багаж напрацювань. Важливо, для НУШ потрібні не лише вчителі з вищою освітою чи зразковим дипломом, а насамперед, фахівці, які творчо мислять, генерують новаторські ідеї, уміють спілкуватися і працювати в команді, гнучкі й упевнені в собі. Поняття професійного розвитку вчителя в сучасних умовах розглядається як зростання його професійних досягнень завдяки накопиченню практичного досвіду і систематичного перегляду власного викладання і педагогічної взаємодії.

Директор Олена Резоглазова розробила посібник з теми «Використання казкотерапії під час проведення ранкового кола в умовах НУШ як елемент артпедагогіки» та презентувала його на VIII Конгресі освітян «Нова українська школа на Донеччині: п'ята сходинка, інновації та безпека в умовах воєнного стану».

Згідно з планом роботи Центру директором та консультантами проводяться індивідуальні та групові консультації за запитом педагогів в різних формах, наприклад, онлайн-зустрічі, майстер-класи, тренінги, практикуми, веб-конференції тощо. Наприклад, з жовтня 2022 року в співпраці з педагогічною спільнотою вчителів суспільно-гуманітарного циклу раз на місяць відбуваються вебінари для педагогів громади з метою **ефективного впровадження оновленої концепції національно-патріотичного виховання** та надання методичних рекомендацій щодо відзначення пам'ятних дат з історії України.

Події, які відбуваються в країні в результаті військової інтервенції російської федерації до України, вкрай складна соціально-політична ситуація у суспільстві, – впливають на організацію освітнього процесу та підкреслюють необхідність психологічного захисту і надання своєчасної, систематичної психологічної допомоги всім учасникам освітнього процесу і всім, хто цього потребував. Так працівники Центру вели активну волонтерську діяльність, допомагали приймати в місті

переселенців з зон активних бойових дій, зокрема з м. Волноваха. Надавали психологічну, моральну, матеріальну допомогу переселенцям з інших міст і сіл Донецької області. На даний час у Центрі на посаді бухгалтера працює Олена Мозгова, що є внутрішньо переміщеною особою з м. Вугледар.

Одним із найважливіших видів діяльності фахівців психологічної служби Білозерської ТГ (7 педагогів) є просвітницька та профілактична робота. Важливо відзначити той факт, що звернення до фахівців психологічної служби за своїм змістом дещо змінилися, стали більш конкретними й обґрунтованими. Виросла психологічна культура батьків, а це, в першу чергу, відзначається пильнішою увагою до усвідомленого контролю за психічним розвитком дитини, розуміння того, що більшість проблем носить також і психологічний характер. Тепер батьки часто звертаються до психолога закладу освіти не тільки у надзвичайних випадках, але й за консультацією щодо вибору стратегії своєї поведінки у ставленні до дитини. Але не менш важливим є те, що звернення до фахівців психологічної служби отримують не тільки від батьків, а й від інших зацікавлених осіб та безпосередньо від самих здобувачів освіти.

Широкого розповсюдження у процесі методичного супроводу консультантом Центру фахівців психологічної служби набули методичні тренінги, індивідуальні і групові консультації, семінари-практикуми, практичні поради для всіх учасників освітнього процесу, тощо. Багато позитивних відгуків від педагогів громади отримав спільний захід Центру та психологічної служби громади – Психологічний десант «Розвиток навичок самодопомоги», який був проведений для кожного закладу освіти громади.

Центр організовує та сприяє участі фахівців психологічної служби у Всеукраїнських та обласних проєктах, опитуваннях та навчальних семінарах з метою оволодіння короткостроковим методом роботи з людьми, що постраждали від травмуючих подій.

Отже, професійний розвиток педагогів із позицій сьогодення розглядається як безперервний процес, який має здійснюватися на основі відомих, модифікованих чи новостворених, розроблених форм і способів організації підвищення кваліфікації. Процес професійного розвитку не має спинятися навіть під час воєнного

стану чи іншої кризи. Тому необхідно приділяти увагу організації навчання та створенню умов для професійного розвитку педагогічних працівників, особливо у умовах повномасштабного вторгнення, тому що саме від них залежить майбутнє дітей та нашої країни.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Наказ Міністерства освіти України від 6 червня 2022 року № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 року № 641» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://cutt.ly/pNsc1oz>
3. Карташова Л.А., Кириченко М.О., Сорочан Т.М., «Антикризовий менеджмент підвищення кваліфікації» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-9>

Розділ 4

ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ: ПІДТРИМКА, ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

УДК 373.2/.5.091.12:159.9"364"

Поуль Валентина,

*кандидат психологічних наук, доцент
завідувачка кафедри педагогіки і психології
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
ORCID iD 0000-0002-9010-3841*

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Кожного керівника закладу освіти в умовах воєнного стану хвилюють питання: як підтримати особистість педагога при впровадженні освітніх реформ, як мотивувати педагогічний колектив до змін в освіті, коли педагоги і діти знаходяться в фізичній небезпеці, постійному стресі; коли й як попередити посттравматичні стани дорослих і дітей; як зробити процес навчання відносно безпечним, ефективним та цікавим? Відповіді на них є важливою для стабілізації освітньої діяльності як на національному рівні при впровадженні освітніх реформ, так і на локальному – безпосередньо в кожному закладі освіти.

У «Національній стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі» наголошується на з'ясуванні несприятливих обставин, що впливають на порушення психологічної безпеки в учасників освітнього процесу, з метою їх своєчасного вирішення для забезпечення безпечного та комфортного середовища для дітей і дорослих у закладах освіти... [1]. В умовах воєнного стану постало гостре питання підтримки та відновлення стану психологічного здоров'я педагогів, здобувачів освіти та їхніх батьків, що впливатиме на якість та ефективність освітнього процесу в новому навчальному році. Отже, в кожному закладі освіти важливе запровадження системи психолого-

педагогічного супроводу, яка спрямована на вирішення наступних питань:

- своєчасне гнучке та мобільне реагування на потреби освітян у нових формах діяльності та професійного зростання в умовах воєнного стану, що впливають на зміну їх ставлення та стимулюють потребу у визначенні нових цілей та опануванні нових компетентностей для їх досягнення;
- урахування актуальної потреби вчителів та учнів у розвитку життєвих навичок адаптації, відновлення в нових умовах та організації групової динаміки в дистанційному освітньому процесі складає основу надання психосоціальної допомоги та самопомоги;
- спрямування психологічного супроводу на формування навичок адаптації до змін у сучасному середовищі, адекватному реагуванню в несприятливих обставинах, ефективному вирішенню складних ситуацій, будові партнерської взаємодії та підтримки педагогів, дітей і батьків.

Для розв'язання означених питань особлива увага звертається на формування психологічної готовності учасників освітнього процесу, тобто стану мобілізації всіх психофізіологічних систем організму, які забезпечують ефективне виконання необхідних дій у ситуаціях, котрі є невизначеними і продовжують постійно змінюватися, а саме: 1) знати, що робити; 2) вправлятися в навичках; 3) довести навички до автоматичної дії [2].

Навіщо керівнику закладу освіти опікуватися питанням опрацювання психологічних аспектів діяльності закладів освіти в умовах воєнного стану?

По-перше, знаючи, які реакції можуть виникнути в учасників освітнього процесу, керівник зможе своєчасно й ефективно здійснювати самоконтроль і контроль за діями колективу.

По-друге, допомагаючи учасникам освітнього процесу в змінених умовах або критичній ситуації, керівник безпосередньо діє, тобто в цей момент включається до активної діяльності, що дозволяє йому сконцентруватися, логічно мислити, шукати оптимальний вихід зі складної ситуації як для закладу освіти в цілому, так і для окремих учасників освітнього процесу.

По-третє, активна позиція керівника в змінених умовах або

кризовій ситуації допомагає надалі знизити посттравматичні переживання й розлади в педагогічному колективі, що часто виникають у таких умовах, а дієвий активний стан педагогів стає гарантом стабілізації стану дітей та батьків.

По-четверте, знаходити ресурси для відновлення власних сил і відновлення ресурсності свого колективу.

Важливо пам'ятати, що формування психологічної готовності та стабілізації стану дітей і дорослих під час воєнного та повоєнного стану (рис. 1) – це комплексна робота всього педагогічного колективу, але особливості діяльності кожного педагогічного працівника можуть бути різними. Саме тому актуальним є питання підвищення компетентності педагогічних у напрямі надання першої психологічної допомоги й опанування сучасними її технологіями.

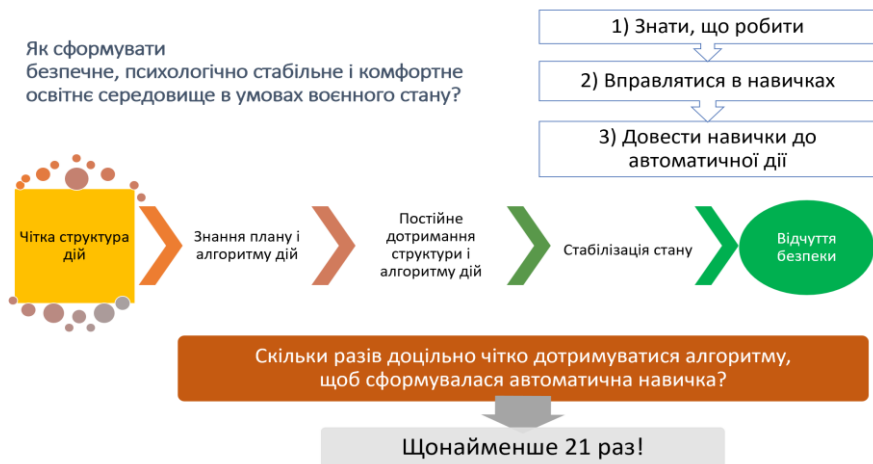

Рис. 1 Структура психологічної готовності та стабілізації стану дітей і дорослих під час воєнного та повоєнного стану

Відпрацювання алгоритмів психолого-педагогічного супроводу у дистанційному форматі в умовах воєнного стану спрямовується на розвиток стресостійкості, емоційного відновлення та підвищення мотиваційної спрямованості дітей до навчання, інтерактивної взаємодії, плекання відчуття спільноти колективу класу і школи. Значущим ресурсом стає опрацювання

педагогічними колективами на спільних онлайн зустрічах, особливо класними керівниками, матеріалів психологічної підтримки, відновлення внутрішніх ресурсів, а також системне (1–2 рази на місяць) проведення інтерв'язійних зустрічей педагогів закладу. Саме постійність означених зустрічей впливає на формування почуття емоційної і функціональної стабільності, що є показником ефективності освітньої діяльності, яку вони забезпечують.

Отже, психологічні аспекти діяльності керівника в умовах воєнного стану є ефективними і потребують постійного пошуку нових підходів для вдосконалення організації дистанційної освіти, розв'язання питань попередження посттравматичних станів дорослих і дітей; здійснення процесу навчання відносно безпечним, ефективним і цікавим постійно. До них можна віднести:

1. Підвищення обізнаності керівників закладів освіти з питань формування психологічної готовності учасників освітнього процесу до роботи в змінених умовах та таких, що постійно продовжують змінюватися.
2. Потреба в інноваційних підходах до організації освітнього процесу в дистанційному форматі під час воєнних дій, що стимулює оновлення знань щодо відновлення свого стану, стану дітей та освітнього процесу загалом і допомагають досягти успіху в навчанні та житті.
3. Спрямування психолого-педагогічного супроводу професійного розвитку педагогів, що працюють в умовах воєнного стану, на формування у них розвинених життєвих компетентностей, що сприятиме швидкій адаптації до постійних змін фізичного середовища (зокрема евакуація, вимушене переселення, перехід роботи всього закладу освіти в дистанційний формат), збереження цілісності педагогічного колективу, відновлення діяльності закладу освіти в цілому.
4. Своєчасне оновлення змісту післядипломної освіти педагогічних працівників та впровадження новітніх навчальних технологій, що узгоджуються із нагальними потребами учасників освітнього процесу у формуванні психологічної готовності до дій у надзвичайних ситуаціях (інформованість, навчання, підтримка, допомога), сприятиме

створенню ефективних механізмів адаптації та відновлення освітнього процесу в умовах воєнного стану через запровадження дистанційної освіти.

Список використаних джерел

1. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789>
2. Методичні рекомендації щодо формування психологічної готовності до дій у надзвичайних ситуаціях. Автор-укладач В.С. Поуль. Лист Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти від 25.02.2022 №305/09, 15 с.

УДК 373.2/.5.091.12:159.9"364"

Малєєва Оксана,

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології Донецького обласного ІНППО
ORCID iD 0000-0001-6871-4948*

**ПСИХОСОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА НАСЕЛЕННЮ,
ЯКЕ ПОСТРАЖДАЛО У РЕЗУЛЬТАТІ КОНФЛІКТУ
В УКРАЇНІ**

На сьогоднішній день в Україні десятки тисяч людей живуть у надзвичайно складних умовах та емоційно страждають. Багато з них зіштовхуються з труднощами адаптації на нових місцях проживання або в таборах для переміщених осіб. Вони можуть переживати втрату сім'ї, друзів і житла, а також зіткнутися з такими надзвичайно сильними стресовими подіями, як насильницькі смерті, сексуальне насильство та зникнення родичів. Вони часто проживають в громадах, де немає безпеки, доступу до базових послуг і можливості здобути засоби для існування. Термін «несприятливі обставини» часто використовується для опису таких складних умов життя [5]. У людей, які пережили несприятливі обставини, збільшується ризик виникнення соціальних проблем та проблем із психічним здоров'ям. Особливо це стосується тих, хто переживає дистрес.

Таким чином, гостро постає питання необхідності надання доступу великій кількості людей до ряду різних видів психічної та психосоціальної підтримки, включно з психологічними інтервенціями. Проте, такі інтервенції рідко доступні тим, хто їх потребує. І однією із проблем щодо надання психологічної допомоги населенню є проблема з кадровим забезпеченням фахівцями, про що зазначається в Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні до 2030 року [4].

У 2016 році Всесвітньою організацією охорони здоров'я була створена та апробована програма «Управління проблемами плюс» (УП+), яка спрямована на заповнення прогалин у сфері надання послуг з психічного здоров'я людини. Програма розроблена для роботи із дорослими віком від вісімнадцяти років, які перебувають у стані дистресу та проживають в регіонах, що знаходяться під впливом несприятливих обставин. Інтервенцію складено у такий спосіб, щоб вона могла допомагати особам із депресією, тривожними та стресовими розладами, для покращення певних аспектів психічного здоров'я та психосоціального благополуччя особи незалежно від рівня важкості її проблем. Базується програма УП+ на певних елементах когнітивно-поведінкової терапії, але вони були дещо змінені для того, щоб їх можна було застосовувати в громадах з обмеженою кількістю фахівців та спеціалістами, які не мають базової психологічної освіти. Цінність УП+ підтвердилася незалежними рандомізованими контрольованими дослідженнями в Пакистані і Кенії.

В Україні ця програма була першочергово впроваджена на території Луганської та Донецької областей, які з 2014 року знаходяться у зоні військового конфлікту. Реалізація програми передбачає надання короткої психологічної інтервенції для дорослих в якій застосовується підхід, що називається Управління проблемами Плюс (УП+). Сесії інтервенцій проводяться раз на тиждень протягом п'яти тижнів, окрім них передбачені дві сесії оцінювання. Всі сесії є індивідуальними. Інтервенція також дозволяє залучати сім'ю або друзів, якщо цього хоче клієнт. Підхід передбачає управління проблемами (УП) (також відомий як консультування по вирішенню проблем чи терапія з вирішення проблем) разом з (+) обраними поведінковими стратегіями. Звідси

походження терміну УП+.

Об'єднуючи ці стратегії, програма націлена на роботу як і з психологічними проблемами (наприклад, стресом, страхом, відчуттям безпорадності), так і, по можливості, практичними проблемами (наприклад, проблемами зі здобутком засобів для існування, конфліктами в родині, і т.і.).

УП+ має на меті зменшити інтенсивність проблем, які клієнти вважають джерелом свого занепокоєння. З огляду на короткотривалість цієї інтервенції, вона не охопить всі труднощі, які може переживати особа, перебуваючи під впливом несприятливих обставин, проте надає людині інструменти для подальшого вирішення своїх психологічних проблем.

Інтервенція УП+ є корисною для роботи з широким діапазоном емоційних проблем. Вона не передбачає діагностики психічних розладів, хоча, ймовірно, допоможе людям з афективними та тривожними розладами. Адже довготривале перебування у стані дистресу та гострого емоційного напруження шкідливо для кожної людини, що дезадаптує її, погіршує здоров'я на фізіологічному, психологічному та соціальному рівнях. Таким чином, фахівцям, що взаємодіють з широким колом людей, надаються необхідні навички підтримки та супроводу особистості, що перебуває в такому стані. Як наслідок, люди отримують доступ до низки різних видів психічної та психосоціальної підтримки, включно з психологічними інтервенціями.

Враховуючи вищезазначене, актуальним постає питання підготовки широкого кола фахівців із психологічного консультування, що важливо у віддалених населених пунктах. Педагогічні працівники та фахівці допоміжних професій, у маленьких містах та селах уособлюють у собі лідерів громад, авторитетів, тих, хто може допомогти, спрямувати та підтримати. Такі члени громади взаємодіють із широким колом людей, відповідно до своїх посадових обов'язків можуть надавати консультування низької інтенсивності.

Фахівцями кафедри педагогіки й психології Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти було розроблено регіональну освітню програму підготовки консультантів програми «Управління проблемами плюс», що полягає в підготовці фахівців для заповнення прогалін у сфері

охорони психічного здоров'я, введення в практику стандартів надання консультативної допомоги та впровадження психологічних інтервенцій низької інтенсивності у роботі з людьми, які опинилися в тяжких життєвих обставинах.

Програма спрямована на підвищення методичного та практичного рівнів професійної компетентності педагогічних працівників, фахівців, допоміжних професій, щодо надання психологічних інтервенцій низької інтенсивності у роботі з дорослими, а саме: членами освітнього процесу, батьками, місцевими мешканцями.

Цільова група навчального курсу – фахівці психологічної служби закладів освіти та навчально-реабілітаційних центрів, педагогічні працівники, фахівці допоміжних професій.

Загальний обсяг курсу – 90 години (3кредита ЄКТС). Навчання здійснюється за комбінованою формою, що включає дистанційне та/або очне тренінгове навчання (36 г.), групову та індивідуальну супервізійну підтримку (17 г.) і практикум за місцем роботи щодо ведення кейсів 3-х клієнтів за програмою (28 г.), складання творчого проєкту з презентації набутого досвіду за програмою «Управління проблемами плюс» та фінальної супервізії (9 г.). Програма може бути збільшена до 120 годин (4 кредити ЄКТС) за рахунок збільшення тренінгових днів з 6 до 10 або проведення додаткових індивідуальних супервізій, або збільшення кількості кейсів ведення клієнтів здобувачами освіти під час практичного відпрацювання програми.

Серед переваг, слід відзначити дуальну форму навчання (очний та/або дистанційний), ресурсне забезпечення (посібник та робочий зошит клієнта, оціночні форми роботи з клієнтом), навчально-методичні матеріали тренінгу та супервізійної підтримки під час практики за місцем роботи щодо ведення кейсів клієнтів.

У процесі навчання здобувачі підвищення кваліфікації набувають компетентностей, зокрема: базових навичок надання психологічної допомоги, використання інтервенції низької інтенсивності при роботі з дорослими, які опинились у тяжких життєвих обставинах; навичок роботи з такими стратегіями, як поведінкова активація, управління стресом, управління проблемами та посилення соціальної підтримки.

З метою забезпечення максимально ефективного використання, інтервенцію розроблено таким чином, щоб вона могла допомагати особам з депресією, тривожними та стресовими розладами, незалежно від того, виникли вони внаслідок несприятливих обставин чи ні. Інтервенцію можна застосовувати для покращення певних аспектів психічного здоров'я та психосоціального благополуччя особи незалежно від рівня важкості її проблем.

Освіта та навчання людських ресурсів є одним з ключових механізмів гарантування того, що науково-доказові інтервенції для збереження психічного здоров'я населення, є наявними та доступними. На даний момент, недостатня кількість фахівців з охорони психічного здоров'я пройшли навчання з використання таких інтервенцій в Україні для задоволення потреб населення. Тож залишається суттєвою потреба у розробці та впровадженні протоколів та моніторингів якості надання послуг у відповідності до міжнародних стандартів. Важливо відзначити, що розбудова спроможностей з надання послуг у сфері психічного здоров'я повинна залучати всі рівні різних надавачів формальних та неформальних послуг, в тому числі спеціалізований персонал (психологи, психотерапевти), надавачів загальних послуг з охорони здоров'я, надавачів соціальних послуг та працівників і підтримку на рівні громади (священики). Всі вони відіграють важливу роль щодо підтримки осіб з психічними захворюваннями та є частиною добре функціонуючої та пов'язаної піраміди послуг з охорони психічного здоров'я [2].

Децентралізація в управлінні освітою, розширення прав і можливостей об'єднаних територіальних громад щодо впливу на освітній процес спонукають фахівців психологічної служби суттєво переглянути організаційні форми, науково-методичне забезпечення, зміст і напрями своєї роботи з психологічного і соціальнопедагогічного супроводу всіх учасників освітнього процесу [1].

Громада є основним аспектом психічного здоров'я, як закріплено у відповідному визначенні Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), яка наводить таке визначення психічного здоров'я: Стан благополуччя, за якого кожна людина реалізує свій потенціал, справляється зі звичайними життєвими стресами, може продуктивно та плідно працювати і робити внесок у життя своєї

громади. Так само громада займає центральне місце у визначенні прикметника «психосоціальний», який відноситься до взаємозв'язків між розумом і суспільством (OED), оскільки громади є опорою більшого суспільства та його більш конкретних проявів (рис. 1) [3].

У гуманітарній діяльності з 2007 року використовується складовий термін «психічне здоров'я та психосоціальна підтримка» для визначення «будь-якого виду місцевої або зовнішньої підтримки, спрямованої на захист або сприяння психосоціальному благополуччю та/або профілактику або лікування психічних розладів».

Громада також займає центральне місце у цій конструкції. Адже війни та катастрофи, вимушена міграція та переміщення не лише завдають шкоди індивіду, а й призводять до загальних уражень соціальної та фізичної екології громади, які впливають на психосоціальне благополуччя.

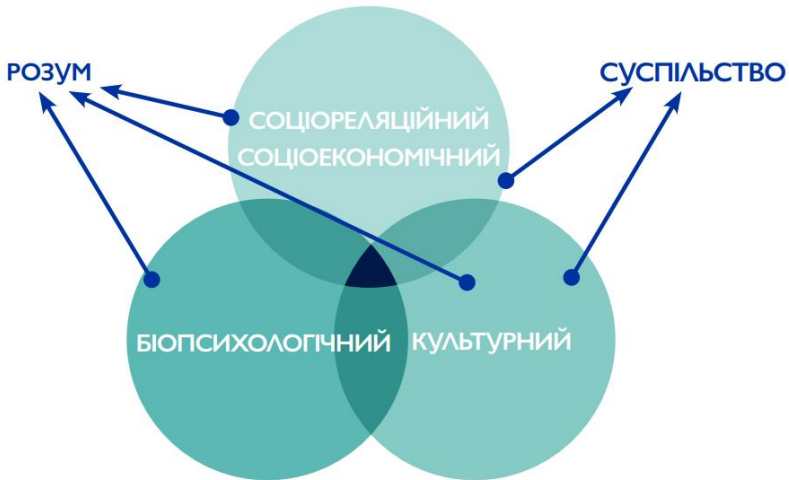

Рис.1. *Модель психосоціального підходу до розробки програм в умовах надзвичайної ситуації та переміщення населення*

Ці три сфери однаково важливі, взаємозалежні і чинять взаємний вплив щодо психосоціальних потреб, ресурсів і заходів у відповідь. Біопсихологічний чинник включає емоції, почуття,

думки, поведінку, спогади, стрес і стресові реакції. До цієї сфери належать психологічні навички подолання труднощів. У цій моделі тіло та розум розглядаються як унікальна система. Соціореляційна/соціоекономічна сфера фокусується на взаємодії та взаємозалежності між індивідом та громадами, до яких він належить. Вона складається з двох взаємодоповнюючих аспектів: Соціоекономічний аспект пов'язаний з наявністю та доступом до ресурсів, таким як, наприклад, засоби для існування, охорона здоров'я чи інформаційні технології. Соціореляційний аспект відображає якість відносин між людиною та її сім'єю, ширшими соціальними системами та громадами.

Культурна сфера, як уже згадувалося, є системою загальних матеріальних і нематеріальних елементів, які члени суспільства використовують для позначення свого світу та взаємовідносин один з одним і які є надзвичайно важливими щодо того, як вони осмислюють негаразди. Ця схема має слугувати основою для розуміння всіх гуманітарних потреб громади у її взаємозв'язку. Тому біопсихологічні потреби слід розуміти як пов'язані з соціореляційними та соціоекономічними детермінантами, а їхні прояви слід розглядати залежно від культури. Подібним чином, соціоекономічні та соціореляційні потреби слід розуміти як взаємопов'язані з біопсихологічними та культурними порушеннями, з яких вони виникають і які вони породжують.

Список використаних джерел

1. Малеева О.В., Малеев Д.В. Напрямки роботи психологічної служби системи освіти в умовах децентралізації. Децентралізація системи управління освітою: зміни, виклики, практики: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Краматорськ, 24 листопада 2021 р. / редкол.: Ю. О. Бурцева, М. О. Кириченко, П. С. Олешко, Д. В. Малеев, В. І. Шабанов [та ін]; Донецький ОБЛІППО. Київ: [б. в.], 2022. С. 151-154.
2. Малеева О.В., Малеев Д.В. Психосоціальна допомога населенню, яке постраждало у результаті конфлікту в Україні на прикладі застосування підходу інтервенції низької інтенсивності «Управління проблемами плюс (УП+)». CONFERENCE PROCEEDINGS IX International research & training conference 'Public health – social, educational and psychological dimensions' 19 -21 July 2022, Lublin, Poland [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://www.kul.pl/files/1478/2022_conference_proceedings.pdf

3. Посібник із психічного здоров'я і психосоціальної підтримки на рівні громад в умовах надзвичайної ситуації та переміщення населення МОМ, Женева. 2021. [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/iom_ukraine_manualoncbmhpsinemergenciesanddisplacement2021_ukrainian_digital_0.pdf
4. Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text>
5. Управління проблемами плюс (УП +) : посібник для консультанта [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/206417/WHO-MSD-MER-16.2-ukr.pdf?ua=1>

УДК 373.3/.5.018.43:004"364"

Абизов Вадим,

*кандидат політичних наук, доцент,
завідувач кафедри управління та адміністрування
Донецького обласного ІППО
ORCID iD 0000-0002-3359-340X*

Бобилева Яна,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцентка кафедри управління та адміністрування
Донецького обласного ІППО
ORCID iD 0000-0002-1039-2963*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Під час війни школа і дошкільні навчальні заклади відіграють значно важливішу роль, ніж у мирний період, адже навчальний процес можна розглядати, як фактор стабільності. Педагоги впливають на формування відповідальної поведінки дітей, можуть надавати підтримку та допомогу. Під час навчального процесу діти не тільки навчаються, а й спілкуються між собою, що допомагає їм

відволіктися від трагічних подій, дає можливість адаптуватись до нових умов [1].

Освітній процес в умовах воєнного стану – це діяльність в режимі особливої відповідальності, наполегливості, єдності, відкритості та підтримки [1].

Час в якому ми живемо диктує свої правила. Спочатку ми опанували дистанційне навчання під час карантину, воєнний стан в країні поставив перед педагогами нові виклики. Особливого значення набуває психолого-педагогічний супровід дистанційного навчання. Учні і педагоги знаходяться в різних містах, дехто виїхав закордон, стикнулись з багатьма труднощами.

Організація дистанційного навчання в умовах воєнного стану, це не тільки чітка організація роботи, це впершу чергу підтримка і розуміння психологічного стану учасників педагогічного процесу, а саме учнів і педагогів.

Розглядаючи питання організації дистанційного навчання важливо звернути увагу на методичні рекомендації щодо психологічного супроводу під час дистанційного навчання і розглянути проблеми які виникають.

Існує низка проблем, а саме:

- великий обсяг інформації, який подається (значний обсяг інформації (звук, анімація, відео, у великій кількості можуть дезорієнтувати, як учня так і педагога);
- розумна помірність навантаження.
- ідентифікація особи в системі дистанційного навчання (складність перевірки правдивості інформації);
- зворотній зв'язок під час проходження дистанційного навчання;
- мотивація учасників дистанційного навчання до самоосвіти.

При підготовці навчального матеріалу важливо враховувати вікові особливості учнів, правильно підбирати форми і методи роботи, завдання. Педагог повинен знати психологічні особливості сприйняття та засвоєння навчального матеріалу, особливості учнів, враховувати особливості типів темпераменту при розробці дистанційних завдань. Дистанційні завдання мають містити значну кількість диференційованих завдань, щоб діти з різними типами темпераменту та різним сприйняттям інформації могли якнайкраще себе в ньому реалізувати.

Дистанційне навчання базується на гнучкості місця, часу, темпу та траєкторії навчання. Дистанційне навчання дасть результати, лише якщо буде посиленням для всіх учасників освітнього процесу [2].

Поряд з технічною організацією дистанційного навчання стоять питання емоційного здоров'я учнів і педагогів.

Всі ми розуміємо, що ті події, які відбуваються травмували і дітей і дорослих. Важливим питанням є створення безпечного простору для взаємодії.

Слід розуміти, що травмування – це індивідуальний процес, що психіка різних людей на одну й ту саму подію може зреагувати по-різному. Наприклад, на вимушене переміщення за кордон одна людина зреагує гостро, відчужено, самотньою, а інша побачить нові можливості. Не можна судити або вимірювати хто більше травмований, потрібно намагатись зрозуміти і підтримати, кожна людина справляється зі своїм болем і переживаннями, як може та залежно від наявних ресурсів. [1] Взаємодія під час навчального процесу має базуватись на довірі і розумінні.

Психолого - педагогічний супровід дистанційного навчання є не простим поєднанням різних методів роботи з дітьми і це питання слід розглядати як комплексну технологію, особливу культуру підтримки, допомоги у вирішенні завдань особистісного розвитку, виховання і соціалізації.

Список використаних джерел

1. Аносова А. В., Петушкова Л. А., Петушкова О. Д. **Сьогодні заради майбутнього. Школа у воєнний і післявоєнний час**: посібник для керівників та педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти. Київ: Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2022. 148 с.
2. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації // <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>

УДК 373.3/.5.064.015.3-052"364"

Татаренко Ганна,

практичний психолог

Білозерської ЗОШ I–III ступенів №15

Білозерської міської ради

Донецької області

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ БІЛОЗЕРСЬКОЇ ЗОШ I–III СТУПЕНІВ №15 В УМОВАХ ВОЄНОГО ЧАСУ

Із початком агресії російської федерації проти України постало гостре питання визначення стану психологічного здоров'я здобувачів освіти та їхніх батьків, а також як це впливатиме на освітній процес у новому навчальному році [1].

Одним із головних завдань психологічної служби нашого закладу освіти є систематична психологічна допомога та емоційна підтримка всіх учасників освітнього процесу, які перебувають в особливих умовах воєнного часу.

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 року № 509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України» та з метою реалізації статті 76 Закону України «Про освіту» психологічна служба у системі освіти України забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку здобувачів освіти, мотивів їхньої поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, гендерних та інших індивідуальних особливостей, сприяє створенню умов для виконання освітніх і виховних завдань закладів освіти, соціального та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, охорони психічного здоров'я, надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти.[2]

Знаходячись в умовах воєнного стану, першу психологічну допомогу та емоційну підтримку на різних рівнях у закладі освіти проводять усі педагогічні працівники (вчителі-предметники, класні керівники, асистенти вчителя, педагог-організатор), також до цього процесу залучаються батьки учнів. Це відбувається із

використанням методичних рекомендацій Донецького обласного навчально-методичного центру психологічної служби системи освіти.

Важливо пам'ятати, що не можна надавати психологічну допомогу та емоційну підтримку окремими вчителями, оскільки це комплексна робота всіх педагогічних працівників, і підходи до цього процесу можуть бути різними. Психологічний супровід учасників освітнього процесу здійснюється шляхом консультацій через месенджери Telegram та Viber, електронну пошту, сторінку психолога на веб-сайті закладу, у телефонному режимі, під час проведення годин спілкування в онлайн форматі із застосуванням освітніх цифрових ресурсів – LearnihgApps, Wordwall, Google-форми.

Перша психологічна допомога – це сукупність заходів загальнолюдської підтримки та практичної допомоги ближнім, які відчують емоційне напруження і страждання.[3.]

Таку допомогу може надати не лише практичний психолог, а також учитель, який знайомий з правилами надання першої психологічної допомоги. Така діяльність не передбачає значної професійної підготовки – достатньо педагогічних знань, отриманих в межах загальноосвітнього психологічного інформування і природної здатності проявляти співчуття, людяність.

Переважно всі педагогічні працівники Білозерської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 15 пройшли курс із підвищення кваліфікації на базі Державної наукової установи «ІМЗО» за підтримки МОН України та Асоціації інноваційної та цифрової освіти «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій». Протягом якого педагоги опанували навички, техніки першої психологічної допомоги та емоційної підтримки від міжнародних експертів для застосування під час освітнього процесу.

На своїх онлайн уроках вчителі впроваджують психологічні хвилинки, які допомагають здобувачам освіти емоційно налаштуватися на засвоєння навчального матеріалу, на плідну роботу, завдяки чому створюється сприятлива атмосфера, яка дає змогу дітям розслабитися, зняти емоційне напруження, відчути себе у безпеці та почуватися психоемоційно комфортно, що є

природним механізмом стабілізації.

Наразі триває режим воєнного стану в країні. Навчання відбувається дистанційно. Продовжується психолого-педагогічний супровід усіх учасників освітнього процесу. З цією метою проводяться дистанційно години спілкування, онлайн заходи, які направлені на підтримання емоційного стану та психологічного настрою. Зокрема, відбувся Всеукраїнський Тиждень з протидії булінгу. Мета Тижня – максимально привернути увагу молоді до проблеми насильства і поступово сформувані нетерпимість до нього. Учні отримали інформацію про види булінгу, міри покарання, навчилися відрізняти булінг від звичайного конфлікту, дізналися як захистити себе самостійно або до кого звертатись по допомогу, якщо стали жертвою булінгу. Наприкінці листопада традиційно проводиться акція «16 днів проти насилля», метою якої є привернення уваги школярів і громадськості щодо запобігання та протидії домашнього насильства й торгівлі людьми.

Здобувачі освіти приймають участь в онлайн лекціях з кібербезпеки, де вони отримують необхідні знання з основ кібергігієни та безпечної поведінки в Інтернеті і соціальних мережах, під час онлайн-ігор, також навчаються, як уникнути кібербулінгу.

Для педагогів школи проведені тренінги: «Повернення до власного ресурсу», «Як емоційно не «згоріти» на роботі?», «Особистісне зростання в умовах колективної взаємодії». Вчителі опанували практичні навички боротьби з синдромом емоційного вигорання, прийоми саморегуляції, вчилися долати негативні переживання та використовувати власну енергію для продуктивної діяльності. Це сприяло згуртованості, співпраці та партнерським стосункам у колективі.

Постійно розміщується просвітницька та профілактична інформація для учасників освітнього процесу (на Веб-сайті закладу освіти, в чатах, в онлайн групах педагогів-батьків-здобувачів освіти, в Телеграм, Viber та інших доступних мережах).

Маємо надію, що найближчим часом поточна ситуація, яка відбувається в країні, зміниться на краще. Але, безперечно, буде далі продовжуватися робота з питань надання першої психологічної допомоги. Особливу увагу треба приділити дітям, які пережили психотравмуючі події та постраждали через бойові

дії.

У закладі продовжується впровадження програм формування стійкості до стресу, розвитку резиліентності, психосоціальної допомоги дітям, які пережили психотравмуючі події; програм профілактики емоційного вигорання педагогічних працівників.

Список використаних джерел

1. Лист Міністерства освіти і науки України від 02.08.2022 № 1/8794-22. «Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022-2023 навчальному році», Арк.2-3.
2. Лист КЦ ДНМЦ ПС від 17.08.2022 № 01/03-104 «Пріоритетні напрями діяльності психологічної служби у системі освіти Донецької області на 2022-2023 навчальний рік: методичні матеріали та рекомендації». Арк.4.
3. Лист МОН України №1/9530-22 «ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році». Додаток І ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році Психологічні аспекти організації освітнього процесу в умовах воєнного/післявоєнного стану. Арк.1 (<https://cutt.ly/T1cxust>)

УДК 159.9:378.011.3-51"364"

Харківська Юлія,

*практичний психолог Центру професійного розвитку
педагогічних працівників управління освіти
Торецької міської військово-цивільної адміністрації
Бахмутського району Донецької області*

ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогоднішній день педагогічна спільнота нашої держави приймає багато викликів. Учитель повинен майстерно володіти технологіями, методами, прийомами дистанційного навчання.

Повинен бути консультантом, тьютором, коучем, фасилітатором та виконувати безліч інших важливих ролей. Але найголовнішим викликом для педагога на сьогодні є виклик мати високий рівень психологічної компетентності.

Якщо зазначені вище ролі освітяни виконували та готові до них, то необхідність зануритись в психологічну практику може викликати певні труднощі. Відсутність мотивації, відсутність ресурсу до вивчення та впровадження методів психологічної підтримки здобувачів освіти, може призводити до порушення системного підходу в психолого-педагогічному супроводі дитини. Адже, на сьогоднішній день психологічна підтримка учасників освітнього процесу необхідна щоденно, систематично та повсякчасно.

Постійні стресові фактори, які впливають на професійну діяльність освітян змушують витратити багато сил як фізичних, так і психологічних. Наша психіка побудована таким чином, що в умовах надмірного навантаження в організмі спрацьовують захисні механізми. Серед таких «захисників» слід виокремити механізм супротиву. Супротив впливає на концепцію життєвого зростання індивіда, підвищення його соціального статусу, його інтелектуальних здібностей, життєвої адаптації тощо [2]. Супротив суттєво впливає на засвоєння та запам'ятовування нової інформації. При цьому, слід зауважити, не будь-якої інформації, а лише тієї, яка викликає певний протест в психіці, коли зіштовхується із бар'єром критичності. Таке відбувається, коли інформація не знаходить певного відгуку в душі людини.

Якщо говорити про педагога, психіка якого часто розбалансована в умовах сьогодення, продуктивне засвоєння психологічних знань є досить складним завданням.

На нашу думку, вирішити цю проблему можливо лише через підвищення загального рівня психологічної компетентності вчителя та його мотивацію до використання на практиці отриманих знань.

Психологічну компетентність розуміють як особливий мотиваційний стан – готовність проявляти цілеспрямовану активність на основі отриманих психологічних знань [2, 3]; комплекс характеристик особистості, який включає уявлення про процеси переживання, міжособистісні і групові процеси, особистісну позицію, комунікативні та рефлексивні навички [3].

Психологічна компетентність – це здатність особистості до самопізнання, самоконтролю, до ефективного спілкування і взаємодії з іншими людьми, саморозвитку та самореалізації. Психологічна компетентність дозволяє людині розуміти себе та інших, ефективно адаптуватися до життя у сучасному соціумі, мати гармонійні стосунки з оточенням, успішно реалізовувати свій особистісний потенціал, відчувати високий рівень психологічного благополуччя та бути задоволеною життям [1].

Ми можемо бачити портрет педагога, який скоріш за все буде педагогом з розвинутою психологічною компетентністю. Але знову виникає проблема. Якщо педагог не має ресурсу та мотивації до розвитку власної психологічної компетентності? Точніше, просто не спроможний в таких умовах навчатися новому. Що можна в такому випадку зробити?

Першим кроком у вирішенні цієї проблеми є мотивація педагога до власного підвищення рівня психологічних знань та розуміння важливості їх використання в практичній діяльності на уроках.

Грамотно побудована вчителем психологічна підтримка здобувачів освіти на уроках може призвести до:

- Створення та підтримки сприятливого психологічного клімату на уроці;
- Покращення стосунків в системі «Педагог-Здобувачі освіти»;
- Зацікавленість, активність, бажання самореалізації з боку здобувачів освіти в рамках заняття;
- Можливе покращення відвідування дітьми уроків;
- Налаштування на урок. Зняття напруження, тривожності, страхів, панічних станів не тільки у здобувачів освіти, але і у самого педагога;
- Підвищення рівня когнітивної сфери здобувачів освіти. Можлива краща концентрація уваги, покращення пам'яті, сприйняття тощо;
- Засвоєння навчального матеріалу на високому рівні.

Ми вважаємо, що це не повний перелік позитивних змін, які педагог зможе побачити зовсім скоро в разі використання отриманих психологічних знань.

І саме на тих позитивних змінах ми повинні концентрувати увагу

педагогічних робітників. Але важливим, ключовим принципом в роботі вчителя на цьому етапі є розуміння важливості його особистої ролі в цих змінах, його компетентності, його бажання.

На нашу думку, в організації роботи із педагогами, ми повинні постійно звертатися до мотивації освітян. В будь-якому питанні. Необхідно концентрувати увагу на тому, які результати будуть отримані ними, які дивіденди вони зможуть отримати від своїх зусиль та своєї праці. А мотивація буде активним провідником лише тоді, коли буде орієнтована на розвинену психологічну компетентність педагога.

Особливо це питання ми повинні підіймати в психології управління освітніми закладами в умовах воєнного та післявоєнного часу.

Список використаних джерел

1. Бакаленко О.А. Психологічна компетентність як ключова компетентність сучасного фахівця // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Харків, 2018. № 58.
2. Михайліченко В.С. Психологія розвитку особистості: монографія. Харків, 2015. 388 с.
3. Рамазані Є.В. Сутність поняття психологічної компетентності вчителя // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2014. № 2. С.-158-165. <https://oaji.net/articles/2014/690-1402664784.pdf>

УДК 373.3/.5.091.12:614.8

Капінус Наталя,

*завідувач відділу початкової освіти,
старший викладач кафедри педагогіки і психології
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти*

БЛАГОПОЛУЧЧЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

*Ваше благополуччя залежить
від ваших власних рішень.*

Джон Д. Рокфеллер

Якою може бути відповідь на запитання «Благополуччя учасників освітнього процесу: міф чи реальність»? Вважаємо, що благополуччя дитини і дорослого в умовах сьогодення сучасної освіти – це мрія, мета, завдання, орієнтир і водночас критерій діяльності всіх суб'єктів освітнього процесу. Переконані, що це не міф, а бажана реальність, на досягнення якої треба спрямувати зусилля науковців і практиків.

Наше освітянське життя докорінно змінилося після лютого 2022 року. В один момент воно розділилося на «до» і «ще не після». Ми натхненно працюємо, реагуємо, допомагаємо в умовах, до яких не були готові ні фізично, ні психологічно. Багато зі звичного нам перестало працювати. І освітяни, і учні, і батьки стали потребувати більше психологічної підтримки у розвитку стійкості та адаптивності. Якість освіти зараз визначає не лише кількість завдань, які потрібно виконати за будь-яких умов, а передовсім створення комфортного, безпечного спілкування між учнями та вчителями, учнями та батьками, батьками та вчителями. Чуйне ставлення до проживання війни у життєвому досвіді, іноді трагічному, кожного учасника й учасниці освітнього процесу є визначальним фактором відчуття захищеності та мотивації до навчання.

Ми маємо усвідомити, що в умовах війни наша сила – не в умінні «засипати» академічними темами, тестами, завданнями, а у здатності підтримати, убезпечити від розчарувань, підсилити відчуття контролю над сьогоденням і майбутнім, яке, здавалося, втрачене назавжди.

Нинішні учні потребують педагога насамперед психологічно стійкого, який би міг стати для них керманічем у відновленні жаги до знань, тим плечем, на яке можна спертися, коли бракує власних сил, та прикладом віри в перемогу України над російським загарбником і відновлення мирного життя на рідній землі.

Отож, сьогодні традиційні та звичні підходи до викладання й навчання втратили свою ефективність. А іноді навіть можуть зашкодити дітям, бо війна справила суттєвий психологічний вплив на кожного й кожному.

Незалежно від того, де ми зустріли день 24 лютого 2022 року, де перебуваємо зараз, у кожного з нас порушене базове відчуття

безпеки, для відновлення якого потрібен кропіткий і психологічно грамотний супровід. Саме для впровадження такого супроводу Всеукраїнська благодійна організація «Український фонд «Благополуччя дітей» у межах проекту Ради Європи «Боротьба з насильством щодо дітей в Україні, Фаза III» розробила п'ять правил стійкості педагога:

1. Дбаємо про власну безпеку та захищеність тих, хто поруч.
2. Реагуємо на свої почуття та допомагаємо дітям проживати їхні.
3. Враховуємо можливості мозку, що працює у стрес.
4. Створюємо середовище спільних цінностей.
5. Плекаємо майстерність дбати про себе.

Ці правила допоможуть подолати труднощі, що перешкоджають якісному навчанню та взаємодії безпосередньо в класі, аудиторії в онлайн- чи офлайн-форматі. Можливо, їх дотримання і не входить до переліку посадових обов'язків учителя, але саме зараз здобувачі освіти, окрім академічних знань, потребують присутності дорослого, який згуртовує, супроводжує та убезпечує.

Важливо, аби використання п'яти правил стійкості педагога стало щоденним осмисленим ритуалом не лише під час підготовки до першої зустрічі. Бажано, щоб їх застосування було пов'язане із усвідомленим вибором на користь безпечного освітнього простору, психологічної стійкості та комфортної взаємодії між учасниками освітнього процесу в умовах війни.

Також важливо, аби і дорослі, і діти мали досвід успішного проживання складних ситуацій. Адже війна в життєвому вимірі людини є найвагомішим викликом, психологічні сліди якого можуть залишатися тривалий час. Важливо розуміти, що вчителі не просто допомагають проживати воєнний період, а плекають стійкість у марафоні війни [3].

Про що мріють діти? Коли вони відчують себе щасливими, тобто «емоційно благополучними»? Певно що вони очікують любові та поваги з боку дорослих, задоволення потреби у спілкуванні, пізнанні, фізичній активності, мріють про радість, яку може дати дитині гра за її власним бажанням, вільна творча діяльність, можливість досхочу займатися улюбленою справою.

Слід пам'ятати, що педагоги впливають не лише на процес навчання дітей, а й на їхній всебічний розвиток (соціальний,

емоційний, когнітивний, креативний і фізичний розвиток), відіграють важливу роль у підтримці дітей.

Те, як педагоги взаємодіють із дітьми, освітнє середовище, яке вони створюють, впливає на психосоціальне благополуччя дітей. Коли педагоги використовують базові навички підтримки дітей, наприклад: емпатію, неупереджене ставлення до дітей тощо – це допомагає дітям почуватися в безпеці та продовжувати навчатися. Крім того, коли педагоги зосереджуються не лише на академічних досягненнях дітей, а й на розвитку соціальної, емоційної, когнітивної, креативної, фізичної сфер, наскрізних умінь, це допомагає дітям отримати життєвий досвід, щоб справлятися зі складними життєвими ситуаціями.

Існують хибні та стереотипні переконання, що підтримка психічного здоров'я дітей може надаватися лише медичними працівниками, психологами чи психіатрами. Педагоги теж можуть надавати психосоціальну підтримку дітям шляхом адаптації способу взаємодії з ними, створення психологічно безпечного та сприятливого середовища, в якому діти можуть виражати свої емоції та переживання. Також педагог може імплементувати ігрові психосоціальні активності в освітній процес. Вважаємо за доцільне зазначити, що звертаючи увагу на психічне здоров'я та психосоціальне благополуччя дітей, педагог не замінює шкільних психологів, медичних працівників тощо. Але педагог таким чином зміцнює зв'язок і підсилює цілеспрямовану психологічну допомогу. І у цьому важливу роль відіграє створення безпечного та сприятливого середовища.

До уваги адміністраціям закладів освіти, педагогам, практичним психологам, соціальним педагогам, батькам розроблено методичний посібник «Кодекс безпечного освітнього середовища» (КБОС). КБОС – це документ закладу освіти, який має регулювати всі напрямки діяльності закладу, пов'язані з порушеннями прав особистості на безпеку, а також питання її підтримки і втручання в ситуації, коли може виникати загроза їхньому життю, здоров'ю та благополуччю.

КБОС реалізується через розробку та запровадження закладом освіти критеріїв безпеки дітей та дорослих, через знайомство з особливостями функціонування безпечного освітнього середовища.

Разом з тим, документ закладу освіти «Кодекс безпечного освітнього середовища» передбачає навчання учнів, батьків, освітян, працівників закладів освіти правилам безпечної поведінки особистості, формування навичок уникнення потенційних ризиків та небезпек, а також навичок подолання труднощів у власному житті [2].

Психосоціальна підтримка розвитку та навчання дітей, забезпечення їхнього благополуччя в закладі освіти в умовах надзвичайних ситуацій є одним з провідних завдань педагогічної діяльності. Вирішення якого, першочергово, потребує цілеспрямованої, екосистемної, практико зорієнтованої та метапредметної підготовки педагогів закладів дошкільної освіти та вчителів закладів загальної середньої освіти.

Саме тому Донецьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти запроваджується курс «Благополуччя дітей, педагогів та батьків: дієві інструменти та практики». Метою курсу є забезпечення неперервного професійного розвитку педагогів закладів дошкільної освіти, початкової та базової школи з питань психосоціальної підтримки дітей, їхнього благополуччя в закладі освіти в умовах надзвичайних ситуацій.

Маємо надію, що вищезазначене дозволить створити умови для підтримки благополуччя дітей, батьків та педагогів у надзвичайних ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Сталість підтримки освіти України задля поступу в реаліях сьогодення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Lokatsiyi/Navch.ped.elity/Materialy.lokatsiyi-Navch.ped.elity/Prezentatsiya-Stylyst.pidtrymky.osvity.Ukrayiny.dlya.vstupu.v.realiyakh.sohodennya.pdf>
2. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. – К. : 2018. – 56 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://childfund.org.ua/publikatsii/metodichnij-posibnik-koдекs-bezpechnogo-osvitnogo-seredovishcha>
3. Як вчити та навчатися в умовах війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://childfund.org.ua/publikatsii/yak-vchiti-ta-navchatisya-v-umovakh-vijni>

УДК 373.3/.5.091.12:159-051"364"

Железнова О. М.,
*практичний психолог,
Опорний заклад «Торецька ЗОШ І–ІІІ ступенів №6»
Торецької міської військово-цивільної адміністрації
Бахмутського району
Донецькій області*

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ

Актуальність проблеми психологічної підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнного та повоєнного часу зумовлена війною Росії проти України, яка розпочалась 24 лютого 2022 р., і стала точкою відліку нової реальності для кожного українця. Війна кардинально змінила наші життя, змусивши по-іншому розставляти пріоритети. Вона принесла суттєві виклики і для сфери освіти. Тяжкий психологічний стан учасників освітнього процесу є однією із серйозних проблем, що створює перепони на шляху забезпечення якісної освіти.

В останні десятиріччя розвинувся підхід, який акцентує увагу на ресурсах людини та її здатності забезпечити нормальне функціонування навіть за несприятливих обставин. Причинами розвитку цього напрямку в сучасній психології стало збільшення кількості емпіричних даних про людей, які в складних умовах залишалися психічно здоровими [5]. У рамках цього підходу було введено поняття «resilience», яке на сьогодні широко застосовується у психології, медицині, соціальних та поведінкових науках, й у широкому сенсі вказує на здатність різних систем (організму, психіки, групи, соціальної спільноти) зберігати здоров'я в несприятливих умовах [4].

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), резилієнс – «це здатність відносно добре справлятися (англ. to cope) з важкими ситуаціями, особиста ресурсність». Найуживанішим україномовним еквівалентом поняття «resilience» є термін «стресостійкість». Стресостійкість або індивідуальна

стійкість – один із основних показників психічного здоров'я людини та важливий індикатор нормального функціонального стану організму в цілому. Ця психологічна властивість сприяє позитивній адаптації, ефективному відновленню після травми, збереженню стану благополуччя, незважаючи на негаразди, позитивну відповідь на негативні події життя, адекватне функціонування в умовах стресу і компетентність перед проблемами, здатність до конструктивного відображення (оцінювання) складних подій; вміння самостійно долати життєві труднощі та проблеми.

Емоційний стан та стресостійкість педагога безпосередньо впливають на дітей. Освітникам доводиться працювати в надзвичайно складних умовах, під впливом величезної кількості стресогенних чинників, тому вони, як ніколи, потребують підтримки фахівців із психологічного здоров'я. Першочерговими завданнями мають стати для практичних психологів заходи, спрямовані на стабілізацію психоемоційного стану та надання першої психологічної допомоги саме педагогам закладів освіти. Це як правило в літаку: спочатку дорослий одягає маску, опісля вже дитина.

Ключові питання, які ми маємо ставити перед собою наразі є: що не змінилось?; що продовжується, незважаючи на те, що відбулося? (я педагог, я мама, я донька тощо); які ресурси я маю? (як особистісні, так і професійні); які я маю бажання? (ми забороняємо собі зараз це через почуття провини); що я можу зробити у найближчій перспективі? Це є підґрунтям для того, щоб іти далі, побачити свою власну структуру ресурсу [1].

Криза, яка охопила країну, безпосередньо впливає і на батьків (особливо на виконання ними батьківських функцій), що негативно позначається на дітях. У цей період знижені або порушені здатності любити, працювати і насолоджуватися життям. Діти потребують підтримки та перебування поряд із дорослими, які допоможуть їм подолати кризу та адаптуватися до нових умов. Для цього необхідно подбати про безпеку та емоційну стабільність на сімейному рівні [2]. Часто зіштовхуємося із ситуацією, коли самі дорослі переживають дезадаптацію (повна або часткова втрата здатності пристосуватися до середовища) та стрес і не можуть або не знають, як бути ресурсом для дітей та допомогти їм впоратися з

пережитим. Якщо дитина не має належної підтримки в сім'ї, не почувається безпечно – тоді можуть виникати певні порушення як в емоційному, так і в інтелектуальному розвитку. Саме тому, перед сучасною українською школою, як ніколи, стоїть чимало завдань з формування важливих життєвих компетентностей в усіх учасників освітнього процесу, одним з яких передбачає розвиток стресостійкості з метою зміцнення фізичного та психічного здоров'я.

В умовах воєнного стану гостро стало питання пошуку універсальних і дієвих методик та вправ для розвитку стресостійкості для всіх учасників освітнього процесу. Таким чином, був створений кейс «експрес технік підтримки для дітей та дорослих». В нього включені вправи, які мають безпечний і відновлювальний характер. Вони допомагають дорослим і дітям повернути втрачений ресурс; краще адаптуватися до нових умов у воєнний та повоєнний період. Також, мають чітку та інтуїтивно зрозумілу структуру, що дозволяє їх використовувати на уроках (для налаштування дітей на роботу; для релаксації та зниження рівня тривоги); у позаурочний час; на рівні сім'ї (для зближення рідних, підтримки у кризових ситуаціях). (див. додаток 1).

На базі нашого закладу була налагоджена активна інтеракція між усіма учасниками освітнього процесу. Її зміст подано у таблиці нижче.

Інформаційні джерела поширення інформації

№	Джерело	Зміст
1.	Електронні чек-листи підтримки дорослим та дітям.	«Як підтримати себе та дитину?», «Як подолати страх сирени», «Як говорити з дітьми про війну», «Як опанувати себе та не зриватись на дитині?», «Створи свій план стійкості», «Експрес-методи подолання стресу», «Що таке заспокійливе дихання?», «Тактильні вправи для зняття напруги у дітей під час гучних звуків», «Ігрові практики для зняття напруги у дітей», «Чому ми не вдома?».
2.	Інформаційні буклети	«Перша психологічна допомога», «Як боротись із апатією», «Техніки зцілення. Стабілізація емоційного стану».

3.	Viber-канал консультацій шкільного психолога «Запитай у психолога?!»	«Техніки для саморегуляції», «Ресурсні вправи для батьків», «Апатія: як бути коли здається що вже нічого не змінити?», «Корисні фрази, які важливо казати дитині ЩОДНЯ», «25 питань, якими зайняти дітей в сховищах», «Попередження торгівлі людьми: нові виклики в період війни», «Як поповнювати власний ресурс?».
----	--	--

Усі корисні матеріали також розповсюджувалися через шкільний сайт, електронний кабінет практичного психолога, Google Classroom «Психологічна служба».

Можна зауважити, що лише постійне та систематичне впровадження психологічної підтримки на всіх рівнях (школа, дозвілля, сім'я) дають позитивну динаміку та вміння здолати негативні чинники та виклики, які стали реаліями після 24 лютого. Тому питання постійної психологічної підтримки, просвіти та профілактики, моніторингу стану всіх учасників освітнього процесу залишаються актуальним і в повоєнний період.

Список використаних джерел

1. «Діяльність психологічної служби закладу освіти в умовах воєнного стану». Інститут післядипломної освіти Університету Грінченка. 2022. – 25 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1b791Ww9Z4jPgq-JjMvQNrd3b6zzG8MYj/view>
2. Корекційно – розвиткова програма формування стійкості до стресу у дітей дошкільного віку та школярів «Безпечний простір» : навчально – методичний посіб. Київ : НаУКМА, ГЛІФ Медіа, 2017. 208 с.
3. «Коли світ на межі змін: стратегії адаптації. Психологічна підтримка вчителів та дітей у часи війни», Громадська організація «GoGlobal» спільно з Центром «Розвиток КСВ» та експертною платформою Career Hub у рамках програми «Мріємо та діємо». 2022. – 52 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1r0qbJVj-lXfSjLtvzvJDeicK5YFI6wZL/view?fbclid=IwAR3YIU5ZV5YgxmTVt6ZVeq4jvhvdiIhIV8iqmdOAqIDSDrcBIOAsnZ_xIo
4. Garmezy N. Resilience in children's adaptation to negative life events and stressed environments / N. Garmezy // *Pediatr Ann.* – 1991. – Vol. 20. – P. 459–460, 463–466.
5. Scoloveno R. A Concept Analysis of the Phenomenon of Resilience /

Додаток 1

Кейс дієвих практик для дітей:

1. Пір'їна – статуя. В основі цієї вправи лежить принцип контрасту – чергування сильного напруження м'язів і розслаблення. Людині необхідно уявити, що вона легка, ніби пір'їнка, що літає в повітрі, кожен м'яз розслаблений. Залишатися у такому стані слід близько десяти секунд. Після цього потрібно завмерти й перетворитися на статую, максимально напруживши все тіло; потім повільно розслабитися, знову перетворюючись на пір'їнку. Повторити вправу варто декілька разів, завершуючи у стані пір'їнки – розслабленими [3].
2. Створити власні психологічні шпаргалки дій, які допоможуть справитися зі стресом, страхом, тривогою, відчаєм.
3. Блокнотик «Схвалення» – дитина згадує та записує щодня, за що може себе похвалити.
4. «Каракулі мого стану», дитина робить глибокий вдих та видих, малює каракулі у вільному русі своєї руки, а потім, використовуючи нейрографічну практику, закругляючи кути фігур, розмальовує знайдені образи.
5. «Сонечко моєї підтримки» – дитина малює сонечко, а замість промінчиків прописує що або хто її підтримує.
6. Дихальна вправа «Кульбабка». Для виконання вправи необхідно уявити білосніжну пухнасту кульбабку в руці (можна взяти олівець, ручку, лінійку тощо). Завдання – подмухати на квітку так, щоб з неї злетіли всі пушинки. Для цього слід зробити один короткий глибокий вдих через ніс і довгий видих через рот. Здути всі пушинки з кульбабки потрібно за 1–3 рази [3].
7. Постукування/«Метелик». На початку виконання вправи потрібно долоньями утворити метелика, закріпивши один великий палець за іншим, і покласти їх на груди. Далі необхідно постукувати грудну клітину в темпі один удар за одну секунду, чергуючи праву та ліву долоні. Виконувати вправу бажано 1–2 хвилини або ж до появи відчуття спокою

та рівноваги.

Кейс дієвих практик для батьків:

1. Створити «Банк радощів за день». Щодня кожен член родини пише по три ресурсні справи або події, які надали сил та підтримки.
2. «Кубик релаксації». Взяти кубик та на кожен грань наклеїти дію, яка допомагає розслабитись.
3. Заповнення щоденника настрою, де щодня прописувати свої думки, почуття, тілесні відчуття та вдячність за день.
4. Вправа «Сімейний рецепт стресостійкості». Ця вправа спрямована на консолідацію усіх ресурсів людини та їх візуалізацію. Результат її виконання – малюнок, постер, колаж, презентація, те що – може бути використано у подальшому для пошуку ефективного способу швидкого відновлення та заспокоєння [3].

Кейс дієвих практик для педагогів:

1. Чарівні питання: «що трапилось?», «які відчуття відчував?», «що робив?», «Про що міркував?».
2. Створити «План СПОКОЮ», наприклад: 1. сядь; 2. закрій очі; 3. зроби п'ять вдихів та видихів; 4 повертайся до роботи.
3. «Відерце негативних думок»: написати негативні думки на папірці, зім'яти в кульку, зробити один вдих та видих, сказати собі щось підтримуюче та позитивне та викинути у відро.
4. Створити шпаргалку – перелік « ХОЧУ.МОЖУ.БУДУ». (Хочу – бажання та інтереси; Можу – можливості для здійснення; Буду – план дій).
5. «Квітка підтримки», намалювати ромашку та зазначити людей, які підтримують, або заняття, які стабілізують стан.

Молчанова А. В.,

*психолог комунальної установи
«Селидівський центр професійного розвитку
педагогічних працівників
Селидівської міської ради»*

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Психологічний супровід шкільного життя є і буде невід'ємною частиною освітнього процесу. Але з 24 лютого всім стало зрозуміло, що психологічна підтримка здобувачів освіти набуває нового значення та формату. Війна внесла жорсткі корективи як у буденне життя, так і в роботу фахівців психологічної служби громади.

З початку повномасштабної війни визначено два основні напрямки роботи психолога Селидівського центру професійного розвитку педагогічних працівників: координація діяльності фахівців психологічної служби закладів освіти та психологічна підтримка педагогічних працівників.

Питання надання першої психологічної допомоги в умовах воєнного конфлікту для фахівців психологічної служби закладів освіти Селидівської територіальної громади не є новим напрямком діяльності. З 2014 року психологи проходили навчання з питань надання першої психологічної допомоги, роботи з психологічною травмою. Фахівці проходили тренінги, що організовувались громадськими організаціями People in Need, UNICEF, Save the children та інші, відвідували онлайн-заняття на Національній освітній платформі Всеосвіта. Набуті знання стали у нагоді з перших днів вторгнення, коли до міста стали евакуювати переселенців з території Волновахи, Мар'янки, які потребували надання першої психологічної допомоги. З ними проводились бесіди, організовувались різнопланові заняття з використанням арт-терапевтичних технік та індивідуальні консультації.

З перших днів введення воєнного стану в роботі відчувалась підтримка спеціалістів Донецького обласного навчально-методичного центру психологічної служби системи освіти. Надані

центром інформаційні та просвітницькі матеріали: відео-консультації, буклети, інфографіки використано в практичній діяльності психологічної служби міста. А розроблені фахівцями центру методичні рекомендації є підґрунтям до планування та організації своєї роботи.

Емоційний стан педагога є гарантом стабільності та продуктивної роботи як самого вчителя, так і здобувачів освіти. Тому протягом квітня-травня 2022 року проведено череду заходів з педагогічними працівниками під час засідань спільнот класних керівників, вчителів початкових класів та засіданнях консультативної ради. Педагоги отримали рекомендації щодо технік роботи з подолання стресу, панічної атаки під час активних бойових дій. На заходах були опрацьовані дихальні техніки «Дихання по квадрату», «Почергове носове дихання», «Черевне дихання», вправи на зняття м'язової напруги «Лимон», «Їжачки», **«Релаксація на контрасті», «Ритмічне дихання»** [1].

Також були окреслені кроки покращення психологічного здоров'я педагогів через спілкування, уважність до себе, навчання, допомогу іншим, створення позитивних емоцій та відчуття особистої важливості, формування емоційного інтелекту учасників освітнього процесу.

Інформаційний простір практичних психологів став дуже широким, було залучено особисті електронні ресурси, Viber-групи, електронні кабінети практичних психологів закладів освіти, сторінки у Facebook. Різноманітні просвітницькі матеріали психологічного спрямування активно поширюються і на сторінці Facebook нашого центру, де можна знайти інформацію щодо допомоги дитині у подоланні стресового стану, психологічної стабілізації під час панічної атаки, адаптації до нових умов перебування.

Щоб надавати якісну психологічну допомогу здобувачам освіти, психологи активно долучатися до самоосвітньої діяльності. Так, у квітні 2022 року два практичні психологи закладів загальної середньої освіти пройшли очне навчання та працюють за програмою «Діти і війна: навчання технікам зцілення» [2]. Фахівці опанували дієві техніки роботи з учнівськими колективами, в яких є діти постраждалі від військового конфлікту: «Безпечне місце»,

«Обійми метелика», «Екран» тощо. Оволодівши певними навичками, на базі ЗДО № 1 «Чайка», було організовано тренінгові групи, в роботі з якими застосовувались моделі зцілення та резиліентності для подолання наслідків психотравм у дітей. Педагоги закладів освіти та батьки також отримували консультації з цих питань.

Практичний психолог Селидівської загальноосвітньої школи була залучена до програми «Управління проблемами +», що впроваджується Міжнародною організацією «Лікарі світу». Ця програма була розроблена Всесвітньою організацією охорони здоров'я для роботи з дорослими в стані дистресу у громадах, що знаходяться під впливом несприятливих обставин. Програма може використовуватися для допомоги людям як з психологічними (наприклад, стресом, страхом, відчуттям безпорадності), так і практичними труднощами (наприклад, проблемами зі здобуттям засобів для існування, конфліктами в родині).

Команда психологів Селидівської громади відкрита до нового, до оволодіння інноваційними методиками. З метою підвищення рівня обізнаності та психологічної компетентності відвідують серії семінарів, організованих Донецького обласного навчально-методичного центру психологічної служби системи освіти, тренінгів від Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та Інституту модернізації змісту освіти, вебіари на Національній освітній платформі Всеосвіта тощо.

Набутими знаннями колежанки в онлайн режимі знайомлять своїх колег з успішними напрямками роботи з дітьми та питаннями надання їм психологічної допомоги та підтримки. На даний час така взаємодія є значимою для вирішення проблеми психологічного супроводу учасників освітнього процесу.

На рівні міста психологом Селидівського ЦПРПП систематично проводяться просвітницькі заходи для фахівців психологічної служби: вебінар «Алгоритм організації професійної діяльності працівників психологічної служби під час дистанційної роботи», методичний івент «Соціально-педагогічний супровід внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану», круглий стіл «Співпраця психолога та педагога в роботі з дітьми під час війни» тощо. Невід'ємною частиною роботи є консультативна підтримка

психологів та соціальних педагогів з основних напрямків діяльності. Даний вид роботи здійснюється у форматі інформування через Viber-групи, телефонні та онлайн-консультації.

Допомога тим, хто допомагає (практичним психологам), наразі вкрай важлива. Тому у поточному навчальному році заплановано ряд заходів для їх особистої підтримки: методичні активності «Методи відновлення енергоресурсів психолога», «Позитивна самомотивація – ключ до особистісного розвитку» тощо.

Події останніх місяців дестабілізували кожного громадянина України, і педагоги не є винятком. Набуття умінь допомогти собі, надати першу психологічну допомогу дітям – на часі. Саме це стало відправною точкою у створенні творчої групи «Сучасні психологічні методики самодопомоги». Очікуваним результатом є створення методичного посібника для педагогів та фахівців психологічної служби з добіркою апробованих технік, спрямованих на відновлення емоційної рівноваги. Впевнені, що вийде!

Кожен день ставить перед психологічною службою нові завдання, нові виклики. Практикою доведено, якщо хочеш змінити світ на краще – почни з себе! Тож маємо на меті: кожний день – впевнений крок самовдосконалення та самореалізації.

Список використаних джерел

1. Олійник О., Палій В. Психологічна підтримка в умовах війни. URL : <https://dovidka.info/psychologichna-pidtrymka-v-umovah-vijny/>
2. Патрік Сміт, Етл Дирегров, Уільям Юле / пер. з англ. Антонишин О. Діти і війна. Навчання технікам зцілення. Львів: Галицька видавнича спілка, 2022. 108 с. URL: <https://i-cbt.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/Children and War 2022 Book.pdf>

Розділ 5

УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

УДК 376-056.2/3:005.96]:355

Лопухіна Тетяна,

*кандидат педагогічних наук,
завідувач відділу спеціальної та інклюзивної освіти
Донецького обласного ІППО
ORCID iD 0000-0002-2670-9785*

УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ Й ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Воєнні дії на території України обумовлюють необхідність змін у всіх сферах життя, у тому числі у сфері освіти. Численні дослідження виявили наявність слабких місць як у структурі професійних компетентностей педагогів та керівників освітніх установ (наприклад, недостатній рівень сформованості цифрової грамотності), так і в оснащеності закладів освіти необхідними технічними інструментами та методичними засобами як то: відсутність гаджетів і необхідного приладдя, освітньої платформи для проведення занять у режимі онлайн тощо [1;3, с. 144- 156; 161-167].

В складних умовах дефіциту ресурсів і кадрів перед керівниками закладів спеціальної та інклюзивної освіти поставлені завдання створення небезпечного освітнього середовища, розвиток навичок стресостійкості та психосоціальної адаптивності. За даними досліджень, що періодично проводяться Управлінням ООН з координації гуманітарних справ на тимчасово окупованих територіях Донецької і Луганської областей, а також і на підконтрольних Україні територіях цього регіону [4] діти дошкільного і шкільного віку, а також і педагоги, тривалий час знаходяться у стані постійного страху й стресу через обстріли, побоювання стати жертвами насильства, втрату можливості продовжити навчання, невпевненість у майбутньому, можливість

захворіти на серйозні хвороби тощо. Нові умови викликають необхідність трансформації структури професійних компетентностей, знань, навичок і якостей, професійного навчання і розвитку: стрес-менеджменту, кризис-менеджменту, ризик-менеджменту, антикризового управління та ін. У десятку найважливіших навичок, окрім принципово нових – цифрових (таких як: використання, моніторинг і контроль технологій, технологічний дизайн і програмування), – до списку потрапили навички аналітичного мислення та інноваційності, комплексного вирішення проблем, критичного мислення, оригінальності та ініціативи, а також, що, надзвичайно важливо за теперішніх умов, – навички самоконтролю (стійкість, опірність стресам, гнучкість та уміння взаємодіяти з іншими, що передбачає лідерство та соціальний вплив) [5].

Сьогодні особливо важливим є різний досвід і обмін ним між освітянами для впровадження в Україні нової моделі шкільної освіти, адже під час воєнного стану немає готових рецептів. Фахівцям в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами особливо важливо зосереджувати увагу на розвитку творчої, здібної, працьовитої, сумлінної, впевненої особистості. Як зазначав Януш Корчак, «нове покоління зростає, нова хвиля підіймається... створіть умови, щоб виростили кращими» [2 с. 27].

Вектор інклюзивної освіти Нової української школи, який передбачає індивідуальний підхід до освітніх потреб осіб усіх видів нозологій і вимагає змін на всіх рівнях освіти і, в першу чергу, формування безбар'єрного освітнього середовища, адже нові запити суспільства створюють необхідність внесення змін у всі ланки освіти України. Актуальний STEM-орієнтований підхід до навчання дає можливість забезпечити повноцінну інклюзію і специфічні освітні потреби, рівний доступу до навчання та створити необхідні умови для розвитку здібностей дітей із різним станом здоров'я. Використання елементів робототехніки, нанотехнологій в освіті дітей з різними порушеннями диктує освітню потребу в підвищенні якості допрофільної освіти учнів з особливими освітніми потребами в новому навчанні сьогоdnішніх учнів.

Школа завжди віддзеркалювала суспільство, а отже, має відповідати на його виклики і відповідати типу його сучасного розвитку. Тому, якщо ми прагнемо продовжувати освітній процес

та виховувати свідомих здобувачів освіти відповідно до концепцій НУШ, необхідно підлаштуватись до вимушених, тимчасових змін.

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи. Аналітико-методичні матеріали / кол. автор.; за заг. ред. О.М. Топузова; укл. М.В. Головка. Київ: Педагогічна думка, 2021. 191 с. DOI: <http://doi.org/10.32405/978-966-644-596-7-2021-192>;
2. Корчак Януш. Право на повагу. Київ: Дух і літера, 2012. 304 с. с. 27
3. Лукіна Т.О. Дистанційне навчання в загальній середній освіті в Україні: доступність та результативність в умовах пандемії. Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки». 2021. Вип. 16 (45). С. 224–252. DOI: <https://lib.iitta.gov.ua/725078/> с. 144- 156; 161-167
4. Огляд гуманітарних потреб 2022. Україна. Управління Організації Об'єднаних Націй з координації гуманітарних справ. URL: 140 [https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Ukraine_2022_HN O_UKR_2022-02-11.pdf](https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Ukraine_2022_HN_O_UKR_2022-02-11.pdf) (дата звернення: 07.04.2022).
5. Світовий Економічний Форум назвав топ-10 навичок майбутнього. URL: [https://osvitoria.media/news/svitovyj-ekonomichnyj-forum-nazvav-top-10- navychok-majbutnogo/](https://osvitoria.media/news/svitovyj-ekonomichnyj-forum-nazvav-top-10-navychok-majbutnogo/) (дата звернення: 07.04.2022).

УДК 373.3/5.091.043.2:005.963"364"

Коваль Аліна,

*завідувач ресурсного центру підтримки
інклюзивної освіти Донецького обласного ІППО*

ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУПРОВІД ТА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Кожна дитина має право на освіту. Незалежно від того, які часи в країні де вона живе, ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Це право гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, а також інших обставин та ознак. Саме про це йдеться в Конституції України.

У дитини немає часу чекати повоєнного стану в країні щоб

продовжити рости, розвиватися, навчатися. Особливо якщо ми маємо справу з дітьми яким необхідна додаткова допомога та підтримка в освітньому процесі. В умовах воєнного стану важливо забезпечити продовження навчання осіб з особливими освітніми потребами (далі – осіб з ООП)!

На Донеччині 2022-2023 навчальний рік проходить у дистанційному форматі навчання. Це пов'язано з тим, що на нашій території йдуть активні бойові дії. Всі заклади та установи, які надають освітні послуги переведені до такого формату роботи аж доки не мине небезпека.

Міністерство освіти і науки України у методичних рекомендаціях щодо особливостей організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році визначило основні пріоритети організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами в умовах військових дій.

Головним залишається безпека всіх учасників освітнього процесу.

Звертаємо увагу, керівника закладу освіти що за погодженням з обласною, (військово-цивільною) адміністрацією він приймає рішення щодо формату навчання, який може змінюватися впродовж навчального року в залежності від безпекової ситуації в кожному конкретному населеному пункті.

Другим залишається забезпечення сталості навчання та викладання.

В умовах воєнного стану важливо:

- забезпечити продовження навчання осіб з особливими освітніми потребами. Вирішення проблемних питань у сфері захисту прав дітей з ООП, з інвалідністю щодо забезпечення їх права на освіту.

Наступним пріоритетом є дотримання трудових прав педагогічних працівників закладів освіти, в т. ч. спеціальних, інклюзивно-ресурсних центрів, асистентів вчителів:

- максимально можливе збереження кадрового потенціалу педагогічних працівників закладів освіти, які забезпечують навчання дітей з ООП, та інклюзивно-ресурсних центрів.

Основною метою діяльності інклюзивно-ресурсного центру (далі ІРЦ) є забезпечення права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття освіти, шляхом проведення комплексної

психолого-педагогічної оцінки розвитку особи та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу.

Беручи до уваги рекомендації МОН України від 06.09.2022 р. № 1/10258-22, щодо проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей, які знаходяться за кордоном та на окупованих територіях або змінили місце проживання. Згідно із змінами до положення про ІРЦ, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2022 № 979 під час переходу між рівнями освіти, дія висновку, який використовувався у процесі здобуття освіти на попередньому рівні освіти, продовжується на строк дії воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду). У такому випадку вивчення дитини може проводитись командою психолого-педагогічного супроводу, якщо дитина навчається в інклюзивному класі (групі), або психолого-педагогічним консилиумом, якщо дитина здобуває освіту у спеціальному закладі освіти. Повторна комплексна оцінка для таких здобувачів освіти має бути проведена не пізніше ніж через три місяці після:

- припинення чи скасування воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду);
- повернення здобувача освіти з закордону;
- виїзду його на підконтрольну Україні територію або повернення тимчасово окупованої території, на якій проживає здобувач освіти, під загальну юрисдикцію України та відновлення конституційного ладу України на цій території.

В окремих випадках повторна комплексна оцінка розвитку дитини між рівнями освіти може бути проведена в онлайн режимі фахівцями ІРЦ, які проводили первинну оцінку розвитку, здійснювали супровід цієї дитини в освітньому процесі та сліdkували за динамікою її розвитку.

У випадках, коли проведення комплексної оцінки було неможливим з певних причин, можливе зарахування учнів (вихованців) до спеціальних закладів освіти на підставі медичних документів, передбачених п. 6 розділу I Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти, затвердженого наказом МОН України 01.08.2018 № 831,

zareestrovanim v Ministerstvi yustitsii Ukraini 16.08.2018 za № 945/32397, vidpovidno do profilju zakladu osviti zgidno p. 6 Polozhennja pro specialnu shkolu ta p.8 Polozhennja pro navchalno-reabilitacijnij centr, zatverdzhеними постановою КМУ від 06.03.2019 № 221 (в редакції постанови КМУ від 03.11.2021 № 1132), із обов'язковим проведенням вивчення розвитку дитини психолого-педагогічним консилиумом з метою визначення освітніх потреб, сильних та слабких сторін, надання рекомендацій педагогічним працівникам щодо організації навчання. У такому випадку комплексна оцінка має бути проведена фахівцями ІРЦ протягом трьох місяців від початку навчання у спеціальному закладі освіти.

Для дітей, які не проходили раніше комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи в ІРЦ, потребують її вперше, перебувають на тимчасово окупованих територіях та не мають можливості виїхати для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи, ІРЦ проводить таку оцінку з використанням доступних для батьків дитини засобів та способів зв'язку.

Яким чином це може відбутися?

1. Батьки можуть подати документи онлайн в кабінеті користувачів в АС ІРЦ.
2. ІРЦ має доступним для батьків способом встановити зв'язок з батьками ІРЦ.
3. Отримати від батьків фото наявних додаткових документів, зокрема:
 - медичних,
 - продуктів діяльності дитини (малюнків, прописів, тощо),
 - незавіренних характеристик від педагогічних працівників, які раніше працювали з дитиною, тощо.

У випадку неможливості підключення онлайн, для здійснення відповідної оцінки батьки можуть направити відеоматеріали, зняті особисто, щодо виконання дитиною запропонованих завдань, тощо.

Нагадуємо фахівцям (консультантам) ІРЦ про принцип конфіденційності щодо отриманих матеріалів!

Надані висновки, оформлені відповідним чином в АС ІРЦ, чинні на території підконтрольній Україні для забезпечення освіти дітей. Повторна комплексна оцінка має бути проведена не пізніше

ніж через три місяці після припинення чи скасування воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду), виїзду здобувачів освіти на підконтрольну територію або повернення тимчасово окупованої території, на якій проживає здобувач освіти, під загальну юрисдикцію України та відновлення конституційного ладу України на цій території.

Щодо здійснення системного кваліфікованого супроводу осіб з ООП. У складні часи сьогодення, коли всі учасники освітнього процесу потребують додаткової уваги та підтримки, діти з особливими освітніми потребами навіть вимагають від освітян ще більш пильної уваги ніж раніш.

Труднощі, особливості розвитку посилюються стресовими ситуаціями викликаними війною, в деяких випадках психологічною травмою. Стресовий стан, дезадаптація дитини з ООП, може викликати відкат позитивної динаміки розвитку, тобто відбувається регрес у дитини. Тому, на перший план у роботі ІРЦ, на наш погляд виходить саме супровід дитини, а саме, спостереження, моніторинг, консультування, надання додаткових психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг за місцем навчання, якщо вони їх там не отримують.

Фахівці ІРЦ:

- надають **допомогу в організації освітнього процесу** для осіб з особливими освітніми потребами, **передбаченій її індивідуальною програмою розвитку;**
- **беруть участь у команді** психолого-педагогічного супроводу особи в закладі освіти, участь у розробленні її індивідуальної програми розвитку;
- **надають методичну допомогу педагогічним працівникам** закладу освіти;
 - **консультують батьків** щодо роботи з особою з особливими освітніми потребами вдома
 - виконують інші обов'язки відповідно до завдань інклюзивно-ресурсного центру та посадовими обов'язками.

Список використаних джерел

1. Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.11.2022).
2. Про повну загальну середню освіту: Закон України. Відомості

- Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст. 226). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 29.11.2022).
3. Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.11.2022).
 4. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.11.2022).
 5. Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022/2023 навчальному році: лист Міністерства освіти і науки України 06.09.2022 р. № 1/10258-22. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1025729-22#Text> (дата звернення: 29.11.2022).

УДК 373.3/.5.043.2-056.2/.3

Кірія Анжела,

*вчитель-методист, заступник директора з НВР
Костянтинівської спеціальної школи № 32
Донецької обласної ради*

Леонова Майя,

*в.о. директора Костянтинівської спеціальної школи № 32
Донецької обласної ради*

Калашнік Ірина,

*заступник директора з ВР Костянтинівської
спеціальної школи № 32 Донецької обласної ради*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Костянтинівська спеціальна школа № 32 Донецької обласної ради розташована в екологічно чистому районі міста Костянтинівки Донецької області. В школі отримують освіту діти з

різних місць регіону.

Метою діяльності школи є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності.

Основним напрямом освітнього процесу в закладі є надання корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з особливими освітніми потребами. Педагогічні працівники школи створюють оптимальні умови для розвитку життєво компетентної особистості здобувачів освіти, підготовки їх до суспільного життя й трудової діяльності.

З березня 2020 року перед колективом школи постало питання реалізації освітнього процесу за дистанційною формою. З метою забезпечення ефективної роботи в цьому напрямку, на сайті школи було терміново створено інформаційний блок «Дистанційне навчання», контент якого містить посилання на гугл-класи з кожного предмету кожного класу, розклад уроків, час проведення. Все оформлено в доступному форматі для учнів, які мають порушення інтелектуального розвитку. Всі учасники освітнього процесу ознайомлені з вказаним ресурсом і активно користуються ним.

Дистанційне навчання відбувається засобами додатків Google (гугл-клас, гугл-форми, гугл-документи та інше). Онлайн-уроки проводяться в додатку Google Meet. Інформація в гугл-класах містить текстову і наочну складові. До змістовної інформації педагоги відносять: теоретичний блок, тлумачення завдання та вправи для контролю засвоєння матеріалу учнями, посилання на відеуроки тощо.

Освітній матеріал для школярів початкових класів розміщено згідно навчальних тижнів. А для учнів старшої ланки за предметами і датами виконання. Справа в тому, що з більшості предметів учні не мають підручників, тому вчителям доводиться набирати навчальні тексти, або фотографувати сторінки підручника і розмішувати їх на сайті.

Активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти сприяють інтерактивні онлайн вправи, освітні вікторини, мультимедійні презентації, які вчителі постійно використовують у своїй

діяльності. Принципи гуманної педагогіки реалізуються саме через зміст завдань і умов їх виконання.

Дитині з особливими освітніми потребами важко опанувати навчальний матеріал самостійно, тому з метою підвищення рівня мотивації до навчання вчителі використовують посилання на цікаві відео-уроки, онлайн-екскурсії, навчально-розвивальні комп'ютерні ігри тощо. З метою попередження перевантаження школярів навчальною, відео-, аудіо- інформацією, розвиваючими іграми чітко дозуємо наданий матеріал.

У блоці шкільного сайту «Психологічна сторінка» розміщено практичні поради щодо організації дня дитини в умовах війни (або евакуації), запобігання перевтоми школярів та інші корисні матеріали.

З метою чіткої організації роботи педагогічного колективу в дистанційному режимі, обміну досвідом тощо було створено дві групи в мережах Viber: «Вчителі» і «Вихователі» та гугл-клас «Методичний клас», адміністраторами яких є заступники директора з виховної роботи і навчально-виховної роботи. Щовівторка і щочетверга проводяться планові онлайн-наради.

З метою контролю за процесом дистанційного надання освітніх послуг, своєчасної корекції можливих організаційних негараздів до кожного гугл-класу входять представники адміністрації школи.

Практика навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку в дистанційному режимі вказала на такі особливості:

Переваги дистанційного навчання для здобувача освіти:

- Можливість для учнів навчатися у зручний час.
- Кожен учень працює у відповідному для нього темпі.
- Мобільність. Кожен учень може зв'язатися з педагогом зручним для нього способом: телефон, електронна пошта, Viber та інше.
- Доступ до навчального матеріалу має необмежений строк.
- Можливість більш поглибленого вивчення предметів, що цікавлять.
- Учень привчається до самостійного навчання.
- Підвищення рівня цифрової грамотності учнів, батьків.

Переваги дистанційного навчання для вчителя:

- Індивідуальний підхід до кожного учня з урахуванням його здібностей та потреб.

- Оволодіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями.
- Залучення батьків до процесу навчання (педагогіка партнерства).

Труднощі дистанційного навчання, які відчули фахівці:

- Відсутність відповідного програмного й апаратного забезпечення дистанційного навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
- Відсутня інформаційно-методична підтримка дистанційного навчального процесу для осіб з інтелектуальним порушенням.
- Відсутність електронних підручників для осіб з інтелектуальним порушенням, тому витрачається багато часу на підготовку матеріалу з предмету для учнів, не вистачає часу на самоосвіту.
- Діти з ООП не мають достатньо вмотивованості, терпіння, відповідальності для роботи в дистанційному режимі (особливо молодші школярі).
- Проблеми ідентифікації учня. При роботі у класі педагог має змогу спостерігати за роботою учнів, що неможливо під час дистанційної форми навчання.
- Батьки дітей з ООП не мають відповідного досвіду і бажання для домашнього навчання своїх дітей, не приділяють достатньої уваги освітньому процесу.
- У мережі Internet немає онлайн уроків, які б відповідали розумовим особливостям учнів спеціальної школи, тому ті уроки, які є в Internet мережі доводиться адаптувати до умов освіти дітей з ООП.
- Дитині з особливими освітніми потребами важко опанувати навчальний матеріал самостійно, тому однією з труднощів є відсутність живого безпосереднього спілкування з педагогом.
- Якість навчання за допомогою дистанційних технологій напряму залежить від гарної технічної оснащеності (не у всіх є особисті комп'ютери та планшети, а через смартфони виконувати систематично домашні завдання не зручно).
- Можливість перевантаження школярів навчальною інформацією, відео-, аудіо- інформацією, навчальними іграми тощо.
- Систематичне залучення дитини до онлайн-навчання може

привести до комп'ютерної або інтернет-залежності.

Досвід роботи нашої школи в дистанційному режимі показав, що педагогічний колектив працює оперативно, злагоджено і достатньо ефективно. Співпраця учасників освітнього процесу побудована на довірі та взаємоповазі. Ми дуже віримо, що вже найближчим часом шкільні коридори наповняться щасливими дитячими голосами і сміхом.

Список використаних джерел

1. Про повну загальну середню освіту: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2020, № 31, ст. 226). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 29.11.2022).
2. Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221. *База даних «Законодавство України»/ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.11.2022).

УДК 373.3/.5.043.2-056.2/.3"364"

Кухтіна Раїса,

*заступник директора з виховної роботи
Новожеланівської спеціальної школи №39
Донецької обласної ради*

Ховякова Наталія,

*заступник директора з навчальної роботи
Новожеланівської спеціальної школи №39
Донецької обласної ради*

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ЯК ОСНОВА СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНО-КОМФОРТНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Недостатньо лише отримати знання,
треба й ще їх уміти застосувати
Йоганн Вольфганг Гете*

Дитина з особливими освітніми потребами має бути

підготовлена до життєдіяльності, здатна працювати, діяти, розвиватись інтелектуально, морально і фізично. Завданням сучасної спеціальної освіти є визначення та реалізація індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти з особливими освітніми потребами. Освітнє середовище – це життєвий простір дитини, де вона не просто готується до життя, а живе. Заклад освіти має забезпечити гнучкий підхід до організації освітнього та корекційно-розвиткового процесу таким чином, щоб навчання було максимально комфортним та, в сучасних умовах, безпечним для учнів і педагогів.

В умовах воєнного стану безпекова компетентність дитини набуває пріоритетного значення. Формування життєвих компетентностей дітей з особливими освітніми потребами передбачає, в першу чергу, – створення умов для психологічно-комфортного розвитку особистості.

У Новожеланівській спеціальній школі № 39 Донецької обласної ради (далі -школа) найбільш пріоритетними напрямками роботи на 2022-2023 навчальний рік визначено:

- створення безпечного освітнього середовища в умовах війни;
- формування особистості на основі всебічного розвитку дитини з урахуванням її психологічних особливостей та природного потенціалу;
- виховання громадянина-патріота України;
- удосконалення форм та методів корекційно-розвиткової роботи;
- впровадження здоров'язберігаючих технологій.

Воєнний стан вніс корективи в методи та засоби навчання. Сьогодні освітній процес набуває нових функцій та нового значення. Школа стала тим осередком, де діти отримують не тільки знання, а й психолого-педагогічну підтримку. Завдання педагогів в умовах воєнного стану – створити психологічно-комфортний простір для розвитку, виховання і соціалізації дитини з особливими освітніми потребами, яка усвідомлює себе громадянином України; здатна жити в суспільстві, цивілізовано взаємодіяти з природою; прагне до навчання впродовж життя; готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності. Аналіз проведеного анкетування

показав, що життєва компетентність у учнів школи сформована на достатньому рівні і це складає 57 % від загальної кількості здобувачів освіти.

Школа розташована в зоні бойових дій. Тому особливістю організації освітнього процесу є особистісно-орієнтоване дистанційне навчання, що передбачає максимальну індивідуалізацію та диференціацію освітньої та корекційно-розвиткової роботи. Використання електронних освітніх платформ (Google classroom, Нові знання), комунікаційних онлайн сервісів і інструментів забезпечує такі можливості, але постійний аудіо-, відео- зв'язок з дитиною та батьками дозволяє ці можливості розширити. Проте, проблемними питаннями залишається сталий зв'язок, якісний доступ до мережі Інтернет, відсутність електрики. Адміністрацією школи було прийняте рішення про застосування більш гнучкого режиму роботи, щоб кожна дитина змогла отримати доступ до якісної освіти.

В умовах воєнного стану особливе значення приділяється системному психолого-педагогічному супроводу дитини з особливими освітніми потребами та її родині. У школі на постійній основі функціонує «Професійна спільнота класних керівників», де щотижнево педагоги обговорюють форми, методи, результативність індивідуального психолого-педагогічного супроводу учнів та їх родин, разом із практичним психологом напрацьовують заходи щодо забезпечення психологічного комфорту родинам, які потребують підтримки. За необхідності учні та їх батьки отримують фахові консультації практичного психолога. У школі систематично здійснюється моніторинг емоційного та психологічного стану учнів та їх родин. За результатами моніторингу проводиться психологічне консультування з використанням різних платформ (Skype Meet Now, Zoom, Hangouts meet, Microsoft teams), які є зручними та доступними здобувачу освіти та його родині. Крім цього, річним планом роботи передбачено проведення семінарів, вебінарів для вчителів, індивідуальних онлайн-консультацій для учнів та батьків, годин психолога. На офіційному шкільному сайті створено електронний «Кабінет практичного психолога», розділ «Логосходинки», де педагоги та батьки завжди можуть знайти корисну інформацію щодо психолого-педагогічної підтримки

учасників освітнього процесу у період воєнного стану. Також інструментом інформування громадськості про життя школи є і шкільна сторінка у мережі Facebook, на якій постійно висвітлюється інформація.

Зняти нервові напруження, стабілізувати емоційний стан дитини допомагають психологічні хвилинки розвантаження, вправи з психогімнастики, хвилинки безпечної поведінки, рухові вправи, формули заспокоєння.

Теми уроків, тексти руханок, цікавинок, відеопрезентації пов'язані з формуванням безпекової компетентності. Завдяки системній роботі педагогічного колективу, учні школи здобули призові місця у Всеукраїнському конкурсі «Безпека під час війни». Участь у конкурсі дала можливість старшокласникам перевірити свій рівень знань, а педагогам – визначити проблемні питання, над якими слід працювати.

Для більш якісного засвоєння навчального матеріалу педагоги використовують інтерактивні вправи, відеоматеріали, вправи на розвиток критичного мислення. Форма подачі навчального та корекційно-розвиткового матеріалу – більш гігієнічно дозована. Обов'язково під час уроків використовуються здоров'язберігаючі технології, зокрема – гімнастика для очей, види руханок, нейроігри тощо.

Виховна робота завжди була невід'ємною складовою освітнього процесу, а в умовах сьогодення її важливість складно переоцінити. Виховний процес здійснюється за допомогою різноманітних форм, спрямованих на формування патріотичних почуттів, активної громадянської позиції, особистої відповідальності; налагодження співпраці між Новожеланівською спеціальною школою № 39 Донецької обласної ради зі спеціальними школами на Львівщині. А здобуті перемоги в патріотичних конкурсах надають дітям з особливими освітніми потребами впевненості в їх значимості в суспільстві (Всеукраїнський конкурс дитячої творчості до Дня захисників і захисниць України «Перемога»).

Педагогічним колективом школи спрямовано освітню діяльність на становлення особистості, яка вмє жити разом, вмє вчитися, вмє діяти, вмє жити взагалі.

Список використаних джерел

1. Горностаєв П.П. Життєва компетентність в умовах обмеженості життєвого світу. *Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: наук.-метод. збірн.* К., Контекст, 2012. – С. 44-47.
2. Заплотинська Н. Передумови формування життєвої компетентності дітей з особливими потребами. *Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: наук.-метод. зб.* / ред. кол.: Н. Софій (голова), Л. Артемова, Н. Бібік та ін.; за ред. І. Єрмакова. К., 2000. – С. 178-180.
3. Яшук І.П. Формування життєво компетентної особистості: Науково-методичний посібник. Хмельницький: Видавництво Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту, 1999. С. 54.
4. Циба В. Життєва компетентність у соціальній психології: до визначення поняття. *Кроки до творчості.* К., 2011. – С. 209.

УДК 373.3/.5.091.043.2:005.963"364"

Лук'ян Тетяна,

*директор комунальної установи
«Інклюзивно-ресурсний центр»*

Добропільської міської ради Донецької області

ДІЯЛЬНІСТЬ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННИЙ ЧАС: ВИКЛИКИ, РІШЕННЯ, РЕАЛІЗАЦІЯ

Сьогодні внесло корективи в освітнє життя та незмінним залишилося те, що усі ми маємо працювати заради наших дітей. Робота кожного наразі надзвичайно важлива. У стані війни діти з особливими освітніми потребами (далі – ООП) належать до найвразливішої категорії населення.

КУ «Інклюзивно-ресурсний центр» Добропільської міської ради Донецької області (далі – ІРЦ) обслуговує 10966 дітей Добропільської, Новодонецької та Криворізької територіальної громади. Діяльність установи забезпечують 6 педагогічних працівників. Реалізація основних завдань діяльності ІРЦ здійснюється з урахуванням ситуації, що склалася. З середини квітня цього року центр працює дистанційно. Евакуйована із установи комп'ютерна, офісна техніка та ділова документація

використовується фахівцями ІРЦ за місцем їх тимчасового проживання. Отже кожен працівник має робоче місце, обладнане комп'ютерною технікою з програмним забезпеченням, що дозволяє виконувати посадові обов'язки онлайн. Комплекти методик для комплексної оцінки (WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD) перевезені із зони проведення бойових дій та зберігаються на території іншої області.

Педагоги ІРЦ сконцентрувались на забезпеченні системного супроводу осіб з особливими освітніми потребами. На даний час на обліку центру перебувають 428 дітей. Проводиться постійний збір інформації про їх переміщення. Відбулося посилення співпраці між інклюзивно-ресурсним центром та закладами освіти. Найважчим виявилось супроводжувати дітей з ООП, які опинились у складних життєвих обставинах та перебували у Центрі соціально-психологічної реабілітації дітей Добропільської міської ради. Ще на самому початку війни ці діти були евакуйовані з міста та розподілені на тимчасове перебування у більш безпечні області країни. З метою забезпечення державних гарантій на якісну освіту, соціальний захист та підтримку дітей тісно співпрацюємо зі службою у справах дітей.

Батьки (або законні представники) особи з особливими освітніми потребами мають змогу отримати у фахівців установи інформацію про найближчий до тимчасового місця перебування ІРЦ, про заклади освіти, в яких можна продовжити здобуття освіти. Були звернення батьків щодо втраченого Висновку про комплексну оцінку, що надавався центром до введення воєнного стану, і вони отримували його електронний варіант.

Задля забезпечення ефективності комунікації з дітьми, батьками, педагогами, обираємо оптимальні для здійснення кожного конкретного завдання канали комунікації. Це електронна пошта, відеоконференції, соціальні мережі Viber, Telegram, WhatsApp, електронні платформи Zoom та GoogleMeet.

Надання консультативної, психологічної допомоги дітям та батькам відбувається за допомогою онлайн ресурсів та в телефонному режимі. В рамках методичної підтримки педагогічних працівників проводяться консультації, наради, постійно-діючий семінар «Освіта дітей з особливими освітніми потребами».

Основним питанням є забезпечення права осіб з ООП на здобуття освіти. Постійно ознайомлюємо зі змінами у нормативних документах, надаємо рекомендації щодо супроводу дітей під час воєнного стану. Дев'ятий місяць поспіль українці адаптуються до нових реалій в умовах жорстокого вторгнення рф. Працівники ІРЦ від перших днів війни надають поради та рекомендації для підтримки психічного здоров'я дітей і дорослих, діляться експрес-методами для стабілізації себе, техніки для знаття стресу, профілактики емоційного вигорання.

Складання та реалізація індивідуальної програми розвитку (далі – ППР) є однією з основних умов для успішного навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти. За кожним закладом освіти, де є інклюзивні групи та класи, закріплені педагогічні працівники центру. Досвід онлайн-участі фахівців ІРЦ у засіданнях команд психолого-педагогічного супроводу ми вже мали у січні цього року, коли визначалися рівні підтримки дітей з ООП. Тому з цим питанням труднощів не виникало. Підсумкові зустрічі проводилися з метою моніторингу динаміки розвитку дітей, відповідно до ППР, аналізу індивідуальної освітньої траєкторії. Визначався прогрес, аналізувалися навчальні досягнення, відбувався взаємний обмін інформацією щодо ефективності освітнього процесу кожної дитини з ООП. Метою засідань на початку 2022-2023 навчального року було вироблення комплексу ефективних стратегій і заходів організації освітнього процесу дитини з особливими освітніми потребами та інформування членів команди супроводу (особливо батьків) про конкретні цілі в навчанні дитини та як вони будуть досягнуті.

В рамках вдосконалення професійної компетентності, з метою якісної і ефективної психологічної підтримки та кваліфікованого супроводу осіб з ООП, їх батьків, педагогів під час воєнного стану, кожним фахівцем центру складено програму «Професійний розвиток», що включає опрацювання фахової літератури, проходження курсів підвищення кваліфікації, перегляд вебінарів, участь у обласних методичних заходах. Для розуміння ознак, проявів та наслідків психологічної травми, послаблення ризиків виникнення посттравматичного стресового розладу, формування психологічної стійкості працівники установи проходять навчання із зазначеної тематики. Це сприяє наданню ефективної допомоги у

воєнний та повоєнний час усім учасникам освітнього процесу. ІРЦ тісно співпрацює з Ресурсним центром підтримки інклюзивної освіти ДОНШПО. Консультативну допомогу та методичні рекомендації з питань організації діяльності інклюзивно-ресурсного центру у воєнний час, здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами отримуємо під час нарад, семінарів та інших методичних заходів.

Педагоги центру постійно опановують нові методи і форми роботи для використання під час дистанційної діяльності, створюють інтерактивні корекційно-розвиткові вправи та завдання. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги надаються за допомогою додатків Viber і Padlet ресурс. Фахівцями розроблені рекомендації для дітей та батьків – «Правила роботи за комп'ютером під час дистанційних занять», «Пам'ятка для батьків щодо роботи дитини за комп'ютером» тощо. З метою моніторингу психічного стану та підтримки у стресовій ситуації дітей з ООП, до кожного заняття приєднуються практичні психологи ІРЦ. Їх участь забезпечує психолого-педагогічну підтримку, профілактику тривожності та хвилювання, подолання страху самотності.

Інформаційно-просвітницька робота ведеться також на сторінці у Facebook. Ділимося рекомендаціями для батьків та педагогів з питань психологічної підтримки та розвитку дітей з ООП, організації навчання та супроводу під час воєнного стану.

Першочерговим завданням у повоєнний час вважаємо відновлення та забезпечення очного функціонування установи. Повернення педагогічних працівників ІРЦ, матеріально-технічного обладнання, документації дасть змогу продовжити виконання усіх завдань, покладених на центр. Консолідація зусиль місцевих органів виконавчої влади, відділу освіти та ІРЦ, ЗЗСО та ЗДО, установ та організацій у роботі з дітьми з ООП, створять умови для розвитку та інтеграції цих дітей, забезпечать якість та доступність їх освіти.

Список використаних джерел

1. Лист МОНУ від 04.04.2022 № 1/3872-22 «Про методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій».
2. Лист МОНУ від 15.06.2022 № 1/6435-22 "Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами".

3. Лист МОНУ від 06.09.2022 №1/10258-22 «Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022/2023 навчальному році».
4. Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 617 від 22.08.2018, № 983 від 21.10.2020, № 765 від 21.07.2021, № 493 від 29.04.2022, № 979 від 30.08.2022}.

УДК 373.3/.5.091.043.2:005.963"364"

*Оносова Олена,
заступниця керівника з НВР
Івано-Пільського ліцею
Костянтинівської міської ради
Донецької області*

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Івано-Пільський ліцеї має чотирьох річний досвід організації інклюзивного навчання. У закладі була створена цілісна система навчання та виховання дітей з особливими потребами, але життя кинуло виклик у лютому 2022 року. Перед ліцеєм постала проблема-організація ефективного освітнього процесу для дітей з ООП в дистанційному форматі в умовах воєнного стану. Освітній процес ліцею будується відповідно до Законів України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, Положення про організацію дистанційного навчання, нормативних документів Міністерства освіти і науки, міського управління освіти.

Організація інклюзивної освіти в нових умовах передбачає реорганізацію всього життя закладу освіти.

Насамперед, в закладі проводиться велика підготовча робота. На співбесіді до прийому до ліцею з батьками обговорюється особливість організації інклюзивного навчання. Заступник керівника, відповідальний за організацію інклюзивного та

дистанційного навчання, знайомить з умовами навчання та з'ясовує можливість подальшої взаємодії з батьками. Психолог, обов'язково присутній на співбесіді, знайомиться з психологічними особливостями дитини.

На початку навчального року, психолог розповідає класним керівникам і всім вчителям, які працюватимуть з дітьми з ООП, про особливості та про правильний підхід до кожного з них. Обов'язково проводяться 2-3 семінари-тренінги для нових вчителів, де їх знайомлять з основами підходу до навчання дітей з особливими освітніми проблемами.

Навчання дітей з ООП у середній ланці принципово відрізняється від їх навчання в початковій ланці. Тому при переході з початкової до середньої ланки виникають нові проблеми їхнього навчання. Дитина повинна звикнути не тільки до великої кількості нових вчителів, абсолютно різних за характером і вимогами, але й до нових умов навчання. Їм необхідно освоїти новий простір закладу, кабінетну систему, абсолютно нові правила шкільного життя, наприклад, зрозуміти, що на різних уроках діти розсаджуються по-різному, і вони повинен усюди знайти своє місце. Крім того, у закладі дошкільної освіти або в початковій школі доля дитини з ООП залежить в основному від однієї людини. А в середній ланці ситуація принципово інша – багато залежить від того, наскільки всі, з ким дитина взаємодіє, можуть працювати в команді, і наскільки вони можуть дотримуватися одних і тих самих принципів.

Основна умова успіху – це сформована команда психолого-педагогічного супроводу. Адміністрація, вчителі, асистент вчителя, психолог, дефектолог, логопед та батьки повинні говорити однією мовою. Хоч і важко припустити, що у звичайному закладі всі дотримуватимуться одних поглядів, але в ліцеї така команда сформувалась[2].

Необхідно також зрозуміти, що незважаючи на наявність якихось загальних рис, всі діти з ООП абсолютно різні. Тому потрібна низка кроків щодо організації взаємодії таких дітей з вчителями та однокласниками та постійний індивідуальний супровід в освітньому процесі.

Навчання в Івано-Пільському ліцеї організоване на платформі

G Suite for Education. Створені Classroom з кожного навчального предмета в класі. Асистенти вчителя приєднані до Google-класів та присутні на всіх предметах, на яких потрібна їхня присутність. Окремо створені Google-класи “Асистент вчителя”, через які асистенти супроводжують дитину в шкільному житті та перебувають у постійному контакті з батьками. В цих класах асистенти розміщують зміни в розкладі у дітей, повідомляють батьків про успіхи та труднощі у навчанні, роз’яснюють матеріал дитині зрозумілою для неї мовою та пояснюють чого від неї хочуть. В предметних Google-класах асистенти розміщують окремо адаптовані або модифіковані завдання, які перевіряють вчителі предметники.

Також створені Google-класи “Команда психолого-педагогічного супроводу”, в яких розміщені нормативні документи, накази, індивідуальні програми розвитку, індивідуальні навчальні плани, відеозаписи засідань команди психолого-педагогічного супроводу, протоколи засідань, графіки роботи асистентів, розклади проведення корекційно-розвиткових занять, а також рекомендації по організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Адміністрація ліцею уклала типові договори на проведення корекційно-розвиткових занять зі спеціалістами [3]. Для занять для кожного спеціаліста створені Google-класи за напрямком роботи “Психолог”, “Логопед”, “Дефектолог”. Діти та батьки ознайомлені з розкладом проведення занять. Постійно проводяться онлайн-зустрічі зі спеціалістами. Учням надаються різноманітні завдання, відеоматеріали, посилання для виконання завдань, направлених на розвиток здібностей. Батьки в цих класах ознайомлюються з актами виконаних робіт в кінці кожного місяця. Також спеціалісти розміщують рекомендації батькам для розвитку дитини. Корекційно-розвиткові заняття особливо подобаються дітям.

Діти з особливими освітніми потребами із задоволенням беруть участь в виховних онлайн заходах, конкурсах, акціях.

Команди супроводу ухвалили низку правил, пов’язаних з контролем успішності, що полегшують дитині з ООП адаптацію до онлайн-навчання:

- при опитуванні учень відповідає в будь-якій зручній для нього формі (письмовій, усній, аудіозапис, малюнок);

- контрольні, діагностичні, практичні роботи розробляються для учнів з ООП окремо для кожного з урахуванням їхніх можливостей, а також навичок використання онлайн-сервісів;
- збільшувати час для виконання завдань на онлайн-уроках;
- приймати виконану роботу пізніше за встановлений термін;
- оцінювати власний прогрес дитини, не порівнювати її з іншими;
- наприкінці кожного онлайн-уроку проводити бесіду з учнем з ООП для встановлення рівня засвоєння або розуміння матеріалу.

Вчителі часто бояться встановлювати різні правила для різних дітей. Вони вважають, що якщо зроблять послаблення одній дитині, то інші захочуть того ж. Однак дитина з ООП витрачає величезні зусилля на розуміння того, що іншим дано від народження. Справедливо – це не означає однаково. Самі діти чудово розуміють цей принцип, проблема у дорослих.

Вчителі штучно створюють ситуацію успіху на уроках з тих предметів, які є сильною стороною такої дитини, щоб діти іноді зверталися до неї за допомогою. У ліцеї, наприклад, до такого предмета відноситься інформатика. Діти з ООП із задоволенням виконують завдання в Google-документах, в графічних редакторах Scratch, Paint, Google-малюнках, працюють в Jambord. Учні 6-7 класів створюють Google-презентації та працюють у спільних документах. Досягаючи успіхів в роботі з сервісами діти з особливими освітніми потребами використовують їх для виконання завдань з інших навчальних предметів.

При організації інклюзивного навчання в дистанційному форматі для дітей з ООП є низка проблем: у декількох учні обмежений доступ до комп'ютерів (у сім'ї двоє-троє школярів і батьки, які працюють дистанційно), брак у учнів сучасних мобільних пристроїв (малий обсяг пам'яті на смартфоні та неможливість встановити потрібні додатки), брак інтернет-зв'язку (родини евакуювались у віддалені куточки країни). Але спільними зусиллями вчителі-батьки-учні знаходяться шляхи вирішення цих проблем.

Діти з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану потребують не тільки особливого відношення та підтримки, але й розвитку своїх здібностей та досягнення успіхів в навчанні.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про освіту” – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України “Про повну загальну середню освіту” - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>

УДК 159.9-058.65-053.2/.5"366"

*Мельникова Анжеліка,
методист ресурсного центру
підтримки інклюзивної освіти
Донецького обласного ІППО*

ДІТИ ТА ВІЙНА: НАСЛІДКИ ПСИХОТРАВМУЮЧИХ ПОДІЙ У ПОВОЄННИЙ ЧАС

В умовах сьогодення внаслідок воєнних дій значна кількість учасників освітнього процесу отримали психологічні травми різного ступеня, які так чи інакше впливають на особистість дитини, і такі діти потребують постійної психологічної підтримки та допомоги. Важко передбачити як війна може вплинути на кожного, але якщо ми говоримо про дітей, то вони є дуже емоційно сприйнятливими та нестійкими до впливу стресових ситуацій, переживання травматичних подій дитиною накладає відбиток як на її особистісний, так і на психічний розвиток.

Говорячи про дітей з особливими освітніми потребами слід зазначити, що такі діти є найбільш вразливою категорією серед здобувачів освіти, які в умовах воєнного стану та повоєнний період потребують особливої підтримки та уваги [1]. Варто наголосити на тому, що у зв'язку з прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 493 відбулися зміни у Положенні про інклюзивно-ресурсний центр, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 20217 р. № 545, було оновлено підходи щодо визначення категорій (типу\ів) особливих

освітніх потреб (труднощів), ступеня їх прояву та рівня підтримки особи з особливими освітніми потребами в закладі освіти [2]. Зокрема, до соціоадаптаційних/соціокультурних труднощів були віднесені труднощі спричинені проявами наслідків психологічної травми [4]. Тобто на сьогодні, діти, які відчули на собі вплив психотравмуючих подій, зазнали психологічної травми, відносяться до категорії дітей з особливими освітніми потребами. І на превеликий жаль, у сучасних реаліях таких дітей буде дуже велика кількість. Тому аби зменшити вплив психотравмуючих подій на дитину, аби у післявоєнний стан ці наслідки не набули серйозних впливів на дитину, починаючи вже зараз заклади освіти повинні дбати про надання необхідної підтримки таким дітям.

Забезпечення комфортного освітнього простору – одне з завдань розбудови якісної школи, зокрема забезпечення психологічної безпеки та підтримки дітей в освітньому процесі. В умовах воєнного стану в Україні перед освітянами постало важливе завдання – об'єднання зусиль на засадах взаєморозуміння, співробітництва щодо захисту прав та свобод, оволодіння дітьми універсальними цінностями та моделями поведінки, які складають основу світової культури [3]. І важливим пріоритетом при цьому є забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу. Ми повинні дбати про те, щоб наші діти виробляли у себе механізми опору стресовим чинникам, тобто розвивали у собі стресостійкість.

На сьогодні важливо робити кроки щодо напрацювання механізмів підтримки дітей в освітньому процесі, а саме:

- Налагодження ефективної комунікації учасників освітнього процесу. Комунікація є дуже важливою для дітей, а в умовах сучасності особливо. Дітям важливо відчувати контакт зі своїми однолітками, з педагогами;
- Організація підвищення кваліфікації та фахової підтримки педагогів з урахуванням сучасних реалій. Діти, які зазнали впливу травмуючих подій можуть зовсім по-різному реагувати на те, що з ними відбулося. Для педагогів важливо розуміти та вміти розрізняти поведінкові чи емоційні прояви у дітей, які можуть слугувати сигналом про допомогу, тому підвищення кваліфікації з цього питання надасть можливість педагогам

вчасно помітити дитину, яка може потребувати допомоги;

- Психолого-педагогічний супроводу дітей, зокрема з особливими освітніми потребами;
- Інформаційна підтримка та психологічний супровід учасників освітнього процесу;
- Співпраця з інклюзивно-ресурсними центрами. За результатами комплексної оцінки розвитку дитини фахівці ІРЦ не лише визначають наявність або відсутність особливих освітніх потреб у дитини, а також надають рекомендації щодо підтримки в освітньому процесі дитини, в тому числі і дітей, які зазнали впливу психотравмуючих подій [2]. Тому співпраця з ІРЦ є важливою, фахівці ІРЦ для педагогів є також необхідною підтримкою.

Освітнє середовище – це складна організована система, в рамках якої вирішуються не тільки освітні задачі, а й відбувається соціалізація та психологічний розвиток особистості. Навчання у такій складний час – це новий виклик для педагогів, який потребує великих зусиль, важливо вчасно помітити прояви труднощів у дитини та виробити той план дій, за допомогою якого можна допомогти дитині подолати ці труднощі, запобігти їх переростанню в більш серйозні проблеми. Варто пам'ятати, що психологічна безпека являється провідною характеристикою, що визначає розвивальний характер освітнього середовища.

Список використаних джерел

1. Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022/2023 навчальному році: Лист МОН від 06.09.2022 № 1/10258-22.
2. Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами: Лист МОН від 15.06.2022 № 1/6435-22.
3. Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2022/2023 н. р.: Лист МОН від 10.08.2022 №1/9105-22
4. Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 617 від 22.08.2018, № 983 від 21.10.2020, № 765 від 21.07.2021, № 493 від 29.04.2022, № 979 від 30.08.2022}

УДК 373.3/.5.043.2-056.2/.3"364"

Шкель Надія,

*директор Білозерської ЗОШ I–III ступенів №15
Білозерської міської ради*

Жулькова Світлана,

*заступник директора з НВР
Білозерської ЗОШ I–III ступенів №15
Білозерської міської ради*

**ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ
В БІЛОЗЕРСЬКІЙ ЗОШ I–III СТУПЕНІВ №15
БІЛОЗЕРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

24 лютого 2022 року російська федерація розпочала військову агресію проти нашої країни. Надзвичайна ситуація, в якій опинилася Україна - важке випробування для всіх, а особливо для дітей з особливими освітніми потребами.

Створення та розвиток умов для отримання якісної освіти в загальноосвітньому закладі для дітей з особливими навчальними потребами - одне з основних завдань.

Протягом останнього десятиліття вітчизняні науковці, зокрема, С. Богданов, Г. Гаврюшенко, А. Колупаєва, Н. Найда, Н. Софій, І. Ярмошук та ін., присвячують свої праці дослідженням проблеми залучення осіб з особливими потребами до навчання в освітніх закладах, їх реабілітації та соціалізації до суспільних норм.

В умовах дії правового режиму воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України 24 лютого 2022 року № 2102-IX (із змінами) освітній процес у закладах загальної середньої освіти, в яких навчаються діти з особливими освітніми потребами, в т. ч. спеціальних, організовується відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» інших актів законодавства з урахуванням безпекової ситуації в кожній окремій адміністративно-територіальній одиниці.

Відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України було ухвалено рішення про внесення змін до структури

навчального року: введено додаткові канікули з 01.03.2022 по 10.03.2022 р.

Більшість педагогів та здобувачів освіти, зокрема діти з особливими освітніми потребами, були евакуйовані за межі Донецької області або за кордон.

З 14.03.2022 року за наказом Департаменту освіти України в Донецькій області, Відділу освіти Білозерської міської ради навчальний процес було поновлено. Перед нами, керівниками закладу, постало питання щодо організації інклюзивної освіти в закладі в умовах воєнного стану.

З огляду на цю ситуацію необхідно було приймати управлінські рішення щодо продовження навчання школярів в інклюзивних та спеціальних класах, не зважаючи на умови, в яких ми опинилися. Організація освітнього процесу для таких дітей має свої особливості - учні повинні бачити, чути про що говорить вчитель, соціалізуватися серед однолітків, бути повноправними членами шкільного колективу.

Практичним психологом школи у співпраці з представниками Іллінівського інклюзивно-ресурсного центру для педагогів та батьків було організовано навчальні тренінги, педагогічні інтенсиви стосовно організації освітнього процесу в умовах війни для дітей з ООП з наступних тем:

- Принципи командної взаємодії в інклюзивному процесі в умовах війни.
- Принципи корекційної педагогіки: як працювати з батьками дітей у надзвичайних ситуаціях?
- Педагогічний патронаж для дітей з ООП.
- Інклюзивне навчання у дистанційному форматі.

На базі закладу освіти організовано навчання для 8 інклюзивних та 2 спеціальних класів, у яких навчаються 23 учні з ООП за різними нозологіями.

Командою психолого-педагогічного супроводу, яка була створена на початку навчального року, на чолі з керівником закладу, заступником директора який опікується інклюзивною освітою, класними керівниками, асистентами вчителів в інклюзивних класах, вчителями-предметниками, батьками учнів, були внесені зміни до індивідуальних навчальних планів дітей, з урахуванням дистанційного навчання.

Продовження роботи на платформах, обраних під час карантину у зв'язку із захворюваністю на COVID 19 (Classroom, Zoom, Meet, а також месенджери Viber, Telegram).

Надання корекційно-розвиткових занять згідно висновків індивідуальних програм розвитку дитини, використовуючи цифрові ресурси: learningapps.org; Kahoot; Inspiration; Wordwall та інші.

У контексті зазначеного треба звернути увагу на те, що в умовах дистанційного навчання роль асистента вчителя посилюється, оскільки такі діти потребують особливої уваги та підтримки в освітньому процесі, при цьому вирішальне значення має командна робота.

У нашому закладі працювало 7 асистентів вчителя у співпраці з вчителями інклюзивних класів. Вони спільно з учителем/ями організували освітній процес з використанням технологій дистанційного навчання, забезпечували навчання учнів, у тому числі за потреби здійснювали індивідуальне підключення поза часом уроку, який здійснюється он-лайн, та надавали додаткові пояснення, виконували разом з дитиною домашні завдання, коли виникали певні труднощі, забезпечували реалізацію індивідуальної програми розвитку в межах своєї компетенції, зокрема досягнення поставлених в програмі цілей навчання, завдань на період дії ІПР, організували комунікацію закладу освіти та батьків (інших законних представників дитини) з метою організації якісного навчання учнів з особливими освітніми потребами, координували дистанційне навчання з батьками (іншими законними представниками) дитини, у тому числі завчасно попереджали про зміни розкладу, необхідну наявність навчально-дидактичних матеріалів до окремих занять, допомагали вчителю під час поділу учнів на пари і групи в ZOOM-конференціях, приєднувались до будь-якої пари/групи в будь-який момент, виправляли помилки, слідкували за підняттям рук учнів, вмикали та вимикали мікрофони, включали демонстрацію екрану для показу презентацій і відео, слідкували за чатом, відповідали на питання учнів та батьків, які виникали під час уроку тощо.

Попри всі труднощі, які виникли у зв'язку з організацією дистанційного навчання під час війни, учні з особливими освітніми

потребами не втратили набутих умінь та навичок, соціалізації, академічних знань. Їхній прогрес ми забезпечували разом нелегкою працею команди фахівців, дітей та батьків. Сильні сторони кожної дитини, які ми визначили раніше, допомагали нам добирати завдання, де кожен учень проявляв себе успішним. Тож ми радіємо, що вони працювали разом з класом у дистанційному режимі.

У новому навчальному році було продовжено організацію інклюзивної освіти в умовах війни. Створено належні умови та здійснюється психолого-педагогічний супровід для навчання й соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.

Ми маємо надію, що війна в Україні незабаром закінчиться і наші учні повернуться до звичайного життя, очного навчання в закладі освіти та спілкування з однолітками.

Отже, у фокусі уваги ще залишається багато нагальних питань, від вирішення яких залежить організація якісного інклюзивного навчання: організація оптимальної освітньої траєкторії для дитини з ООП відповідно до ресурсів і сильних сторін її особистості; проведення з батьківською громадськістю консультативно-методичної роботи щодо ефективності навчання, інтеграції в дитячий соціум; специфіка взаємодії партнерів між собою в реалізації права дитини на освіту.

Список використаних джерел:

1. Закон України №2145- VIII від 05.09.2017 “Про освіту”. Режим доступу: <http://surl.li/dwldu>.
2. «Про введення воєнного стану в Україні» – Указ Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 , затверджено Законом України від 24 лютого 2022 року №2102-IX (зі змінами).
3. «Щодо організації дистанційного навчання» – лист МОН України від 02.11.2020 №1/9-609.
4. «Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022-2023 навчальному році» – лист МОН України від 06.09.2022 №1/10258-22.

Скворцова Галина,

*методист ресурсного центра підтримки
інклюзивної освіти Донецького обласного ІІПО*

РОЛЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В РЕАЛІЯХ ВОЄННОГО СТАНУ

Забезпечити інклюзивний освітній простір – одне з завдань розбудови якісної школи. З огляду на те, що інклюзивний заклад освіти має забезпечувати нові умови для розвитку осіб з особливими освітніми потребами, її керівники повинні оволодіти не лише новими знаннями та вміннями у галузі сучасної педагогіки (в тому числі інклюзивної освіти тощо), а й у галузі сучасного управління (зокрема, менеджменту освіти і менеджменту освітніх інновацій) особливо в реаліях сьогодення.

Діти з особливими освітніми потребами є найбільш вразливою категорією серед здобувачів освіти, які в умовах воєнного стану потребують особливої підтримки та уваги. Тому важливо забезпечити продовження здобуття освіти такими дітьми із створенням всіх необхідних умов з наданням психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвиткових послуг незалежно від їх місця перебування [8].

Сучасний керівник закладу освіти є менеджером, який здатен виявляти гнучкість до інновацій, професіоналізм та виконувати свої функціональні обов'язки якісно, оскільки від його діяльності залежить імідж закладу як установи в зовнішньому просторі та внутрішній психологічний мікроклімат у колективі [9; 10; 11].

У науковій літературі приділено багато уваги дослідженням ролі керівника закладу освіти. Так, пріоритети діяльності директора школи визначила Г. Кравченко; модель керівника навчального закладу в сучасному освітньому просторі розробила Л. Мозгова; Л. Даниленко обґрунтував можливість модернізації функцій керівництва; Мартинець Л. зупинив свою увагу на управлінській діяльності керівника навчального закладу; загальні науково-теоретичні аспекти навчальним закладом освіти дослідив С. Хрипков тощо [12; 13].

У 2022/2023 навчальному році в умовах дії правового режиму воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженням Законом України 24 лютого 2022 року № 2102-IX (із змінами) освітній процес у закладах загальної середньої освіти, в яких навчаються діти з особливими освітніми потребами, в т. ч. спеціальних, організовується відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» інших актів законодавства з урахуванням безпекової ситуації в кожній окремій адміністративно-територіальній одиниці. Тому основним пріоритетом в умовах військових дій залишається безпека всіх учасників освітнього процесу [1; 2; 8].

Знання керівником закладу освіти нормативно-правової бази щодо організації інклюзивного освітнього середовища – запорука коректної реалізації усіх необхідних для цього кроків та налагодження якісного освітнього процесу. На підставі заяви одного з батьків (інших законних представників) особи з ООП та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, що надається ІРЦ керівник закладу освіти, в обов'язковому порядку, утворює інклюзивний клас (групу) та організовує інклюзивне навчання з урахуванням рівня підтримки, рекомендованого ІРЦ [3;4].

У період воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду) треба враховувати певні зміни в законодавстві: що для організації інклюзивного навчання учнів з ООП (зокрема з числа тих, що вимушені були змінити своє місце проживання (перебування) внаслідок збройної агресії російської федерації) достатньо копії документа, що посвідчує особу та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку; в інклюзивному класі/групі може бути більше трьох осіб з ООП та заклад освіти не може відмовити в зарахуванні, так як кількість учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах/групах не застосовується; засідання команди психолого-педагогічного супроводу особи з ООП можуть проходити в режимі он-лайн та/або у змішаному очно-дистанційному форматі [7; 8].

Також запорукою успіху організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами є і співпраця з батьками. Важливо залучати батьків до ухвалення рішень щодо навчання

їхніх дітей. Керівник має акумулювати й направляти у правильне русло всі ресурси закладу та громади. І під ресурсами тут слід розуміти не лише фінансові, що дають змогу організувати інклюзивне середовище, але й часові, людські та всі інші, які можуть прямо або опосередковано впливати на те, чи буде заклад освіти готовий до навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту».
3. Постанова КМУ від 15.09.2021 № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти».
4. Постанова КМУ від від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти».
5. Лист МОНУ від 1/3710-22 від 28.03.2022 «Про роботу інклюзивно-ресурсних центрів та організацію освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами у період воєнного стану».
6. Лист МОНУ № 1/3710-22 від 28.03.2022 року «Про роботу інклюзивно-ресурсних центрів та організацію освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами у період воєнного стану».
7. Лист МОНУ № 1/6435-22 від 15.06.2022 року «Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами».
8. Лист МОНУ №1/10258-22 від 06.09.2022р. «Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022/2023 н.р.
9. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи: Монографія. – К.: Логос, 1998. – 140с.
10. Даниленко Л.І. Управління інклюзивною школою на засадах менеджменту освітніх інновацій / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л.І., – К.:2007. – 128с.
11. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах: Монографія. – К.: Міленіум, 2004. – 358 с.
12. Мартинець Л. А. М 292 Управлінська діяльність керівника

навчального закладу : [навч. посібн.] / Л. А. Мартинець. – Вінниця, 2018. – 196 с.

13. Мозгова Л.А. «Модель керівника навчального закладу в сучасному освітньому просторі: управлінський аспект». [Електронний ресурс]. Народна освіта, Вип. 1(28), 2016.

Розділ 6

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

УДК 373.2.091"366"

Сопільник Алла,

*в.о. завідувача відділу дошкільної освіти
Донецького облППО*

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ У ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД

Війна увірвалась у життя українців і порушила налагоджений уклад життя.

До війни державна політика була спрямована на вирішення низки проблем, серед яких обмежена доступність дошкільної освіти через брак місць в закладах дошкілля. У процесі реалізації державної політики у довоєнний період розширено мережу закладів дошкільної освіти відповідно до потреб громад.

Які наслідки та виклики війни? Перестали працювати заклади освіти, більшість з них пошкоджено і зруйновано, як наслідок, зниження якості освіти в цілому. Дітей масово стали евакуювати не лише із фронтових та прифронтових регіонів, а й із України. Відбувається трансформація в організації освітнього процесу, яка зумовлена нагальними потребами воєнного часу, що характеризується динамічністю, певною невизначеністю і разом з тим готовністю педагогів до розробки і набуття нового досвіду. Більшість закладів дошкільної освіти (ЗДО) працюють із застосуванням дистанційних форм навчання з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України в умовах воєнного часу.

Здійснення освітньої діяльності ЗДО в умовах війни й забезпечення здобуття дітьми якісної дошкільної освіти потребує додаткових професійних знань і вмінь та визначає напрями підвищення кваліфікації педагогів:

- безпека дітей в умовах війни;
- поглиблення національно-патріотичної складової виховання, активізація процесу формування етнічної самосвідомості у маленьких українців;
- застосування технологій психологічної допомоги і педагогічної підтримки дітей в умовах війни;
- організація емоційно підтримуючої, міжособистісної комунікації педагога з дітьми;
- опанування інструментарію дистанційної форми навчання та технологією організації взаємодії з дітьми в онлайн форматі.

У сучасних умовах перед закладами післядипломної педагогічної освіти особливо гостро постає проблема пошуку шляхів вирішення означених напрямів роботи та аспектів діяльності закладів дошкільної освіти.

Так на базі ресурсно-освітнього хабу «Донеччина-Ренесанс» відділом дошкільної освіти Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти організовано: консультації, майстер-класи, тренінги для педагогів-практиків в змішаному форматі. Педагогічна студія «Безпечна освіторія дошкілля» спрямовує роботу на формування у педагогів готовності до відновлення освітнього процесу в ЗДО за різними формами здобуття дошкільної освіти. Методична скарбничка «Дошкілля без меж» забезпечує педагогів ЗДО сучасними психолого-педагогічними та дидактичними ресурсами щодо відновлення освіти дітей дошкільного віку. Підвищення кваліфікації педагогів дошкільної галузі за різними напрямками проходили в режимі онлайн.

На допомогу педагогам, дітям та їх батькам з метою систематизації дистанційної освіти працює відкрита онлайн-школа «Дошколярик-онлайн». «Учителі» цієї школи – усі педагоги закладів дошкільної освіти Донецької області. Відеозаняття, різноманітні ігри, спостереження, досліди та експерименти, майстер-класи за різними освітніми лініями допомагають в цікавій та доступній формі організувати освітній процес дошкільників у дистанційному форматі.

Війна, розв'язана росією проти України, об'єктивно обумовлює необхідність кардинальних змін усіх без винятку сфер суспільного життя країни, у тому числі й дошкільної освіти. У цьому зв'язку, Кабінет Міністрів України прийняв рішення про необхідність

розробки проекту плану післявоєнного відновлення економіки України, в якого зроблено аналіз, передбачені заходи щодо відновлення та реформування дошкільної освіти, а також зазначені **ключові виклики, можливості та обмеження в системі дошкільної освіти:**

Інфраструктурні виклики:

- Зруйнована або пошкоджена інфраструктура закладів дошкільної освіти.
- Недосконала безпекова інфраструктура вже існуючих закладів дошкільної освіти.
- Відсутність у багатьох учасників освітнього процесу доступу до комп'ютерного обладнання, програмного забезпечення та якісного Інтернету, що погіршує доступ до дистанційного навчання

Виклики кадрового забезпечення:

- Відтік (міграція за кордон, переміщення у межах країни) педагогічних кадрів, дефіцит кваліфікованих педагогічних працівників ЗДО.
- Низька відповідність кадрів потребам сьогодення.

Виклики змісту та контенту:

- Зміст дошкільної освіти та освітнє середовище не відповідають Європейській рамці якості дошкільної освіти та принципам інклюзії.
- Відсутність навичок та компетенцій у педагогічних працівників закладів дошкільної освіти щодо модифікації та адаптації освітніх програм до потреб осіб з особливими освітніми потребами.

Виклики фінансування:

- Обмежене фінансування системи дошкільної освіти на всіх рівнях, неефективне використання бюджетних коштів
- Неефективна система управління та фінансування закладами дошкільної освіти
- Завелика витратна мережа закладів дошкільної освіти, що потребує оптимізації.

Ключові можливості дошкільної освіти:

Можливості системи дошкільної освіти:

- Розвиток гнучких та альтернативних форм та моделей

навчання.

- Створення безпечного та комфортного середовища для учасників освітнього процесу.
- Фінансування дошкільної освіти як довготермінова інвестиція в людський капітал країни.
- Позитивне ставлення громадянського суспільства до реформ та змін на всіх рівнях освіти, зокрема освіти дорослих.
- Перекваліфікація людей, які втратили роботу.

Можливості фінансування:

- Вдосконалення системи фінансування освіти для підвищення ефективності використання коштів.
- Оптимізація системи оплати праці педагогічних працівників.
- Залучення міжнародних додаткових коштів для фінансування відбудови та модернізації закладів освіти.
- Підвищення якості надання освітніх послуг шляхом більш ефективного використання бюджетних коштів.
- Покращення системи фінансування дошкільної освіти.

Можливості синергій та партнерства:

- Посилення спроможностей реагувати на потреби у військовий/післявійськовий час.
- Налагодження партнерства між державними інституціями, та громадськими об'єднаннями, бізнесом задля розбудови сучасної моделі освіти.
- Налагодження комунікації та співпраці між наукою, бізнесом, державою та суспільством.
- Використання фінансової та методологічної допомоги міжнародних організацій в розбудові української освіти з урахуванням принципу інклюзивності.

Ключові обмеження в системі дошкільної освіти:

Системні обмеження

- Військові дії на території України.
- Відсутність можливості прогнозувати розвиток подій в умовах воєнного стану.
- Збереження воєнного стану на території України на тривалий час
- Відсутність якісних даних у сфері освіти та науки, цифрових інструментів їх збору та аналізу, необхідних для ухвалення якісних управлінських рішень.

- Нестійка комунікація із закладами освіти на окупованих територіях та в зонах активних бойових дій.
- Відсутність синергії між органами державної і місцевої влади, між органами влади і бізнесом.

Фінансові обмеження:

- Обмежені державні фінансові ресурси.

Кадрові обмеження:

- Низька привабливість роботи педагогічних працівників у системі дошкільної освіти.
- Недостатнє кадрове забезпечення закладів освіти, у внаслідок воєнних дій та евакуації.
- Підготовка кадрів на всіх рівнях є недостатньою для насичення сфери кількісно і якісно. [3]

В Плані відновлення за напрямом «Дошкільна освіта» визначені проблеми та цілі:

Проблема 1: Наявна інфраструктура не закриває потребу у якісній дошкільній освіті.

Ціль 1. Забезпечення рівного доступу до якісної дошкільної освіти усіх дітей від 1 до 5(6) років

Проблема 2: Нестача кваліфікованих педагогічних працівників.

Ціль 2. Забезпечення галузі достатньою кількістю висококваліфікованих та мотивованих педагогічних працівників

Проблема 3. Зміст та система наукового-методичного забезпечення дошкільної освіти не відповідають Європейській рамці якості дошкільної освіти та принципам інклюзії.

Ціль 3. Зміст та система наукового-методичного забезпечення дошкільної освіти відповідає Європейській рамці якості дошкільної освіти / Діти віком від 1 до 6 (7) років отримують дошкільну освіту відповідно до європейських вимог до якості та змісту.

Проблема 4. Відсутня система моніторингу та оцінки якості дошкільної освіти в Україні.

Ціль 4. Система моніторингу та оцінки якості дошкільної освіти дозволяє ефективно та оперативно покращувати якість освіти та освітньої політики

Проблема 5. Система управління та фінансування дошкільної освіти не є ефективною.

Ціль 5. Система управління та фінансування дошкільної освіти

на регіональному та державному рівнях узгоджені та ефективні. [3]

Що планує робити Держава у процесі відновлення? Освіта протягом життя, розвиток та посилення навичок і здатностей громадян є ключовими рушіями економічного успіху, індивідуального добробуту та згуртованості суспільства.

Політика відновлення та розвитку сфер освіти, науки та інновацій у післявоєнний час буде спрямована на підвищення якості та доступності освіти, розвитку науки, синхронізації їх з освітнім та дослідницьким простором Європейського Союзу шляхом реалізації стратегічних цілей за наступними пріоритетними напрямками дошкільної освіти:

- Прийняття нового Закону України “Про дошкільну освіту”
- Підтримка приватних суб’єктів освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти.
- Запровадження компенсаційних виплат приватним закладам дошкільної освіти.
- Розвиток цифрових систем забезпечення закладів дошкільної освіти.
- Забезпечення рівного доступу до якісної дошкільної освіти усіх дітей від 1 до 6 (7) років шляхом відновлення/розширення існуючої мережі закладів дошкільної освіти.
- Компенсація з державного бюджету частини витрат ЗДО, які приймають на навчання дітей ВПО (реакція на виклик війни).
- Забезпечення своєчасного задоволення потреб дітей ВПО на здобуття дошкільної освіти.
- Оновлення змісту та системи наукового-методичного забезпечення дошкільної освіти у відповідності до Європейської рамки якості дошкільної освіти. [3]

У Плані відновлення освіти і науки визначені завдання по досягненню цілей, на кожному з трьох етапів відновлення та розвитку. Для вирішення них планується задіяти національні проекти:

- Створення системи збору та оновлення даних про дітей дошкільного віку, педагогічних працівників у розрізі регіону, громад.
- Оптимізація освітнього середовища для розширення спроможності закладів дошкільної освіти.
- Дошкільна освіта у альтернативній формі.

- Встановлення швидкобудівних тимчасових споруд у районах з великою кількістю переміщених дітей.
- Освітньо-культурні хаби.
- Комунікаційна кампанія для підвищення обізнаності про значення дошкільної освіти.
- Новий Український Садочок.
- Пілот оновленої програми підготовки вихователів за європейськими стандартами.
- Дошкілля онлайн.
- Психологічний супровід освітнього процесу в закладах дошкільної освіти.
- Гаряча лінія психологічної підтримки педагогічних працівників: допомога вихователям отримати якісну термінову підтримку.
- Програма “Безпечна освіта”
- Компенсація з державного бюджету частини витрат ЗДО, які приймають на навчання дітей ВПО (реакція на виклик війни).[3]

Отже, виклики сьогодення суттєво позначились на всіх аспектах діяльності закладів дошкільної освіти, призвели до перегляду підходів до перепідготовки педагогів, спричинили значні зміни в організації освітнього процесу. Відновлення дошкільної освіти у поствоєнний період це модифікація існуючої практики відповідно до кризових умов функціонування кожного окремого закладу дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Лист МОН № 1/3845-22 від 02.04.22 року «Про рекомендації для працівників закладів в у період освіти дошкільної дії на воєнного стану в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86206/>
2. Організація діяльність ЗДО у воєнний час» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/3073-yak-organizuvati-dyalnst-zdo-u-vonniy-chas>
3. Проект Плану відновлення України (освіта і наука) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2022/08/19/HO.projekt.Planu_vidnovl.Osv.i.nauky-19.08.2022.pdf

УДК 373.2.091 "364"

Махмудова Наталія,

*директор ЗДО № 22 «Райдуга»
відділу освіти Білозерської міської ради*

Соловйова-Зубкова Юлія,

*вихователь-методист ЗДО № 22 «Райдуга»
відділу освіти Білозерської міської ради*

СЬОГОДЕННЯ ДОШКІЛЛЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Кілька років поспіль освітянська спільнота України долає серйозні виклики, пов'язані спочатку з пандемією COVID-19, а зараз – з російською агресією та введенням на всій території країни воєнного стану. Широкомасштабна агресія російської федерації проти України спричинила низку гострих проблем у сферах освіти, науки та інновацій, серед яких:

- зменшення охоплення здобувачів освіти безперервним навчанням,
- зниження доступності якісної освіти та, як наслідок, зниження якості освіти в цілому;
- загроза психічному здоров'ю дітей та дорослих унаслідок війни. Під час воєнних дій значна кількість здобувачів освіти та педагогічних працівників мали травматичний досвід та як наслідок - посттравматичний синдром;
- пошкодження та руйнування освітньої і наукової інфраструктури.
- вимушене масштабне переміщення учасників освітнього процесу в межах України та за кордон, що призвело до значних втрат контингенту здобувачів освіти, педагогічного й викладацького складу.

Система освіти України опинилася в нових реаліях функціонування, а перед освітніми менеджерами постали такі питання, які до сьогодні ніхто не вирішував. Війна змусила багатьох учасників освітнього процесу масово залишити місця проживання. Таке масштабне переміщення як у межах України, так і за кордон, стало викликом для системи дошкільньої освіти з огляду на необхідність забезпечення рівного доступу до навчання,

створення передумов для утримання вихованців, батьків і педагогів в сфері впливу української системи освіти та їх повернення, якщо вони виїхали за кордон.

Організаційна трансформація торкнулася всіх сегментів системи освіти України, в тому числі дошкільної, що стало серйозним викликом. Не всі заклади освіти змогли продовжити навчання, що зумовлено низкою негативних чинників: руйнуваннями й пошкодженнями приміщень, окупацією, активними бойовими діями, ракетними обстрілами, переорієнтацією закладів освіти на пункти соціально-гуманітарної допомоги для внутрішньо переміщених осіб тощо.

Дошкільна освіта, мабуть, зазнала найбільшого негативного впливу військової агресії РФ, адже вихованцями ЗДО є наймолодші громадяни України – найбільш вразливі та незахищені. За небезпеки дитина тривалий час перебуває в стресовому стані, позбавлена нормальних умов для розвитку та освіти. Відчуття тривоги, напруги, страху, невизначеності ускладнюють процес повноцінної соціалізації дитини.

Головним завданням дошкільної освіти було й залишається забезпечення захисту життя та здоров'я дітей. Збройна агресія російської федерації проти України та запровадження воєнного стану в державі внесли значні корективи в діяльність дошкільної освіти. Оскільки рішення про режим функціонування закладу дошкільної освіти належить до повноважень органів місцевої виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, цими органами було прийнято відповідні рішення залежно від обставин. У нашому закладі освіти ми приймаємо тимчасово переміщених осіб, створено умови для проживання та харчування переселенців.

Незважаючи на важкий час та активні бойові дії на території Донеччини, педагоги закладу докладають максимум зусиль для доступу до якісної дошкільної освіти кожній дитині відповідного віку. Усі батьки вихованців, враховуючи й внутрішньо переміщених осіб і дітей з особливими освітніми потребами, мають можливість долучитися до різних форм організації освітнього процесу. В умовах воєнного стану намагаємося забезпечити продовження здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП за місцем їх тимчасового перебування, збереження кадрового потенціалу

педагогічних працівників, які навчали таких дітей, надання якісних психолого-педагогічних послуг.

Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій. Саме тому підтримка активного упровадження інновацій в освітню галузь під час війни стала одним із ключових напрямів роботи Міністерства освіти і науки України та його підрозділів. Варто зазначити, що в цей складний час і самі освітяни стали більш активно вести пошук шляхів вирішення проблем в організації навчання здобувачів освіти. Багато закладів освіти відкрили у вільному доступі платформи зі своїми навчальними матеріалами. Наприклад, батьки вихованців всієї України, які мають доступ до Інтернету, після реєстрації можуть користуватися матеріалами які пропонують вихователі та сайти для навчання «Дошколярик онлайн», які допомагають дітям навчатися, розвиватися, відволіктися від проблем, пов'язаних з війною, з користю провести час у період дії воєнного стану. До підтримки освітньої діяльності ЗДО під час дії воєнного стану долучилися міжнародні партнери. Зокрема, ЮНІСЕФ за сприяння МОН відкрито дитячий онлайн-садок НУМО з відеозаняттями для дітей віком від 3 до 6 років.

Дошкільна освіта є надзвичайно важливою для розвитку дитини, є доказовою довготерміною інвестицією в людський капітал країни. Тому ми сподіваємося на відновлення діяльності закладів дошкільної освіти в нашому регіоні.

Національною радою з відновлення України від наслідків війни у липні 2022 року представлено проект Національного Плану відновлення України. В матеріалах робочої групи «Освіта і наука» зазначено, що освіта протягом життя, розвиток та посилення навичок і здатностей громадян є ключовими рушіями економічного успіху, індивідуального добробуту та згуртованості суспільства. У відбудовчий період важливо продовжити розпочаті реформи освіти і науки, спрямовані на розвиток та посилення людського потенціалу країни (продовження реформи Нової української школи; розбудова сучасної, доступної та безпечної мережі закладів освіти. Тому політика відновлення та розвитку сфер освіти, науки та інновацій у післявоєнний час буде спрямована на підвищення

якості та доступності освіти.

Основні завдання розвитку дошкільної освіти в повоєнний період:

1. Масштабна відбудова зруйнованих і пошкоджених ЗДО та розширення їх мережі відповідно до регіональних потреб із врахування вимог безпеки навчання, залучення широкого кола міжнародних партнерів з метою забезпечення фінансової підтримки відновлення освітньої інфраструктури.
2. Створення безпечного освітнього середовища, передусім облаштування захисних споруд цивільного захисту/укриттів для всіх учасників освітнього процесу відповідно до найкращих світових практик.
3. Модернізація організації освітнього процесу в ЗДО відповідно до передового досвіду європейських країн, створення доступного, комфортного, безбар'єрного та інклюзивного освітнього середовища для всіх категорій дітей із урахуванням потреб у підвищенні якості освітніх послуг.
4. Удосконалення психологічної, методичної та інформаційної підтримки учасників освітнього процесу в ЗДО, зокрема створення умов для розвитку психологічної служби в закладах у повоєнний період для постраждалих від військової агресії РФ; модернізація методичного забезпечення з урахуванням стандартів ЄС (зокрема оновлення програмного й методичного забезпечення дошкільної освіти відповідно до Державного стандарту 2021 р.) тощо.
5. Здійснення заходів, спрямованих на посилення кадрового потенціалу ЗДО, що передбачає підвищення престижності професії; внесення змін до законодавства та підзаконних актів щодо підвищення статусу педагогічних працівників сфери дошкільної освіти, зменшення педагогічного навантаження й збільшення заробітної плати; створення умов для підвищення фахового рівня педагогічних працівників; систематичне проведення заходів, що сприятимуть підвищенню професійної кваліфікації педагогічних працівників ЗДО.
6. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у ЗДО для підвищення ефективності комунікації між учасниками освітнього процесу в повоєнний період із урахуванням

наслідків військової агресії РФ проти України.

Список використаних джерел

1. Освіта України в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний збірник/ С.Шкарлет та ін. Київ: ІОА, 2022. 358 с.
2. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Освіта і наука» URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/education-and-science.pdf> (дата звернення 08.11.2022)

УДК 373.064.1:37.018.43:004"364"

Зубар Тетяна,

*завідувач Закладу дошкільної освіти №20
«Золота рибка» Покровської міської ради
Донецької області*

**ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА СІМ'І
ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР УСПІШНОГО
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ**

Широкомасштабна агресія російської федерації проти України спричинила ряд гострих проблем у сферах освіти, безпосередньо й дошкільної, надзвичайно важливої складової у системі безперервної освіти. Введення в Україні воєнного стану позначається на всіх сферах людського життя, зокрема й на дошкільній освіті. В умовах воєнного стану змінився режим роботи закладів дошкільної освіти. Частина їх працює у звичайному режимі, частина призупинила роботу, інші організують освітній процес в дистанційній чи змішаних формах, здійснюють педагогічний патронат.

Організаційні аспекти діяльності закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану регламентують нормативні документи, а саме: закони України «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Про затвердження Указу Президента України «Про введення надзвичайного стану в окремих регіонах України», «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні», «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»; листи МОН «Про зарахування до закладів

дошкільної освіти дітей із числа внутрішньо переміщених осіб», «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану», Методичні рекомендації щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану та Методичні рекомендації про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році.

Загальновідомо, що діти дошкільного віку належать до найуразливішої категорії населення. Стресовий стан, відчуття тривоги й страху ускладнюють не лише процес навчання, а й повноцінної соціалізації дитини. Зважаючи на це, педагогічні працівники мають бути готовими не лише повноцінно надавати освітні, інформаційні, консультаційні послуги сім'ям, які виховують дітей раннього та дошкільного віку, а й здійснювати їх психолого-педагогічну підтримку. Саме тому, на нашу думку, проблема організації комунікації з учасниками освітнього процесу є актуальною. В умовах воєнного стану, під час організації дистанційного навчання дітей дошкільного віку, важливо вибудувати ефективну систему комунікації «педагог» – «батьки» – «діти», бо дистанційна освіта – це насамперед той контент, який надається педагогом батькам своїх вихованців чи особам, які замінюють батьків.

Забезпечення безперервності та рівного доступу до навчання (зокрема для дітей з особливими освітніми потребами) залежить від конкретної безпекової ситуації. Зокрема, у нашому регіоні застосовується дистанційна форма навчання, при якій освітній процес забезпечується інформаційно-комунікаційними технологіями у зручний для дітей і батьків час. Платформа Microsoft Office 365 Teams була обрана відділом освіти, як єдина платформа для організації дистанційного навчання усіх закладів освіти нашої громади. Тому перед запровадженням дистанційного навчання необхідно було провести значну підготовчу роботу, а саме:

- провести опитування працівників і переконатися, що вони мають змогу працювати дистанційно: якісний Інтернет-зв'язок, засоби електронної комунікації;
- навчити педагогів працювати на платформі Microsoft Office 365 Teams;

- розробити та затвердити планування освітньої діяльності відповідно до освітньої програми «Дитина»;
- ознайомити батьків з особливостями організації дистанційного навчання, через загальні групи у месенджері Вайбер, де була розміщена інформація у вигляді консультацій, презентацій, пізнавальних відео;
- запропонувати батькам надати заяви-згоди на дистанційне навчання;
- опрацювати всі заяви та зареєструвати батьків на платформі Microsoft Office 365 Teams;
- створити команди для кожної вікової групи.

Відповідно до Методичних рекомендацій про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році, дистанційне навчання у дошкільному закладі здійснюється у синхронному та асинхронному форматах.

Синхронне навчання – проведення занять в режимі реального часу з дотриманням вимог Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів щодо проведення занять з використанням комп'ютеру.

Батькам під час проведення онлайн-занять необхідно:

- забезпечити технічні можливості для дистанційного навчання дитини;
- організувати робоче місце для дитини, забезпечити безпечні і нешкідливі умови освітнього процесу на обраному робочому місці;
- дотримуватися правил та інструкцій роботи в мережі інтернет на платформі корпоративного навчання Microsoft Office 365 Teams: під час онлайн заняття обов'язково вмикати камеру (при наявності технічних можливостей), мікрофон вмикати лише з дозволу вихователя (для висловлювання або відповіді), попереджати про відсутність на (синхронних) заняттях з будь-яких причин, не виконувати за дитину будь-які завдання та не підказувати під час бесіди дитини з педагогом;
- провести роз'яснювальну роботу з дитиною щодо її дій на випадок увімкнення сигналу «Повітряна тривога!».

Дистанційне навчання також паралельно здійснюється в асинхронному форматі. Відповідно до перспективного планування, вікових можливостей дітей для здійснення системної роботи

батькам пропонується чек-лист на кожен день. Це своєрідна карта дня для дитини, де перелічені дидактичні ігри, розвивальні відео, руханки, пісеньки, комп'ютерні ігри, інші вправи та активності, які можна опановувати вдома з дитиною у зручній для батьків час. Завдання педагога при асинхронному навчанні полягає в тому, щоб запропонувати батькам найбільш різноманітні й ефективні методи та прийоми роботи з дітьми.

Задля забезпечення ефективності комунікації з батьками в командах груп організовані канали:

- «Для вас батьки» – де розміщені матеріали на допомогу батькам з актуальних питань виховання дітей;
- «Наші досягнення» – де батьки, за бажанням, можуть ділитися успіхами та досягненнями своїх дітей в опануванні той чи іншої теми тижня;
- «Поради психолога» – з терапевтичними іграми для дітей і психолого-педагогічними консультаціями для батьків.

Як ми переконалися, ефективність взаємодії з батьками, вихователями й усіма, хто задіяний в освітньому процесі, залежить від вибору оптимальних для здійснення кожного конкретного завдання каналів комунікації.

Аналіз методичних рекомендацій, досвіду роботи педагогів дошкільних освітніх закладів дозволяє зробити висновок, що дистанційне навчання дітей дошкільного віку неможливо організувати без ефективної взаємодії і активної співпраці з батьками вихованців. Отже, без сумніву чим краще буде налагоджена співпраця між педагогами та батьками, тим ефективніше і якісніше буде організоване дистанційне навчання дошкільників.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 02.04.2022 №1/3845.
2. Методичні рекомендації про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 27.07.2022 №1/8504-22.
3. Проблеми дистанційної освіти дошкільнят // Дошкільне виховання. – 2020. – №5. – С. 21-30.

УДК 373.2.091"366"

Канюка Ольга,

завідувач ДНЗ № 19 «Сонечко» Білозерської міської ради

Лисенко Ольга,

*вихователь-методист ДНЗ № 19 «Сонечко»
Білозерської міської ради*

Макаровська Валентина,

вихователь ДНЗ № 19 «Сонечко» Білозерської міської ради

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Сьогодні дошкільна освіта України переживає нелегкий період. У багатьох регіонах України запроваджені суттєві обмеження на відвідування дітьми закладів дошкільної освіти, що унеможливило реальний освітній процес. Більше того, багато закладів дошкільної освіти суттєво пошкоджено внаслідок обстрілів або узагалі повністю фізично знищено. Освітньо-пізнавальний процес у дошкільних закладах на території прикордоння й активних воєнних дій узагалі призупинено через неможливість його реалізації. У багатьох закладах освіти на підконтрольній території України батьками ухвалено рішення не віддавати дошкільників у заклади освіти через постійну вітальну загрозу й сумніви у можливостях закладу дошкільної освіти гарантувати безпеку його вихованців.

Такі негативні тенденції деструктивно позначаються на розвитку дошкільників, і на професійному розвитку педагогічного персоналу закладів дошкільної освіти. Це є суттєвий виклик сучасності, який система дошкільної освіти обов'язково має подолати. Настання переломного етапу у війні є ґрунтовним інсайтом для утвердження віри у відновлення освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Тому у цьому контексті доцільно розглянути можливі перспективи розвитку системи дошкільної освіти України у повоєнний період.

У повоєнний період діяльність закладів дошкільної освіти має бути спрямована передусім на реалізацію концептуальних положень законодавства України про освіту, зокрема Закону

України «Про освіту», «Про дошкільну освіту». За Законом України «Про освіту» дошкільна освіта є невід’ємним складником і рівнем освітньої системи. Метою дошкільної освіти є забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок [Закон України «Про освіту»]. Згідно із Законом України «Про дошкільну освіту», освітній процес у ЗДО спрямовується на забезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду [Закон України «Про дошкільну освіту»].

У період повоєнного відновлення діяльність закладів дошкільної освіти має також спрямовуватися на реалізацію вимог Базового компонента дошкільної освіти, затвердженого наказом МОН України від 12.01.2021 №33, у межах його інваріативного й варіативного складників (напрями «Особистість дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Дитина в природному довкіллі», «Гра дитини», «Дитина в соціумі», «Мовлення дитини», «Дитина у світі мистецтва») [БК]. Освітній процес у закладах дошкільної освіти має спрямовуватися на формування компетентностей дошкільників, як: рухова, здоров’язбережувальна, особистісна, предметна-практична, технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька, природничо-екологічна, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, комунікативна, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (інваріативний складник дошкільної освіти); спортивно-ігрова, цифрова, мовленнєва, хореографічна (варіативний складник дошкільної освіти) [БК].

Вважаємо, що у повоєнний період основним викликом дошкільної освіти стане реалізація освітнього процесу в очному форматі. Цілком імовірно, що на деяких територіях цей процес триватиме у дистанційному форматі через відсутність вцілілих приміщень для реалізації очного відвідування дітьми закладів дошкільної освіти. У цьому контексті є поширення практики інтеграції дошкільної та початкової освіти у одному приміщенні за принципом «початкова школа – дитячий садок». Такий формат актуалізуватиме нові виклики

щодо формування детермінованих Базовим компонентом дошкільної освіти компетентностей дітей дошкільного віку.

У регіонах України, де фізично уцілілі приміщення закладів дошкільної освіти, освітній процес у повоєнний період може бути повністю відновлено в очному форматі. Такі різні можливості організації освітнього процесу у закладах дошкільної освіти на різних територіях України ставитиме нові виклики перед дошкільною системою загалом. Це пов'язано з різними умовами, в яких діти дошкільного віку будуть пізнавати світ, вчитися, розвиватися. Перспективою у цьому контексті може стати обмін досвідом педагогів у межах використання дієвих педагогічних практик організації освітньої діяльності дошкільників. Тільки залучення передового досвіду педагогів закладів дошкільної освіти дасть можливість уніфікувати формат освітнього процесу на всіх територіях повоєнної України. Обмін передовим досвідом, дієвими практиками організації освітнього процесу у дошкільних закладах стане перспективною передумовою для неперервного розвитку педагогів закладів дошкільної освіти, актуалізуватиме необхідність формування у педагогічного персоналу нових, потрібних у мінливих і дестабілізаційних умовах особистісних і професійних рис.

У напрямі відновлення закладів дошкільної освіти на територіях активних бойових дій, значний руйнацій у повоєнному періоді дієвою може стати співпраця педагогічного персоналу закладів дошкільної освіти із місцевою владою, волонтерськими організаціями, іншими зацікавленими суб'єктами. Позитивним результатом такої співпраці може стати створення освітніх хабів, на базі яких може бути тимчасово організовано освітній процес для дітей дошкільного віку.

Отже, повоєнна перспектива для закладів дошкільної освіти України потребуватиме консолідації зусиль педагогічного персоналу, управлінців, місцевої влади у вирішенні поточних проблем організації навчально-пізнавальної, виховної діяльності дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення:

10.11.2022).

2. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14?find=1&text=%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA#Text> (дата звернення: 10.11.2022).
3. Закон України «Про освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?find=1&text=%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA#w1_1 (дата звернення: 10.11.2022).

УДК 373.2.091"364"

Задержинська Лариса,

завідувач ЗДО № 24 «Росинка»

Білозерської міської ради Донецької області

Железняк Олена,

вихователь-методист ЗДО № 24 «Росинка»

Білозерської міської ради Донецької області

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА: ЗМІНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Дошкільна освіта сьогодення піддається викликам та зазнає певних змін. Російський напад на Україну створив безпосередню загрозу життю та добробуту 7,5 млн українських дітей, в тому числі дошкільнят. Війна впливає на особистість дітей, їх психічне здоров'я, розвиток та становлення особистості. Тому одним із головних завдань закладів освіти сьогодні є повсякденна психологічна та емоційна підтримка учасників освітнього процесу.

Першочерговим завданням ЗДО у воєнний час є налагодження ефективної комунікації учасників освітнього процесу. Це одночасно є викликом для управлінців та освітян дошкільної ланки. Встановлення швидкого обміну інформацією, мобільність зворотного зв'язку покращує взаємодію з сім'ями вихованців, педагогами. Об'єднання зусиль педагогічної та громадської спільноти на засадах взаєморозуміння, співробітництва щодо захисту прав та свобод, оволодіння дітьми універсальними цінностями та моделями поведінки – це ще один шлях вирішення поставленого завдання.

У період воєнного стану для педагогів дошкільної ланки освіти було справжнім викликом оволодіння цифровими інструментами

для забезпечення якості дошкільної освіти. Тому вихователі постійно підвищували власний фаховий рівень. Це було і є можливим за допомогою різноманітних онлайн-курсів та завдяки освітнім платформам суб'єктів підвищення кваліфікації.

В умовах воєнного стану набуває особливої важливості робота з батьками вихованців. Педагоги закладів дошкільної освіти спрямовують свої зусилля на підтримання взаємозв'язків з ними. Вихователі розміщують завдання і рекомендації для батьків щодо роботи з дітьми, відповідно до їхнього віку, в батьківських групах у Viber, Telegram. Надають батьківській спільноті посилання на онлайн-платформи для розвитку дітей дошкільного віку; інформаційні канали з освітнім контентом, чат-боти тощо. Це допомагає батькам краще зрозуміти поведінку дітей та використовувати у повсякденному житті поради досвідчених педагогів та інших спеціалістів освіти.

Допомагає покращити комунікацію та підтримувати зв'язок з учасниками освітнього процесу соціальні мережі – офіційний сайт ЗДО, сторінка у Фейсбуці. Інформаційне наповнення даних освітніх ресурсів відбувається систематично та послідовно, спрямовує освітян на своєчасну інформацію про події в сфері освіти, пам'ятні дати, проведені заходи тощо.

Перспективи відновлення освіти в цілому та дошкільної освіти зокрема у повоєнний час полягають у створенні сприятливого, безпечного освітнього середовища для повноцінної соціалізації та розвитку особистості дошкільників у післявоєнний період.

Важливою є психологічна підтримка дітей дошкільного віку, яка має бути спрямована на подолання в них стресових станів, формування відчуття безпеки, боротьби з відчуттями тривоги, страху, напруження. У цьому допоможуть створенні осередки психолого-педагогічної підтримки в ЗДО.

Якщо замислитися над питання: «Що формувати у дітей дошкільного віку у повоєнний час?» Ми переконані, що потрібно продовжувати формувати ключові життєві компетентності дітей згідно оновленого Базового компоненту дошкільної освіти, пам'ятаючи, що у фокусі особливої уваги мають бути діти старшого дошкільного віку та діти з особливими освітніми потребами.

В післявоєнний період важливим напрямом роботи буде

розбудова національного виховного простору в освітній системі, формування національно-патріотичної свідомості, національної ідентичності дитини-дошкільника, стійких переконань про свій народ, свою історію, свою країну, що в подальшому дасть змогу до становлення самодостатнього громадянина-патріота України, готового до виконання громадянських та конституційних обов'язків.

Тому, **метою національно-патріотичного виховання в ЗДО** бачимо таку: становлення самодостатнього громадянина-патріота України, формування активної громадянської позиції, високої патріотичної свідомості; почуття любові до власної землі, родини, держави; пошани до видатних історичних діячів, досягнення високої культури взаємин; готовності до виконання громадянських та конституційних обов'язків.

Мета національно-патріотичного виховання в закладах дошкільної освіти має реалізовуватися через низьку відповідних вихованих завдань:

- утвердження в свідомості особистості дитини патріотичних цінностей і переконань, поваги до культурного та історичного минулого України;
- сприяння набуттю патріотичного досвіду у дошкільнят;
- виховання екологічної культури, усвідомлення себе часткою природи, почуття відповідальності за неї;
- формування мовленнєвої культури, поважного ставлення до інших народів і традицій;
- культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, відповідального ставлення до природи;
- розвиток духовності і моралі, повага до сімейних традицій.

Найбільш актуальними **напрямами патріотичного виховання в повоєнний період в ЗДО** вважаємо такими:

- заходи до державних свят (День захисників та захисниць України, День Героїв пам'яті Небесної Сотні, День єднання, День Державного прапора України, День Незалежності України, День Української Державності, День української писемності та мови, День матері тощо);
- проектна діяльність («Пізнаємо рідний край!», «Новорічні та

різдвяні свята!»);

- участь у міських, обласних, всеукраїнських заходах національно-патріотичного спрямування: благодійних творчих марафонах, конкурсах, флешмобах, челенджах тощо;
- робота з батьками: лекторії, круглі столи, онлайн-дискусії, онлайн-консультації для батьків з питань патріотичного виховання дошкільнят;
- робота педагогів ЗДО: публікації у фахових журналах, методичних виданнях, публікації онлайн з метою популяризації кращого досвіду родинного виховання.

Результативністю взаємодії всіх учасників освітнього процесу («вихователі» – «діти» – «батьки») у напрямку національного виховання є сформована **соціально-громадянська компетентність** дітей старшого дошкільного віку. Це засвідчує ціннісне ставлення дитини до себе, своїх прав та прав інших; наявність уявлень про правила міжособистісної взаємодії з членами сім'ї, родини, іншими людьми; ціннісне ставлення та повага до культурних надбань українського народу, представників різних національностей та культур. Також формування патріотичної свідомості і відповідальності, почуття вірності, любові до Батьківщини; повага до національних, історичних, культурних і духовних цінностей українського народу, державної мови та державних символів України; турбота про природу, природні багатства країни тощо.

Переконані, що національно-патріотичне виховання – це комплексна, системна та цілеспрямована діяльність, яка має позитивний вплив на формування усвідомленої особистості дитини дошкільного віку, нового маленького українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/cMCDpRY>
2. Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/GMCDUmU>
3. Наказ МОН від 06.06.2022 № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/cMCDNaC>

Розділ 7

УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

УДК 377.36:332.1(477)

Останкова Лариса,

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри ПМДМВ ДонОблІІІПО
ORCID iD 0000-0003-3128-5005*

Смирнова Олена,

*методист відділу організаційно-методичного супроводу
підвищення кваліфікації та тренінгової роботи ДонОблІІІПО*

ПРОФТЕХОСВІТА В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Питання щодо розбудови України у повоєнний стан виникають вже сьогодні і є актуальними. Насамперед, Україна повинна увійти до низки країн, які будують інноваційну економіку.

За визначенням [1,2], інноваційна економіка – тип економіки, заснованої на потоці інновацій, на постійному технологічному вдосконаленні, на виробництві та експорті високотехнологічної продукції з дуже високою додатковою вартістю і самих технологій. Передбачається, що при цьому в основному прибуток створює інтелект новаторів і вчених, інформаційна сфера, а не матеріальне виробництво (індустріальна економіка) і не концентрація фінансів (капіталу).

Для розвитку інноваційної економіки і стимулювання процесу формування нових ринків необхідно створювати особливу інноваційну інфраструктуру та інститути підтримки інноваційного процесу. Одним із напрямків розвитку інноваційної економіки є розбудова профтехосвіти у новому форматі, а саме, з урахуванням кращих міжнародних стандартів і практик, сучасних та перспективних потреб ринку праці.

Якщо основним фактором інноваційної економіки є людський

капітал, то важливість динамічних позитивних змін у профтехосвіті є запорукою успішної відбудови економіки країни. 19 червня 2022 року Верховна Рада України прийняла Закон, що передбачає внесення змін до діючого ЗУ «Про професійну (професійно-технічну) освіту» [3]. Ухвалені зміни дозволять наблизити профтехосвіту до реалій війни та сучасного ринку праці. Новації сприятимуть зниженню рівня безробіття та забезпечать швидку перекваліфікацію тих, хто втратив роботу.

Наразі передбачено можливість:

- здобувати профтехосвіту без повної загальної середньої освіти, яку можна буде отримати в будь-який інший час за кошти бюджету;
- безоплатно отримати другу робітничу професію через 3 роки після отримання попередньої професії (за наявності страхового стажу та вільних місць у закладі);
- здобути за бюджетні кошти освіту за іншою професією до завершення 3 років або за відсутності підтвердженого страхового стажу, якщо за станом здоров'я особа втратила можливість виконувати роботу за отриманою раніше професією, а також для невідкладного забезпечення потреб держави (регіону) у кваліфікованих робітниках;
- зарахування на навчання до закладів професійної освіти (незалежно від місця реєстрації);
- здобуття часткових професійних кваліфікацій із метою підготовки та перепідготовки за короткостроковими програмами під конкретні потреби відбудови країни;
- розподілу державного замовлення не лише на підготовку кваліфікованих робітників, а й на їхню перепідготовку та підвищення кваліфікації (відповідно до сучасних потреб держави).
- Крім того, місцеві органи влади наділені повноваженнями щодо утримання державних закладів професійної освіти до повної передачі в комунальну власність, а також встановлено механізм убезпечення від необґрунтованої реорганізації чи ліквідації закладів професійної освіти протягом 10 років.

У січні-листопаді 2022 році роботодавці проінформували центри зайнятості про наявність 20,4 тис. вакансій, що на 32,4 %

менше, ніж у січні-листопаді 2021 року. Структура вакансій за видами економічної діяльності була наступною: 26,7 % вакансій пропонувалося в сільському господарстві; 14,0% - в освіті; 9,8 % – на транспорті; 9,3 % – на підприємствах переробної промисловості; 9,3 % – в державному управлінні й обороні; 8,1 % – в охороні здоров'я; 7,7 % – в торгівлі та ремонті [4]. З воєнним станом в Україні ситуація на ринку праці вже зазнала змін. Популярність будівельників, водіїв, слюсарів за прогнозами експертів лише зростатиме. Здобути такі професії допоможуть заклади професійно-технічної освіти, які впроваджують європейські практики.

В теперішній час вітчизняні фахівці розробляють стратегічні плани за участі іноземних експертів, напрацьовуючи свої стратегії розвитку регіональної системи професійної освіти. У стратегії зроблено SWOT-аналіз розвитку системи професійної освіти в регіоні. Зокрема, проаналізовано сильні та слабкі сторони, можливості за загрози. Наприклад, серед сильних сторін зазначено високий рівень виконання державного та регіонального замовлень підготовки робітничих кадрів і те, що робітничі професії у профтехзкладах відповідають потребам регіонального ринку праці. Слабкі сторони виявили застарілу матеріально-технічну базу, неповне використання потужностей закладів та навіть відсутність достовірних даних про актуальний стан і потреби ринку праці у кваліфікованих працівниках. Тому ключові напрями подальшої роботи системи закладів професійної (професійно-технічної) освіти повинні базуватися на наступних засадах: запровадження елементів дуальної форми навчання, створення та функціонування центрів кар'єри, надання якісних освітніх послуг у рамках дистанційного навчання, економія бюджетних коштів, забезпечення додаткових фінансових надходжень до спецфонду закладів освіти, забезпечення закладів освіти резервними джерелами енергії, психологічна підтримка учасників освітнього процесу, співпраця з військовими частинами, активізація співпраці з міжнародними благодійними фондами та участь у волонтерських проєктах.

Таким чином, створення конкурентоспроможної системи профтехосвіти є одним із чинників розбудови економіки України за інноваційним вектором розвитку.

Список використаних джерел

1. Краус Н.М. ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/187133941.pdf> (2019)
2. Соколова, Л., Іванова, В., & Верясова, Г. (2021). СУЧАСНА ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА: ВІД ПІРАМІДИ МАСЛОУ ДО ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ. Економіка та суспільство, (26). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-43>
3. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ПРОФЕСІЙНУ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНУ) ОСВІТУ» (НОВА РЕДАКЦІЯ). [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://mon.gov.ua/ua/news/novu-redakciyu-zu-pro-profesijnu-profesijno-tehnichnu-osvitu-prijnyato-za-osnovu\(2022\)](https://mon.gov.ua/ua/news/novu-redakciyu-zu-pro-profesijnu-profesijno-tehnichnu-osvitu-prijnyato-za-osnovu(2022))
4. Статистичні дані у розрізі професій та видів економічної діяльності. Офіційний сайт Державного центру зайнятості. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/69>

УДК 37:001.895"364"

Корінчук Валентина,

*викладач, спеціаліст Відокремленого
структурного підрозділу*

*«Краматорського фахового коледжу промисловості,
інформаційних технологій та
бізнесу Донбаської державної
машинобудівної академії»*

ORCID iD 0000-0002-9419-5325

Скворцова Олександра,

*студентка 4 курсу Відокремленого структурного підрозділу
«Краматорського фахового коледжу промисловості,
інформаційних технологій та*

*бізнесу Донбаської державної
машинобудівної академії »*

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
У СФЕРІ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ**

Сутністю постіндустріального інформаційного суспільства

стали серйозні зміни у всіх сферах життя людини. Поширення інноваційних технологій у сфері освіти стало об'єктивною закономірністю, зумовленою новими освітніми концепціями. Інновації слід розглядати як ефективні та дієві інновації у змісті, методах, засобах і формах навчання та професійної підготовки особистості, в управлінні освітньою системою, в організації навчально-виховного процесу, у структурі навчальних закладів. Інновації набули особливого значення з початком масштабної війни Російської Федерації на території України, коли прийняття швидких, нестандартних, за своєю суттю інноваційних рішень стало критичним.

Міністерство освіти і науки України закликає навчальні заклади переходити на дистанційну освіту. У міністерстві також пояснили, як працюватимуть навчальні заклади в умовах воєнного стану, який введено в Україні з 5 години ранку 24 лютого.

У міністерстві також додали, що оновлені рекомендації представлені «на випадок надзвичайної ситуації або війни», де зібрано поради, як захиститися під час кризи. У МОН також пояснили, що навчальні заклади мають діяти в рамках режиму воєнного стану. Отже, керівникам навчально-наукових управлінь (управлінь), закладів вищої освіти, фахової передвищої та професійної (професійної) освіти, підприємств, установ та організацій облдержадміністрації, що належать до сфери управління МОН, забезпечити, щоб:

- Надання встановлених обсягів освітніх послуг за окремими освітніми програмами та програмами та можливість швидкого відновлення навчального процесу;
- Здійснення заходів щодо захисту громадян в особливий період;
- Підготовка до здійснення діяльності органів і підрозділів цивільного захисту, учасників навчального процесу та працівників у надзвичайних ситуаціях;
- Повідомляти про обмеження розповсюдження, наслідки, засоби та методи захисту та дії, які необхідно вжити в місцях, де ймовірно виникнення надзвичайних ситуацій;

У зв'язку із загрозою життю, бойовими діями та тимчасовою окупацією окремих територій деякі учасники навчального процесу

були змушені переселитися в межах України чи за кордон. Багато викладачів та студентів залишаються в зоні тимчасової окупації та потребують особливої підтримки з боку держави. Деякі навчальні заклади були фізично знищені.

Батьки та студенти-експати потребують і все ще потребують національної та міжнародної підтримки, щоб забезпечити можливість продовження освіти для своїх дітей.

Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризувалося поглибленим дослідженням нових методів навчання, інноваційних форм організації навчального процесу, ефективного навчання та інформаційних технологій. Саме тому підтримка активного впровадження інновацій в освітню галузь у воєнний час стала одним із ключових напрямків роботи Міністерства освіти і науки України та його відомств.

Варто зазначити, що у цей складний час самі освітяни активізувалися у вирішенні організаційних проблем підготовки студентів. Багато навчальних закладів відкрили у вільному доступі платформи зі своїми навчальними матеріалами.

Під час роботи онлайн-школи «Гранд-Експо» під час воєнного стану в Україні учні з усієї країни могли зареєструватися, щоб отримати доступ до матеріалів школи «Оптима» ліцею імені Кліма Чурю. Ця освітня онлайн-платформа пропонує уроки мови для студентів, які на ній зареєстровані. Крім того, студенти, зареєстровані в Optima, могли використовувати її ресурси, щоб навчитися відволікатися, розвиватися та проводити час один з одним. Це було зроблено завдяки інтеграції 532 кейсів в освітню платформу. Програма дистанційної освіти ZOOM від A+ доступна для всіх дітей в Україні під час воєнного стану. A+ також пропонує безкоштовно приєднатися до пакету «Слухач».

В умовах війни актуальним стає питання створення комфортного освітнього середовища та організації навчального процесу, особливо для дітей, які отримали психологічну травму. Незалежно від того, під час війни чи після неї, головним завданням галузі освіти є і буде забезпечення якості освіти на всіх рівнях. Тому закономірним є проведення наукових досліджень в освіті та впровадження їх результатів у практику, впровадження інноваційних технологій, забезпечення навчальних закладів новими засобами навчання, науковими методиками та навчальною

літературою.

Висновок: Нові освітні моделі, педагогічні теорії та технологічні інновації продовжують розвиватися в нашій країні, незважаючи на складні обставини. Ці нові ідеї та теорії допомагають школам долати складні обставини, надаючи інформацію через портал, який функціонує навіть тоді, коли немає Інтернет або портал працює в режимі офлайн. Студенти можуть використовувати цей портал для доступу до інформації зі своїх предметів, щоб вони могли вивчати матеріал.

Список використаних джерел

1. <http://zn.ua/ukr/UKRAINE/minosviti-zaklikalo-zakladi-osvi...ijne-navchannja.html>
2. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna+serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serp.n.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Nauk-metod.zbirnyk-Osv.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu-+Innovatsiy.ta.projektna.diyalnist.pdf>

**СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ
ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОНОВЛЕННЯ ОСВІТИ
В ПОВОЄННУ ДОБУ**

*МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ*

05 грудня 2022 року

Рекомендовано до видання 26.12.2022 р.

Відділ інформаційно-видавничої діяльності

м. Київ, Україна

